

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

433 06826408 8

SUBSIDIA DIPLOMATICA
AD
SELECTA JURIS
ECCLESIASTICI
GERMANIAE

ET
HISTORIARUM CAPITA ELUCIDANDA
EX
ORIGINALIBUS ALIISQUE
AUTHENTICIS DOCUMENTIS
CONGESTA, NOTIS ILLUSTRATA ET EDITA

STEPHANO ALEXANDRO WÜRDTWAIN.
Eminentiss. ac Celsiss. Archi Episcopi Princ. Elect. Moguntini Con-
siliario Eccles. Officiale &c. Insignis Ecclesiae Colleg. B. M. V.
ad Gradus Decano.

TOMUS TERTIUS.

HEIDELBERGÆ,
SUMPTIBUS TOBIÆ GOEBHARDT,
BIBLIOPOLAE UNIVERSITATIS BAMBERGENSIS
MDCCLXXIV.

1900

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

REPORT ON THE PROGRESS OF THE WORK

FOR THE YEAR 1900

BY

ROBERT A. MILLIKAN

AND

WILLIAM D. HENNING

BENEVOLO LECTORI S.

Summariam hujus Tomi Tertii rationem reddituri notamus, quod Preces Archi & Episcopales in eo occurrentes a) cum Imperialibus b) in multis convenient. Nam

(2 Pri-

a) Preces Archi Episcopales Moguntinas a Nro I, ad XXVI, exhibemus, vid. etiam *Vitriarius cum notis Pfeffingeri Tom. 3. pag. 747.* Precum Archi Episcoporum Colonensium mentio fit sub Nris XXVI, XXVIII. XIX. adde *Vitriarium l. c. pag. 757.* sunt autem extra usum a tempore *Clementis Augusti* Archiep. Treverensium preces Nri XXIX a. & XXIX b. continent. In Archi Episcopatu Salisburgenfi nullas, in Magdeburgenfi & Bremensi nonnisi junioris ævi Preces reperire licuit. Exemplaria legem in *Georg. Henr. Ayveri Comment. de prim. precibus.* Quod & Episcopi in Creationis suæ primordiis preces ad Ecclesias suas dirigere soleant, docet Ecclesia Basileensis, cujus neo-electus Episcopus precistas nominat pro Ecclesiis Collegiatis in *Colmar*, in *Thann*, in *Granfelden* modo *Telsperg* & *S. Ursicii.* In Ecclesia Equestri *Murbacensi* modo *Gebwiler* Canonicorum unus seligitur cujus præbenda sedi Basileensi affecta manet. Precum Basileensium exemplaria subministrabit sequens subsidiorum Tomus IVtus.

b) Conferantur Preces Imperiales Tomo II. Subsid. Diplom. a pag. I — 325.

Primo. Antiquissimæ sunt, ut patet e Mathiæ Archiep. Mog. precibus an. MCCC XXIII. concessis, quæ ad antiquam Prædecessorum Archiepiscoporum consuetudinem hætenus servatam provocant. c) cui, sicut Imperiales innituntur. d)

Secundo. Conceduntur in primordio Creationis sive inthronisationis suæ.

Tertio. Porriguntur pro una persona idonea:

Quarto. Diriguntur ad omnes & singulas Ecclesias & monasteria totius Dicecesis. e)

Quinto

c) Quodsi Mathiæ Archiep. Mog. quatuor solummodo Antecessorum regiminis annos computemus, tempora Rudolphi I. Imp. multum transcendimus vid. Nrus I.

d) Conferantur preces Mathiæ Archiep. Nro I. cum precibus Rudolphi I. Subsid. Diplom. Tom. II. pag. 1.

e) Inspiciatur Ecclesiarum elenchus, ad quas tempore Jacobi Archiep. Mog. datæ sunt preces Nro XIV. & Nro I. not. c.

Quinto. Dicendæ sunt veræ preces, quibus

Sexto Aetas alia addidit comminationes & executores, ut preces mox admitterentur & ad effectum deducerentur. *f)*

Septimo. Dantur pro præbenda vel actualiter vacante vel proxime vacatura.

Octavo. Preces antiquiores non extenduntur ad dignitates. *g)*

Nono. In hisce precibus insinuandis proceditur ut in Imperialibus. *b)*

Decimo. Transferuntur de persona in personam. *i)* Differunt autem in sequentibus:

)(3

Un-

f) Confer. Subsid. Diplom. Tom. II. Nrum I, not. b. & hujus Tomi Nros I. & II. &c.

g) vid. Nrum X. &c.

b) vid. Nrum XVI. &c.

i) vid. Nrum XVIII.

Undecimo. Preces istæ expirant, si ante mortem Archi Episcopi concedentis effectum suum consecutæ non fuerint. *k)*

Duodecimo. Executioni dantur in mensibus Capituli non Papalibus. *l)*

Decimo tertio. Secundum morem hodiernum Canonico Capitulari Metropolitanae preces pro certa quadam Ecclesia conceduntur & mox jungitur is, cui jus precum ceditur. *m)*

Decimo quarto. In concursu precum Imperialium & Archi Episcopaliurn, illæ præferuntur &c.

De illustri hac materia quæ adhuc monenda restant, ex accuratiori precum inter se collatione facile detegentur.

Post

k) De precibus Coloniensibus aliter dicendum. vid. Nrum XXIX.

l) Archi Episcopi in mensibus papalibus ex indulto præbendas conferunt.

m) vid. Nros XXV. & XXVI.

Post preces ab Archi Episcopis dari solitas, Ecelesie Colonienſis Constitutiones, quas *Branda* Cardinalis an. MCCCCXXIII. divulgavit, perlubenter communicamus eocariores illas reputantes, quo rariora sunt hujus tractatus documenta.

Sequitur dein pars historiae Moguntinae parum cognita, controversa scilicet Electio *Godefridi* Comitis, de *Leiningen* an. MCCCXCVI. contra quem *Joannes Nassovicus* solum Archi Episcopale obtinuit.

Cumque Universitas Moguntina post lapsum quadriennii annum secularem tertium celebratura sit, pro augenda isthac solemnitate praemittimus ejusdem studii Generalis Origines & progressus.

Nec minoris pretii sunt Acta Concilii Provincialis Colonienſis an. MDXLIX. habiti, quae in Collectione Conciliorum Germaniae Schannati ab *Hartzhemio*, *Scholio* & *Neissenio* Coloniae edita frustra quaesiveris.

Utile & jucundum est in iisdem perlegere:
quo ordine, qua sollicitudine & quo pietatis
zelo in sacris hujusmodi conventibus proce-
datur.

Ne quid materiz *Precum Imperialium*
Tomo secundo pertractatz desit, addimus
Preces Friderici III. Rom. Regis de anno
MCCCCXLII.

Uno omnia obtutu exhibet sequens.

ELEN.

ELENCHVS CHARTARVM.

I.

Preces primariæ Mathiæ Archi-Episcopi Moguntini 1323. pag. 1

II.

Preces Henrici Archiep. Mog. ad monasterium in Kaldern directæ 1337. 4

III.

Litteræ supplices ad Henricum Archi-Ep. Mog. ut preces suas primarias monasterio Aldenmünster parrociâs exequi faciat circ. 1338. 5

IV.

Preces Adolphi Archi Ep. Mog. ad monasterium in Worbes 1381. 6

V.

Theodericus Archiep. Mog. rescribit Capitulo Francofordiensi ut vicariam vacantem prebendæ conferant 1440. 9

VI.

Preces Adolphi II. Archiep. Mogunt. 1471. 10

X 5

VII.

- VII.
- Preces Dietheri Archi Ep. Mog. altera vice
electi pro Ecclesia S. Bartholomæi in Fran-
cofurt. 1476. 12*
- VIII.
- Preces Bertholdi Archi Ep. Mogunt. 1484. 13*
- IX.
- Bertholdi Archiep. M. edictum de dilatione in
expediendis precibus evitanda 1485. 15*
- X.
- Provisio Johannis Marr super cantoria Ecclesie
S. Bartholomæi Francofurtensis ex jure
devoluto. 1500. 16*
- XI.
- Jacobi Archiep. Mog. precum primariarum
forma. 1504. 18*
- XII.
- Forma precum ad aliam diocesim directarum.
1504. 20*
- XIII.
- Primariarum Pretum forma ut aliqua in mo-
nialem alicujus monasterii recipiatur. 1504.
22*
- XIV.
- Preces primariæ tempore Dni Jacobi A. M. ex-
ped. tæ. 1504. 23*
- XV.
- Processus est actus judiciarii precum Alberti
Archi Ep. Mog. comitem de Rineck con-
cernet. -*

*cernentes, vacante Decanatu in Ecclesia
S. Barthol. Francoford. circ. 1514.* 32

XVI.

*Preces Wolffgangi Archi Episcopi Mog.
1584.* 38

XVII.

Insinuatio harum precum 1585. 40

XVIII.

Cessio Precum. 1587. 42

XIX.

Cessarum precum insinuatio. 1587. 45

XX.

Preces Joannis Adami Archi Ep. Mog. 1603.
47

XXI.

*Preces ejusdem Archi Episcopi ad Abbatem &
Conventum Fuldensem. 1603.* 49

XXII.

*Preces Joannis Suicardi Archi - Ep. Mog.
1605.* 50

XXIII.

*Instrumentum translatarum sive cessarum pre-
cum. 1605.* 52

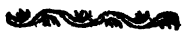
XXIV.

*Georgii Friderici Archiep. Mog. precum insi-
nuatio. 1628.* 54

XXV.

Preces Philippi Caroli Archi Ep. Mog. 1732.
57

XXVI.

XXVI.

Emerici Iosephi Archiep. Mog. preces. 1763. 60

XXVII.

Ordinatio circa nominationes ad canonicatus & prebendas in Ecclesia S. Andreæ Coloniensi. 1322. 62

XXVIII.

Ordinatio nominandi Canonicos in Ecclesia S. Kuniberti Coloniae. 1331. 68

XXIX.

Extractus Capitulationis Ferdinandi Coadjutoris Coloniensis puncto precum primariorum. 1595. 72

XXIX. a.

Preces Jacobi Archi Episcopi Trevirensis. 1439. 73

XXIX. b.

Preces Johannis Philippi Archi Episcopi Trevirensis. 1756. 75

XXX.

Constitutiones Ecclesie Metropolitanae Coloniensis. 1423. 76

XXXI.

Capitulum Moguntinum post obitum Conradi Archi Ep. compromissarios constituit pro eligendo Archi-Episcopo. 1396. 152

XXXII.

XXXII.

*Promulgatio Electionis Godefridi de Leiningen
Archiep. Moguntini. 1396.* 157

XXXIII.

*Litteræ multorum de Capitulo Moguntino ad
Johannem de Nassau, queis, ut sibi de
Archi Episcopatu contra Godefridum de
Leiningen provideri faciat, excitatur
anno 1396.* 158

XXXIV.

*Litteræ Godefridi de Leiningen, queis conque-
ritur contra Capitulares in præcedentibus
subscriptos anno eodem.* 164

XXXV.

*Litteræ Godefridi de Leiningen ad Universi-
tatem studii Coloniensis ut debortaretur
Johannem de Nassau a suo malo proposito
circa idem tempus.* 166

XXXVI.

*Litteræ Friderici Archiep. Coløn. quod pro eli-
gendo Godefrido nulla dona dederit & pro-
miserit anno 1396.* 169

XXXVII.

*Litteræ Godofridi ad Civitatem Moguntinam.
1397.* 170

XXXVIII.

.XXXVIII.

*Litteræ Regis Romanorum ad D. Bonifacium
Papam pro Godefrido, de Leiningen.*
1398. 173

XXXIX.

*Concordia Johannem de Nassau provisum Apo-
stolicum inter & quosdam Capitulares
Mog. qualiter ineunda? 1398.* 176

XL.

*Litteræ Emichonis de Leiningen fratris De-
functi Godefridi ad Consules & Cives Mog.
super variis in causa Electionis Godefridi.*
1417. 178

XLI.

*Sixtus IX. Pontifex Archiepiscopo Moguntino
Dietbero respondet ad litteras, in quibus
propositum aperuit, erigendi Academiam
Moguntinensem, ac ejusdem petitis an-
nuit. 1476.* 182

XLII.

*Litteræ ab Archi Episcopo Diethero publicari
jussæ, queis diem aperiendi studii genera-
lis Moguntini determinat. 1477.* 187

XLIII.

*Sixtus IV. PP. pro salariis Professorum Mo-
guntinorum assignat canonicatus & præ-
bendas. 1477.* 197

XLIV.

XLIV.

Dietherus Archi Episcopus Bullæ Sixtinæ executor. 1477. 205

XLV.

Universitatis Moguntinæ status & fundatio per bullam Pontificiam declarantur. 1478. 207

XLVI.

Bulla Pontificis, in qua Canonicatus & præbendæ Professoribus Moguntinis in salaria assignantur, a Diethero Archi Episcopo executioni demandatur. 1478. 214

XLVII.

Privilegia Universitati Moguntinæ a Diethero Archi Episcopo Electore concessa. 1479. 223

XLVIII.

Dietheri Archi Ep. Mog. declaratoria: quinam fructus Canonico S. Bartholomæi Francoford. ab Universitate Mogunt. præsentato porrigi debeant? 1480. 229

XLIX.

Universitas Mog. prædictam Dietheri declarationem collaudat. 1480. 232

L.

Citatio ad videndum transfumi litteras Apostolicas Universitatem Mog. concernentes. 1480. 233

LI.

LI.

*Suppressio & extinctio præbendarum Universi-
tatis. 1713.* 241

LII.

*Fructus præbendæ in Collegiata B. M. V. ad
Gradus suppressæ Universitati assignan-
tur. 1716.* 273

LIII.

*Resuscitatio præbendarum Universitatis Mog.
1731.* 276

LIV.

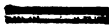
Acta Synodi Provincialis Coloniensis. 1549.
311

LV.

Preces Friderici III. Rom. Regis. 1442. 411

Vale , Lector amicissime! & nobiscum serio
& ita collabora, ut sciat omnis populus, quod sa-
lus rei publicæ & supremi Numinis gloria cura-
rum, laborum, studiorumque nostrorum sit finis.

Dabam Moguntix e Musæo XV. Kalend,
Julii MDCCLXXIII.

PRECES ARCHI-
ET
EPISCOPALES.

I

PRECES PRIMARIAE MATHIAE
ARCHIEP. MOGUNTINI. a)

Matthias Dei & Apostolice sedis gratia
Sancte Moguntine sedis Electus & Con-
secratus honorabilibus viris *Gotfrido*
de Eppenstein Custodi, *Eberbaro de*
Lapide Cantori totique Capitulo Ecclesie Mōgun-
tine, Decanatu ejusdem vacante, devotis suis di-
lectis

a) *Matthias* è Comitibus *de Bncheck* monachus Or-
dinis *S. Benedicti* in Cœnobio *Murbacensi* profes-
sus solium Archi-Episcopale Mōguntinum conscen-
dit Anno *MCCCXXI*. *Petri* successor,

Tom. III.

A

Obiit

lectis salutem in Domino sempiternam. Recolende memorie sancte Moguntine sedis Archi-Episcoporum predecessorum nostrorum, qui secundum antiquam dicte sedis Magunt. consuetudinem appellatam hæctenus & servatam, in sue creacionis primordio in Ecclesia Maguntina super provisione unius persone habebant petere & sine difficultate qualibet exaudiri, vestigiis inherentes, b) Devotioni

Obiit autem anno prioris *Petrus* Archi-Episcopus testante ejus monumento in Metropolitana Moguntina erecto. Sic Auctor *Gestorum Balduini Archiepiscopi Trevirensis lib. III. cap. IV. pag. 140. sq.* Isto tempore Dominus *Petrus* Moguntinensis Archi-Episcopus recordationis felicissimæ defunctus de seculo, de carnis ergastulo feliciter migravit. Quo defuncto Moguntinense Capitulum ante Argentinam venit ad Dominum *Baldewinum* (*ibidem in Castris agentem*) totaliter congregatum & ad sanctam Moguntinensem sedem in Capitulo concorderiter ipsum postulerunt. Et ecce non post multum temporis intervallum quidam nigrorum de ordine monachorum *Matthias* nomine electus ac confirmatus a Papa in Archi-Episcopum Moguntinum destinatus, qui se omnimode in Domini *Baldewini* gratiam donavit, electionem Domini *Ludovici* Regis per Dominum *Baldwinum* approbavit & cum ipso sibi utiliter conspiravit; unde Dominus *Baldwinus* ipsum a Capitulo in Archi-Episcopum receptari feliciter procuravit, de sua postulatione facta gratiarum multimodis referendo actiones.

b) Provocant hæc preces ad antiquam sanctæ sedis Moguntinæ consuetudinem a predecessoribus Archi-Episcopis observatam. Quodsi ultra hominis memoriam;

 3

cioni vestre pro *Thuringo* nato Nobilis viri *Thuringi de Ramstein* Preposito Ecclesie Heiligenstaden-
sis Consanguineo nostro dilecto c) porrigimus pre-
sentibus

moriam, quam saltem indigitare videtur consuetudo antiqua, velimus ascendere, facile transcendimus Rudolphi primi preces primarias, quæ antiquiores reperire necdum licuit, & cum eis unam eandemque originem, antiquam nempe observantiam successive introductam detegemus. confer. *Tom. II. Subsidior. Dipl. pag. 2 & 3.*

e) Pro *Thuringo nobili de Ramstein* harum quidem diploma precum expeditum est, sed de earundem executione eo magis dubitatur, cum nequidem in Syllabo pleniori Metropolitanæ Canoniorum occurrat nobilis de *Ramstein* conf. *Joannis Tom. II. Rer. Mog. pag. 387. & seq.* Neque quod contra proprium *Matthias* Archi-Episcopus egerit privilegium Clero Moguntino concessum presumendum est; circa hoc ipsum tempus enim is omni cum solennitate adpromisit, quod contra electiones, ordinationes, dispositiones dignitatum personatum Prelaturarum Officiorum Canonicatum prebendarum & aliorum beneficiorum ecclesiasticorum ad dictos Prelatos vel capitula seu conventus communiter vel divisim pertinentium ad presens vacantium vel quos seu quas aut que vacare contigerit in futurum nullum impedimentum per inhibitionem reservationem vel per quameunque viam aliam sive ex quacunque causa prestabimus, quominus in hac parte gaudeant libere jure suo sibi que & Ecclesiis de hujusmodi dignitatibus personatibus prelaturis, Officiis, Canonicatibus & prebendis & aliis beneficiis ecclesiasticis personis ydoneis prout eis placuerit & visum fuerit expedire per formam
electio-

sentibus primarias preces nostras rogantes vos & attentius requirentes, quatinus Dei intuitu nostraque contemplatione ipsum *Thuringum* in vestrum & dicte vestre Ecclesie recipiatis canonicum & confratrem prebendam sibi tamquam alteri vestro Concanonico, si qua vacat, vel quo ad primum ad id se facultas obtulerit, in dicta vestra Ecclesia benivole assignetis, ut obinde vobis ac sepedicte vestre Ecclesie in omnibus favorabilius intendere & assistere non immerito debeamus. Datum *Achafsinburg* Nonas. Julij Anno Domini Millesimo CCCXXIII.

II.

PRECES HENRICI ARCHIEP. MOG. AD MONASTERIVM IN KALDERN DIRECTAE.

Henicus Dei gratia Sancte Maguntine sedis Archi Episcopus sacri Imperii per Germaniam Archi Cancellarius dilectis nobis in Christo Abbattisse & Conventui monasterii in *Kaldern* Ordinis Cisterc: nostre diocesis: salutem & sinceram in Domino Karitatem. Pro dilecta Nobis in Christo *Adela* filia *Craftonis de Hobenvels* militis pro prebenda

electionis collationis vel provisionis seu alias quocumque modo, possint & valeant, canonicè providere.

Ab hoc tempore Ecclesie Collegiate civitatis *Maguntinz*, a precibus Archi-Episcopalibus, licet hinc inde pro eisdem expeditis, fuere immunes.

benda monichali vobis porrigimus nostras primarias preces attentius vos rogantes, quatinus dictam *Adelam* hujusmodi primariarum precumstrarum intuitu in vestram recipiatis commonacham & forem, eamque karitative in Domino pertractetis in premissis vos adeo benivolos exhibentes, quod vos & vestrum monasterium spiritualibus gratiis, favoribus & promocionibus prosequi merito teneamur, alioquin damus discreto viro plebano in *Dutse* in mandatis ut vos ad hoc nostra auctoritate compellat ecclesiasticam per censuram. Datum *Franckenwort* Anno Domini MCCCXXXVII. XVI. Kal. Augusti.

III.

LITTERAE SUPPLICES AD HEINRICUM ARCHIEP. MOG. UT PRECES SVAS PRIMARIAS MONASTERIO ALDENMVNSTER PORRECTAS EXEQVI FACIAT.

Reverendo in Christo Patri ac Domino Dño *Henrico* Archi Episcopo Mogunt. Sacri Imperii per Germaniam Archi Cancellario Salmannus suus Camerarius Magunt. cum omni moda subjectione se & sua. Pro eo quod Paternae pietatis benivolentia *Grede* nate quondam *Emerici* sculteti & viri fidelis Magunt. pro receptione filie sue in monasterio *Aldenmünster* vestras primarias preces dedistis, vestre Dominacioni Reverende si quas possum gratiarum refero actiones & eidem vestre Dominacio-

6

ni supplico humiliter & devote, quatinus ut hujus-
modi preces vestre debitum forciantur effectum,
honorabilibus viris Dominis Scolastico & Cantori
Ecclesie S. *Stephani* Mog. Dioc. *Grede* filie pro exe-
cutoribus deputetis, ipsisque executoribus sub gra-
vibus penis mandantes, quatinus Abbatissam &
conventum predicti monasterii ad receptionem ejus-
dem filie compellant ecclesiasticam per censuram,
& hoc valde est necesse, quia Abbatissa & conven-
tus predicti monasterii ad eandem preces eis intima-
tas & lectas valde tepide faciunt, ita quod nisi co-
herceantur, ex virtute & benivolentia propria for-
sitan vestram voluntatem in hac parte exaudire dif-
ferunt quantum possunt.

An. MCCCXLVI. Kalendis Novembris *Gerlacus*
Archiep. Mog. preces primarias pro *Sophia Schir-
mers* ad monasterium in *Hustorff* ordinis S. *Bene-
dicti* direxit. Eorundem tenor cum precibus *Adolphi*
immediate sequentibus convenit paucis hinc inde
mutatis. Pro executore denominatus est Custos
Ecclesie S. *Maria* Erfordensis. *Integras preces ex-
hibet Thuringia Sacra pag. 382.*

IV.

PRECES ADOLPHI ARCHI EPISCOPI AD MONASTERIUM IN WORBES.

A *dolphus* Dei Gratia Sancte Maguntine sedis Ar-
chi Episcopus sacri Imperii per Germaniam
Archi Cancellarius Religiosis Preposito Abbatisse
& Conventui Monasterii in *Worbes* Ordinis Cister-
ciensis

eienſis devotis noſtris dilectis ſalutem in Domino
 ſempiternam. Cum ſecundum antiquam & lauda-
 bilem conſuetudinem haecenus inviolabiliter ob-
 ſervatam ſinguli noſtri predeceſſores Archi Epi-
 ſcopi Maguntini pro tempore in omnibus & ſingu-
 lis Eccleſiis & monaſteriis noſtrarum civitatum &
 diocēſis in ſuarum creacionum primordio preces
 ſuas primarias pro unius perſone proviſione ſeu
 recepcone quoad prebendam ipſius monaſterii por-
 rigere habebant, que ſunt ut decebat ſine difficul-
 tate qualibet exaudire, nos ipſorum predeceſſo-
 rum noſtrorum veſtigiiſ inſerentes vobis pro dile-
 cta nobis in Chriſto *Katherina Guntbrami de Alden-
 dorff* filia Officiati in *Ruſteberg* primarias porrigi-
 mus preces noſtras attentius vos rogantes, quate-
 nus preſatam *Katherinam* in veſtram & dicti veſtri
 monaſterii abſque ſubterfugio & difficultate quali-
 bet recipiatis monacham & ſororem, prebendam
 vero eidem ſiqua jam in dicto veſtro monaſterio
 vacat, alioquin proxime vacaturam ſibi & nulli
 alteri de jure debitam, aſſignando facientes ſibi de
 redditibus proventibus & obventibus juris quibus-
 cunque ſicuti uni ex aliis dicti veſtri monaſterii
 conſororibus integraliter reſponderi; exhibentes
 vos in premiſſis ut ob inde ad veſtras & dicti ve-
 ſtri monaſterii promociōes oportuno tempore ju-
 giter intendere debeamus. Alioquin honorabili
 Decano Eccleſie Heiligenſtadēſis damus hiis noſtris
 literis in mandatis quatenus vos ad hoc auctori-
 tate noſtra compellat eccleſiaſticam per cenſuram.
 In cujus rei teſtimonium ſigillum noſtrum preſenti-
 bus eſt appenſum, Datum *Heiligenſtad* feria ſecun-
 da

da post diem sancti *Laurentii*. Anno Domini Millesimo CCC° octuagesimo primo.

An. MCCCCXIX. feria sexta ante festum Nativitatis Christi *Conradus* Archiep. Mog. suas primarias preces ad monasterium Sanctimonialium in *Padershusen* sic expediri fecit: . . . „Cum secundum antiquam & laudabilem consuetudinem hactenus „ inconcusse servatam omnes & singuli, . . nostri „ predecessores Archi Episcopi .. in iurarum promotionum exordiis & cum ad regimen sancte Ecclesie Maguntine fuerunt assumpti, singuli eorum ad quamlibet Ecclesiam, quodlibet monasterium & ad quorumcunque & quarumcunque collatorum & collatricum collationem pro unius provisione persone habebant porrigere et, etiam actualiter porrigebant primarias suas preces, que sine difficultate & contradictionis obstaculo fuerunt, prout decebat, reverenter exaudite. . . . „ Nos pro dilecta in Christo Gela nata strenui militis *Cräffonis de Elkershusen* offerimus primarias preces nostras, vos nichilo minus exhortantes & seriosius requirentes, & prout exigit, in virtute sancte obedientie mandantes, quatenus nostri contemplacione predictam gelam in vestro monasterio . . . tanquam sanctimonialium consororem recipientes & assumentes eam de singulis emolumentis licet & cetera vestre consorores & sanctimoniales gaudent & percipiant, gaudere & percipere faciatis cum effectu, quod nisi feceritis, vos ad hoc compellemus Ecclesiasticam per censuram &c.

An. MCCCCCLIX. eidem parthenoni in consimili forma preces obtulit tunc electus *Dietberus de Isenburg* in Gratiam *Catharinæ* filiae *Caspari de Ditzelshelm* & secunda vice regimini adiutus pro *Agnesæ Riechelsel* sub dato 1. Jan. An. MCCCCCLXXVI. vid. de *Gudanus Tom. III. pag. 387.*

V.

THEODERICVS ARCHIEP. MOG. RE-
 SCRIBIT CAPITVLO FRANCOFORDIENSI
 VT VICARIAM VACANTEM PRECISTÆ
 CONFERANT.

T*heodericus* Dei gratia Archi Episcopus Magun-
 tinensis &c.

Unsern grus zuvor, Erfamen lieben andechti-
 gen, Wir zwifeln nicht, uch sin wol furkomen und
 insinirt wurden soliche unser primarie preces, so
 wir dann dem Erbern *Johann sferber* unserm Nota-
 rien lieben andechtigen und getruwen, uff uch und
 uweru Stiff gegeben han, so han wir auch verstan-
 den wie das lehste eine Vicarie in uwer Kirchen
 vacirt habe, dieselben Vicarie dann des obgenan-
 ten Johannes procuratores in sinem abewesen und
 als er nit bynnen landes gewest ist, acceptiret, und
 uch durch soliche unser preces, und auch einen
 unsern betebriff daby, gutlichen ersucht und er-
 manet haben, soliche Vicarie demselben unserm
 Notarien für einem iglichen andern, umb Gots und
 unsern willen zulihen, des Jr dann nit angesehen,
 sunder einem andern, ane graciens und brieue zu-
 gelassen und jm possessien gegeben, und unser pre-
 ces primarias verachtet habt, des wir uns doch in
 keinenweg zu uch versehen hetten, want jr nu selbs
 wol erkennen konnet, das uns nit geburet, soliche
 unser preces und Friheit, die unsern vofarn wir
 und unser stift, von alter lobelicher und bewerli-
 cher gewonheit und herkomen, herbracht, und bis

uff diese zyt behalten han, zuvernichten, und hinderstellig zu werden lassen, Inmassen jr dann das understanden habt, und nachdem wir auch soliche des obgenanten Johannes sache, in dem nicht geringer noch mynner dann als unser eigen sache achten und halten, hierumb so begeren und fordern wir an uch mit gantzem ernste, das Jr den obgenanten Johannem, durch soliche unser *primarias preces*, zu der obgerurten Vicarie komen und admittieren lassen, und den Jhenen der sie itzt besitzet underwissen wollent, von solicher Vicarie gutlichen zu setzen, und unsern Notarien daran ungeirret zu lassen, als wir meynen Jr billich thun sollent und wollent uch hieynne als undertenicklich und gehoramelich halten und bewisen uns müwe und arbeit entheben, die wir darumb das wir unser herlichkeit hanthaben, thun musten, als sich geburet, und wir uch gantzlichen getruwen uns zu einem besondern annemen willen, und begeren des uwer richtige beschreiben antwert by dem boten, Geben zu *Erenfels* under unserm Secrete an *Sant Sixti* tage Anno &c. rLmo.

VI.

PRECES ADOLPHI ARCHIEP. MOG.

A *dolphus* Dei gratia sancte Maguntine sedis Archi Episcopus sacri Romani Imperii per Germaniam Archi Cancellarius ac princeps Elector honorabilibus Decano & Capitulo ecclesie sancti *Bartholomei* opidi Franckfurdensis nostre Diocesis devotis

votis nobis in Christo dilectis salutem in Domino
 sempiternam. Cum secundum antiquam & lauda-
 bilem consuetudinem hactenus inconcusse observa-
 tam omnes & singuli felicitis recordationis nostri
 predecesores Archi Episcopi Magunt. in suarum
 promotionum exordiis & cum ad regimen sancte ec-
 clesie fuerunt assumpti singuli eorum ad quamlibet
 ecclesiam collegiatam pro persona ydonea ad con-
 ferendum sibi inibi primos vacaturos Canonatum
 & prebendam actualiter porrigebant primarias suas
 preces que sine difficultate & contradictionis obsta-
 culo fuerunt prout decebat reverenter exaudite,
 Nos dictorum predecessorum nostrorum vestigiis
 que ad hoc inherere volentes vobis pro honorabili
 in Christo nobis devoto fideli dilecto *Wigando Kon-
 nicken* Secretario nostro &c. Offerimus primarias
 nostras preces, vos nichilominus exhortantes & se-
 riosius requirentes & prout exigit in virtute sancte
 obedientie mandantes, quatenus predicto *Wigando*
 proxime in dicta vestra ecclesia vacaturos canon-
 icatum & prebendam, quos ipse per se vel procura-
 torem suum ad hoc constitutum duxerit acceptan-
 dos cum omnibus & singulis suis juribus fructibus
 redditibus & proventibus conferatis & sibi de eis-
 dem provideatis stallum sibi in Choro & locum in
 Capitulo assignantes, quod nisi feceritis, honorabili
 Decano ecclesie sancti *Petri* extra muros civitatis
 nostre Maguntin. presentibus hiis nostris literis da-
 mus in mandatis, quatenus ad premissa facienda vos
 compellat ecclesiasticam per censuram, non obsta-
 tibus quibuscumque aliis nostris consimilibus vel
 dissimi-

diffimilibus precibus etiam pro quacumque alia persona forsitan per nos ad vos datis seu porrectis, quibus expresse derogamus ymo ea revocamus presentium per tenorem ac illas nullius volumus esse roboris vel momenti. In cujus rei testimonium sigillum nostrum presentibus est appensum, Datum in civitate nostra Maguntin. die sexta januarii Anno Dñi Millesimo quadringentesimo septuagesimo primo.

Georgius Pfeffer.

protho Notarius scripsit.

VII.

PRECES DIETHERI ARCHIEP. MOG. ALTERA VICE ELECTI PRO ECCLESIA S. BARTHOLOMÆI IN FRANCOFVRT.

D*ietberus* Dei gratia Electus & Confirmatus Ecclesie Maguntine &c. Princeps Elector.

Unsern Grus zuvor Ersamen lieben anechtigen, so als wir unsern Kelner zu *Steinheim* und lieben getruwen *Cunradum Wencken* mit unsern ersten bet uff uweren stift gnediglich fürsehen und verstanden haben, wie gutwillig Jr uch zum Verkundung solicher unser ersten bethe gehalten und erböten hapt, das uns nit zu kleinem gefallen kommen ist, also versteen wir, wie inn kurtze uwer Dechant, dem Got Gnad, mit dode verscheiden ist, Want wir nu dem obgenanten unserm Kelner umb siner getruwen dienst willen, so er uns vor unsern
ersten

ersten erwekung zum stift *Mentz* biess uff die Zyt
 gethan hait und noch taglich zu thun nit uffhoret,
 vor andern sunderlich fürderung zu bewysen ge-
 neigt sin, demnach ist unser flissig erfuchung an
 uch mit fruntlichem ernst bittend, ir wollent den ob-
 gerürten *Cunradum* inn Krafft unser ersten bethe
 mit der pfrunde, so durch abegang des egemelten
 verledigt ist, versehen und Jne on Weigerung zu-
 lassen, inn massen ir uff unnsers nehsten und ander
 unnsere vorfarn seliger Gedechnis erste bethe der-
 gleichen gethan hapt und darinn keynen vertzugk
 nemen, des verlassen wir uns gantzlich zu uch und
 wollen das gein uch und uwerem stift inn gu-
 tem gnediglich erkennen. Geben zu *Eltoil* am Fri-
 tagnach dem heiligen Pffingstage anno &c. LXXVI.

VIII

PRECES BERTHOLDI ARCHIEP. MOGVNTINI.

B*ertholdus* Dei gracia Sancte Moguntine sedis
 Electus sacri Romani Imperii per Germaniam
 Archi Cancellarius ac Princeps Elector honorabi-
 libus Decano & Capitulo Ecclesie Sancti *Bartholomei*
 opidi Franckfordiensis nostre diocesis devotis nobis
 in Christo dilectis salutem in Domino sempiternam
 & presentibus fidem indubiam adhibere. Cum se-
 cundum antiquam laudabilemque consuetudinem
 diutissime observatam felicitis recordationis prede-
 cessores nostri Archi Episcopi Moguntini post ini-
 tia intronisationum ad Collegia Conventus perso-
 nasque

nasque quaslibet, quibus disponendi jus esset, preces suas primarias emittere consueverint in favorem eorum quos dignos statuissent ad consequendum Canonicatus prebendas aliaque beneficia ad dispositionem collegiorum conventuum aut singularium personarum spectantes hujusmodique precibus a Collatoribus & collatricibus prefatis paritum fuerit reverenterque datus, ut decuit, locus; Inde Majorum vestigia solitumque beneficentie officium prosequentes primarias hujusmodi preces nostras in favorem venerabilis *Bernbardi de Breydenbach* canonici Ecclesie nostre Moguntine ac Camerarii nostri devoti & fidelis in Christo dilecti in Vos Ecclesieque vestre decernere decrevimus porrigimusque & emittimus per presentes vos adhortantes quin ymo & requirentes in virtute sancte Obedientie pro jure consuetudinis Ecclesie nostre mandantes ut *Bernbardum* predictum virtute hujusmodi nostrarum primariarum precum ad beneficium Ecclesiasticum de vestra ordinatione nominatione aut quavis dispositione existens, si quod vacat ad presens aut quam primum vacaverit, quod idem *Bernbardus* per se vel suum aut suos legitimos procuratorem vel procuratores duxerit acceptandum, admittatis, nominetis aut de eo provideatis & hoc eidem quantum jus vobis est, conferatis ac in possessionem corporalem ponatis quo magis honoribus fructibus aliisque juribus plenarie sineque contradictione fruatur circa premissa reverencie officii debitum eatenus prestaturi ut contempta contumacia pro merito obedientie vestre apud nos jure possitis commendari. Date in Opido nostro *Aischaffenburgk*

burg sub sigillo nostro die decima quinta Mensis
junij Anno Domini MCCCCLXXXIV.

IX.

BERTOLDI ARCHIEP. MOG. EDI.
CTVM DE DILATIONE IN EXPEDIENDIS
PRECIBVS EVITANDA.

Bertoldus Sc. Nobis ad Ecclesiam Moguntinam
Electis pro jure consuetudinis, primarias pre-
ces ad beneficiorum Collatores, ad instantiam quo-
rundam supplicantium fieri decrevimus, signatu-
ramque ipsi fecimus. Cum vero mora expeditio-
nis literarum & precum nostrarum differenda pro-
secutio, non modicum Nobis atque Ecclesie nostrae
Moguntinae praerudicium in antea afferret, cui tem-
pestive providere volentes tenore praesentium sta-
tuimus atque ordinamus, ut si quis literas super
signatura sibi de aliqua vel aliquibus collationibus,
ut supra, per nos facta per totum mensem Novem-
bris proximum non expediverit, ex tunc dicta sig-
natura eo ipso vacans irrita sit & cassata & intelli-
gatur non facta pro nostro arbitrio deinceps Sup-
plicantibus concedenda. Datae sub sigillo nostro
die vicefima secunda Anno Domini Millesimo qua-
dringentesimo octuagesimo quinto.

X.

PROVISIO JOHANNIS MARR SVPER
CANTORIA ECCLESIAE SANCTI BARTHO-
LOMEI FRANCKOFVRDENSIS CAUSA DE-
VOLVTIONIS.

Bertholdus &c. viro honorabili *Jobanni Marr* presbitero nostræ Dyocœsis salutem in Domino sempiternam. Pro parte tua nobis oblata petitiō continebat, quod licet vacante nuper de mense Decembris Cantoria Ecclesiæ sancti *Bartholomei* oppidi Franckofurdensis nostræ Dyocœsis, per mortem quondam *Georgii Schuarzenberg* extra Romanam curiam & in partibus defuncti, novissimi dictæ Cantoriæ possessoris tu virtute nostrarum primariarum precum tibi ad collationem præpositi dictæ Ecclesiæ Sancti *Bartholomei* gratiosè concessarum, ac processus executorialis legitime desuper decreti debita diligentia in acceptando, & aliis, quæ ad hoc requiruntur præmissa, possessionem dictæ Cantoriæ Canonice adeptus fueris, eamque plusquam sex mensibus possederis quiete, hodieque quiete possideas, tamen ore præpositi dictæ ecclesiæ, ut alias fide digna relatione intellexeris, ipsum præpositum, qui alias vacationum temporibus præfate cantoriæ collator asseritur, præfatis nostris precibus ex temeritatis Spiritu acquiescere nolle, sed vigore sui prætensi juris præsentandi in contemptum, & læsionem dictarum nostrarum precum, ac juris tibi per eas legitime quæsiti, aliam personam ad dictam Cantoriam præsentare, ac ita te

In jure tibi canonice quaesito, minus legitime, sed injuste turbare velle. Cum autem dictus praepositus infra debitum statutum juris terminum neminem ad praefatam cantoriam praesentaverit, vel ad minus nullus in loco dictae ecclesiae Sancti Bartholomaei infra debitum tempus apparuerit, qui a praefato praeposito ad praedictam cantoriam legitime praesentatus sit, aut fuerit, ideo in casu quo tibi praefatae nostrae preces, ac diligentia vigore eandem per te facta suffragari non possent & dicto praeposito jus praesentandi ad cantoriam praefatam pro hac vice competiisset, aut competeret, sicuti obstantibus praefatis nostris precibus non competierit neque competat, tamen propter negligentiam praestitam collatio provisio, seu quaevis alia dispositio dictae cantoriae ipso jure pro hac vice ad nos tanquam ordinarium legitime devoluta existeret: Unde fuit nobis pro parte tua humiliter supplicatum, ut tibi in casu praedicto ad cautelam de dicta Cantoria vigore devolutionis praefatae de novo providere dignaremur. Nos igitur volentes te praemissorum meritorum intuitu gratia prosequi speciali, tibi dictam cantoriam cum plenitudine juris, omnibusque juribus, & pertinentiis suis, prout ad nos spectat sive ut praemittitur, sive alio quovis modo aut ex alterius cujuscunque persona vacet, in casu praemisso, ad cautelam de novo conferimus, & de eadem providemus, investiendo te praesentialiter, quo circa omnibus & singulis plebanis, Vice plebanis, capellanis, ceterisque divinorum rectoribus, & notariis publicis, & praesertim honorabili-

Tom. III. B libus,

libus, ac devotis nobis in Christo dilectis Decano & Capitulo præfatæ Ecclesiæ Sancti *Bartholomei* sub pœna excommunicationis Latæ sententiæ trium tamen dierum Canonica monitione præmissa, districtè præcipiendo mandamus, quatenus te vel procuratorem tuum ad hoc legitime constitutum, ad dictæ Cantoriæ realem actualem, & corporalem possessionem, in quantum opus fuerit, de novo inducant, & recipiant, inductumque & receptum defendant, facientes tibi de honoribus preeminentiis juribus, & fructibus ejusdem integre responderi, quolibet alio illicito detentore exinde amoto, & si qui forsân in præmissis se inobedientes, aut rebelles ostenderint, Commissario nostro *Aschaffenburgensi* ulteriorem executionem committimus, quatenus eosdem rebelles, & inobedientes auctoritate nostra ecclesiastica per censuram compellat. Datæ nostro sub sigillo secunda die Mensis Julij. Anno Domini millesimo quingentesimo.

XI.

JACOBI ARCHI EP. MOGVNT. PRE: CVM PRIMARIARVM FORMA.

Jacobus Dei gratia sanctæ Moguntinæ sedis Archi Episcopus sacri Romani Imperii per Germaniam Archi Cancellarius Princeps Elector. Honorabilibus Decano & capitulo Ecclesiæ Collegiatæ sancti N. in N. nostræ diœcesis devotis nobis in Christo dilectis salutem in Domino sempiternam, & præsen-

præsentibus fidem indubiam adhibere; cum secundum antiquam laudabilemque consuetudinem diligentissime observatam felicis recordationis prædecessores nostri Archi Episcopi Moguntini post initia intronisationum, ad collegia, conventus, personasque quaslibet, quibus disponendi jus esset, preces suas primarias emittere consueverint in favorem eorum, quos dignos statuissent ad consequendum dignitates, canonicatus, præbendas aliaque beneficia ad dispositionem collegiorum, conventuum aut singularum personarum spectantia, hujusmodique precibus a collatoribus præfatis paritum fuerit, reverenterque datus ut decuit, locus: inde majorum vestigia, solitumque beneficentiæ officium prosequentes primarias hujusmodi preces nostras in favorem honorabilis devoti nobis in Christo dilecti N. Clerici, N. diocæsis in vos decernere decrevimus, porrigimusque & emittimus per præsentem, vos adhortantes, quinimo & requirentes in virtute sanctæ obedientiæ pro jure consuetudinis Ecclesiæ nostræ mandantes, ut N. prædictum virtute hujusmodi nostrarum primariarum precum ad beneficium Ecclesiasticum de vestra ordinatione, nominatione aut quavis alia dispositione conjunctim vel divisim existens, si quod vacat ad præsens aut quam primum vacaverit, quod idem N. per se vel suum aut suos legitimos procuratorem seu procuratores duxerit acceptandum, admittatis, nominetis aut de eo provideatis, etiam si Canonicatus, præbenda, dignitas vel officium aut alias beneficium simplex vel curatum existat, & hoc eidem, quantum jus

vobis est, conferatis, ac in possessionem corporalem ponatis, quo magis honoribus fructibus, aliisque juribus plenarie, sineque contradictione fruatur, circa præmissa reverentiæ officiisque debitum eatenus præstituri, ut contempta contumacia pro merito obedientiæ vestræ apud nos jure possitis commendari arduis autem Ecclesiæ nostræ negotiis intendentes, eoque ulteriori prosecutioni minus intendere valentes, honorabili N. devoto nobis in Christo dilecto committimus vices nostras ad omnia & singula supra scripta prosequendum & exequendum ac faciendum, quod statuerit Ecclesiasticam per censuram firmiter observari. data &c.

XII.

FORMA PRIMARIARVM PRECVM AD ALIAM DIOECOESIM.

Jacobus Dei gratia sanctæ moguntinæ sedis Electus sacri Romani Imperii per Germaniam archicancellarius Princeps Elector Honorabilibus Decano & capitulo Ecclesiæ Sancti Andreæ colonienfis salutem in Domino sempiternam. cum non inique bonæ memoriæ prædecessores nostri initio sui introitus primarias suas preces porrigere consueverint in favorem eorum, quos promotione dignos judicassent ad beneficia Ecclesiastica consequenda, eos etiam suis interpellare litteris, apud quos se non vulgariter sed optime meritos existimassent, & quidem non modo subjectos, sed etiam extra diocæsimum

etiam existentes beneficiorum Collatores benivolentiae officii monitos facerent, regarentque, ut vacantibus beneficiis de eorum collatione & dispositione pendentibus personis in precibus nominatis providerent, eisque conferrent, aut ad ea nominarent; verum cum nobis dilectum N. nostrae diocesis Clericum propter suffragantia eidem merito plurimum commendatum habeamus, Ecclesia etiam vestra annuam a praedecessoribus nostris percipere consueverit largitionem & liberationem, quod citra exprobrationem attingimus, unde vos officii debito admonentes requirimus & hortamur, rogamusque, ut beneficium Ecclesiasticum de vestra nominatione dispositione, collatione aut provisione conjunctim vel divisim existens, quod proximum vacaverit, dictusque N. aut legitimus ejus procurator a vobis sibi conferri postulaverit, vos precum nostrarum, suorumque meritorum intuitu eidem conferatis, possessionemque expeditam tradatis & tradi faciatis, non negaturi nobis id, in quo multi obsequuntur, obtemperantque, nobis enim memorabile erit & aucturam nostram in vos gratiam singularem, quod si precibus nostris locum negaretis non injuria incivilitatis vestrae notaremini. datae &c.

XIII.

PRIMARIARVM PRECVM FORMA VT
ALIQUA IN MONIALEM ALICVIVS, MO-
NASTERII RECIPIATVR.

Jacobus Dei gratia sanctæ moguntinæ sedis Ele-
ctus & confirmatus sacri Romani Imperii per
Germaniam archi - Cancellarius Princeps Elector,
Religiosis abbatissæ & conventui monasterii sancti-
monialium in N. nostræ diœcœsis devotis nobis in
Christo dilectis salutem in Domino sempiternam,
& presentibus fidem in dubiam adhibere, cum se-
cundum antiquam laudabilemque consuetudinem
diutissime observatam felicitis recordationis præde-
cessores nostri archi Episcopi moguntini post in-
tronisationem ad quaslibet abbatissas, priorissas
& conventus Sanctimonialium nostræ diœcœsis pri-
marias eorum preces emittere & porrigere consue-
verint in favorem personarum, quas dignas sta-
tuissent, ut ad conventus prædictos reciperentur,
& secundum eorum ordinationes & distributiones
præbendarum & alimentorum alerentur, divinum
ibidem obsequium secundum receptionis & ordina-
tionis modum executuræ, hujusmodique precibus
a prædictis abbatissis, priorissis & conventibus sine
contradictione paritum fuerit, reverenterque, ut
decurrit, eis datus locus, inde majorum vestigia, so-
litumque beneficentiæ officium prosequentes, pri-
marias hujusmodi preces nostras in favorem devo-
tæ nobis dilectæ N. filiæ N. emittere & porrigere
decevimus, emittimusque & porrigimus per præ-

sentēs, vos adhortantes quinimo & requirentēs, in virtute sanctæ obedientiæ pro jure consuetudinīs Ecclesiæ nostræ mandantes, quatenus N. præfatam ad monasterium vestrum recipiatis & dehinc ad profitendum & velum suscipiendum instruatīs aut ad aliud officium vel officia in monasterio perpetuo exequenda deputetis ac secundum ordinatiōnes & consuetudines distribuendi præbendas & alia alimenta ei uti cæteris ejusdem conditionis ea ministrētis, quo magis ipsa Deo famulatura ut cæteræ monasterii vestri personæ uti, frui, & gaudere possit & valeat circa præmissa reverentiæ officiiquē debitum eatenus præstaturæ, ut contempta contumacia pro merito obedientiæ vestræ apud nos jure possitis commendari. datæ &c.

XIV.

PRECES PRIMARIÆ TEMPORE REVERENDISSIMI DOMINI JACOBI ARCHIEPISCOPI MOGVNTINI EXPEDITÆ.

Ad collationem Decani & capituli Ecclesiæ collegiatæ sanctorum *Petri & Alexandri* aschafsenburgensis.

- Decani & capituli Ecclesiæ collegiatæ Sancti *Petri* Fritzlariensis.
- Decani & capituli Ecclesiæ collegiatæ beatæ *Mariæ* Virginis Erfortensis.
- Decani & capituli Ecclesiæ collegiatæ Sancti *Severi* Erfortensis.

- Ad collationem Decani & capituli Ecclesie collegiatæ Sancti *Bartholomæi* Franckfurtensis.
- Decani & capituli Ecclesie collegiatæ beatæ *Mariæ* Virginis montis Franckfortensis.
 - Decani & capituli Ecclesie collegiatæ Sancti *Leonhardi* Franckfortensis.
 - Decani & capituli Ecclesie collegiatæ Sancti *Martini* Pinguensis.
 - Decani & capituli Ecclesie collegiatæ Sanctæ *Catharinæ* Oppenheimensis.
 - Decani & capituli in *Lych*.
 - Decani & capituli Ecclesie collegiatæ Sancti *Martini* in *Heiligenstadt*.
 - Decani & capituli Ecclesie collegiatæ beatæ *Mariæ* Virginis in *Tsnach*.
 - Decani & capituli in *Gotha*.
 - Decani & capituli in *Sakza*.
 - Decani & capituli in *Borsla*.
 - Decani & capituli Ecclesie collegiatæ Sancti *Joannis* Baptistæ *Amoeneburgensis*.
 - Decani & capituli in *Jechburg*.
 - Decani & capituli Ecclesie collegiatæ in *Nortbusen*.
 - Decani & capituli in *Bibra*.
 - Decani & capituli in *Sultza* prope Castrum *Eckartsperg*.
 - Decani & capituli Ecclesie collegiatæ Sancti *Fertay* in *Blydenstatt*.
 - Decani & capituli in *Kirn*.
 - Decani & capituli in *Hanath*.

- Ad collationem Decani & capituli Ecclesie collegiatæ Sancti *Philippi* Cellensis.**
- Decani, Scholastici & capituli Ecclesie collegiatæ Beatæ *Mariæ* Virginis in *Campis* extra muros moguntinos.
 - Decani & capituli Ecclesie collegiatæ Sancti *Andree* Colonienfis.
 - Decani & capituli Ecclesie collegiatæ beatæ *Mariæ* Virginis ad *gradus* Colonienfis.
 - Præpositi, Decani & capituli in *Moxstad*.
 - Præpositi, Decani & capituli Ecclesie collegiatæ Sancti *Alexandri* in *Einbeck*.
 - Præpositi, Decani & capituli Ecclesie collegiatæ in *Camberg* Herbipolensis Diocæsis.
 - Decani & capituli in *Habubeim*.
 - Præpositi moguntinensis.
 - Præpositi Sancti *Albani* extra Moguntiam.
 - Præpositi Beatæ *Mariæ* Virginis Erffortensis.
 - Præpositi Aschaffenburgensis.
 - Præpositi Fritzlariensis.
 - Præpositi Ameneburgensis.
 - Præpositi Sancti *Bartholomæi* Franckfortensis.
 - Præpositi in *Northusen*.
 - Decani Ecclesie moguntinensis.
 - Decani Sancti *Stephani* moguntinensis.
 - Decani Sancti *Mauritii* moguntinensis.
 - Decani Aschaffenburgensis.
 - Decani Beatæ Virginis Erffortensis.
 - Decani Sancti *Martini* Pinguensis.
 - Custodis Ecclesie Fritzlariensis.

Ad collationem Plebani & juratorum, ac consulatum & scabinorum in *Eltoil* conjunctim & divisim.

- Plebani Ecclesie Beatae *Mariae* Virginis in *Aschaffenburg*, ac consulatus ibidem.
- Plebani juratorum; altermannorum ac communis populi Ecclesie omnium Sanctorum *Erfortensis*.
- Plebani in *Orlemund* prope *Salam*.
- Plebani & juratorum in *Geisenheim*.
- Plebani Ecclesie Sanctae *Agathe* & consulatus *aschaffenburgensis*.
- Plebani juratorum sive altermannorum ac communis populi Ecclesie Sancti *Benedicti* *Erfortensis*.
- Plebani & juratorum parochialis Ecclesie Sancti *Quintini* *moguntinensis*.
- Plebani juratorum sive altermannorum ac communis populi Ecclesie Sancti *Wiperti* *Erfortensis*.
- Plebani & juratorum in *Nierstein*.
- Plebani & juratorum parochialis Ecclesie Sancti *Ignatii* in civitate *moguntinensi*.
- Plebani juratorum seu altermannorum ac communis populi Ecclesie Sancti *Joannis* *Erfortensis*.
- Plebani juratorum sive altermannorum & communis populi Ecclesie Sancti *Bartholomaei* *Erfortensis*.
- Plebani in *Crucenach*.
- Plebani & juratorum in *Schornsheim*.
- Plebani & juratorum in *Rudesheim*.
- Plebani & juratorum parochialis Ecclesie Sancti *Heymerani* *moguntinensis*.

Ad

Ad collationem Plebani & juratorum in Lorch.

- Plebani in *Udenheim*.
- Plebani & juratorum in *Bensheim*.
- Plebani in *Müntzenberg*.
- Plebani & juratorum in *Ostheim*.
- Plebani & juratorum parochialis Ecclesie **San-**
Eti Christophori moguntinensis.
- Plebani & juratorum in *Trebtigsbusen*.
- Plebani & juratorum in *Trefurt*.
- Plebani & juratorum in *Kennichen*.
- Plebani & juratorum in *Medersheim*.
- Plebani in *Gerungen*.
- Plebani in *Wildersbusen*.
- Pastoris in *Echzell*.
- Pastoris in *Sontra*.
- Pastoris in *Daurnheim*.
- Pastoris in *Umbstatt*.
- Pastoris in *Diepurg*.
- Pastoris in *Obernroda*.
- Pastoris in *Aldensomerem*.
- Pastoris in *Armsheim*.
- Proconsulium & consulum in oppido *Heylgen-*
statt.
- Proconsulium & consulum in oppido *Duderstatt*.
- Consulatus in *Miltenberg*.
- Hermannii *Werter* civis oppidi *Northusen*.
- abbatis & conventus in *Hirschfeld*.
- abbatis & conventus in *Erbach*.
- abbatis & conventus monasterii Sancti *Jacobi*
extra muros moguntinenses.
- abbatis & conventus in *Fergental*.

Ad

Ad collationem abbatis & conventus montis Sancti Petri Erffortensis.

- abbatis & conventus in *Selbalt*.
- abbatis & conventus monasterii Scotorum Erffortensis.
- abbatis & conventus monasterii in *Selgenstatt*.
- abbatis & conventus Sancti *Disibodi*.
- abbatis & conventus monasterii montis Sancti *Joannis* in *Ringavia*.
- abbatis & conventus in *Bursfeld*.
- abbatis & conventus in *Reinbartsborn*.
- abbatis & conventus in *Ollersleuben*.
- abbatis & conventus in *Spanheim*.
- abbatis & conventus in *Rodenkirch*.
- abbatis & conventus in *Reversburg*.
- abbatis & conventus in *Hafungen*.
- abbatis & conventus *Cellæ Paulinae*.
- abbatis & conventus in *Wurswyler*.
- abbatis & conventus in *Arnsburg*.
- abbatis & conventus in *Satzfeld*.
- abbatis & conventus in *Walckenrods*.
- abbatis & conventus in *Riffenstein*.
- abbatis & conventus monasterii in *Amorbach* Herbipolensis diœcesis.
- abbatis & conventus monasterii in *Schonthal* Herbipolensis diœcesis.
- abbatis & conventus in *Hornbach* metensis diœcesis.
- abbatis & conventus in *Corvey* Paderbornensis diœcesis.
- abbatis & conventus *montis monachorum prope Bambergam*.

Ad

Ad collationem abbatis & conventus in *Bredenau*.

- **Præpositi & conventus in *Polden*.**
- **Præpositi & conventus in *Ilbenstadt*.**
- **Præpositi & conventus in *Neuburg*.**
- **Præpositi & conventus Sancti *Remigii* prope *Cusellam*.**
- **Præpositi & conventus *Canonicorum Regularium* in *Ibersburg*.**
- **Præpositi & conventus *Canonicorum regularium* in oppido *Erfortensi*.**
- **abbatis & conventus in *Otterburg*.**
- **abbatissæ conventus & provisorum monasterii Sanctæ *Catharinæ* *Franckfortensis*.**
- **abbatissæ & conventus in *Eschwe*.**
- **abbatissæ & conventus in *Netz*.**
- **abbatissæ & conventus monasterii Sanctæ *Catharinæ* prope *Crucenach*.**
- **abbatissæ & conventus veteris Villæ extra *Oppidum Nortbusen*.**
- **abbatissæ & conventus monasterii Sanctæ *Catharinæ* extra muros *Kenacenses*.**
- **abbatissæ & conventus in *Germerode*.**
- **abbatissæ & conventus Sancti *Nicolai* in *Isenach*.**
- **abbatissæ & conventus in *Padersbusen*.**
- **abbatissæ & conventus Sanctæ *crucis* in *Gotha*.**
- **abbatissæ & conventus in *Dieffenthal*.**
- **abbatissæ & conventus in *Weydes*.**
- **abbatissæ & conventus in *Hoest*.**

Ad collationem abbatissæ & conventus in Steinbach prope Erbach.

— abbatissæ & conventus monasterii ad pœnitentes in *Franckfordia*.

— abbatissæ & conventus in *Aldenmonster* civitatis moguntinensis.

— abbatissæ & conventus in *Syon* prope *Altzeyam*.

— abbatissæ & conventus in *Kauffungen*.

— abbatissæ & conventus in superiori *Wymar*.

— abbatissæ & conventus monasterii Sanctæ *Agnetis* moguntinensis.

— abbatissæ, Priorissæ & conventus atque Præpositi in *Flmen*.

— abbatissæ & conventus montis Sancti *Ruperti* prope *Pinguiam*.

— abbatissæ & conventus in *Kelbra*.

— abbatissæ conventus & Præpositi in *Koskelledede*.

— abbatissæ & conventus Sancti *Martini* in oppido Erfortensi.

— abbatissæ & conventus *Mariæ Coronæ* prope *Oppenheim*.

— abbatissæ & conventus *novi operis* in oppido Erfortensi.

— abbatissæ & conventus in *Smerlebach*.

— abbatissæ & conventus in *Rosental*.

— abbatissæ & conventus montis beatæ *Mariæ Virginis* novi operis extra *Northusen*.

— abbatissæ & conventus in *Blanckenbeim*.

— abbatissæ & conventus in *Tundorff*.

— abbatissæ & conventus in *Cuntzdorff*.

Ad

**Ad collationem abbatissæ & conventus monasterii
Sancti Joannis Baptiste prope Altzeyam.**

- abbatissæ & conventus zum Sebn.
- abbatissæ & conventus in Hymelgart.
- abbatissæ & conventus Sanctæ Mariæ Magde-
lene in foro gentili civitatis moguntinensis.
- abbatissæ & conventus in Wetter.
- abbatissæ & conventus in Hockelheim.
- abbatissæ & conventus in Jchtersbusen.
- abbatissæ & conventus in Frauenbrettingen.
- abbatissæ & conventus Sanctæ Catharinæ in
Suburbio Fritzlariensi.
- abbatissæ & conventus in Parendal prope Wis-
baden.
- abbatissæ & conventus in Jbene.
- abbatissæ & conventus in Dieffental pro confe-
quenda præbenda.
- abbatissæ & conventus in Padersbusen pro con-
sequenda præbenda.
- abbatissæ & conventus in Merolts ad consequen-
dam præbendam.
- abbatissæ & conventus ac præpositi München-
bayn ad præbendas.
- abbatissæ & conventus Sanctæ Catharinæ in
Fritzlaria ad præbendas.
- abbatissæ & conventus in Dalen extra muros
moguntinenses ad præbendas.
- abbatissæ & conventus in Aldenmonster in ci-
vitate moguntinensi ad præbendas.
- abbatissæ & conventus in Aulnbusen ad præben-
das.

Ad

- Ad collationem abbatissæ & conventus in *Berich*
pro consequenda præbenda.
- abbatissæ & conventus in *Gotsdal* ad præben-
das.
- abbatissæ & conventus in *Heyde* ad præben-
das.
- abbatissæ & conventus in *Jorgenberg* pro con-
sequenda præbenda.
- abbatissæ & conventus in *Kattenlenberg* ad
præbendas.
- abbatissæ & conventus in *Mergenbron* ad præ-
bendas.

XV.

PROCESSVS ET ACTVS JVDICIARII
PRECVM ROM. ARCHI EPISCOPI MOGVN-
TINI GENEROSVM DOMINVM COMITEM
DE RINECK CONCERNENTES; VACANTE
DECANATV IN ECCLESIA S. BARTHOL.
FRANCOF.

Pro eo ut vobis venerabili & circumspècto Dño
Casparo Westbusen utriusque juris Doctori, Ec-
clesie Collegiate B. *Marie* Virginis in *Campis* extra
muros Magunt. Scolastico Reverendissime ac il-
lustris Principis & Dñi nostri Dñi *Alberti* Archi
Episcopi Maguntini &c. ac Principis Electoris Com-
missario & sigillifero judici & executori, ad exe-
quendum ejusdem Rñi Dñi nostri Magunt. præces
primarias Rdo ac generoso Dño *Thome* ex Comiti-
bus

bus de *Reneck* Ecclesie Metropol. Magunt. Custodi gratiose elargitas & concessas specialiter deputato, constet clareque constare possit, quod Venerabiles & honorabiles Dñi Canonici Capitulares Ecclesie Collegiate Sancti *Bartholomei* opidi *Franckfurd.* Magunt. diœc. semper fuerint prout hodie sunt prout & parati prefati Rñi Dñi Archiepiscopi Magunt. precibus primariis & presertim quoad prebendam & canonicatum novissime per obitum Dñi *Johannis de Gryffenstein* vacantes parere, dant & faciunt atque exhibent dicti Domini Capitulares melioribus quibus possunt & debent modo & forma informationes ac ad querelas vobis Venerabili Dño judici & executori predicto per prefatum Reverendum & generosum Dnum *Thomam* in *Reneck* Comitem & Custodem factas excusationes infra scriptas quibus mediantibus & vos Venerabilis Dñe iudex & executor supradicte ac prefatus Rdñs & Generosus Dñus *Thomas* Comes & Custos sane percipere atque intelligere potestis & querelas predictas ac processum propterea emissum de necessitate minime fuisse neque fore taliter emittere atque emanare dictisque querelis processui & ejusdem comminationi locum neque extisse neque extare.

Pro cujus clariori ostensione dicunt & allegant dicti Dñi Capitulares quod tempore obitus prefati Dñi *Johannis de Gryffenstein* & post fuit ac erat publica vox & fama, omnia & singula beneficia per eundem obtenta & possessa fuisse & fore sedi Apostolice reservata, quod & ipsi Dñi Capitulares pro

tunc sic, nec aliter esse intellexerunt & reputarunt, fueruntque etiam ipsi Domini Capitulares die tertia post obitum prefati Domini Johannis, sepulturam, vigore quarundam literarum apostolicarum reservatorialium super collacione prebende & Canonatus ac Decanatus per obitum seu decessum sepedicti Domini *Johannis* vacantis ac eorundem possessionis traditione capitulariter requisiti, & quia supradicti Rdi & Generosi Dñi *Thome* Comitis & Custodis procuratores per prius ac in antea & presertim in & apud sepulturam dicti quondam Domini *Johannis de Gryffenstein* interfuerunt palam & publice & sic ipsis de obitu seu morte ejusdem quondam Dñi *Johannis* deque predictorum Canonatus & prebende vacatione manifeste constitit preter id quod dicti procuratores ex tunc & etiam post usque in octavam diem vigore predictarum primariorum precum vice & nomine dicti Rdi & generosi Dñi Comitis & Custodis prefatos Dños Capitulares requisivissent seu propterea interpellati fuissent, ob quam dictorum procuratorum non requisitionem minusque factam diligentiam erediderunt ac reputarunt predicti Dñi Capitulares quod prenomina- tus Rdis & Generosus Dñus Comes & Custos metu reservationis predictæ cum supradictis primariis precibus pro tunc supersedere voluisset, prout etiam hoc ad dictos Dños Capitulares ex nonnullorum hominum relatione se id a supradictis procuratoribus percepisse referentibus devenit, quod videlicet idem Dominus comes & custos preces suas predictas eo tunc ob famam supradictæ reservationis, accep-
tando

tando supradictos canonicatum & prebendam, annihilatas seu consumptas haberi noluiſſet, neque annihilare seu conſumere vellet, quibus ſic perceptis ne jus prefatis Dominis Capitularibus ad ſupradictos Canonicatum & prebendam quoquomodo competens eiſdem deperiret, quandam perſonamabilem & idoneam ad dictos Canonicatum & prebendam tunc vacantes quantum eos concernebat ac quantum in eis fuit citra prejudicium cujuſcumque potius jus forſan in & ad illum ac illam pretendentiſ nominarunt ac eundem in predictorum Canonicatus & prebende poſſeſſionem induxerunt, neque fuit quemadmodum nec eſt dicta nominatio & poſſeſſionis inductio eo animo ſeu ea intentione facta, quod dicti Domini Capitulares precibus Rm̄i Domini noſtri Archi Episcopi Magunt. parere non velint neque voluiſſent, quin immo ſi prefati procuratores diligentiam debitam prout debuiffent, circa huiusmodi adhibuiſſent & dictos Dominos Capitulares ſupradictarum primariarum precum vigore priuſquam ad dictos canonicatum & prebendam alium, ſic ut premittitur, nominaffent, requiſiſſent, fuiſſent dicti Domini Capitulares pro tunc prout hodie, ſi deſuper requirerentur, ſecundum conſuetudinem eccleſie eorum & collegii in dictis canonicatu & prebenda proni & parati prefatis precibus parere & dictum Reverendum ac Generoſum Dñum comitem & Cuſtodem ad eodem pro jure ſuo, quantum in eis fuiſſet & eſt, eorum & eccleſie ſancti Bartholomei predictę ſtatutiſ & conſuetudinibus.

nibus salvis admittere, de quo solemniter & expresse in hiis scriptis protestantur.

Quantum vero ad Decanatum prefate ecclesie, supradicti Domini Capitulares dicunt & allegant quod Decanatus prenominate ecclesie sancti *Bartholomei* Franckfurdensis semper fuit, erat & esseque consuevit inibi dignitas electiva & curata, cujus electio pro tempore vacationis ejusdem spectavit & pertinuit ab immemorabili tempore prout etiam hodie spectat & pertinet pleno jure ad Capitulum & Dominos Capitulares canonicos ejusdem ecclesie pro tempore existentes ita & taliter, quod dum & quando dictum Decanatum vacare contigerit, quod Domini Canonici Capitulares eo tunc existentes unum Canonicum prebendam actu concapitularem ex eis eligere consueverunt, cujus etiam juris eligendi pretextu idem Dñi Capitulares ex nunc & vacante eodem Decanatu per obitum dicti quondam *Johannis de Gryffenstein* illius ultimi dum vixit possessoris, unum ex eisdem Dominis abilem satis & idoneum Canonicum actu Capitularem prout eos de jure ac consuetudine concernebat & concernit, juxta & secundum eorum statuta & ordinationes confirmata & confirmatas ac per eosdem Dominos Capitulares jurata & juratas in eorum & dicte ecclesie elegerunt & perfecerunt Decanum qui etiam per venerabilem Dñum ejusdem ecclesie Prepositum ad quem tamquam immediatum superiorem ejusdem Decani sic electi, ex statutis & ordinationibus predictis spectat & pertinet confirmatio, post dictam eorundem Dominorum Capitularium de eo factam

factam electionem rite & legitime extitit confirmatus.

Preterea etiam dicti Domini Capitulares dicunt & allegant quod veritas est, preter id, quod unquam fuerit auditum, quod precibus primariis Rñorum Dominorum ArchiEpiscoporum Magunt. pro tempore existentium quantum ad Decanatum predictum, qui in prefata ecclesia sola & unica dignitas electiva existit, paritum sit seu obtemperatum, quibus etiam de jure, in hoc statutis ordinationibus & consuetudinibus confirmatis ac juramentis predictis obstantibus parere non licet, & quatenus statuta & ordinationes atque jus eligendi predictum predicta & predictae confirmationesque ac juramenta per prefatos Dominos Capitulares desuper facte facta & jurata eis non obsisterent prout maxime obstant eisdem, forent dicti Domini Capitulares parati ad omnia ad que de jure tenerentur & essent astricti, de quo etiam solenniter & expresse presentibus hiis scriptis protestantur.

Attentis igitur & consideratis premissis petunt & requirunt sepedicti Domini Capitulares vos venerabilem & circumspectum Dominum Scolasticum judicem & executorem prefatum, quatenus eosdem Dominos Capitulares apud ac circa eorum ecclesieque predictae statuta & ordinationes confirmata & confirmatas ac jus eligendi supradicta supradictas & supradictum eorundemque per illos prestita juramenta quietos inconcussè permittere ac fovere faciatis permittatisque & foveatis, nec ipsos a quocumque ultra ac contra premissa gravari aut molestari

ri finatis seu permittatis neque gravetis aut molestetis, alioquin urgente necessitate protestantur de gravamine & appellant palam publice & manifeste.

Salvis in premissis omnibus & singulis que de jure dictis Dominis Capitularibus salva existunt seu existere possunt quovis modo & protestantur ut alias fuit & est juris, moris atque styli.

Johannes de Castro
V. J. Doctor scripsit.

XVI.

PRECES WOLFFGANGI ARCHIEP. MOG.

Wolfgangus Dei gratia Sanctæ Moguntinæ sedis Archiepiscopus Sacri Romani Imperii per Germaniam Archicancellarius & Princeps Elector &c. Honorabilibus Præposito Decano & Capitulo collegiatæ Ecclesiæ Sancti Bartholomæi Francofortensis devotis nobis in Christo dilectis salutem in Domino sempiternam & præsentibus fidem indubiam adhibere, cum secundum antiquam laudabilemque consuetudinem diutissime observatam, felicis recordationis prædecessores nostri Archiepiscopi Moguntinenses post initia intronizationum ad collegia conventus personasque quaslibet quibus disponendi jus esset preces suas primarias emittere consueverint, in favorem eorum quos dignos statuissent ad consequendum dignitates, canonicatus,
præ-

præbendas, aliaque beneficia ad dispositionem collegiorum, conventuum aut singularium personarum spectantia, hujusmodique precibus a collatoribus & collatricibus præfatis paritum fuerit, reverenterque datus sit ut decuit Locus. Inde majorum vestigia, solitumque beneficentiæ officium prosequentes primarias hujusmodi preces nostras in favorem Venerabilis *Joannis Schuwickbardi de Cronberg* Scholastici Metropolitanæ Ecclesiæ nostræ Moguntinæ, devoti nobis in Christo dilecti in vos decernere decrevimus porrigimus atque emittimus per præsentem. Vos adhortantes, quin imo in virtute sanctæ obedientiæ requirentes, pro jure consuetudinis Ecclesiæ nostræ mandantes, ut præfatum *Joannem Schuwickbardum de Cronberg* Scholasticum virtute hujusmodi primariarum precum ad beneficium ecclesiasticum de vestra ordinatione nominatione, aut quavis alia dispositione conjunctim vel divisim existens, si quod vacat ad præsens vel quam primum vacaverit, quod idem *Joannes Schuwickbardus de Cronberg* per se vel suum aut suos legitimos procuratorem seu procuratores duxerit acceptandum, admittatis, nominetis, aut de eo provideatis: Etiam si Canonicatus, præbenda, dignitas vel officium aut alias beneficium simplex vel curatum existat, & hoc eidem, quantum vobis jus est, conferatis, ac in possessionem corporalem ponatis: quo magis honoribus, fructibus, aliisque juribus plenarie, sineque contradictione fruatur, Circa præmissa reverentiæ officiique debitum eatenus præstituri, ut contempta contumacia pro merito

obedientiæ vestræ apud nos jure possitis commendiari. Arduis autem Ecclesiæ nostræ negotiis intendentes, eoque ulteriori prosecutioni minus intendere valentes, honorabilibus devotis & fidelibus nobis in Christo dilectis judicibus nostris generalibus moguntinensibus committimus vices nostras, omnia & singula supra scripta prosequendi exequendi & faciendi, quod statuerint ecclesiasticam per censuram firmiter observari. Consummatis tamen semel precibus nostrum jus nobis expresse in reliquo reservantes Datæ Aschaffenburgi nostro sub sigillo præsentibus appenso die decima septima mensis Septembris. Anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quarto.

Ex mandato ejusdem Rmi Domini Domini Wolffgangi Archi Episc. Monguntini Principis Electoris &c.

Philip. Wolff Rosenpach &c.

XVII.

INSINUATIO PRECVM ANTE-DICTARVM.

In nomine Domini, Amen. Anno a nativitate ejusdem millesimo quingentesimo octuagesimo quinto, indictione decima tertia, die vero veneris quarta mensis januarii, Pontificatus, Sanctissimi in Christo patris ac Domini nostri Domini Gregorii divina providentia Papæ decimi tertii anno decimo tertio, Ego Notarius infra scriptus pro parte Re-
veren-

verèndi ac nobilis Domini *Joannis Schwaickhardi*
a Cronberg Scholastici insignis Metropolitanæ eccle-
 siæ Moguntinensis principalis rite ac legitime re-
 quisitus, Venerabilibus, eruditis, & circumspèctis
 Dominis Decano & Capitulo ecclesiæ Sancti *Bartho-*
lomæi Francofurtensensis in loco eorundem capitulari
 consueto ad infra-scripta specialiter congregatis, re-
 tro scriptas primariarum precum Archiepiscopa-
 lium literas in testium infra-scriptorum præsentia
 insinuavi, intimavi, & ad eorundem & cujuslibet
 ipsorum notitiam deduxi indubitam, eosdemque
 Dominos juxta earundem literarum vim, formam
 & continentiam requisivi, protestatus publice de
 diligentia factæ insinuationis & requisitionis, inque
 signum veræ & realis insinuationis & requisitionis
 ipsis copiam hujusmodi literarum primariarum
 precum Archiepiscopalium tradidi *auscultatam*.
 Quam quidem copiam dicti domini Decanus & Ca-
 pitulum a me benigne & benevole receperunt, &
 se ipsas retroscriptas literas primariarum precum
 Archiepiscopalium cum ea qua dequit reverentia
 acceptare, proque insinuatiss habere, ac temporis
 successu & se offerente casu, quantum ad Canonica-
 tus & præbendas attineret, (privilegio tamen Ec-
 clesiæ ipsorum de eligendo Decano, nec non Col-
 lationibus Domini Præpositi salvis) se eisdem pari-
 turos responderunt. Acta sunt hæc Francofurti
 Anno Domini Indictione, die, mense, Pontificatu
 ac locis quibus supra. Præsentibus ibidem discre-
 tis *Henrico Schörner de Niedernburgk* Chorale, &

Matthæo Brust Pinguense campanatore dictæ ecclesiæ ad præmissa vocatis specialiter & rogatis.

Et ego *Henricus Stoltz* de *Erffurdia* Moguntinensis diocæsis sacra imperiali authoritate notarius publicus, ac causarum Sanctæ Moguntinæ sedis scriba juratus, quia supradictis insinuationi, intimationi, requisitioni, protestationi & responso, omnibusque aliis præmissis, dum sic ut præmittitur fierent & agerentur, una cum prænominatis testibus præfens interfui, eaque sic fieri vidi & audivi, ac in notam sumpsi. Idcirco hoc præfens publicum instrumentum manu mea propria scriptum, exinde confeci, subscripsi, publicavi, & in hanc formam publicam redegi, signoque nomine & cognomine meis solitis & consuetis signavi, In fidem & testimonium omnium & singulorum rogatus atque legitime requisitus.

XVIII.

CESSIO PRECVM.

In Nomine Domini Amen. Anno a Nativitate ejusdem millesimo quingentesimo, octuagesimo septimo, Indictione decima quinta, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris ac Domini nostri Domini *Sixti* divina providentia Papæ *quinti* anno tertio, Die vero Lunæ tertia Mensis Augusti, in mei Notarii publici testiumque infrascriptorum ad hoc specialiter vocatorum & rogatorum præsentia personaliter constitutus Reverendus ac nobilis Dominus

Joannes

Joannes Schuickbardus a Cronberg insignis Metropolitanæ Ecclesiæ Moguntinæ Scholasticus, motu proprio & ex certa scientia animoque bene delibato omnibus melioribus modo, via, jure, causa, stylo, ordine & effectu quibus magis & efficacius inque jure vel consuetudine validius potuit & debuit, potestque & debet omni juri Reverendæ suæ Paternitati in & ad canonicatum & Præbendam unam cum dignitate, sive ad præsens vacent vel proxime in futurum vacaverint in collegiata ecclesia Sancti *Bartholomæi* Francofurtens. quomodolibet competentis, & ad quos prædictus Reverendus ac Nobilis Dominus *Joannes Schuickbardus a Cronbergk* jus vigore certarum precum Archiepiscopalium Reverendæ suæ Paternitati desuper per Reverendissimum Principem ac Dominum Dominum *Wolfgangum* Archiepiscopum Moguntinum & Principem Electorem &c. gratiose concessarum Dominisque Decano & Capitulo prædictæ Ecclesiæ Sancti *Bartholomæi* insinuatarum perque eosdem ea qua deicit reverentia, acceptatarum pure, libere & simpliciter in & ad manus Venerabilium Dominorum Decani & capituli ejusdem Ecclesiæ Sancti *Bartholomæi* Francof. atit alterius cujuscunque ad id potestatem habentis, In favorem tamen honorabilis Domini *Alexandri Driessellman* vicarii præfatæ Ecclesiæ Sancti *Bartholomæi*, & non alias, alter neque alio modo (alioquin vult sibi circa præmissa in omnibus & per omnia jus suum saluum & illæsum reservare, de quo protestabatur per expressum) cessit renuntiavit, resignavit, inque præfatum

tum Dominum *Alexandrum Driesselman* respective transtulit. Super quibus omnibus & singulis præmissis, prælibatus Reverendus ac Nobilis Dominus *Joannes Schuwickhardus a Cronberg* a me Notario publico infra scripto unum vel plura publicum seu publica fieri atque confici petiit instrumentum & instrumenta. Acta sunt hæc *Moguntia* in curia Scholasteriæ præsentibus ibidem honorabilibus Dominis *Theodorico Krum* maioris & *Petro Rullman* Sancti *Victoris* extra muros Ecclesiarum Moguntin. Vicariis testibus ad præmissa vocatis atque rogatis.

Et Ego *Henricus Stoltz* de *Erffurdia* Mogunt. diocæsis sacra Imperiali auctoritate notarius publicus ac causarum Sanctæ Moguntinæ sedis scriba juratus, quia prædictis cessione, renuntiationi, resignationi, & respective translationi ac protestationi, omnibusque aliis & singulis præmissis, dum sic ut præmittitur fierent & agerentur una cum prænominatis testibus præsens interfui, eaque omnia & singula sic fieri vidi & audivi, ac in notam sumpsi, Idcirco hoc præsens publicum instrumentum manu mea propria scriptum exinde confeci, subscripti, publicavi & in hanc formam publicam redegii, signoque nomine & cognomine meis solitis & consuetis signavi, In fidem & testimonium omnium & singulorum rogatus & legitime requisitus.

45

XIX.

CESSARVM PRECVM INSINVATIO.

In nomine Domini Amen. Anno a nativitate eiusdem millesimo quingentesimo octuagesimo septimo, Indiétione decima quinta, Die vero veneris sexta mensis Augusti, Pontificatus Sanctissimi in Christo patris ac Domini nostri Domini *Sixti* divina providéntia Papæ *quinti* anno tertio, Ego Notarius infra-scriptus pro parte Reverendi ac nobilis Domini *Johannis Schuusikardi a Cronberg* insignis Metropolitanæ Moguntin. Ecclesiæ Scholastici rite & legitime requisitus Venerabilibus Dominis Decano & capitulo Ecclesiæ Sancti *Bartholomæi* Francofurtensis, in loco eorundem capitulari ad infra-scripta specialiter congregatis, retro-scriptas cessionis, renuntiationis, resignationis & respectively translationis literas in testium infra-scriptorum ad hoc specialiter vocatorum & rogatorum præsentia insinuavi, intimavi, & ad eorundem & cujuslibet ipsorum notitiam deduxi indubitata, eosdemque Dominos, quatenus non minus hujusmodi literis cessionis, quam etiam præcibus Archiepiscopalibus primariis ipsis insinuatis, ab iisdemque debita reverentia acceptatis, parerent, pro ut etiam tempore insinuationis precum hujusmodi se parituros, offerente se casu, respondissent, protestatus publice de diligentia factæ insinuationis. Ac in signum veræ & realis insinuationis ipsis copiam hujusmodi literarum cessionis, tradidi concordantem. Quam quidem copiam dicti Domini Decanus & capitulum a me
benigne

benigne receperunt, Et post modicam deliberationem, se ipsas retroscriptas cessionis literas qua decet reverentia acceptare proque insinuatis habere, ac offerente se casu retroscripto Domino *Alexandro Driessellman*, cui & in quem prælibatus Reverendus ac nobilis Dominus *Joannes Schwickbardus à Cronberg* jus suum hujusmodi resignasset, cessisset & respective transtulisset super præbenda & canonicatu de eorundem ordinatione, nominatione & quavis alia dispositione vacaturis, quatenus habilis fuerit, corporalem realem & actualem possessionem (privilegio tamen de eligendo Decano, ac collationibus Domini Præpositi, nec non consuetudinibus & statutis Ecclesiæ eorundem salvis) tradituros responderunt. Acta sunt hæc *Francofurti* Anno Domini Indictione, die, mense, Pontificatu ac loco quibus supra. Præsentibus ibidem honestis *Otone Bartholomæi* Subcustode & *Casparo Barth* Chorale dictæ Ecclesiæ Sancti Bartholomæi testibus ad præmissa vocatis specialiter atque rogatis.

Et ego Magister *Henricus Stoltz* de *Erfurdia* *Moguntinensis* Dioces. Notarius retroscriptus, quia prædictis insinuationi, protestationi & responso, omnibusque aliis & singulis dum sic ut præmittitur fierent & agerentur una cum prænominatis testibus præsens interfui, eaque omnia & singula sic fieri & audivi, ac in notam sumpsi, Idcirco hoc præsens publicum instrumentum manu mea propria scriptum exinde confeci, subscripsi publicavi & in hanc formam publicam redegi, signoque nomine &
cogno-

cognomine meis solitis & consuetis signavi in fidem
& testimonium omnium & singulorum rogatus at-
que legitime requisitus.

XX.

PRÆCES JOANNIS ADAMI ARCHIEP. MOG.

Honorabilibus Præposito Decano & Capitulo Col-
legiatæ Ecclesiæ nostræ B. *Mariæ* Virginis
Francofurti devotis nobis in Christo dilectis salutem
in Domino sempiternam & præsentibus fidem in-
dubiam adhibere. Cum secundum antiquam lau-
dabilemque consuetudinem diutissime observatam
fœlicis recordationis prædecessores nostri Archi-
Episcopi Moguntinenses post initia intronisationum
ad Collegia, conventus, personasque quaslibet,
quibus disponendi jus esset, preces suas primarias
emittere consueverint in favorem eorum, quos di-
gnos. statuissent ad consequendum dignitates, cano-
nicatus, præbendas aliaque beneficia ad disposi-
tionem Collegiorum Conventuum aut singularium
personarum spectantia, hujusmodique precibus a
Collatoribus & Collatricibus præfatis paritum fue-
rit reverenterque datus sit, ut decuit, locus, in-
de Majorum vestigia solitumque beneficentiæ Offi-
cium prosequentes primarias hujusmodi preces no-
stras in favorem Honorabilis *Weinandi de Raufchen-
berg* Canonici Capitularis Metropolitanæ Ecclesiæ
nostræ

nostræ Moguntinæ devoti vobis in Christo dilecti in vos decernere decrevinius porrigimus atque emittimus per præsentés vos adhortantes quin imo in virtute sanctæ Obedientiæ requirentes pro jure consuetudinis Ecclesiæ nostræ mandantes ut præfatum *Weinandum de Raufenberg* virtute hujusmodi primariarum precum ad beneficium Ecclesiasticum de vestra ordinatione nominatione aut quavis alia dispositione conjunctim vel divisim existens, si quod vacat ad præsens vel quam primum vacaverit *Weinandus de Raufenberg* per se vel suum aut suos legitimos procuratorem seu procuratores duxerit acceptandum admittatis, nominetis aut de eo provideatis etiamsi Canonicatus, præbenda dignitas vel officium simplex vel curatum existat & hoc eidem quantum vobis jus est, conferatis ac in possessionem corporalem ponatis quo magis honoribus fructibus aliisque juribus plenarie sineque contradictione fruatur. Circa præmissa reverentiæ officii-que debitum eatenus præstituri ut contempta contumacia pro merito obedientiæ vestræ apud nos jure possitis commendari. Arduis autem Ecclesiæ nostræ negotiis intendentes eoque ulteriori prosecutioni minus intendere valentes, honorabilibus devotis & fidelibus Nobis in Christo dilectis iudicibus Nostri Generalibus Moguntinensibus commitimus vices nostras, omnia & singula supra scripta prosequendi, exequendi & faciendi quod statuerint Ecclesiasticam per censuram firmiter observari, consummatis tamen semel precibus nostrum jus nobis expresse in reliquo reservantes. Datæ *Aschafsenburgi*

Jenburgi nostro sub sigillo præsentibus appenso die
4. mensis januarii Anno Dñi Millesimo sexcente-
simo 3°.

XXI.

PRECES ARCHIEPISCOPALES PRI- MARIAE AD ABBATEM ET CONVEN- TVM FULDENSEM.

J*oannes Adamus* Sc. Reverendo in Christo Patri
Dño *Balthasaro* Abbati nec non Decano & Ca-
pitulo Fuldensi amicis nostris charissimis sincereque
nobis dilectis & in Christo devotis gratum faciendi
affectum & salutem in Domino sempiternam. Cum
non inique bonæ memoriæ Prædecessores nostri,
initio introitus sui, primarias suas preces porrige-
re consueverint in favorem eorum, quos promo-
tione dignos judicassent, ad beneficia Ecclesiastica
consequenda, eos etiam suis interpellare litteris,
apud quos se non vulgariter sed optime meritos
existimassent & benevolentia officii monitos face-
rent rogarentque ut vacantibus beneficiis de eo-
rum collatione & dispositione pendentibus personis
in precibus nominatis providerent eisque confer-
rent aut ad ea nominarent. Verum cum præde-
cessores supradietæ Ecclesiæ Fuldenfis ac etiam Vos
et Ecclesia vestra cum Prædecessoribus nostris ac
Ecclesia nostra in quadam singulari & amicabili ne-
cessitudine per multos annos persisterint, nosque
Prædecessorum nostrorum vestigia sequi cupientes

& honorabilem devotum nobis in Christo dilectum *Emundum de Hatfeldt* Canonicum Capitularem Metropolitanæ Ecclesiæ nostræ Moguntinæ propter fragrantia merita plurimum commendatum habeamus, unde vos omnes & singulos conjunctim & divisim requirimus rogamusque ut beneficium Ecclesiasticum de vestra nominatione dispositione collatione aut provisione existens quod proximum vacaverit dictusque *Emundus* aut legitimus ejus Procurator a Vobis sibi conferri postulaverit, Vos precum nostrarum suorumque meritorum intuitu eidem conferatis possessionemque expeditam tradatis ac tradi faciatis, in eo rem nobis gratissimam exhibituri quam pro merito benevolentiae vestrae recompensare conabimur. Datæ *Aischaffenburgi* nostro sub sigillo præsentibus appenso die 4. mensis januarii Anno Dñi Millesimo sexcentesimo tertio.

XXII.

PRECES JOANNIS SVICARDI ARCHIEP. MOGVNT.

Joannes *Suicardus* &c. Honorabilibus Præposito Decano & Capitulo Collegiatæ Ecclesiæ nostræ *B. Mariæ* Virginis in civitate nostra Erphordiana devotis nobis in Christo dilectis Salutem in Domino sempiternam, & presentibus fidem indubiam adhibere, cum secundum antiquam Laudabilemque consuetudinem diutissime observatam foelicis recordationis prædecessores nostri Archiepiscopi Mogua-

Moguntini post initia intronisationum ad Collegia, Conventus, personasque quaslibet, quibus de beneficiis ecclesiasticis disponendi jus esset, preces suas primarias emittere consueverint in favorem eorum, quos dignos statuissent ad consequendum dignitates, canonicatus præbendas, aliaque beneficia ad dispositionem collegiorum, conventuum aut singularum personarum spectantia, hujusmodique precibus a Collatoribus & Collatricibus præfatis paritum fuerit, reverenterque datus sit, ut decuit locus exinde majorum vestigia solitumque beneficentiæ officium prosecuti, primarias preces nostras in Venerabilem *Antonium Waldtrott a Bassenheim* Cantorem Metropolitanæ ecclesiæ nostræ Moguntinæ devotum nobis in Christo dilectum contulerimus, Is autem easdem preces in favorem *Jodoci Ebingshausen* parochi in *Kirchandra* devoti nobis in Christo dilecti cedere decrevisset, eandemque cessionem, ut eam vobis notam faceremus, simulque debitam ad eas paritionem apud vos per præsentem promoveremus, precibus apud nos institerit humilibus. Quocirca hortamur vos, quia imo in virtute sanctæ obedientiæ requirimus, pro jure ecclesiæ nostræ mandantes, ut præfatum *Jodocum Ebingshausen* virtute hujusmodi primariarum a nobis emissarum precum ad quodvis beneficium sive Altare de vestra ordinatione, nominatione aut quavis alia dispositione existens, si quod vacet ad præsens, vel quam primum vacaverit, dictusque *Jodocus Ebingshausen*, per se vel suum aut suos legitimos procuratorem seu procuratores

D 2 duxerit

duxerit acceptandum, admittatis, nominetis, aut de eo provideatis, in quantum vobis jus est conferatis eidem ac in possessionem corporalem eum potestatis; quo magis honoribus, fructibus, aliisque juribus plenarie sineque contradictione fruatur, circa præmissa reverentiæ, officiique debitum eatenus præstituri, ut contempta contumacia pro merito obedientiæ vestræ jure apud nos possitis commendari arduis autem ecclesiæ nostræ negotiis, intendentes, eoque ulterioris prosecutioni minus intendere valentes. Honorabilibus devotis & fidelibus nobis in Christo dilectis Judicibus nostris generalibus Moguntinensibus committimus vices nostras, omnia & singula supradiçta prosequendi, exequendi & faciendi quod statuerint ecclesiasticam per censuram firmiter observari. Consummatis tamen semel precibus nostrum jus nobis in reliquo expresse reservantes. Datæ *Aschaffenburgi* nostro sub secreto appenso die Lunæ ante S. Martini nostræ diocæsis patroni, septima mensis Novembris Anno Domini Millesimo sexcentesimo quinto.

XXIII.

INSTRUMENTVM TRANSLATARVM SIVE CESSARVM PRECVM.

In nomine Domini Amen. Anno a Nativitate ejusdem millesimo sexcentesimo quinto, Indictione tertia, die vero Mercurii sexta mensis Julii Pontificatus Sanctissimi in Christo patris ac Domini nostri Domini *Pauli* divina providentia Papæ anno
ejus

ejus primo, Reverendus & nobilis Dominus *Fri-*
dericus a Fürstenberg. Canonicus Capitularis in-
 signis Metropolitanæ ecclesiæ Moguntinæ in ædi-
 bus solitæ residentię *zur Mitternacht*, & quidem
 in aula ad mensam sedens, circiter horam quintam
 pomeridianam sanus corpore & intellectu nec non
 Venerabilis & eruditus Dominus *Eberhardus ab*
Hardt canonicus collegiatæ Ecclesiæ *S. Petri* extra
 muros moguntinos coram me Notario & testibus
 infra-scriptis ad hoc specialiter vocatis & rogatis
 comparuerunt, mihi que dictus dominus *Eberhar-*
dus ab Hardt significavit, quandoquidem Reve-
 rendissimus & Illustrissimus Dnus Dnus *Joannes*
Suicardus Archiepiscopus Moguntinus Sacri Roma-
 ni Imperii per Germaniam Archicancellarius ac
 princeps Elector &c. Dominus suus clementissi-
 mus preces archiepiscopales super altaribus & be-
 neficiis parochialibus Ecclesiæ in *Eltuil Ringaviz* deinceps
 vacantibus quibuscunque, gratiose admodum
 prælibato Reverendo & nobili Domino *Fridrico à*
Fürstenberg concessisset jam admodum deliberato
 induxerit animo, Id jus precum quodcunque sum
 reverendæ & nobili dominationi competens in fa-
 vorem & personam sui *Eberhardi ab Hardt* libere
 & simpliciter cedere ac dimittere, prout idem præ-
 fatus Reverendus & nobilis Dominus *Fridericus a*
Fürstenberg desuper a me Notario in præsentia te-
 stium infra-scriptorum interrogatus mentem & ani-
 mum suum esse jus hujusmodi precum predicto
 modo in favorem antefati Domini *Eberhardi ab*
Hardt dimittendi ac cedendi indicavit, prout etiam

modo, via & ordine, quibus id melius fieri potuit & licuit, statim dimittebat & cedebat hujusmodi cessionem natam & gratam semper habiturus, meque Notarium simul requirendo, ut super his omnibus unum vel plura publicum seu publica conficerem Instrumentum seu instrumenta. Acta fuerunt Hæc sub anno, Indictione pontificatu, die mense, hora & loco quibus supra. Præsentibus ibidem honestis eruditoque *Antonio Paullino* Ernestensi Philosophiæ Candidato, & *Christophoro Zichwolff* campanatore, parochialis ecclesiæ S. *Christophori* Moguntinensis testibus, una mecum ad præmissa, dum sic agerentur, vocatis atque rogatis.

XXIV.

GEORGII FRIDERICI ARCHIEPISC. MOG. PRECVM INSINVATIO.

In Nomine Sanctissimæ & Individuæ Trinitatis Amen. Anno a Nativitate Domini ac Salvatoris nostri *Jesu Christi* Millesimo, sexcentesimo, vigesimo octavo, Indictione undecima, Pontificatus autem Sanctissimi in Christo Patris ac Domini nostri *Urbani* divina providentia Pontificis hujus nominis *Octavi*, anno quinto, die vero Lunæ, qui fuit stylo reformato decimus septimus Mensis Aprilis, infra octavam & nonam horas ante meridiem, coram admodum Reverendis, Eximiis, doctissimis, & clarissimis Dominis *Conrado Friderico* Decano, *Joanne Bartholomæi* SS. Theologiæ Baccalureo

laureo forinato, ac *Georgio Gambach* juris utriusque Licentiato Prælato respectivo, & canonicis capitularibus collegiatæ Ecclesiæ Sancti Bartholomæi, Imperialis oppidi, francofurtensis in solito & consueto loco capitulari convocatis & congregatis, capitulumque ex tunc facientibus & repræsentantibus, in mei Notarii publici testiumque infrascriptorum præsentia, vice & nomine admodum Reverendi & Prænobilis Domini *D. Antonii Waltbott a Bassenheim*, Metropolitanæ Moguntinæ, ac Sancti Albani ecclesiarum Præpositi, Domini principalis sui gratiosi, personaliter constitutus, Venerabilis ac perdoctus Dominus *Christopherus Lötze*, jam dictæ ecclesiæ majoris vicarius ac honorifice nominati gratiosi Domini principalis sui sacellanus, habens ac tenens suis in manibus literas, quasdam Archiepiscopales, quibus ab Rmo ac Illmo Domino Domino *Georgio Friderico* Sanctæ Moguntinæ Sedis Archiepiscopo, Sacri Romani Imperii per Germaniam Archicancellario ac Principe Electore, Episcopo Wormatiensē, non ita pridem felicissime inthronisato preces primariæ in favorem sapius nominati gratiosi Domini Principalis sui, in supradictam collegiatam Ecclesiam Sancti Bartholomæi decernebantur, quas quidem literas ibidem præsentavit ac legi fecit: prælibatos in super Dominos Decanum & Capitulum monuit, requisivit, ac rogavit, quatenus sapius præfatum Dominum suum Principalem, harum literarum ac precum primariarum Archiepiscopalium vigore, ad beneficium de sua ordinatione, si quod vacat ad præsens, vel

quam primum vacaverit, per se vel suum, aut suos legitimos procuratorem vel procuratores acceptent, admittant, nominent, de eo provideant, ac in possessionem corporalem ponant, quo magis honoribus, fructibus, aliisque juribus plenarie, sineque contradictione fruatur. Domini vero Decanus & capitulum matura inter se deliberatione præhabita, volentes literis istis & mandatis inibi contentis obedire, preces istas primarias Archiepiscopales benigne acceptarunt, privilegio tamen de eligendo Præposito Decano & collationibus Præpositi, nec non statutis & consuetudinibus salvis. Super quibus omnibus & singulis, supra nominati Domini *Conradus Fidelerius* Decanus & *Christophorus Lötz* insinuator, a me Notario subscripto, super hac primariarum precum Archiepiscopaliū insinuatione & acceptatione, publicum vel publica tot, quot forent necessaria fieri instrumentum, vel instrumenta petierunt, Acta sunt hæc *Francofordie* in dicto loco capitulari ecclesie S. *Bartholomæi* sub Anno Domini, Indictione, Pontificatu, mense, die, & horis locorumque locis quibus supra, præsentibus ornatissimis ibidem Dominis Joanne Schreiber Notario etiam publico & Joanne Keller Moguntinensibus in quilibet testibus fide dignis, ad præmissa legitime rogatis & requisitis.

Et ego *Andreas Weberus* de *Misfkirch* Constantiensis diocesis sacris apostolica & imperiali auctoritatibus publicus Notarius, quoniam prædictis precum istarum primariarum Archiepiscopaliū insinuationi & acceptationi dum sic ut præmittitur, fierent

fierent & agerentur, una cum prænominatis testibus ipse præsens interfui, eaque sic fieri vidi & audiui; ac in notam sumpsi: Idcirco hoc præsens publicum Instrumentum exinde confeci, publicavi signoque denique nomine & cognomine meis solitis & consuetis consignavi, ac negotiis impeditus substitui manuscriptum, diligenter collationavi, ac propria manu subscripsi in fidem & testimonium præmissorum omnium & singulorum, legitime vocatus, rogatus, & debite requisitus &c.

XXV.

PRECES PHILIPPI CAROLI ARCHIEP. MOG.

Nos *Philippus Carolus* Dei gratia S. Sedis Moguntinæ Archiepiscopus, sacri Romani Imperii per Germaniam Archicancellarius & Princeps elector &c. Honorabilibus devotis nobis in Christo dilectis Decano & Capitulo Collegiatæ nostræ Ecclesiæ *S. Martini* in Oppido nostro *Heyligensta-*
dienfi salutem in Domino sempiternam & præsentibus fidem indubiam adhibere. Cum secundum antiquam Laudabilemque consuetudinem diutissime observatam felicitis recordationis prædecessores nostri Archiepiscopi Moguntini post inthronisationum initia, ad collegia, conventus & Personas quasilibet, quibus de beneficiis ecclesiasticis disponendi jus esset, preces suas primarias emittere consueverint in favorem eorum, quos dignos statuissent

ad consequendum dignitates, Canonicatus, Prebendas aliaque beneficia ad dispositionem eorundem Collegiorum, Conventuum aut singularium personarum spectantia, atque hujusmodi precibus a Collatoribus & collatricibus præfatis merito paritum fuerit, reverenterque ut decuit, datus sit locus. Inde majorum vestigia, sælitumque beneficentiæ officium prosequentes, primarias hujusmodi preces nostras in favorem Venerabilis & Illustris devoti nobis in Christo dilecti *Joannis Francisci Jacobi Antonii* liberi Baronis *ab Hobeneck* virtute hujusmodi nostrarum precum primariarum ad beneficium ecclesiasticum de Vestra ordinatione, nominatione, aut quavis alia dispositione conjunctim vel divisim existens, si quod vacat ad præsens vel quam primum vacaverit & prænominatus, *Joannes Franciscus Jacobus Antonius Baro ab Hobeneck* per se vel per suum aut suos legitimos procuratorem vel procuratores duxerit acceptandum, admittatis, nominetis, aut de eo provideatis, etiamsi canonicatus, præbenda, dignitas, vel officium simplex vel curatum existat, & hoc eidem, quantum vobis jus est, conferatis, illumque in realem, æctualem & corporalem possessionem inducatis, quo magis honoribus fructibus, aliisque juribus plenarie & sine contradictione fruatur, circa prædicta reverentiæ officiique debitum eatenus præstituri, ut contempta contumacia pro merito obedientiæ vestræ apud nos jure possitis commendari. Nos vero arduis Ecclesiæ nostræ negotiis quam plurimis impediti, ideoque ulteriori prosecutioni minus
inten-

intendere valentes, honorabilibus, devotis & fidelibus nobis in Christo dilectis iudicibus nostris generalibus Moguntinis committimus vices nostras omnia & singula suprascripta prosequendi exequendi, & faciendi, quod statuerint Ecclesiasticam per censuram firmiter observari, consummatis tamen semel precibus nobis jus nostrum in reliquis expresse reservamus. Datæ ex arce S. Martini in civitate nostra moguntina, nostro sub secreto præsentibus appenso, die quarta mensis Augusti, Anno Domini Millesimo, septingentesimo trigesimo secundo.

Ex Mandato ejusdem Em^{mi} ac Celsissimi Principis Domini Dñi *Philippi Caroli*, Archiepiscopi, Electoris Mogni.

Wildericus Marsilius Baro ab Hobeneck
Vicarius generalis.

In Dorso Diplomatis legitur harum
precum cessio :

Ego infra scriptus Ecclesie Metropolitanæ Moguntinæ Cantor hæc attestor, quod præsentem preces meas Archi-Episcopales cesserim Dño *Francisco Valentino Woger* Moguntino Venerabile Capitulum debite requirens, quatenus meum Cessionarium suo tempore ad beneficium vacaturum velit admittere. In cujus rei fidem hæc manu propria scripsi, subscripsi, sigilloque meo roboravi. *Moguntia* 10ma Octobris 1732.

Joannes Franciscus B.
ab Hobeneck.

XXVI.

EMERICI JOSEPHI ARCHIEP.
MOG. PRECES.

Nos *Emericus Josephus* Dei Gratia Sanctæ fedis Moguntinæ Archi-Episcopus, sacri Romani Imperii per Germaniam Archicancellarius, ac Princeps Elector, Honorabilibus devotis Nobis in Christo dilectis Decano & Capitulo Collegiatae nostræ Ecclesiæ SS. *Petri & Alexandri* in oppido nostro Aschaffenburgensi salutem in Domino sempiternam, & præsentibus fidem indubiam adhibere. Cum secundum antiquam, laudabilemque consuetudinem diutissime observatam felicitis recordationis prædecessores Nostri Archi-Episcopi Moguntini post inronisationum initia, ad Collegia, Conventus, & personas quaslibet, quibus de beneficiis Ecclesiasticis disponendi jus esset, preces suas primarias emittere consueverint in favorem eorum, quos dignos statuissent ad consequendum dignitates, canonicatus, præbendas, aliaque beneficia ad dispositionem eorundem collegiorum, conventuum aut singularium personarum spectantia, atque hujusmodi precibus a Collatoribus & Collatricibus præfatis merito paritum fuerit, reverenterque, ut decuit, datus sit locus; Inde Majorum vestigia, solitumque beneficentiæ officium prosequentes, primarias hujusmodi preces Nostras in favorem admodum Reverendi & perillustri devoti Nobis in Christo dilecti *Hugonis Francisci* Comitis ab *Eltz* Ecclesiæ Nostræ Metropolitanæ Moguntinæ Præpositi

fiti contulerimus, Is vero easdem preces in favo-
 rem Illustris devoti Nobis in Christo dilecti *Ferdi-*
nandi Sigismundi Valentini Henrici L. B. de Gudenus
 Archidioecesis Nostræ Moguntinæ clerici cedere
 decreverit, & actualiter cesserit, ac ad manus No-
 stras resignaverit, quam quidem cessionem & re-
 signationem Nos porro ratam, gratamque habui-
 mus, & acceptavimus, idcirco Vos hortamur, qui-
 nimo in virtute S. obedientiæ requirimus, ac pro
 jure Ecclesiæ nostræ mandamus, ut præfatum *Fer-*
dinandum Sigismundum Valentinum Henricum L. B.
de Gudenus virtute hujusmodi primariarum a No-
 bis emissarum precum ad beneficium Ecclesiasti-
 cum de Vestra ordinatione, nominatione, seu qua-
 vis alia dispositione conjunctim vel divisim exi-
 stens, siquod vacat ad præsens, vel quamprimum
 vacaverit, & prænominatus *Ferdinandus Sigismun-*
dus Valentinus Henricus L. B. de Gudenus per se
 vel per suum, aut suos procuratorem vel procu-
 ratores duxerit acceptandum, etsi canonicatus &
 præbenda, vel aliud quodcumque fuerit, cum vel
 sine dignitate, aut officio admittatis, nominetis,
 illud eidem conferatis, ac de eodem provideatis,
 eundemque in realem, actualem & corporalem
 possessionem inducatis, inductumque defendatis,
 facientes illi de redditibus, fructibus, juribus,
 & appertinentiis plenarie responderi, quo magis
 iisdem absque contradictione & impedimento frui
 valeat, in iis omnibus debitum reverentiæ & obe-
 dientiæ eatenus præstituri, ut apud Nos de con-
 tempta contumacia & pro merito obedientiæ Ve-
 stræ

stræ jure possitis commendari; arduis autem Ecclesie Nostræ negotiis quam plurimum impediti, ideoque ulteriori prosecutioni minus intendere valentes; Honorabilibus fidelibus devotis Nobis in Christo dilectis Judicibus Nostris generalibus Moguntinis vices Nostras commisimus, & per præsentibus committimus, omnia & singula suprascripta prosequendi exequendi, & faciendi, quod statuerint Ecclesiasticam per censuram firmiter observari; consumatis tamen semel precibus jus Nostrum in reliquis per expressum reservamus, datæ ex Arce Sancti *Martini* in civitate Nostra Moguntina Nostro sub secreto præsentibus appenso die duodecima mensis octobris Anno Domini Millesimo septingentesimo sexagesimo tertio. *)

*) Cessit tandem has preces, modo in favorem Francisci Josephi de Scherer transcriptas, supræmemoratus L. B. de Gudenus ab Emmo Archi Ep Electore de Canonicatu ejusdem Ecclesie Aschafsenburgensis mensis Apostolico vacante provisus.

XXVII.

ORDINATIO CIRCA NOMINATIONES AD CANONICATVS IN ECCLESIA S. ANDREAE COLONIENSIS.

In nomine Domini Amen. Universis præsentibus Literas visuris & audituris Decanus & Capitulum ecclesie S. *Andree* Colon. salutem cum noticiæ veritatis. Dudum in ecclesia nostra a predecessores nostris Laudabilis & honesta consuetudo est
tit

titit observata, videlicet quod fratres Capituli nostri, quilibet secundum Gradum introitus sui ad ecclesiam prefatam in electionibus canonicorum ad prebendas, dum vacabant, a capitulo nostro consueverunt in suis precibus exaudiri, & personas idoneas ad prebendas tunc vacantes caritative promovere. Quia vero ex ejusdem consuetudinis omissione seu abiectione postmodum prebendis vacantibus in ipsa ecclesia, si magnatum preces pro ipsis prebendis rogantium non exaudiebantur, capitulum ipsum indignationem eorum incurrebat, aliquoties etiam fratres capituli inter se concordare nequentes plures personas ad prebendam unicam elegerunt, & ex hoc ecclesia ipsa tam in personis quam rebus damna & gravamina, sicut ex preteritis adhuc apud nos patet, plurima esset perpessa, ad hujusmodi vero indignationes & gravamina amodo prevenienda, vocatis ad hoc ad certam diem ad tractandum de resumptione consuetudinis ejusdem, & ordinatione super eadem facienda omnibus nostris concanonicis, qui debuerunt, voluerunt & commode potuerunt hujusmodi tractatibus interesse, deliberatione diligenti prehabita, & concorditer & unanimiter decrevimus per nos prelibatam antiquam consuetudinem & observantiam imitatione consuetudinis vicinarum ecclesiarum fore resumendam, Ipsamque ex nunc innovamus, resumimus & observare promittimus per presentes, ordinantes ut ex nunc in antea quilibet nostrum in sacris existens a seniore usque ad juniorem secundum Gradum sui introitus pro persona idonea

ydoneo de legitimo thoro procreata, corpore non
 viciata & non servilis conditionis dispensatione ali-
 qua non obstante possit petere, ut in canonicum &
 confratrem ecclesie nostre recipiatur, & capitulum
 ipsum exaudiat, ac prebendam sic recepto, dum
 vacaverit, secundum petentis gradum competen-
 tem sibi conferre teneatur, nec in hoc quisquam
 taliter recepto se opponat, alias se opponens seu
 opposcentes, quod communiter ex nunc inter nos
 sub pena contra hanc consuetudinem venientium
 eligimus & acceptamus, non solum quoad electio-
 nem seu collationem prebende tunc vacantis, ve-
 rum etiam in aliis vacaturis electionibus & tracta-
 tibus capitularibus, diebus quoad vixerint, eo ipso
 voce Capituli in nostra ecclesia sit privatus, sic
 quod vox sua vel eorum, si plures fuerint, nul-
 lum suffragium afferat vel impedimentum prestet,
 etiam si sibi hoc ab aliis libere concederetur. Si
 vero persona recepta non esset debite ætatis ad
 prebendam sacerdotalem obtinendam, & talis pre-
 benda sacerdotalis vacaret, proximior in ordine se-
 quenti receptorum habens etatem debitam in hoc
 casu prebendam ipsam poterit acceptare, salvo
 prefato minoris etatis existentis gradu suo in alia
 sibi competente vacatura. Si etiam nullus rece-
 ptorum prebendam sacerdotalem acceptare vellet,
 tunc ipsius collatio ad commune Capitulum perti-
 nebit, ac si dicta ordinatio non esset facta, & te-
 nebitur receptus, si est in provincia, infra men-
 sem post vacationem prebende per se ipsum eam
 recipere, si extra provinciam fuerit, infra tres
 menses

menses legitimo impedimento cessante. Et prebendam vacantem conferrent absentes illi, cui competit absentibus minime expectatis, alias in gradu sibi proximo presenti conferetur, & jurabit quilibet receptorum, dum prebenda sibi confertur, hanc ordinationem observare, & sic faciet quilibet perpetuo, quacunque via ingrediatur, dum eum in Canonicum & confratrem recipi contigerit. Verum quia in omni statuto autoritas superiorum excipitur, volumus & excipimus a premissis hos, quibus a sede Apostolica, vel legatorum ejusdem aut Rdrum Patrum Archiepiscoporum Coloniensium prepositorum & Decanorum ecclesie nostre pro tempore existentium, *dum his preces suas primarias fundavit*, in ecclesia nostra de canonicatibus & prebendis contigerit provideri, seu ut recipiantur, pro eisdem preces hujusmodi primarie diriguntur, ut dum hoc jus occurrerit, habeant loca sua, quibus habitis ordinatio eadem procedat, sicut prius. Si tamen communiter vel duplo majori presentium numero nobis videretur nos habere defensiones juris contra personam vel formam ejus, cui mandaretur de canonicatu & prebenda in ipsa ecclesia provideri, illi recepto a nobis, quem tunc ordo consequendi prebendam tangeret, foret prebenda eadem conferenda, qui ipsam prebendam defendere expensis Capituli, ipso Labores faciente, tenetur. Et si forsitan non ex negligentia vel culpa sua ab eadem evinceretur, proximam aliam post evictionem hujusmodi vacantem prefato tali conferemus. Si etiam aliquis

petentium, postquam pro quo petatum est, in ecclesie nostre canonicum & confratrem receptus est, antequam sic receptus prebendam assequatur, quavis via cesserit vel decesserit, nichilominus receptus hujusmodi prebendam suo loco sibi debitam consequetur, sed non e converso. Si receptus decedit, is ad cujus preces receptus fuit, pro aliquo petere non poterit, sed per talem receptum, licet sic decedat, vel alias mutet statum suum, est suis precibus satis factum: nec tales recepti, cum nondum habeant jus in re, sed ad rem, poterunt cum jure ex eorum receptione eis acquisito cum alio vel aliis permutare, ut sibi possint in hoc loco quavis via personam aliam subrogare, si qui etiam ex nunc via permutationis facte canonici effecti fuerint & prebendas in nostra ecclesia affecti, in eo gradu postremo, quo admissi fuerunt in ordinatione hujusmodi remanebunt, non valentes sibi Locum seu Loca, sive gradum, quem vel que permutans seu permutantes habuit seu habuerant, vindicare, ut ob hoc in ordinatione in suis precibus his qui prius Canonici & prebendati fuerant, preferantur, & quia ad presens hi, qui in sacris sunt constituti vel constituentur, in futurum usque ad numerum duodecim personarum sunt & erunt in suis precibus exauditi, ordinamus, ut dictis duodecim personis prebendas affectis, ex tunc his qui tunc gradu fuerint proximiores, & subsequentes in sacris constituti similiter usque ad numerum duodecim personarum ydonearum, ut est dictum, petere poterunt, & debent exaudiri-

ordinationis hujusmodi sub penis & formis furius expressis. Hi vero qui in sacris hac vice sunt constituti vel alias a capitulo suspensi, de consuetudine non residentes fuerint, dum sacros ordines eos ordinari vel ad Capitulum titui contigerit, habebunt & poterunt petere in iudicio suo. Sed si tamdiu distulerunt ordinationem, vel procurare se restituo, quod alii eis potiores ordinarentur, vel ordinati eis perferrentur, hec sibi imputent, qua talia patiuntur ex culpa sua. Veruntamen quamprimum ex post facto linati vel restituti fuerint, in suis precibus in iudicio tunc proximo sicut ceteri admittentur, & eodem modo pro concordia fratrum in ecclesia nostra in prebendarum collationibus observanda erit videlicet quod primis duodecim, & aliis duodecim predictis prebendas affectis, iterum a iore gradu Capituli nostri reincipietur. hec eadem ordinatio & procedet sicut prius & hoc toties quoties revoluto numero completo id occurrit, perpetuo faciendum. Et ut hec ab omnibus nobis, singulis a majore seu Seniore quoad gradum Inventus sui descendendo inviolabiliter observentur, horum observantiam nos fide data astringimus, iuramentali super hoc a singulis tactis Sacrosanctis angelicis interposito iuramento. In horum iuramentum testimonium & firmitatem petimus per nos in Christo Patrem ac Dominum nostrum Dominum Henricum S. Colon. ecclesie Archiepiscopum antestamentam nostram ordinationem nobiscum statui & ordinari, & eam per eundem approbari & confirmari.

mari ac figillari, sigillum ecclesie nostre ex certa omnium nostrum scientia his Literis apponendo.

Et nos *Henricus* D. G. S. Colon. ecclesie Archiepiscopus predictus premissam ordinationem pro bono et concordia perpetua fratrum seu canonicorum ecclesie S. Andree predictae factam & ordinatam ad preces Decani & Capitali ejusdem ecclesie tenore presentium approbamus & confirmamus, precipientes eam in virtute sancte obedientie in omni sua forma & sub penis supra enarratis a Decano & Capitulo predictis & singulis canonicis dicte ecclesie & eis quos in futurum in Canonicos & confratres ecclesie prelibate recipi contigerit, ut eam ante omnia sub juramentis suis se observare promittant, inviolabiliter observare, Sigillum nostrum in horum firmitatem perpetuam presentibus apponentes Actum & datum Anno Domini MCCC. Vicefimo secundo, in Crastino B. Laurentii Martyris.

XXVIII.

ORDINATIO NOMINANDI CANONICOS IN ECCLESIA S. KVNBERTI COLONIAE.

Wichboldus Dei gratia Sancte Colon. ecclesie Archiepiscopus, S. Imperii per Italiam Archicancellarius dilectis in Christo Decano ecclesie *Sanctorum Apostolorum* & Plebano ecclesie *Sancti Lupi* in Colonia salutem in Domino. Cum nos alias
de

de consensu dilectorum in Christo Decani & Capituli ecclesie S. Kuniberti Colonien. quasdam personas ad canonicatus & prebendas, cum in ipsa ecclesia *Sancti Kuniberti* ad id se facultas offerret nominavimus, ac ipsas personas tum temporis recipi ad easdem prebendas sub quodam certo ordine fecimus, & cum autoritas ordinationis hujusmodi per eosdem Decanum & Capitulum *Sancti Kuniberti* in nos transfusa esset, perceperimus sub pena excommunicationis quam in contrarium facientes verbo vel facto ordinationi nostre de predictis prebendis facte in scriptis tulimus, ipsam ordinationem sive omnia & singula per nos circa eandem ordinationem seu susceptionem facta firmiter observari decreto nostro nichilominus interposito; quodsi quid in contrarium attemptaretur, hoc fore irritum & inane: prout in Litteris tam nostris, quam prefatorum Decani & Capituli ecclesie *Sancti Kuniberti* super hec confectis plenius continetur, nuncque in ipsa ecclesia *Sancti Kuniberti* ex morte *Ricolphi de aquila* quondam canonici quedam prebenda vacet, *Gerardo* nato *Tilmanni de pavone*, quem ad Canonicatum & prebendam ex tunc post nostram ordinationem predictam tertio loco in prefata ecclesia vacaturos nominavimus, & in canonicum atque fratrem ejusdem ecclesie recepimus ex suo receptionis ordine competens & debens, & quem ex dicto ordine receptionis sue sibi competere decernimus per presentes, nos volentes dictum *Gerardum* investiri de ipsa prebenda, & in corporalem possessionem ejusdem mitti, tibi Decano

predicto mandamus, quatenus ad eandem eccle-
 siam *Sti Kuniberti* accedens prefatum Gerardum
 investias de ipsa prebenda, & in corporalem pos-
 sessionem ejusdem ipsum mittas, stallum in Choro
 & locum in Capitulo sibi assignando, cum sollemp-
 nitatibus debitis & consuetis tam nostra quam di-
 lecti in Christo Prepositi ejusdem ecclesie vice &
 autoritate cum idem prepositus ex dictis causis
 hijs nequeat personaliter interesse, & percipias
 Decano & Capitulo prefate ecclesie ut ipsum pro
 suo concanónico habeant & teneant, ac universis
 & singulis amministratoribus fructuum prebende
 Supradicte, ut eidem Gerardo de juribus redditi-
 bus & obventionibus dicte prebende suo tempore
 respondeant integre & complete contrarium facien-
 tes, quos nos in his Scriptis ex tunc ut & nunc mo-
 nitione trium dierum, premissa, ut desistant, ex-
 communicamus, excommunicatos publice nuncios.
 Preterea cum thesaurarius ecclesie Sancte *Marie ad
 Gradus* in colonia, ut dicitur virtute cujusdam
 Littere papalis per *Johannem* dictum *Ouirstoltz* ca-
 nonicum ecclesie *Sancti Kuniberti* predicte sub illa
 forma qua consuevit dari - - - ad instantiam dicti
 johannis tanquam in ordinationem nostram predi-
 ctam non consentiens ipsum *Gerardum* impedire,
 & nostram ordinationem de prebendis predictis
 propter bonum & commodum ecclesie predicte
 factam infringere nitatur de facto, cum de jure
 non possit, eo quod per talem Litteram nulla sibi
 conceditur autoritas, nisi revocandi ea solummo-
 do si post - - - per ipsum *Johannem* ad Romanam
 curiam

curiam aliqua forent in prejudicium suum temere attemptata, quod Locum habere non potest in hoc casu, cum nulla temere in hac parte fecerimus animo, sicut ex ipsa ordinatione nostra patet, & omnia sint provide & rationabiliter facta & ordinata. Mandamus tibi plebano Sancti Lupi predicto ut inhibeas ipsi thesaurario ne virtute dictarum litterarum aliqua mandata prejudicialia ordinationi nostre prefate emittat contra *Gerardum* & ordinationem nostram predictam maxime, cum etsi de jure per ipsas Litteras procedere debeat vel posset in civitate coloniensi vel infra miliare undique extra civitatem secundum statuta ecclesie nostre durante interdicto in civitate coloniensi persona nulla Jurisdictionem exercere vel processus Judicarios habere possit vel debeat, alioquin ipsum thesaurarum & quoscunque mandata sua exequentes & ipsis utentes quos ex tunc ut ex nunc propter in obedientiam eorum & tanquam abusers dictarum Litterarum apostolicarum monitionum dierum premissa in his scriptis excommunicamus excommunicatos publice nuncies. Reddite litteras & in signum executionis facte sigilla vestra apponatis. Datum in vigilia beati Luce Evangeliste anno Domini millesimo trecentesimo primo.

Charta priori transfixa.

Reverendo in Christo patri & Domino suo *W.* Dei gratia Sancte Colon. ecclesie Archiepiscopo Decanus *Sanctorum Apostolorum* in Colonia reverentiam in mandatis. Noveritis quod ego ad man-

singulis Prælati aliisque capitularibus personis ad ipsorum requisitionem, cuique pro sua dignitate & secundum ordinem votorum uni post alium ad loca ipsis placencia hujusmodi preces & processus de super dabimus opportunos, curaturi etiam, ut hujusmodi preces in Cancellaria nostra gratis expediantur & suum fortiantur effectum omni impedimento sublato, salvo tamen, quod precibus a predecessoribus nostris obtentis vel optatis etiam non expeditis & debitum effectum non sortitis per hoc nihil præjudicetur, quin imo quantum possumus apud Prælatos & Capitula hoc curabimus, ut etiam preces optatæ prædecessorum nostrorum effectui mandentur.

Ejusdem tenoris est Articulus XXXIV. Capitulationis *Josephi Clementis* Anno MDCLXXXVIII. 19. Julij & 12. Octobris appromissæ & Anno MDCXCII. post diœtam 13. Aprilis subscriptæ & sigillatæ.

XXIX. a.

PREGES JACOBI ARCHI EPISCOPI TREVIRENSIS.

Jacobus Dei gratia Sancte Treverensis Ecclesie Archi Episcopus S. R. I. per Galliam &c. Archi Cancellarius honorabilibus, devotis, dilectis Decano & Capitulo Ecclesie *S. Simeonis* Treverensis salutem in Dño sempiternam. Quia consueverunt Predecessores nostri Archi Episcopi Treverenses

E s

post

pest sue consecrationis solemniam collatoribus & col-
 latricibus Ecclesiasticorum beneficiorum nostrarum
 Civitatis & Diocesis Trevirensis primarias pro per-
 sonis quas promoveri cupiebant, idoneis tamen,
 preces porrigere, quæ grata benevolentia & sine
 contradictione seu difficultate qualibet exaudiri me-
 rebantur, Nos Predecessorum eorumdem vestigiis
 insistere volentes vobis pro dilecto in Christo *Jo-*
banne de Vivario in Nikendich Clerico nostre Dioc.
 primarias hujusmodi porrigimus preces nostras,
 rogamus quatenus eidem Johanni Dei precipue ac
 precum nostrarum intuitu Canonicatum & preben-
 dam in Ecclesia vestra proxime vacaturos conferre
 & assignare & de illis sibi providere velitis sibi
 stallum in choro & locum in Capitulo cum juris
 Canonici plenitudine assignaturi. Datum *Palatiola*
 nostro sub secreto die quarta Martij Anno Dñi
 Millesimo quadringentesimo tricesimo nono juxta
 stilum *) Treverensem.

*) Diversus est variarum gentium, regionum, civita-
 tumque circa anni exordium stilus; juxta hunc di-
 versum stilum DATA sunt Diplomata bene multa.
 Operæ igitur pretium foret diversa anni exordia
 intimius perscrutari, enotare, detegere, inter se
 conferre & ad vulgarem computum reducere. Va-
 ria suo die dabimus documenta juxta stilum Mo-
 guntinum, Treverensem & Colonensem expedita,
 solvendo huic dubio fortassis accommoda.

XXIX. b.

PRECES JOHANNIS PHILIPPI
ARCHIEP. TREVIR.

Joannes Philippus Dei Gratia Archi Episcopus
Trevirensis S. R. I. per Galliam & Regnum
Arelatenſe Archi-Cancellarius ac Princeps Elector
Administrator Prümienſis &c. Reverendo & hono-
rabilibus Devotis nobis dilectis Decano & Capitulo
Eccleſiæ Collegiatæ ad *S. Simeonem* Trevis ſalu-
tem in Dño. Cum ex antiqua, laudabili & hæc-
tenus obſervata conſuetudine conſueverunt ſanctæ
Trevirensis Eccleſiæ Archi Episcopi Prædeceſſores
noſtri poſt perceptam in Dño confirmationem ſin-
gulis collatoribus & collatricibus Eccleſiaſticorum
beneficiorum noſtrarum civitatis & Dioc. Trevi-
renſis ſuas primarias porrigere preces, quæ etiam
qualibet contradicitione ſemota prompta benevo-
lencia exaudiri merebantur. Nos igitur Præde-
ceſſorum noſtrorum veſtigiiſ ea in parte inhæren-
tes hujusmodi noſtras primarias preces pro devoto
Nobis dilecto *Arnoldo Petro Preinl* duximus porri-
gendas & præſentium tenore porrigimus, vos hor-
tantes quatenus præfato *Arnoldo Petro Preinl* ſeu
ejus legitimo procuratori ſuo nomine de canonica-
tu & præbenda dictæ noſtræ Eccleſiæ in præſentia
vacantibus ſeu proxime vacaturis Dei præcipue &
harum precum noſtrarum intuitu provideatis,
eumque vel ejus procuratorem legitimum in cano-
nicatus vel præbendæ corporalem & actualem poſ-
ſeſſionem inducatis & inductum defendatis, nec
non

non ei seu ejus procuratori de omnibus & singulis juribus, redditibus & emolumentis respondeatis & ab aliis, quantum in vobis fuerit, responderi faciatis integre & cum effectu, assignando ei stallum in choro & locum in Capitulo. In quorum fidem hæc manu propria subscriptas, sigillo nostro Archi Episcopali jussimus communiri. Dabantur in Residentia nostra *Treviris* 18va Martii 1756.

J. P. Archi Episcopus Elector.

XXX.

CONSTITVTIONES ECCLESIE METROPOLITANAE COLONIENSIS. *)

Branda miseratione Divina tituli *Sancti Clementis* sacrosancte Romane Ecclesie presbiter Cardinalis Placentinus vulgariter nuncupatus in Regno Bohemie ac Misnensi ac Moravia Marchionatibus Apostolice sedis Legatus nec non Metropolitanarum cathedralium aliarumque ecclesiarum monasteriorum ac piorum locorum regularium & religiosorum quorumcunque partium Almaniae Reformator Generalis per eandem sedem specialiter deputatus Reverendissimo in Christo Patri & Dño Dño

*) Has constitutiones Branda Cardinalis Reformator Ecclesiarum Germaniæ dictus condidit. Constitutiones ab eodem pro Ecclesia Moguntina factas edidit *Ludewig Reliqu. MSS. Tom. XI. p. 384.*

**Dño Theoderico Archi Episcopo Coloniensi Prelatis
 Canonicis ac ceteris clericis & ecclesiasticis perso-
 nis utriusque sexus Civitatis & Dioecesis Coloniensis
 salutem in Domino sempiternam & hujusmodi no-
 stras constitutiones benigne suscipere.**

Quantum sacri canones pro utilitate ecclesia-
 rum multa & clericorum honestate providerint,
 tamen usque adeo nonnullorum clericorum cor-
 ruptela excrevit ut morum atque honestatis vesti-
 gia apud eos pauca admodum remanserint ac mul-
 ta quotidie in suarum animarum periculum preju-
 diciumque ecclesiarum committatur, que in maxi-
 mum status ecclesiastici opprobrium nec non in
 scandalum & perniciosum plurimorum exemplum
 redundare nemini dubium existit, ideo ut frena
 hujusmodi insolentis apponantur & novis morbis
 nova adhibeantur remedia necesse est leges quoti-
 die condere & novas penas annexere ut saltem
 majoribus penis perterriti hujusmodi abusus com-
 mittere reformident pariterque animarum suarum
 saluti provideant. sane percipiens sanctissimus Do-
 minus noster Dñus *Martinus* Divina providentia
 Papa quintus in partibus Almanie cultum Divinum
 clericorumque honestatem que olim ibidem maxi-
 me vigeat nunc plurimum pro dolor deficere ac
 multa in prejudicium ecclesiarum perpetrari cu-
 piens adinstar boni pastoris oves sibi commissas sal-
 vas Domino reddere, nobis licet tanto oneri insuf-
 ficientibus visitationis ac reformationis curam
 omnium ecclesiarum & ecclesiasticarum persona-
 rum

rum dictarum partium per suas litteras Apostolicas exactissime commisit, cujus mandatis nos ut tenemur obtemperare volentes maximeque utilitatem ecclesiarum omnesque clericos in suis officiis digne Domino famulari affectantes ad Colonienſem Metropolitanam civitatem personaliter descendimus ibique diligenti habita inquisitione ac viſitatis predicta Majori nec non & aliis ejusdem civitatis collegiatis regularibus & ſecularibus ac parrochialibus eccleſiis multa digna correctione & reformatione invenimus que omnia ſecundum infra ſcriptum modum matura prehabita deliberatione cum V. R. P. ac nonnullis gravibus & circumſpectis perſonis preſentibus in perpetuum valituris conſtitutionibus ordinavimus & emendavimus, ideoque vobis omnibus & ſingulis in virtute ſanctę obedientię diſtrictę precipiendo mandamus ut has noſtras conſtitutiones prout quemlibet veſtrum tangunt ſub penis in ipsis conſtitutionibus contentis cum omni debita humilitate ſuſcipientes firmiter obſervetis, non obſtantibus ſtatutis & conſuetudinibus etiam juramento aut quavis alia autoritate vallatis nec non privilegiis indultis ac litteris Apoſtolicis aut aliorum quorumcunque in contrarium facientibus quibus prout ipſe Dominus noſter in ſuis litteris expreſſę derogat nos etiam derogamus & quia fruſtra leges conderentur niſi eas aliquis debite exequeretur, ideo vos Rm̄m Patrem alioſque Archiepiſcopos qui pro tempore fuerint veſtri ſucceſſores harum noſtrarum conſtitutionum & ordinationum executores facimus & deputamus vobis que

bisque & dictis vestris successoribus districtissime mandamus ut has constitutiones & ordinationes ab omnibus inviolabiliter cum omni diligentia observari faciatis, transgressores autem earum irremissibiliter puniendo cum potestate in ipsis constitutionibus inserta juxta excessuum & excedentium qualitatem ac temporis exigentiam ampliandi & moderandi, super quo vestram & eorum conscientias districtius oneramus & sub excommunicationum & suspensionum penis in dictis constitutionibus appositis, si quis in eas inciderit debita correctione premissa in forma ecclesie consueta absolventi, ne quis autem dictarum constitutionum ignorantiam possit pretendere vobis R^{mo} Patri injungimus sub pena interdicti ab ingressu ecclesie ut easdem constitutiones nostro sigillo impendente munitas infra unum mensem a die exhibitionis presentium dictis ecclesiis civitatis & Diocesis publicare & nuntiare curetis earumque Prelatos capitula sive conventus sub penisque vobis videbuntur ad alia eorum statuta collocandas & inserendas cogatis & astringatis, volumus etiam ne per desuetudinem aut oblivionem he nostre constitutiones e memoria hominum dilabantur sed in quolibet sinodali aut provinciali concilio quod in civitate vel diocesi Coloniensi celebrari contigerit publice alta & intelligibili voce omnibus audientibus legantur & recitentur. Tenor autem dictarum constitutionum in Christi nomine sequitur & est talis:

Statutum

Statutum taxans ostendentes se in Choro tantum per quartale temporis pro deservendis presentis.

I. Cum redditus & proventus ecclesiastici propter divina officia celebranda instituti sint & quemadmodum integros beneficiorum suorum fructus clerici percipere volunt ita equum est ut integre se divinis officiis obsequentes exhibeant, ideo nos super omnia cultum divinum augere cupientes ab usum illum penitus tollimus & abolemus qui maxime in majori ecclesia Coloniensi huc usque perviguit ut canonici & alii clerici se tantummodo ostendentes aut divino officio pro modico temporis spatio interessentes tres solidos denariorum aut alia emolumenta seu presentias aut distributiones percipiant, statuimus ergo & mandamus tam in dicta majori quam aliis civitatis & Dioecesis coloniensis collegiatis ecclesiis ut siquis in matutinis saltem antequam perficiatur psalmus *Venite exultemus* & in aliis horis aut in vigiliis & commendationibus animarum ante finem primi psalmi & in missis tam animarum quam aliis ante ultimum *kyrie eleison* usque ad complendam sive ultimam collectam ipsarum missarum aut divinarum officiorum vigiliarum & commendationum non interfuerint, careat tota illius officii in quo ut supra non interfuerit distributione sive presentia aut quovis alio emolumento; similiter inherendo constitutionibus bone memorie *FridERICI* Archi Episcopi Coloniensis distributiones sive presentie que in stationibus in civitate & dioecesi Coloniensi Canonicis & aliis beneficiatis interessentibus dari solent nullis de cetero dentur

dentur nisi illis qui processionaliter ad ecclesiam ubi *statio* servatur vadunt aut chorum ipsius ecclesie intrant, ibique usque ad finem divini officii perseverant & peracto officio cum cruce ad ecclesiam suam revertantur exceptis illis quos ad revertendum prius causa rationabilis excusaret.

Per predicta non intendimus prejudicium facere hiis quibus secundum dispositionem juris communis dicte presentie alias in absentia debentur veluti causa infirmitatis corporalis, necessitatis & evidentis ipsius ecclesie utilitatis.

II. Quoniam in pluribus anni festivitibus & maxime celebrioribus Prelatis canonicis & aliis beneficiatis ecclesiarum secundariarum civitatis coloniensis processionaliter ad ecclesiam majorem nec non ipsis de ecclesia majori simul cum aliis ad alias ecclesias euntibus ut missis ibidem celebrandis intersint juxta morem solitum divina officia in predictis ecclesiis aut negliguntur aut saltem raptim & cum minus debita solemnitate peraguntur, statuimus ut nisi in festis *Dedicationis* ipsius ecclesie majoris, *Trium Regum* & *translationis eorundem* & beati *Petri* Principis Apostolorum & cum Dominum Archi Episcopum qui pro tempore fuerit in predicta majori ecclesia in dictis anni festivitibus celebrare contingeret, in anniversariisque Archi Episcoporum predicti prelati canonici & beneficiati dictarum ecclesiarum ipsam majorem aut ipsi de majori alias ecclesias ibidem divinis interessendo visitare non teneantur exceptis etiam processionali-

Tom. III. F bus

bus que fuerint in dilatione sacramenti Dominici per circuitum civitatis Palmarum & Rogationum.

Presentie non nisi presentibus dande.

III. In nonnullis ecclesiis civitatis et Diocesis Coloniensis mos est seu potius abusus ut ecclesiarum Prepositi in ipsis ecclesiis prebendas annexas vel non annexas obtinentes presentias seu quotidianas distributiones licet divinis officiis non intersint imo quod deterius est in ipsis ecclesiis non resideant quemadmodum interessentes integre percipiant, nos advertentes predictas presentias seu distributiones solum ratione interessentie divinarum percipi posse & debere statuimus ut deinceps eisdem prelati ratione prebendarum suarum nulle presentie sive distributiones nisi divinis officiis modo quo supra statutum est intersint ministrari debeant interessendo nunc divinis officiis idem canonicatum & prebendarum suorum volumus eisdem presentias sive distributiones & alia quevis emolumenta quemadmodum aliis canonicis prebendis ministrari, quos etiam Prepositos sic prebendatos ad omnia onera quibus alii canonici prebendati sunt obligati astrictos esse decernimus, similiter quarumlibet ecclesiarum Decanis quociens divinis non intersunt officiis interdiciamus presentias sive quotidianas distributiones ministrari non obstante aliqua in contrarium consuetudine conventionem vel statuto.

De

De presentibus.

IV. Cum in plerisque ecclesiis civitatis & Diocesis Coloniensis Decani non prebendati licet divinis officiis intersint nullas possint presentias sive distributiones recipere ex quo fit ut cum propterea aliqui eorum negligentes sint chorum frequentare, divinus cultus non modicum patiatur detrimentum, ideo volumus maxime cum Decanatus communiter sint non modicum exiles ut presentias & distributiones quemadmodum alii canonici divinis inter essendo officiis dicti Decani percipiant, quos dum prebendas in ipsis ecclesiis assequi contigerit, non propterea majores presentias sive distributiones habere volumus.

Decanum non prebendatum vocem in Capitulo non habere.

V. Abusum illum in quibuscunque vigentem ecclesiis, quod Decani non prebendati actibus capitularibus nequeunt interesse penitus tollimus & abolemus, monstruosum enim esse videtur, ut qui caput est capituli censeri de capitulo non debeat & presertim cum literis & alia ad ecclesiam pertinentia Decano & Capitulo communiter dirigantur, expedit etiam ut tractatibus capituli semper inter sint ut si quid ibidem indebite aut contra utilitatem ecclesie fiat tanquam caput possit prohibere. Ideo statuimus ut in omnibus actibus et tractatibus capitulorum deinceps Decanus tanquam caput intersit nec non voce & capitularibus emolumentis sicut ceteri canonici gaudere debeat, ex-

preſſe prohibentes capitulum aliquod congregari quod per ipſum vel ejus locum tenentem non fuerit indictum, alioquin quicquid ibidem fit vel ordinatur nullus decernimus eſſe roboris vel momenti.

Contra Confabulatores chori & in eo privatim horas legendo.

VI. Quoniam valde iniquum eſt & res peſſimi exempli ut tempore quo divina celebrantur officia canonici & alii clerici qui devotiſſime deberent psalmodie intendere confabulationes aliaque inter ſe colloquia habeant ad divinum officium non ſpectantia, ſtatuimus & mandamus ut dicti canonici & clerici qui tempore Divinorum inter ſe colloquia ſeu confabulationes in choro habuerint eo ipſo ſuſpenſi ſint a preſentis ſeu corpore prebende aut beneficii quod in eccleſia obtinent per unum diem irremiſſibiliter & ultra ad arbitrium Decani aut eo abſente locum ejus tenentis, eadem pena multari decernimus eos quicumque in ipſo choro tempore divinorum privatim per ſe horas legere aut dicere viſus fuerit, quo non ſolum obſequium que obligatur choro ſubtrahit, ſed alios pſallentes non modicum diſturbat.

Vagantes ſub Divinis puniuntur.

VII. Quemcumque Prelatum Canonicum vel vicarium ſeu quemvis alium in predictis eccleſiis beneficiatum tempore divinorum per eccleſiam cum laicis ſeu aliis clericis ſpaciari ſeu vagari contigerit, careat unius ebdomade preſentia & corpore.

re prebende seu beneficii quod in ipsa ecclesia obtinet irremissibiliter & ultra ad arbitrium Decani vel ejus locum tenentis,

De Cantu distincto ordine inter festa & ferias ordinando.

VIII. Decanis omnium ecclesiarum civitatis & Diocesis Colonienfis in virtute sancte obedientie mandamus ut psalmodiam reliquumque divinum officium convenienter & cum debita pausa non festinanter ut haecenus factum esse comperimus faciant celebrari faciendo etiam inter cantum solennem & feriatum debitam differentiam observari, mandantes etiam eisdem ut tabulam aliquam capitularem in ecclesiis suis ordinari faciant, in qua singulis ebdomadis per unum cui ipsi hoc onus commiserint distincte describatur quid per unum quemque canonicorum & aliorum beneficiatorum in matutinis & aliis horis canonicis legendum & cantandum sit, quam tabulam una die ebdomade ad hoc per Decanos de putanda amus. Coralis in presentia eorundem canonicorum & beneficiatorum pronuntiare debeat remanente dicta tabula sic descripta in sacristia ecclesie. *)

*) *Benedictus XIV. PP. in suo Bullario Tom. 1. p. 372. edit. Rom. 1746. ea, quae circa deservendas praesentias & psalmodiam Divinam in praenissis Capitulis allata sunt, breviter ita complectitur: §. 23. Fraternitates vestras enixe hortamur, ut maxima cura & vigilantiam in id conferatis, ut in Ecclesiarum vestrarum Choris praeter devotam celebrationem debitamque applicationem missae conven-*

tualis, horum canonicorum non præpropere, sed exacte, pausa nempe interposita, & maxima, qua decet, reverentia ac religione canantur.

§. 24. Equidem scimus, in aliquibus Metropolitanis & Cathedralibus Ecclesiis inter canonicos eam opinionem invaluisse, ut se munus suum satis implere contendant, dum choro præsentibus assistunt, licet ipsi sibi silentium imperent, neque psallentibus beneficiatis aut mansionariis in cantu se adjungant. In hujusce vero opinionis confirmationem, adduci ab hisdem solent inveterata consuetudines, statuta peculiariora aut etiam præterita Ecclesiarum suarum privilegia. At cum synodus Tridentina sess. 24. cap. 12. loquens de Dignitatibus & Canonicis, qui choro interesse debent, unum ex eorum officii esse dicat, *in Choro ad psallendum instituto hymnis & Canticis Dei nomen reverenter, distincte devotèque laudare*, cumque pauca omnino sint capitula, in quibus eo modo a Canonicis in Choro assistitur, ideoque receptæ in Univerſa Ecclesia Disciplina paucos illos adversari dignoscatur; cum insuper opinio illa nunquam in Congregatione Concilii Tridentini interpretationi præposita, examinata sit, quin statim explosa fuerit & improbatæ; quamvis præsumptis consuetudinibus, aliisque fundamentis & rationibus innixa perhiberetur, Canonicis etiam Ecclesiarum Patriarchalium hujus nostræ Urbis super hoc instantibus, cum denique idem iudicium prolatum reperitur a pluribus Concilii provincialibus ab hac etiam Apostolica sede approbatis & confirmatis, nihil jam reliquum esse videtur, quo minus pauciores universonum legi se accommodent. Equidem minime nobis compertum est, quo peculiari titulo suffulti persuasum habeant unius vel alterius Ecclesiæ Canonicus, se muneri suo satisfacere per simplicem in Choro assistentiam absque Divinæ psalmodiæ Cantu. Verum, nisi
illis

illis præfio fit Apostolicum non præsumptum, vel abrogatum sed legitimum ac vigenz privilegium sive indultum; jure ac merito verendum est, ne isti, dum ita se gerunt, præbendarum ac distributionum fructus minime suos faciant & consequenter ne ad eorum restitutionem teneantur. Quapropter vestrum erit, Ven. Fratres, hæc omnia illis aperire, ut neque Nobis neque Vobis apud Divinum judicem fraudi sit, si in hujusmodi re, quæ tanti est momenti, utpote quæ ad ipsius Dei cultum proxime spectat, abusus & corruptelas, quas arguendo & increpando evellere debebamus, dissimulatione ac silentio nostro fovisse & confirmasse inveniamur &c. . . . Romæ die XIX. Augusti MDCCXLIV.

Contra negligentes cantare seu legere ea que in tabula ordinata sint.

IX. Laudabilem illam consuetudinem a non longo tempore tam in majori quam in nonnullis aliis collegiatis ecclesiis civitatis & diocesis colonienfis hæctenus intermissam omnino ab omnibus ecclesiis precipimus reassumi & videlicet saltem feriatis diebus nec non in quadragesima diebus quibus festa novem lectionum occurrunt due . . . misse cantentur una de die & alia pro defunctis sive illa die sint presentie aut memorie sive non, qui vero ad aliquam missarum sive ad Evangelium vel epistolam cantandum vel cantandam in tabula capitulari descriptus fuerit & cantare neglexerit per se vel alium juxta constitutionem bene memorie *Friederici* Archi Episcopi Colonienfis *) in quatuor

F 4

grossis

*) Confer. Concilia Germaniæ Tom. IV. pag. 548. seqq.

grossis & qui ex ordinatione Decani talem defectum suppleverit applicandis multari decernimus, quos grossos statim finita missa per distributorem presentiarum seu quotidianarum distributionum pro tempore existentem de hujusmodi presentibus seu distributionibus vel aliis emolumentis ipsi negligentibus tunc competentibus vel in posterum competituris sine contradictione qualibet volumus ministrari, quos ipse distributor eidem negligentibus postmodum defalcare poterit & debet, qui vero in aliis ad que cantanda vel legenda in supra dicta tabula descriptus fuerit negligentiam commiserit juxta arbitrium Decani puniatur & corrigatur.

Cessatio a Divinis occasione contracti debiti reprobatur.

X. Ut cultus divinus & devotio populi non decreseat sed potius augeatur ab usum illum in aliquibus ecclesiis presertim in majori ecclesia Coloniensi aliquando servatum videlicet ut Capitula ecclesiarum debita aliqua contrahentia obligant se creditoribus aut fidejussoribus, quod nisi infra certum terminum satisfecerint in eorum ecclesiis a divinis cessabitur officiis tollimus & abolemus sub pena suspensionis a fructibus suorum beneficiorum si hujusmodi contractus inierint donec ipsa officia resumpserint.

Ut defunctorum memorie prout institute sunt precise serventur.

XI. Ut defunctorum voluntates maxime ad pios usus executioni demandentur mandamus in virtute

virtute sancte obedientie. Decanis & Capitulis singularum ecclesiarum ut ea que pro memoriis defunctorum inter presentes canonicos vicarios & alios beneficiatos distribuenda certis diebus & horis specialiter sunt deputata sive in pecunia numerata sive in aliis speciebus quibuscunque consistant ad nullum alium usum transferant sed ea integraliter eisdem diebus & horis tantum in dictis memoriis interessentibus dari & ministrari per distributores qui pro tempore fuerint omnino faciant juxta dictorum defunctorum voluntates.

De celebrandis missis per Vicarios.

XII. Vicarios & altaristas tam majoris ecclesie quam aliarum collegiatarum civitatis & diocesis Coloniensis in nostra visitatione percepimus remissius in suis altaribus missas celebrare contra juris dispositionem & fundatoris voluntatem comperimus etiam nonnullos dictorum vicariorum & altaristarum in puerili adhuc nonnullos vero in legitima constitutos etate minime curare ad sacerdotium promoveri, nos volentes hujusmodi defectibus salubriter providere statuimus & ordinamus Decanos dictarum ecclesiarum omnino debere cogere ipsos vicarios & altaristas sub penis que sibi videbuntur & saltem bis vel ter qualibet hebdomada diebus per dictos Decanos ad hoc deputandis nisi ex onere foundationis pluries tenentur debeant celebrare & quia ad hoc fundata videntur altaria ut misse per eos quibus ipsa conferuntur celebrentur, volumus ut deinceps collatio dictorum altarium fa-

Etia in tali etate constituto quod infra annum ad sacerdotium nequeat promoveri irrata censeatur, quod si aliquis in legitima etate constitutus cui conferatur aliquod altare infra annum a die adeptæ pacifice possessionis sacerdotium assumere neglexerit ipso jure dicto altari privatum esse decrevimus, Collationes vero dictorum altarium ante hanc nostram constitutionem factas in suo volumus robore permanere, ita eum qui nunc non est etatis legitime cum primum ad ipsam pervenerit, nisi ad sacerdotium assumatur eo ipso suo altari privatum fore censemus eademque privationis pena astringimus eum qui modo est legitime etatis nisi infra annum a die publicationis presentium sacerdos efficiatur, interim autem altaribus predictorum ut supra dictum est per idoneos sacerdotes deferriatur.

Sub Divinis non esse capitulum celebrandum.

XIII. Prohibemus ne tempore divinorum capitula & actus capitulares sive alii tractatus per canonicos celebrentur nisi forte urgens pro tunc necessitas immineat, Decanum vero aut quemvis alium in ejus absentia qui ad taliter horam sine predicta causa capitulum convocaverit seu congregaverit suspendimus per unam hebdomadam a presentis & corpore prebende vel dignitatis.

Repro

*Reprobat abusum Pontificalium per clericos
quandoque haberi solitum.*

XIV. Abusum quendam tam in majori quam ceteris civitatis & diocesis Coloniensis ecclesiis observari solitum ut videlicet in certis anni solemnitatibus nonnulli clerici ornamentis pontificalibus induti ac cum mitra & baculo pastorali in choro & in ecclesia tanquam Episcopi stare & incedere presumant penitus tollimus & abolemus, id enim in non modicum episcopalis redundat obprobrium dignitatis ac proprii prelati notam, & ut deinceps eos pena coerceat qui talia facere aut permittere non verentur, Decanos ecclesiarum & in earum absentia locum tenentes qui hujusmodi ludibria in suis ecclesiis fieri patiuntur & eos qui predictis vestimentis taliter abutuntur sententia excommunicationis volumus innodari.

Contra absentes & non residentes.

XV. Illam etiam abolemus corruptelam qua tam in majori quam in plerisque civitatis & diocesis Coloniensis ecclesiis irrationabiliter observatur ut dictarum ecclesiarum canonici aut alii beneficiati recipientes quendam baculum sive . . . certam solvendo pecunie quantitatem licentiam abessendi a suis ecclesiis obtineant fructus prebendarum & beneficiorum suorum percipiendo statuentes & mandantes ut quicumque in aliqua predictarum ecclesiarum prelatus canonicus vicarius sive alius beneficiatus voluerit ex rationabili causa abesse teneatur a suo prelato seu ab illo vel illis cui seu quibus de jure

jure vel consuetudine hoc competit licentiam obtinere, qua obtenta debeat aliam personam idoneam pro beneficio suo a quo se absentat durante ejus absentia facere deservire, quod si non fecerit volumus ut per Decanum & Capitulum ecclesie in qua hujusmodi beneficium est constitutum minister substituat idoneus qui eidem beneficio & ecclesie interim deserviat in divinis cui de fructibus & redditibus hujusmodi beneficii mandamus per ipsos Decanum & Capitulum congrue provideri, quicumque vero a suo beneficio se absentare presumpserit a perceptione fructuum ipsius beneficii per illum, ad quem id pertinet suspendatur, de quibus fructibus ut supradictum est alicui ministro qui interim loco ipsius absentis deserviat congrue provideatur.

*Suspensiones contumaciter non curantes
excommunicat.*

XVI. Quia nonnulli predictarum ecclesiarum Canonici & alii beneficiati propter eorum absentiam a perceptione fructuum prebendarum & beneficiorum suorum suspensi suspensionem hujusmodi ut accepimus quandoque pluribus annis contumaciter sustinent quidem suspensione ipsa durante nihilominus fructus suarum prebendarum & beneficiorum interdum ausu temerario percipere non verentur, propter quod prebende & beneficia hujusmodi plerumque servitiis debitis defraudantur, nos itaque attendentes quod crescente contumacia crescere debeat et pena inherentes cuidam laudabili

bili ordinationi etiam per bone memorie *Fridericum* Archi Episcopum Coloniensem desuper edite statuimus quod quicumque prefatarum ecclesiarum beneficiatus deinceps hujusmodi suspensionem per annum integrum pertinaci animo sustinuerit seu qui durante suspensione ipsa quidquam de beneficii sui fructibus a quorum perceptione est suspensus propria temeritate perceperit, excommunicationis sententiam ipso facto incurrat, post quem annum si dicti absentes per Decanos & capitulum suarum ecclesiarum infra aliquod tempus competens moniti ad faciendum in suis ecclesiis residentiam venire contempserint eo ipso suis beneficiis volumus esse privatos.

Prelatos in majoribus ordinibus constitutos oportere.

XVII. Cum non deceat Prepositos in dignitatibus constitutos qui presbiteris & aliis clericis preferuntur in aliquo sacrorum ordinum non existere statuimus ut de cetero in omnibus collegiatis ecclesiis civitatis & diocesis Coloniensis nullus predictam Preposituræ dignitatem assequi possit nisi in diaconatu si jurisdictionem annexam habeat vel si non habeat saltem in subdiaconatu sit constitutus aut in tali etate in qua iutra primum tempus legitimum possit & debeat ad dictos ordines se facere promoveri, alioquin electio provisio seu quevis alia dispositio viribus penitus evacuetur.

*Ubi numerus sacerdotum non sufficit est
adimplendus.*

XVIII. Quoniam ex eo quod in quibusque Collegiatis ecclesiis non est sufficiens numerus sacerdotalium prebendarum & habentium alios sacros ordines annexos potissime absentibus hujusmodi prebendas obtinentibus divinus cultus presertim in celebratione summe missæ defectum patitur, con-
querentibus etiam aliquibus canonicis presbiterales prebendas habentibus quod nolunt prout nec tenentur predictam missam loco absentium qui ad hoc pro sua vice tenentur celebrare statuimus quod de cetero in omnibus ecclesiis collegiatis civitatis & diocesis preterquam in *majori ecclesia Coloniensi & sancti Gereonis* in quibus specialiter ex causa duximus providendum, quarta pars prebendarum presbiteralis existat, relique vero dyaconales & subdiaconales sint ita quod ultra illas sique nunc sunt presbiterales prebende primo vacature usque ad dictam quartam partem presbiterales efficiantur, similiter medietas aliarum ultra illas que nunc sunt diaconales ex primis vacaturis post completum numerum sacerdotalium diaconalis existat, sic etiam medietas alia ultra illas sique nunc sunt subdiaconales post completum numerum diaconalium subdiaconales efficiantur, decernentes quodammodo nullus possit prefatas prebendas assequi nisi existat in illarum ordinibus aut saltem in etate in qua possit infra primum tempus legitimum promoveri ad illos infra quod si neglexerit promoveri eo ipso hujusmodi prebenda volumus esse privatum.

XIX.

XIX. Cum in majori Coloniensi ecclesia maximum Divini cultus defectum in nostra invenimus visitatione non sine scandalo tam cleri & populi quam aliorum ad dictam ecclesiam devotionis causa aliunde venientium & quod potissime hujus defectus causa est paucitas canonicorum in sacerdotio & aliis sacris ordinibus existentium, cumque etiam dicte majori ecclesie tanquam Metropolitanae & in qua quotidie ardua negotia expedienda occurrunt summe sit necessarium viros in scientia litterarum presertim Theologie propter hereses, prohi dolor, hodie nimium pullulantes jurisque canonici & civilis habere eruditos, idcirco nos cupientes dicte ecclesie salubriter in omnibus providere considerantesque in dicta ecclesia inter alias prebendas duas esse que currentes appellantur & a nemine in titulum possidentur, quodque ibidem quam plura sunt officia minus necessaria aut utilia presertim officium duorum cellerariorum qui habentes non modicum tallarium nullum onus in ecclesia sustinent sed omnino per sub cellerarium cui a capitulo providetur, disponuntur nec non officium Prepositure volumus & ordinamus ut predictae due prebende currentes cum duabus aliis quas ex nunc de novo in dicta ecclesia fundamus & erigimus ultra alias prebendas sacerdotales onus sacerdotii annexum habeant, ipseque nonnisi Magistris Licentiatum aut Baccalaureis in sacra pagina aut Doctoribus sive Licentiatum in altero predictorum jurium per Rmum Patrem Dnum Archi Episcopum modernum & qui pro tempore fuerint cum plenitudine juris

cano-

canonici sibi stallum in choro & locum in capitulo
 assignando conferantur fructus autem & redditus
 dictarum prebendarum currentium & predictorum
 officiorum que ex nunc supprimimus toti capitulo
 deberi volumus ita quod illi quibus dicte quatuor
 prebende sic conferantur equalem cum aliis de
 omnibus emolumentis ecclesie portionem percipiant
 cum illisque concurrant quo ad omnia honores &
 onera, mandantes Domino Archi Episcopo moder-
 no predicto & qui pro tempore fuerit in virtute
 sancte obedientie & sub pena suspensionis a divinis
 officiis ut predictas prebendas nunc & in futurum
 cum vacare contigerit huiusmodi personis cum pri-
 mum reperte fuerint ut premittitur conferre de-
 beat, volumus etiam in dicta majori ecclesia ut de-
 cem aliorum canonicorum secundum tempus sue
 receptionis antiquiorum ad diaconatum totidemque
 post eos sequentium ad subdiaconatum infra pri-
 mum tempus legitimum si fuerint in etate debita
 se faciant promoveri, sint autem postquam fuerint
 in ipsa etate sub pena suspensionis fructuum sua-
 rum prebendarum, statuimus etiam in augmentum
 divini cultus ut fructus omnium de ecclesia suspen-
 sorum in presentias sive distributiones convertan-
 tur quotidianas inter essentibus tantum divinis
 officiis ministrandas, mandantes insuper ut de ce-
 tero in dicta ecclesia consocii ultra numerum sede-
 cimi personarum et per capitulum deputandi recipi
 non debeant & si plures nunc sint ad dictum nu-
 merum reducantur sintque si reperiri poterunt sa-
 cerdotes aut saltem idonei cantores quorum octo

ab uno latere chori & octo ab alio canonicos & alios beneficiatos in psallendo divina officia . . quibus divinis interessentibus nichil penitus ministretur, mandantes etiam in virtute sancte obedientie prefato Rmo Patri Dño Archi Episcopo ut de prebendis laicalibus & officiis annalibus dicte ecclesie diligenter scrutetur & inquirat & quas & que inutilis & inutilia ecclesie reperit suppressere ac tollere debeat eorum earumque fructus in augmentum divini cultus ad presentias sive distributiones convertat.

XX. In Ecclesia *sancti Gereonis* statuimus ut ultra sacerdotes octo canonicorum secundum tempus sue receptionis seniorum ad diaconatum totidemque post eos sequentium ad subdiaconatum infra primum tempus legitimum si fuerint in etate debita se faciant promoveri, sin autem postquam fuerint in dicta etate sub pena suspensionum fructuum suarum prebendarum.

XXI. Cum secundum jura per affectationem administrationis Episcopalis dignitatis & decursum temporis de consecrandis Episcopis omnia beneficia vacant, abusum illum in ecclesia majori coloniensi in contrarium observatum penitus abolentes declaravimus tam canonicatus & prebendas quam quecumque alia beneficia obtenta per aliquem non Episcopum a tempore adeptionis administrationis Episcopalis dignitatis decurso tempore de consecrandis Episcopis vacavisse & tanquam nunc vacantes & vacantia per eos ad quos pertinet posse & debere conferri.

Collatio infantibus & illitteratis nulla.

XXII. In dicta majori ecclesia Colon. in detrimentum cultus divini & ipsius ecclesie prejudicium collocationem canonicatum & prebendarum hactenus esse factam in nostra visitatione comperimus nonnunquam infantibus adhuc in cunabilis existentibus nonnunquam pueris laicisque & illiteratis personis, qua propter abusum illum abolentes decernimus dictos canonicatus & prebendas non posse nisi in etate debita constitutis & alias idoneis conferri, collocationes vero aliter factas nullius declaramus esse momenti.

De domicilio in domibus canonicalibus faciend.

XXIII. Ut prelati & canonicis ecclesiarum civitatis & diocesis Coloniensis evagationis materia subtrahatur & ut frequentius suas ecclesias occasionem visitandi habeant statuimus & mandamus ut predicti prelati & canonici infra immunitates sive in domibus canonicalibus suarum ecclesiarum residere teneantur, si domus habitabiles ad suas pertinentes ecclesias non deficient, alioquin quamvis infra civitatem & opida in quibus ecclesie constitute sint, habitens nullo modo in ipsis ecclesiis residere censeantur ymmo sicut alios absentes a fructibus beneficiorum suorum volumus esse suspensos, & ut hec nostra ordinatio promptiorem sortiatur effectum statuimus ut cum domus canonicalis vel capitularis vacaverit Decanus & Capitulum debeat predictam domum adjudicare alicui de canonicis domum infra immunitatem non habenti

benti que apta ad residendum verisimiliter videatur non pro majori pretio quam quo eam precedens canonicus emerat etiam si si domus fuerit meliorata nisi alius senior voluerit pro simili pretio vel alter pro majori habere si vero predicta domus deteriorata fuerit tantum de pretio deducatur quantum per duos bonos viros unum a capitulo & alium ab ipso canonico eligendos habita consideratione hujusmodi deteriorationis prestito juramento deducendum videbitur prohibentes expresse ne uni canonico vel prelato plures domus canonicales seu capitulares vendantur seu consignentur inhibentes etiam ne aliqua domus capitularis seu hereditaria infra immunitatem consistens laicalibus seu extraneis personis quibuslibet de cetero ad habitandum detur vel concedatur statuentes ut qui habet domum capitularem possit ex causa eam alteri canonico vendere a suo capitulo licentia petita medietatemque pretii ipse percepturus aliam daturus capitulo, quia autem nonnullos infra immunitatem residentes remissius suas ecclesias frequentare comperimus volumus ut cum hujusmodi negligentiam commiserint nisi iusta & rationabilis causa eos excuset, debite discipline & correctioni nostre...

De tempore residentie.

XXIV. Irrationabilem consuetudinem in quibuscunque vigentem ecclesiis civitatis & diocesis Coloniensis qua permittitur ut certa emolumenta ex ecclesia provenientia veluti vina . . . vel alia hujusmodi per canonicos percipi possunt, qui duntaxat

taxat certis diebus anni in ecclesiis suis comparuerint penitus tollimus & abolemus statuentes ut hujusmodi redditus integre nemini ministrentur nisi saltem per novem menses in ecclesia sua eidem debite prout convenit deserviendo resederit, residens autem a tribus mensibus supra quo rata temporis qua resederit de predictis emolumentis convenientem percipiat portionem si vero infra tres menses tantum resideat nichil possit percipere inhibentes expresse capitulis cellerariis distributoribus aliisque officiatis ecclesiarum ne quid plus quam per hanc nostram constitutionem conceditur de predictis fructibus alicui ministrare presumant alioquin ad tantum debitum ecclesie restituendum volumus esse obligatos.

Ut Decanus corrigat canonicos in vita & moribus culpabiles.

XXV. Ut negligentie & excessus impuniti non remaneant in malum aliorum exemplum in virtute sancte obedientie & pena suspensionis a divinis officiis Decanis omnium ecclesiarum seu eorum loca tenentibus districte mandamus ut qualibet quindena infallibiliter capitulum celebrent discipline in quo tam de vita & moribus canonicorum & aliorum beneficiatorum quam de chori & divinorum officiorum negligentia & aliis defectibus diligenter inquiratur, is vero de canonicis vel aliis in ecclesia beneficiatis quem Decanus vel ejus locum tenens super aliquo excessu inpecierit non tantum per aliquos Diaconos sed per totum capitulum vel
 majo-

majorem partem debeat judicari ad penam secundam consuetudines ecclesiarum infligi consuetam reprobantes consuetudinem illam tanquam minus rationabilem ut videlicet soli aliqui Diaconi habeant presbiteros canonicos & alios beneficiatos judicare, sanius enim videtur esse consilium quod per totum capitulum aut majorem partem deliberatur, quam si per aliquos solos diaconos quos aliquando indiscretos & imperitos esse contingit, improbamus etiam abusum illum . . . fervari solitum ut is qui prima vice disciplinandus est debeat prandium canonicis ministrare vel quid aliud solvere, volumus & omnino mandamus ut in dictis capitulis discipline absentes sine licentia eorum ad quos spectat hujusmodi licentiam dare & maxime Decanorum a proventibus beneficiorum suorum que in ecclesia obtinent suspendantur & quia in aliquibus ecclesiis nonnulli canonicorum pretendentes se a dicta correctione exemptos occasionem capiunt delinquendi & obmittendi ea ad que in ecclesiis facere obligantur, volumus ut omnes canonici cujuscunque conditionis existant cum eorum demerita exegerint debite discipline subdantur, quod de Decanis dictum est idem subdecanis mandamus quod ad correctionem & disciplinam vicariorum & altaristarum, si eorum correctio ad subdecanos pertinet.

*Consuetudo solvendi pecuniam seu parandi prandii
per canonicos in affectatione possessionis
reprobatur.*

XXVI. Abolemus ex omnibus ecclesiis civitatis & diocesis Colonienfis consuetudinem illam five statutum quibus recipiendi possessionem canonicus & prebende dignitatis officii vel beneficii vel ad capitulum five pro lectura litterarum Apostolicarum dare aut solvere astringuntur ipsis de capitulo aut singulis canonicis seu prelatis ad utilitatem ipsorum privatam certam pecunie quantitatem prandium vinum seu quicquid aliud, cum symonie speciem in se continere videatur & sacris canonibus sit expresse prohibitum, compellentes vero ad solvendum a divinis suspendimus officiis donec plenarie & cum effectu ipsis sic solvere compulsi accepta restituerint, laudabili illa consuetudine solvendi aliquid in fabrica vel adornatum ecclesie in suo robore permanente, quam tamen ultra id quod presenti taxatum est tempore nullo modo volumus augeri.

De Annis carentie.

XXVII. Ne ecclesie suis priventur ministris & sic cultus minuatur divinus statuimus in ecclesiis in quibus solitum est ut vacantibus dignitate seu canonicatu & prebenda aut alio quovis beneficio prelatus canonicus aut quivis alius beneficiatus noviter receptus per quatuor annos seu certum aliud tempus expectare teneatur antequam percipere

per: possit ut deinceps statim ad deservendum ecclesie & percipiendum presentias & cotidianas distributiones & cetera emolumenta ex ecclesiis provenientia habeat facultatem preter duntaxat simplex prebende seu alterius beneficii corpus si quid pro defuncto & fabrica per predictos annos secundum ecclesiarum ordinationem debetur, ita quod nichil in privatam capituli aut canonicorum redundat utilitatem, adjicientes huic constitutioni ut si ante complementum dictorum annorum idem beneficium iterum vacare contingat seu etiam post complementum ante tamen residentiam & fructuum perceptionem totum id tempus ad commodum successoris cedere debeat, ut videlicet pro rata temporis in nullo etiam quo ad corpus hujusmodi beneficii dictus successor teneatur.

De ignorantia Canonicorum.

XXVIII. Cum litterarum ignorantia clericis ut plurimum periculosa esse noscatur statuimus ut ad vocem & emolumenta capituli nullus canonicorum admittatur nisi saltem congrue loqui sciat latinum nec possit admitti nisi proprio juramento prius illo Decanus & Scolasticus diligenter examinato de hoc testimonium perhibeant, mandantes Decanis & Capitulis ecclesiarum in quibus ex consuetudine vel statuto per certum tempus canonici studere tenentur ne cum ipsis canonicis super predicto studendi tempore presumant dispensare.

*De Canonicis in studio studendi causa
existentibus.*

XXIX. Quemadmodum ecclesia Dei utilitatem & augmentum per litteratos clericos quotidie suscipit ita per indoctos jacturam patitur & detrimentum, ideo statuimus ut non obstante aliquo statuto vel consuetudine quicumque clerici de licentia prelatorum suorum in studiis generalibus residentur quamdiu ibidem fuerint studendi causa usque ad septennium cum ea integritate beneficiorum suorum exceptis duntaxat quotidianis distributionibus fructus percipiant quemadmodum si in ipsis ecclesiis personaliter residerent, verum quia in multis ecclesiis ex statuto vel consuetudine oportet per annum vel aliud tempus in ipsis ecclesiis continuam residentiam facere ante integram fructuum perceptionem quod ipsos studere volentes plurimum impedire posset statuimus ut ipsam residentiam dicto tempore studii elapso & non prius facere teneantur, prelati autem illud duntaxat predictam licentiam dare volumus qui sibi etiam habito testimonio aliquarum gravium personarum maxime de ecclesia idonei & habiles ad studendum videantur, capitula autem que contra hanc salubrem ordinationem venire presumpserint in eo quod ipsis studentibus abstulerint eisdem volumus esse obligata.

*In eadem civitate seu oppido unus duas pingues
prebendas habere non debet.*

XXX. Cum ex multiplicatione personarum cultus augeatur divinus statuimus ut de cetero nul-
lus

lus. Canonicus five in dignitate constitutus in ecclesia majori vel aliqua ex collegiatis civitatis & diocesis coloniensis possit in alia ejusdem civitatis assequi canonicatum & prebendam five dignitatem nisi primam dimittat aut nisi contingat quem habere dignitatem seu prebendam vel dignitatem cum prebenda in una ecclesia ita exiles & tenues quod commode juxta decentiam status sui ex inde non posset sustentari, & nisi fuerint Magistri, Baccalarei formati in sacra pagina aut Doctores seu Licentiati in altero jurium, quibus casibus permittimus in duabus tantum ejusdem civitatis ecclesiis esse beneficiatos.

De Convocando Capitulo & expediendis debite negotiis.

XXXI. Ut negotia ecclesiastica cum majori deliberatione tractentur dolo & fraude semotis statuimus quod quando aliquid in capitulo tractandum vel deliberandum est is ad quem spectat convocare capitulum omnes canonicos capitulares residentes per nuncium vocari faciat in domibus habitationum eorum ad certam determinatamque horam, quam hora adveniente pulsari faciat campanam ad hoc deputandam que audiri saltem infra immunitatem possit, convenientibus autem canonicis capitularibus in loco capitulari res que expedienda est diligenter coram omnibus proponatur & unus quisque secundum Deum & utilitatem ecclesie votum ad judicium suum libere exprimat & cum omnia bene discussa fuerint id quod a majori & saniori parte capituli fuerit conclusum ratum &

firmum habeatur aliorum contradictione minime obstante factumque a toto capitulo censeatur taliterque a majori parte deliberatum executioni demandetur quam executionem quicumque canonicorum impedierit aut impediri fecerit directe vel indirecte voce & emolumentis capituli nec non proventibus beneficii quod in ecclesia obtinet per unum mensem decernimus esse privatum non obstante quavis consuetudine vel statuto illis prescripto quod in gratiosis minor pars dispositionem reliquorum possit impedire, in quibuscunque enim negotiis ad ecclesiam sive capitulum provenientius, ac canonicos ut ad collegium majorem & saniorum partem capituli volumus secundum juris communis dispositionem prevalere.

De sigillo quatuor clavibus custodiendo.

XXXII. Et ut omnia cum puritate & equalitate procedant statuimus & mandamus quatenus infra mensem a die publicationis presentium constitutionum & notitie earundem sigillum capituli tam majoris quam aliarum civitatis & diocesis coloniensis ecclesiarum sub quatuor diversis clavibus in aliquo loco tuto custodiendum reponatur, quarum Clavium unam Decanus, aliam antiquior in canonicatu qui sacerdotalem tertiam qui Diaconalem & quartam qui subdiaconalem prebendas obtinent tenere debeant, & cum aliquem illorum abesse contigerit alteri canonico seniori post eum clavem suam usque ad ejus reditum custodiendam committat, similiter mandamus ut infra predictum tempus

tempus privilegia, jura instrumenta seu quevis munimenta ad ecclesiam pertinentia in aliquo loco bene tuto & munito diligenter recondantur sub quatuor clavibus canonicis secundum predictum modum assignandis sub pena suspensionis a divinis officiis si quis predicta facere recustaverit, & in ecclesiis ubi sunt moniales simul & canonici prebendati mandamus sub pena simili ut saltem una de clavibus sigilli & aliarum rerum ad capitulum vel conventum pertinentium ipsis canonicis assignetur uni ex ipsis committenda per reliquos aut majorem partem, Predictos autem in assignatione clavium sigilli eis facienda jurare volumus quod nihil sigillabunt quod saltem per majorem partem capituli non fuerit conclusum.

De rebus ecclesie non alienandis.

XXXIII. Quoniam in nostra visitatione in nonnullis ecclesiis comperimus bona tam mobilia quam immobilia ad ipsas pertinentia & indebite alienata distracta sive impignorata etiam sine auctoritate Ordinarii ac justa & legitima causa statuimus & ordinamus ut nulla bona tam mobilia quam immobilia ecclesiarum quovis modo alienentur distrahantur sive impignorentur nisi debito precedenti tractatu ipsorum capitulorum consensuque majoris aut sanioris partis capituli & causa rationabili subsistente & auctoritate ordinarii solempniter interposita, alioqui contrafacientes si capitula fuerint eorum ecclesias subiicimus interdicto, si singulares canonici a divinis suspendimus officiis usque
hujus-

hujusmodi bona ad jus & proprietatem suarum ecclesiarum cum omni indemnitate reduxerunt.

Res ecclesie ab aliquo occupatas restituendas esse.

XXXIV. Quicumque prelatus, canonicus vicarius seu beneficiatus quarumcunque ecclesiarum civitatis & diocesis Coloniensis detinens aut possidens pecuniam libros ornamenta aurum vel argentum registra & munimenta seu quamcunque rem mobilem seu immobilem ad ecclesiam suam pertinentem seu pertinentia sine scitu aut contra voluntatem capituli sui infra mensem a tempore publicationis presentium & notitie eorundem plene & cum effectu ecclesie sue non restituerit, penam excommunicationis ipso facto incurrat aut si non posset justa causa restituere, intimet tam causam impediendam restitutionem quam alias circumstantias Decano & Capitulo sue Ecclesie.

XXXV. Ut domus & alie possessiones ecclesiarum in debita structura & cultura teneantur mandamus Decanis & capitulis singularum ecclesiarum civitatis & diocesis Coloniensis sub pena suspensionis a divinis officiis quatepud infra duos menses a tempore publicationis presentium constitutionum & noticie earundem duos de canonicis ad hoc magis idoneas eligere debeat per annum vel majus tempus ad arbitrium ipsorum capitulorum qui visitare debeant omni anno domos capitulares sive canonicas & alias ecclesiarum possessiones si in debita teneantur structura & cultura nec non ornamenta

ta privilegia & alias res mobiles ecclesiarum si in debita diligentia conserventur & si quos defectus circa predicta compareant predictis Decanis & capitulis nuntient ut de oportuno possint remedio providere specialiter mandantes Decanis & capitulis supradictis ut si canonicorum aut aliorum clericorum domus seu curia de ecclesia labi in ruinam vel destructionem videatur, nec ipsi quorum predictae domus sunt cum possint reedificare curent de fructibus beneficiorum suorum predictas domos debeant reparare.

XXXVI. Sub eadem etiam suspensionis pena mandamus predictis Decanis & capitulis singularum ecclesiarum ut infra predictum duorum mensium terminum confici faciant duos libros sive registra autentica in quibus ad futuram rei memoriam omnia bona ipsarum ecclesiarum tam mobilia quam immobilia cum debitis circumstantiis conscribantur, quorum librorum inter alia ecclesiarum privilegia & instrumenta unus diligenter reponatur, alter Rmo Dño Archiepiscopo moderno aut ejus officiali consignetur.

De clavibus ad cistas habendis & in absentia aliis committendis.

XXXVII. Similiter juxta quandam ordinationem predicti bone memorie *Friderici* Archi Episcopi Colonienfis mandamus predictis Decanis ut capitulis sub predicta suspensionis pena ut infra prefatum duorum mensium spatium procurent expensis vicariorum & altaristarum aliquam bonam
&

& convenientem cistam que duas habeat seras & duas claves diversas quarum unam senior canonicus presbiter juxta sui introitus ordinem & aliam pari modo senior vicarius seu altarisista residens fideliter custodiant & conservent & cum unum illorum abesse contigerit alteri seniori post eum clavem suam usque ad ejus reditum custodiendam committat, ad quam quidem cistam quilibet vicarius seu altarisista unius cujusque ecclesie universas litteras ad suam vicariam seu altare spectantes simul in aliquo serineo inclusas reponere teneatur copias ipsarum litterarum apud se retentis ita quod quodocunque aliquis hujusmodi vicariorum seu altarisistarum litteris suis originalibus in judicio vel extra indiguerit ad dictam cistam valeat habere recursum, quicumque vero vicarius seu altarisista sine causa legitima contra premissa vel eorum aliquid se opposuerit volumus illum tamdiu a perceptione fructuum sue vicarie seu altaris manere suspensum donec ea quatenus ipsum concernunt, effectualiter curaverit adimplere.

De pena pecuniaria per Prepositum irroganda ad pios usus convertenda.

XXXVIII. Cum pene pecuniarie que in judiciis exiguntur in pios usus erogari debeant statuimus ut omnes Prepositi & habentes archidiaconalem jurisdictionem penas pecuniarias quas infligunt pro delictis & excessibus in utilitatem ecclesiarum quarum sunt prepositi vel Archidiaconi ad pios usus sub pena dupli convertant, penas autem exactas

exactas & in quos pios usus converterint volumus dictos prepositos sive archidiaconos debere saltem semel in anno in scriptis & per juramentum Decanis & Capitulis suarum ecclesiarum tradere, que si non fecerint predictos prepositos sive archidiaconos a divinis officiis & fructibus suarum prepositurarum sive archidiaconatum & beneficiorum que in ipsis ecclesiis obtinent in utilitatem ipsarum ecclesiarum convertendis decernimus esse suspensos quibus Prepositis & Archidiaconis districte mandamus, ne pecuniarum penas nisi pro magnis & notabilibus excessibus audeant imponere sed solum penitentias salutares & competentes.

*De licentia abessendi pro pecunia concessa
a Prepositis.*

XXXIX. Sub eadem pena mandamus predictis Prepositis & habentibus archidiaconalem jurisdictionem & quibuscunque aliis quibus hoc competit ne aliquibus licentiam dando a suis beneficiis abessendi aut in eisdem loco absentium officianti pecuniam seu quidquam audeant exigere sed hujusmodi licentiam nonnisi ex justa causa & rationabili concedent.

De Notariis & sigillatoribus.

XL. Nolumus notarios aut sigilliferos predicatorum Prepositorum archidiaconorum aut aliorum officialium ecclesiasticorum in eorum judiciis aut officiis deputari nisi sint clerici non conjugati bone & honeste persone a quibus volumus juramentum

mentum recipi quod nullam sigillabunt scripturam nisi de mandato ipsorum prepositorum & archidiaconorum aut eorum officialium & quod neminem indebite aut injuste exactionabunt.

De interdicto non ponendo prohibitio.

XLI. Cum interdicta in locis & universitatibus imponi non debeant nisi pro excessibus ipsius universitatis vel majoris partis aut presidentium in eadem non autem singularium personarum statuimus ut pro aliquo excessu singularis persone ipsa universitas interdicto subijci non possit nisi ipsa universitas vel officiales ipsius post debitam inquisitionem de emenda facienda hujusmodi reum vel delinquentem in suo substineant territorio vel cum possint ad emendam faciendam non compellant. Prohibemus etiam secundum extrav. que incipit *provide attendentes* pro debito pecuniario locum seu universitatem subijci interdicto, contrarium autem facientes ipso facto excommunicationi subijcimus a qua non possint prout etiam nec debent absolvi nisi prius satisfecerint de injuria & damnis & interesse ipsius loci aut universitatis interdicte non obstante quavis consuetudine vel statuto in contrarium facientibus quibus expresse per presentes volumus derogari.

Beneficia simoniace non esse nominanda & conferenda.

XLII. Quia sacri canones ad comparationem simonie pro nihilo reputant & heretice assimilant pravi-

pravitati & quod dolenter referimus hujusmodi
 labes cum a nemine puniatur quotidie vehemen-
 tius crescit, mandamus sub pena excommunica-
 tionis quam transgressores eo facto incurrant, ut
 nullus cujuscunque status Gradus aut dignitatis exi-
 stat sacros ordines aut quevis alia sacramenta ec-
 clesiastica conferendo sive pro quoruncunque be-
 neficiorum aut officiorum ecclesiasticorum colla-
 tione & electione sive presentatione aut investitura
 ad eadem sive etiam pro interponente auctorita-
 tem permatationibus dictorum beneficiorum & offi-
 ciorum pecuniam, rem aliquam seu promissionem
 presumat exigere.

*Moniales non debent cum monachis in eorum
 monasteriis convivari.*

XLIII. Reprobamus abusum illum ex quacun-
 que causa processit tanquam contra honestatem mo-
 nasticam & religiosorum ordinum instituta ut ca-
 nonisse seculares sive moniales cujuscunque ordi-
 nis infra septa monasterii monachorum ibidem ad
 prandium vel ad convivium certa die anni per
 ipsos monachos recipi debeant eosdem absolven-
 tes a quocunque obligationis vinculo quo ad id
 fuerint quoque modo astricti.

*Irritatio statutorum quoruncunque in derogationes
 ecclesiastice libertatis edita.*

XLIV. Quecunque statuta ordinationes aut
 consuetudines quaruncunque personarum cujus-
 cunque status gradus aut dignitatis existant in ci-

vitae & dioecesi Coloniensi in derogationem libertatis ecclesiasticae edita & editas illa & illas praesertim in quibus cavetur ut personis ecclesiasticis possessionem aliquam seu rem immobilem in civitate & dioecesi praedictis emere aut acquirere non liceat nullius decernimus esse roboris vel momenti, & nisi infra duos menses a tempore publicationis praesentium & notitiae earundem dictae personae hujusmodi statuta ordinationes & consuetudines jufferint cessari & amoveri excommunicatas esse decernimus secundum juris communis dispositionem.

*Cassatio pactio-
rum & promissionum in electionibus
prelatorum intervenientium cum oportuna
absolutione.*

XLV. Cum sacris canonibus inhibita sit in assumptione prelatorum pactiones aut conventiones illicitas intervenire corruptelam illam in nonnullis ecclesiis civitatis & dioecesis Colon. aliquando servatam videlicet ut cum earundem ecclesiarum canonici sive capitula ad electionem prelatorum sive prelatarum procedunt antequam eos vel eas eligant aut postquam elegerunt antequam ipsarum ecclesiarum possessionem & administrationem adipiscantur ab eis juramenta & promissiones exigunt etiam indebitas & injustas atque in praesudicium ecclesiarum sive mensarum suarum nec non quavis statuta etiam juramento vallata quibus ad exactio-
nem hujusmodi juratorum & promissionum provenitur presenti constitutione cassamus & abole-
mus a quibus juramentis & promissionibus indebi-
tis

tis & illicitis ecclesiis que aut mensis predictorum prelatorum & prelatarum prejudicialibus quas & que in assumptione eorum & earum quivis prelati & prelate cujuscunque status gradus aut dignitatis existant prestiterunt absolvimus & ab eorum earumque observatione penitus eximimus & liberamus statuantes & mandantes ut deinceps ad electionem dictorum prelatorum & prelatarum pure sine ulla conditione aut pactione debere procedi nec etiam in ipsa ecclesiarum possessionis & administrationis adeptione sive per viam electionis sive provisionis apostolice fuerint promoti vel promotionem aut conventionem exigi seu extorqueri debere alioqui tam exigentes quam electum sive provisum prestantem ultra alias penas juris sive excommunicationis subiacere decernimus.

De requisitis ad rectorem parochialis ecclesie.

XLVI. Ut curam animarum habentes non ignorent quid ad suum pertineat officium & quomodo plebes sibi commissas in viam salutis dirigere valeant mandamus omnibus & singulis curam animarum per civitatem & diocesin coloniensem habentibus & presertim parochialium ecclesiarum rectoribus in virtute sancte obedientie & sub pena suspensionis a divinis officiis ut infra mensem a die publicationis presentium & notitie earundem quasdam laudabiles constitutiones beati syfridi Archiepiscopi coloniensis sub titulo qualiter clerici & maxime sacerdotes populum seu plebem regentes in administratione sacramentorum se habere de-

beant transcribant & transcribi faciant & ipsas apud se retineant ut ex earum lectione sufficienter instrui possint & in ipsorum sacramentorum administratione & solemnitatibus circa ea servandis nullus defectus sive negligentia committatur de qua transumptione Officiali Coloniensi fidem facere infra predictum tempus teneantur, mandantes sub eadem pena omnibus cujuscunque status & conditionis existant ad quos collatio seu confirmatio aut alia quevis provisio & dispositio predictarum ecclesiarum pertinet ut nullum deinceps ad curam animarum admittant nisi diligenti examinatione premissa idoneus ad predictam curam & sufficienter de predictis constitutionibus de sacramentis administrandis que etiam apud se habere teneatur instructus fuerit repertus, & quia in nostra visitatione comperimus nonnullos parrochialium ecclesiarum rectores a suis ecclesiis irrationabiliter abesse mandamus eisdem ut infra sex menses a die publicationis presentium ad suas ecclesias ibidem prout convenit residendo reverti debeant alioquin ipsos taliter absentes hujusmodi ecclesiis decernimus esse privatos.

De religiosis propria habentibus & alia.

XLVII. Cum tam in monasteriis monachorum quam monialium civitatis & diocesis Colon. proh dolor invenerimus normam religionis & honestatis monastice quasi penitus esse collapsam & predictos monachos & moniales domos proprias annuos redditus sive census & alia nonnulla propria de facto possi-

possidere contra cujuslibet religionis institutionem
 cui sicut votum castitatis ita & abdicationis pro-
 prietatis annexum existit ipsos que & ipsas habi-
 tum proprie religionis minime deferre nec non septa
 monasteriorum suorum ipsis sine causa exire vo-
 lentibus aliisque intrare non debentibus continue
 patere quod in gravem Dei offensam periculum
 animarum suarum religionis opprobrium & scan-
 dalum plurimorum redundat, ideo nos tam dete-
 stabili malo providere volentes sub pena excom-
 municationis late sententie mandamus ut infra de-
 cem dies a publicatione presentium & notitia ea-
 rundem quilibet monachus & monialis quecumque
 bona tam mobilia quam immobilia possidens eis in
 manibus suorum prelatorum & prelatorum renun-
 tiant & resignent in futurum ab omni penitus pro-
 prietate absolventes, volumus etiam ut in uno
 omnes comedant refectorio ex communi coquina
 & cellario in uno similiter dormiant dormitorio
 nisi quos causa rationabilis de voluntate sui supe-
 rioris excusaverit, predictis etiam sub eadem pena
 mandantes ut tam intra monasteria quam extra ha-
 bitum sue religionis temere non deponant nec ex-
 tra septa suorum monasteriorum exire ad extra-
 neas personas intus admittere nisi de mandato vel
 licentia suorum superiorum quovis modo presu-
 mant, precipimus insuper sub eadem pena ipsis
 prelatis & prelatibus ut infra predictos dies suos
 monachos & moniales moneant & requirant ut
 omni proprietati in suis manibus cum effectu re-
 nuntiant & alia supradicta & que in regulis suarum

religionum continentur observent eosdem & easdem si opus sit etiam per incarcerationem & alia juris remedia ad predicta compellendo specialiter eisdem injungentes ut septa suorum monasteriorum sub debita teneant clausura & quia propter desuetudinem expresse professionis in nonnullis monasteriis hucusque non facte multa scandala & abusus contigerunt volumus & in virtute sancte obedientie predictis prelati & prelatis mandamus ut monachos & moniales de cetero ingredientes cum debite fuerint etatis quatuordecim videlicet annorum in viro duodecim in muliere & in complemento anni probationis moneant & requirant ut solemnem faciant professionem promittendo expresse tria substantialia religionis videlicet continentiam & abdicacionem proprietatis & obedientiam secundum regulam sue religionis, quam professionem si facere noluerint statim de monasterio tanquam inobedientes expellantur, ne autem que speciali nota digna sunt tacite negligi videantur, ideo nos salutem omnium affectantes cum pridem invenimus statum monasticum secundum regulam beati *Benedicti* in monasterio sancte *Marie in Capitolio* Colonie fore institutum tam per litteras Romanorum Pontificum quam Coloniensium Archi Episcoporum & alia munimenta repertas & reperta in scriniis sacristie predicti monasterii sancte *Marie* & presertim per quoddam privilegium felicitatis recordationis *Gregorii* Pape decimi omni suspicione carens & secundum morem curie Romane bullatum & cum subscriptione multorum
tunc

tunc sancte Romane ecclesie Cardinalium Datum *Lugduni* III. Kal. Aprilis indictione tertia Incarnationis Dominice anno M^oCC^oLXXX^o Pontificatus ejusdem anno quarto, in quo quidem privilegio predictus Dominus *Gregorius* Abbatissam & sorores dicti monasterii regularem vitam professas nominans statuit expresse sub hiis verbis, ut ordo monasticus qui secundum Deum & beati *Benedicti* regulam in dicto monasterio institutus esse dinoscitur perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur, volens ut abbatissa secundum regulam *S. Benedicti* eligatur & quod moniales post professionem ibidem factam ad aliud monasterium nisi arccioris vite non admittantur, statuimus & ordinamus premissa omnia & singula in presenti nostra constitutione de monachis & monialibus ibidem presentibus & futuris locum sibi de cetero vindicare.

De vestibus & tonsura clericali.

XLVIII. Vestium indecentium abusus clericos non solum contemptibiles reddit, sed scandalum & malum exemplum parit in populo ideo mandamus ut in ecclesiis eorum & per civitates & oppida vestes longas & decentes & a lateribus & ante retroque convenienter clausas ferre debeant non sericeas ab extra non variatas non divisas seu calleatas nec desuper ab extra cum replicaturis foderatas manicis autem strictis & alias decentibus statum clericalem utantur. Non ferant calceos seu sotulares virides aut rubeos aut inhonestos & indecentes nec

confutitios extra talum. Itinerantibus autem ex causa brevioribus vestibus uti liceat, coronam autem & tonsuram non capellis coopertam ut nonnulli faciunt sed suo statui & dignitati convenientem deferant, transgressores autem in aliquo premissorum a distributionibus & corporibus prebendarum & beneficiorum per unum mensem irremissibiliter vel plures ad arbitrium Decanorum suarum ecclesiarum vel eorum locatinentium suspensionem decernimus.

De Armis per clericos non portantis.

XLIX. Nullus clericorum in ecclesiis & per civitates & oppida cultellos longos aut dagas seu peras in aperto ad Catus portet nisi forte equitare contigerit sub pena proxime supradicta extra autem civitatem armati in loricis aut aliis armis non incedant nisi hoc facerent in defensionem ecclesie sue habita a suo superiori licentia vel contigerit ipsos per loco suspecta incedere sub pena simili.

Diffidationes clericis prohibitas.

L. Clerici nullam ecclesiasticam seu secularem personam more hostili diffident nec in guerris aut ad stipendium alicujus vel in incendiis villarum aut domorum se reperiant nec hasti ludant nec torniamenta intrent sub pena privationis beneficiorum suorum quam ipso facto incurrant.

Choreas & lufum alearum clericis prohibet.

LI. Clerici publice chorifantes aut ludentes ad aleas vel taxillos sint ipfo facto excommunicati, intereffentes autem hujusmodi publicis coreis aut fpectaculis & ludo taxillarum & alearum corrigantur ad arbitrium fuorum Decanorum vel officialis fi fub Decanis non fuerint.

Contra Concubinarios.

LII. Omnibus clericis civitatis & dioceffis coloniennis mandamus fub pena excommunicationis quam ipfo facto contra facientes incurrant ut ftatim poft harum conftitutionem publicationem & notitiam earundem habentes concubinas ancillas juvenes aut mulieres fufpectas eas a fe omnino licentient nunquam eas repetituri, & qui in futurum reperti fuerint predictas mulieres in fua cohabitatione tenere omnibus proventibus fuorum beneficiorum ipfo facto per fpatium unius anni priventur, fi tamen moniti non defiterint poft primam monitionem ipfo facto fuis beneficiis fint privati.

Haftiludia, torniamenta, Choree publice & alia fpectacula Clericis prohibentur.

LIII. Canonicabus feularibus civitatis & dioceffis Coloniennis in virtute fancte obedientie & fub excommunicationis pena quam contra facientes ipfo facto incurrant diftrictè mandamus ne haftiludiis, torniamentis, coreis publicis aliisque fpectaculis interfint feu cum viris aut mulieribus tripudient aut chorizent aut in publicum in habitu ftatum ip-

forum minime decenti temere procedant sub eademque pena Abbatissis Magistratibus seu prioristis & Prepositissis earum mandamus ne predictas Canonicas ad predicta spectacula & coreas accedere permittant ipsasque sine justa & rationabili causa nullo modo extra monasterium sive immunitates ecclesiarum suarum exire patiantur & causa predicta subsistente sive honesta & decenti Societate, mandamus etiam predictis canonicabus nec non monialibus quibuscunque in virtute sancte obedientie ne reliquias sanctorum in suis ecclesiis existentes publice monstrare presumant sed eas per clericos & religiosos viros suarum ecclesiarum cum debita reverentia ostendi permittant.

De fructibus fabricæ in alienos usus non convertendis.

LIV. Omnibus fabricarum provisoribus sive majoris sive aliarum ecclesiarum Civitatis & diocesis Coloniensis in virtute sancte obedientie mandamus ne pecunias sive res ad fabricas ecclesiarum deputatas in aliquos indebitos usus convertant aut cuicumque persone cujuscunque status aut conditionis existat sive in pecuniis sive in aliis rebus quidquam de hiis que pertinent ad dictas fabricas largiri aut donare presumant non obstante aliqua consuetudine in contrarium quam penitus reprobamus alioquin ad tantundem de suo fabricæ restituendum volumus esse obligatos.

Temporalium rerum bene gerendarum provisio.

LV. Circa bona temporalia sine quibus spiritualia diutius subsistere nequeunt in quorum dispo-

spositione & administratione plures defectus commissos esse reperimus & primo circa locationem venditionem seu assignationem possessionum obedientiarum curtium domorum grangiarum & similium rerum faciendam nec non solutiones pensionum in temporibus debitis ratione dictarum obedientiarum ac rerum ac etiam circa assignationem nominum illorum qui solvere neglexerint & penam eorundem precipimus tam in majori quam reliquis ecclesiis civitatis & dioecesis Coloniensis ubi similis est consuetudo huiusmodi obedientias & predictas res committendi seu locandi quasdam laudabiles constitutiones bo. me. *Friderici* Archi - Episcopi Colon. desuper editas etiam auctoritate Apostolica innovatas & confirmatas inviolabiliter sub penis in ipsis contentis observari & specialiter consuetudinem illam abolentes in quibuscunque vigentem ecclesiis qua haectenus observatum est ut predictae obediante propter possessiones locari vendi vel concedi prelati ecclesiarum non possint volumus dictos prelatos ejusdem esse conditionis cum aliis canonicis & secum per omnia ut infra scriptum est observari quarum constitutionum tenor sequitur & est talis. Preterea statuimus & volumus & tenore presentium ordinamus quod deinceps ob necessitatem utilitatem commoditatem seu aliam rationabilem & legitimam causam ecclesie & capituli predictorum possessionum obedientiarum curtium decimarum grangiarum domorum bonorum reddituum seu jurium vel rerum quarumcunque immobilium unius seu plurium quocunque nomine cen-
 featur

statutur & ad ipsam ecclesiam nunc & in antea & in futurum spectantium & pertinentium, venditio locatio ad firmam vel in emphiteusim datio seu commissio in perpetuum vel ad certum tempus pro annua pensione concessio vel alias alienatio imminet facienda, hujusmodi venditio concessio commissio datio vel locatio seu alienatio quocumque nomine censeferi possit ultra formam juris & alias de consuetudine servari debitam & consuetam fiat & peragatur ac de consensu omnium capitularium totiusque vel majoris partis capituli ejusdem matura deliberatione & tractatibus & termini certi prefixione ac debita licitatione premissis ac alias legitime detur seu concedatur ipsa res sit alienanda vel committenda plus de pensione seu pretio cum sufficienti cautione offerenti sive hujusmodi offerens de gremio ipsius capituli sit vel aliunde superveniens eo tamen salvo quod ceteris paribus videlicet in oblatione precii seu pensione capitularis non capitulari & senior capitularis in prebenda juniori preferatur & aliter vel alio modo contractus hujusmodi quocumque nomine censeantur factus seu celebratus sit ipso jure nullus & invalidus consuetudine vel observantia contraria quacumque non obstante & ultra hoc circa vel contra prefatos modum & formam aliter seu alio modo alienantes concedentes seu committentes ac etiam recipientes ipso facto sententie excommunicationis subiaceant quam in hiis scriptis in eosdem & quemlibet eorum ferimus & promulgamus. Item quia in dicta visitatione manifeste comperimus nonnullos

ex canonicis ecclesie nostre predictae qui rerum bonorum possessionum curtium decimarum domorum & obedientiarum quas sub annuis pensionibus inde solvendis a dicto capitulo ad firmam seu quovis titulo receperint & per retroacta tempora non modica tenuerint & de presenti tenent in solutione pensionum suarum hactenus nimium fuerunt ac de presenti existunt remissi & negligentes penas non leves sicut utique valde formidabiles in quodam statuto capitulari super solutionibus hujusmodi pensionum dudum editum comprehensas parvipendentes propter que sine dubio prout cotidiana testatur experientia ecclesia nostra Coloniensis supra dicta in divino cultu quo ceteris civitatis & diocesis nostrarum ecclesiis tanquam caput prefulgere merito deberet & consuevit destabiler est diminuta & miserabiliter destituta nec non in bonis temporalibus etiam ea propter intollerabilibus damnis & dispendiis afflictata & ut veri similiter tenendum est in futurum nisi celerius provideatur passura est graviora, quibus quidem salubriter occurrere intendentes prefatum statutum Capitulare dudum videlicet sub anno Domini millesimo tricentesimo vicesimo tertio feria quarta post Dominicam qua cantatur in ecclesia Dei pro officio missae, *Oculi mei*. per capitulum Coloniense auctoritate voluntate & consensu bo. me. Domini *Henrici* Archi Episcopi Coloniensis predecessoris nostri super prefatis solutionibus pensionum reddituum & afflictuum capitulo antedicto ratione possessionum curtium decimarum & aliorum honorum tunc debitorum

bitorum & in futurum debendorum provida & ma-
 tura deliberatione previa factum & ordinatum ac
 etiam per singulares canonicos ejusdem ecclesie
 capitulariter juramentis per eos corporaliter pre-
 stitis firmatum in omnibus suis punctis & clausulis
 & per omnia presentibus innovamus mandantes &
 precipientes eisdem canonicis & personis in & sub
 dicto statuto comprehensis quam ipsi tam presentes
 quam futuri cujuscunque status Gradus seu condi-
 tionis existant pensiones ab eis debitas in terminis
 In dicto statuto expressis sine dilatione qualibet sol-
 vant capitulo antedicto & plenarie curent satis fa-
 cere de eisdem juxta modum & formas in statuto
 ipso plenius traditas & expressas, alioquin con-
 trarium facientes vel in hoc negligentes ultra pe-
 nas in statuto ipso positas ab officio & beneficio &
 ab ingressu ecclesie sint suspensi quos & eorum
 quemlibet presentis nostre constitutionis tenore su-
 spendimus & sic suspensi tam diu maneant quo
 usque realiter solvendo de pensione hujusmodi de-
 bite extiterit satisfactum. Preterea officiiati qui-
 cunque dicte ecclesie nostre pro tempore quibus
 juxta tenorem dicti statuti incumbit nomina negli-
 gentium in solutionibus pensionum talium in capi-
 tulo in scriptis presentare & presentari facere dolo
 fraude prece amore & dilatione quibuscunque se-
 clufis studeant & curent cum effectu terminis &
 temporibus in ipso statuto prefixis & limitatis,
 alioquin officiiati ipsi videlicet quilibet quantum
 ipsum contingit in hoc, negligentes vel remissi,
 qui nomina non solventium in scriptis ut dictum
 est

est non curaverint presentare sint & quilibet eorum sit presentis constitutionis nostre auctoritate ab officio & beneficio & ab ingressu ecclesie suspensi: quo usque presentationem supradictam in scriptis & in capitulo duxerint faciendam, quam suspensionem supradicti canonici ecclesie nostre in solutione pensionum negligentes ut dictum est aut ipsi officii aut aliquis eorundem si sustinuerint per quindecim dies continuos animo indurato quos quindecim dies tam dictis Canonici quam Officiatis quibuslibet supradictis & quilibet eorundem pro canonica monitione premissa assignamus. ex tunc sententiam excommunicationis quam ferimus etiam in hiis scriptis ipso facto incurrant quos nunc prout ex tunc tanquam publice excommunicatos districte precipimus evitari, inhibentes etiam sub pena suspensionis consimili presentiaris in ipsa ecclesia pro tempore & aliis officiatis seu administratoribus prebendarum seu portionum quarumcunque quatenus hujusmodi suspensione seu excommunicatione durante sic suspensio seu suspensis pro tempore suspensionis hujusmodi nihil penitus & omnino distribuunt vel administrent. Tenor vero statuti capitularis de quo supra fit mentio sequitur in hunc modum: Universis presentia visuris ad perpetuam rei memoriam. Nos Capitulum Coloniense notum esse volumus quod cum a longis retro actis temporibus sicut experientia didicimus aliqui ex nostris Canonici pro tempore existentes obedientias curtes seu domos a nobis ad firmam seu ad pensionem certis tempo-

temporibus Capitulo solvendas hætenus receperunt ad solvendas hujusmodi pensiones aliquando propter penarum levitatem, quas si non solvebant, suis temporibus pensiones hujusmodi passi sunt se nimis sollicitos reddiderunt, ita quod propter tallium subtractionem pensionum Nos & etiam nostra dampna gravia frequenter sustinimus & adhuc fructuum & proventuum nobis debitorum defectum non sine jactura maxima sustinemus, cui morbo competentem volentes adhibere medelam ut de cetero hii qui tales obedientias curtes seu domos ad firmam pro pensione annua a nobis receperunt saltem pene formidine ad solutionem faciendam plenariam arceantur de consensu Reverendi in Christo Patris & Domini nostri Dni *Henrici* Archi-Episcopi Colonienfis communi deliberatione & consilio prehabitis prefixo hoc die ad infra scripta, & nihilominus personarum campane sicut moris est Capitulo presentibus nobis *Gerardo de Limburg Gerardo de Erenberg Friderico de Helffenstein Waltero de Vlatlar* Diaconis *Gotfrido de Wenelkoven Gerardo de Bilstein johanne de Lyneppe Syfrido de Rennenberg* subdiaconis *Henrico de Monregal Rolando de templo johanne Cantore johanne de Culpeto johanne de Tintio johanne de Wenelkom & Gotfrido de sancto Cuniberto* presbiteris Canonicis Colon: & Capitulum facientibus de communi omnium nostrum & singulorum voluntate & consensu expresso nomine capituli & ecclesie nostre ac ordinatione in perpetuum valitura ordinamus & statuimus ut cuicumque ex nostris canonicis ex nunc in antea aliqua obedientia
curtis

curtis seu domus claustralis aut alia quecunque res ad firmam seu pro certa pensione perpetuo seu temporaliter fuerint concedenda & ipse canonicus talem obedientiam curtem seu domum vel rem duxerit sic à nobis recipendam pensionis de qua inter nos & ipsum convenerit solvet medietatem bidelis si consistat in tritico filigine vel avena aut pecunia numerata infra festum beati *Martini* hiemalis, si vero in vino consistat in festo beati *Andree*, reliquam vero medietatem sive sit in tritico filigine vel avena pecunia vel vino ante festum Epiphaniæ Domini anno quolibet sine diminutione aliqua nobis persolvat, quod si non fecerit & in solutione talis pensionis in parte vel in toto negligens fuerit, si videlicet in pensione que erit in tritico filigine vel avena seu pecunia medietatem in festo sancti *Martini* aut que consistit in vino in festo S. *Andree* predictis totaliter non solverit ex tunc sine monitione aut requisitione alicujus aut sine aliqua sententia capitulari seu cujuscunque judicis vel hominis aut deliberatione expectanda eo ipso omnes fructus prebende sue cum quotidianis suis distributionibus grossis solum quotidianis distributionibus qui choro dari consueverunt exceptis current in penam vobisque cedent quousque in hac pensione totaliter fuerit satisfactum, in qua contumacia non persolvendi si persistit ad mensem post crastinum sancti *Martini* videlicet ille cujus pensio in tritico filigine avena seu pecunia, ille vero cujus in vino per se solvenda fuerit post crastinum beati *Andree* predicti ex tunc similiter eo ipso sine sententia ca-

pitulari aut alicujus hominis seu judicis expectatione talis obedientia curtis domus seu res vacabit nobis ita quod ipsam obedientiam curtem domum seu rem aliis concedere & locare prout nobis placuerit, poterimus & debemus nulla ipsi negligentia contradictione supplicatione seu gratia suffragatura nec ipsum capitulum & super hoc gratiam facere poterit seu debet fructibus & quotidianis distributionibus prebende sue non eo minus carentibus ut dictum est quousque de hujusmodi medietate fuerit per ipsum totaliter satisfactum, similiter hiis qui in secunde medietatis solutionis termino videlicet in Epiphania Domini sicut supra dictum est non satisfecerit similem penam in fructibus & quotidianis distributionibus nec non in amissione obedientie curtis domus seu rei quam a nobis sub annua pensione tenuerit eo ipso & per omnia sicut de penis & terminis expressum superius patietur. Item ordinamus & statuimus quod si quis casus aut eventus grandinis aut hostilis exercitus incendii vel rapine qui de consuetudine patrie de solutione pensionis excusare censetur evenerit alicui qui obedientiam autem domum seu rem ut dictum est tenuerit hunc casum nobis per se seu certum nuntium infra quindecim postquam talis casus aut eventus acciderit, indicabit aut patefaciet, quod si factum fuerit & compertum hujusmodi contigisse casum & eventum, nos quo ad illum annum in quo talis casus aut eventus acciderit ipsum quietum habebimus contenti solum de hiis que postea percipere poterimus in hoc anno
de

de quibus post suam indicationem nullatenus quo ad hunc annum se intromittet de obedientia curte domo seu re quam possidet ut dictum est annis tamen post hunc annum sequentibus non eo minus ipsi secundum suam conventionem cessuris quam indicationem si infra quindenam ut dictum est facere non curaverit ex tunc eo ipso se sciat ad totam pensionem secundum omnes modos & conditiones predictas cessante sua contradictione qualibet obligatum si vero aliqua generalis sterelitas que jure generalis & communis sterelitas possit appellari accidit tunc talem obedientiam curtem domum seu rem hujusmodi habens per se aut per certum suum nuntium talis sterelitatis casum infra festum beate Margarethe nobis intimabit, quod si non fecerit receptis fructibus qui super sunt quo ad hunc annum sterelitatis in quibus colligendis ille pensionarius nos ullo modo non impediet contentabimur sicut in casu proximo expressum est, & si talem intimationem neglexerit ad totam solutionem tenebitur sterelitate aliqua sibi nullatenus subventura sub modis & conditionibus supradictis Item ordinamus & statuimus ut nullus de cetero talem obedientiam domam curtem seu rem recipiens infra sex annos continuos postquam receperit resignare poterit aut debet nec fraudem aliquam faciet vel procurabit quo minus talem obedientiam curtem domum seu rem sub pensione conventa & supradictis modis & conditionibus tenebit. Item ordinamus & statuimus ut de cetero alicui nostro concanonico prebendato curtem domum seu rem

perpetuo si temporaliter concessimus & ipsum talem canonicum nostrum contigerit ad talem devenire statum quod fructus prebende sue de consuetudine ecclesie nostre sibi aut ecclesie nostre cedere non debent & sit ipsum si pensionem debitam non solveret & in sublevatione eorundem fructuum sue prebende ad solutionem artare non possemus ex tunc sive remaneat canonicus sive non talis obedientia curtis domus seu res quam sic a nobis in pensione tenuerit omnium nostrum contradictione allegatione seu supplicatione cujuscunque cessantibus eo ipso vacabit, ita quod ipse sibi nullum jus proprietatis concessionis seu possessionis aut etiam retentionis in hac obedientia curte domo seu re ex tunc eo ipso poterit vindicare quo minus talem obedientiam curtem domum seu rem aliquam alii concedere non poterimus aut alias de ea disponere prout nobis videbitur expedire. Item statuimus volumus & ordinamus ut quicumque officii nostri pro tempore existentes in predictis temporibus in quibus solutiones pensionum nostrarum predictarum faciendas disponimus vel postea quam cito capitulum habuerimus nobis in scriptis publice nomina eorundem qui in talium pensionum solutionibus suis temporibus fuerint negligentes presentent seu presentari faciant, in quo si ipsi officii videlicet quilibet quantum ipsum contingit negligentes fuerint vel remissi videlicet quod nomina non solventium ut dictum est non curaverint presentare ex tunc fructus prebende negligentis Officiati tamen quotidianis distributionibus hiis que in choro dantur dunta-

duntaxat exceptis current in penam eo ipso tam diu quousque nomina non solventium duxerit presentanda. Item si talis officiatuſ aliquem pensionarium curtis domus seu alterius rei suam pensionem soluisse affirmaverit, quam tamen non soluisse postea compertum fuerit ex tunc ipse officiatuſ omnino penas similes quas ille qui non solvit foret passurus per omnia patietur ipso pensionario qui non solvit a suis penis ob hoc nullatenus excusato, & volumus & ordinamus quod nullus canonicorum deinceps sibi certam remissionem aut mitigationem aut dissimulationem penarum predictarum si in ipsam aut in aliquam ipsarum inciderit sibi sperat aliquam gratiam a nobis eventuram ymmo expresse ordinamus volumus & statuimus ut circa omnis remissionis mitigationis aut dissimulationis vel gratie cujuscunque effectus presens nostra ordinatio & dispositio seu statutum in omni suo vigore absque dispensatione a nobis seu ab aliquo superiore impetrando & in suo robore permaneat perpetuo duratura ut predicta nostra ordinatio & statutum perpetuum in omni suo vigore prout superius est narratum permaneat inconvulsa nos canonici omnes & singuli pro nobis Capitulo & ecclesia nostra juramus tactis sacrosanctis Ewangeliis corporaliter per nos quod ipsam quoad omnes sui partes pro posse & nosse inviolabiliter firmam & illibatam servabimus & ab aliis quantum in nobis est servari faciemus & contra quoscunque cujuscunque status dignitatis seu conditionis existant qui ipsam totam vel quoad aliquam sui partem quod absit infringe-

re molirentur pro totis viribus defendemus volumus etiam & ordinamus ut singuli canonici presentes & futuri de cetero qui adhuc hanc ordinationem & statutum non juraverunt jurent ad sancta Dei Ewangelia corporaliter per eos tangenda omni modo & forma quibus nos tale prestitimus juramentum alioquin virtute hujusmodi ordinationis & statuti sit inhabilis ad recipiendum a nobis aliquam obedientiam curtem domum aut rem ad firmam pro pensione perpetua seu temporali nec sibi aliquam obedientiam curtem domum seu rem concedere poterimus aut debemus quousque tale preffiterit sub formis debitis juramentum. In cuius rei testimonium sigillum nostrum majus presentibus duximus apponendum rogantes Rmum in Christo Patrem & Dnum Dnum *Heinricum* Archiepiscopum Colon: nostrum predictum ut predictam nostram ordinationem & statutum de suo factum consensu confirmare & ex certa scientia sui que appensione sigilli dignaretur has litteras roborare. Et nos *Heinricus* Dei gratia sancte Coloniensis Ecclesie Archi Episcopus sacri Imperii per Italiam Archi Cancellarius attendentes in predicta ordinatione & statuto utilitatem ecclesie nostre & capituli nostri utilitatem Colon: pro fructibus & redditibus ad eorum mensam pertinentibus omnimodo dependere ipsa ut fieret consensimus ipsamque factam in omni ea forma qua superius est expressa & ex certa nostra scientia tenore presentium confirmamus & in eorum testimonium has litteras nostri appensione sigilli duximus muniendas. Datum & Actum

Actum Anno Nativitatis Domini Millesimo tricentesimo vicesimo tertio feria quarta qua cantatur *Oculi mei*. Preterea statuimus & ordinamus quod canonici hujusmodi seu alii quicumque quibus ratione bonorum possessionum decimarum curtium seu jurium vel quacumque de causa incumbit vel in futurum incumbet meringas in pane vel in vino seu pecuniis seu aliis rebus quibuslibet dare distribuere seu administrare quod illas meringas sine dilatione remissione negligentia quacumque seu intermissione singulis temporibus solvant distribuunt & administrent prout consuetum est ab antiquo & ordinatum excusatione qualibet super distributione hujusmodi non facienda semota & si forte preterderetur vel diceretur quod redditus fructus seu proventus jam tunc videlicet solutionis seu distributionis tempore percepti vel percipiendi ad hujusmodi integram distributionem non sufficerent, qua causa volumus & ordinamus quod hii vel is cui vel quibus distributio hujusmodi incumbit facienda in proximo die Capitulari postquam propter hujusmodi defectum ipsas meringas *) cum integ-

I 4

ritate

*) *Meringa* alias *merenda* dicitur, prandium pomeridianum ita in *Codice M. S. Consuet. Ecclesiae Coloniensis à Bibl. Eccl. Atrabat*: Præposito Majori ad Meringam datur unus denarius & albus panis & I Stopus vini, Majori Decano &c. cuilibet istorum datur Meringa sicut Majori Præposito. Quilibet obedientiarius quando incipit dare Meringam, tunc propinat dominis cum sextario vini in tribus magnis cisis & quando terminatur Meringa, pro

ritate supradicta administrare cessaverint in capitulo ipso quod ad hoc specialiter fieri procurabit plenam relationem inibi faciet de defectu supradicto & de diligentia sua contra non solventes fructus seu redditus ad hujusmodi meringarum administrationem spectantes per ipsum sufficienter facta doceat alias de suo proprio emendam in usus supradictos a Capitulo tempore rationis seu computationis per ipsum faciende universa recepturus mutuet seu accomodet quod distributio predicta integre & sine diminutione ut supradictum est fiat, alioquin in premissis aut aliquo premissorum negligens vel remissus ultra penas in statuto capitulari supra proxime dicto expressas ab officio & beneficio & ab ingressu ecclesie sit presentis constitutionis vigore suspensus quo usque defectus hujusmodi integraliter & plenarie suppleat & restauret quia suspensione durante nihil penitus de fructibus prebende seu quotidianis distributionibus sibi administratur sub pena suspensionis consimilis quam in administratores prebendarum & presentarios qui contra fecerint ferimus in hiis scriptis.

In commissione officiorum quatuor villarum seu locorum videlicet in *Expell* in *Wornick* in *Gluwell* & in *Bryschem* ad ecclesiam majorem Coloniensem

propinat Dominis 1 Obedientarius Majoris Meringæ proxima quinta feria post octavam Paschæ incipit plene dare Meringam cum 1. denario, integro pane & stopo vini, & prædicta Meringa plene terminatur usque ad vigiliam S. Petri ad vincula.

ensem spectantium precipimus per Dominos prelatos & Canonicos ejusdem ecclesie majoris quandam constitutionem bo. me. *FridERICI* Archi Episcopi Coloniensis sub penis ibidem contentis inviolabiliter observari, cujus tenor talis est, similiter ex eisdem & aliis rationabilibus causis nos moventibus permutationes sive commissiones officiorum quatuor villarum seu locorum videlicet in *Erpel* in *Wornick* in *Gluwell* & in *Bryschem* ad ecclesiam & capitulum nostrum spectantium & pertinentium quibuscunque & per quascunque personas sive in perpetuum sive ad vitam sive ad tempus longum vel breve ultra unum annum facte fuerint presentium tenore tanquam nullas & invalidas de jure & contra tenorem & mentem separationis ante dicte presumptas & attemptatas quatenus de facto processerunt cassamus & irritamus & penitus revocamus mandantes omnibus & singulis & cuilibet eorum singulariter qui de dictis officiis ab aliquo eorundem hactenus se intromiserunt & de presenti se intromittunt, quos etiam tenore presentium monemus & districte requirimus quatenus infra quindecim dies post publicationem presentium immediate sequentes dicta officia & quodlibet ipsorum ipsasque vero villas libere & expedite dimittant & se de cetero occasione dictarum pronuntiationum & commissionum nullatenus intromittant permitentes ipsa & quodlibet eorundem ad ordinationem & dispositionem ipsius capituli libere reverti atquin ipsos omnes & singulos contrarium facientes & quemlibet ipsorum dicta monitione & quindecim

cim dierum prefixione pro canonica monitione pre-
 missa in hiis scriptis excommunicamus & tanquam
 excommunicatos publice precipimus exitari, Pre-
 terea statuimus & ordinamus quod dicta officia
 villarum de cetero singulis annis & ad unum an-
 num tantum & duntaxat sicut cetera officia annua-
 lia ipsius ecclesie personis fide dignis & idoneis
 uni vel pluribus sive sint hujusmodi persone de
 gremio sive extranei per capitulum committatur
 ita quod omnis utilitas & emolumentum obventio
 seu proventus ex ipsis officiis provenientes com-
 petenti salario officiatorum salvo in usus cedant
 capituli ante dicti, qui officii pro tempore te-
 neantur sicut cetera officia annalia habentes de hu-
 jusmodi proventibus & emolumentis singulis annis
 debitum facere computum & rationem decernen-
 tes irritum & inane si secus a quoquam fuerit or-
 dinatum & nihilominus contrarium facientes tam
 committentes quam recipientes presentis constitu-
 tionis auctoritate ab officio & beneficio & ab in-
 gressu ecclesie sint suspensi, quam suspensionem si
 per quindecim dies continuos quos pro canonica
 monitione eisdem & eorum cuilibet assignamus su-
 stinuerit ex tunc prout ex nunc sententia excom-
 municationis auctoritate predicta sit & quilibet eo-
 rum sit innodatus quousque officia hujusmodi libe-
 re dimittant quos etiam ex tunc tanquam excom-
 municatos mandamus publice evitari.

Circa vero commissionem & deputationem of-
 feriorum annalium & circa redditionem rationum
 & computorum de dictis officiis nec non solutionem
 eorum

eorum ad que officiales capitulis ecclesiarum suarum obligantur precipimus tam in majori quam in aliis civitatis & diocesis Coloniensis ecclesiis constitutiones quasdam bo. me. *Friderici* Archiepiscopi Coloniensis sub penis inibi contentis inviolabiliter observari quarum tenor sequitur & est talis: Preterea in virtute sancte obedientie & sub excommunicationis pena districte precipiendo mandamus omnibus & singulis canonicis ceterisque beneficiatis in nostra majori & in aliis collegiatis nostrarum civitatis & diocesis ecclesiis & eorum cuilibet cujuscunque status dignitatis seu conditionis existant qui in ratione & computu faciendo ratione officiorum sibi haecenus a capitulo suo commissorum ac qui in pensione affectuum reddituum seu pecuniarum summis dicto capitulo sine ratione possessionum curtium decimarum domorum obedientiarum meringarum bonorum reddituum jurium seu officiorum aut alias quacunque justa causa debitorum seu debitarum solutionem haecenus fuerint & adhuc existunt negligentes & remissi in toto vel in parte quatenus infra quinquaginta dies continuos a die publicationis presentium numerandos hujusmodi computum & rationem faciant & reliqua capitulo ipsi restituant ac de hujusmodi pensionibus affectibus redditibus & pecuniarum summis dicto nostro capitulo plenarie satisfaciant cum effectu, alioquin dictis quinquaginta diebus elapsis quos pro canonica monitione & termino competenti ipsis & eorum cuilibet assignamus ipsos & eorum quemlibet quos etiam in hiis scriptis excommunicamus

camus tanquam excommunicatos publice tenore
 presentium denuntiamus ab omnibus arcius evi-
 tandos. Item statuimus & ordinamus quod cano-
 nici officiiati quicumque officia annalia seu perpetua
 in ecclesia vel extra ad ipsam ecclesiam tamen
 spectantia actu vel in futurum habentes ratione
 quorum ad computum & ad rationem sunt vel
 fuerint astricti faciendum capitulo sepedicto illum
 computum seu rationem ipsi facere teneantur &
 faciant & quilibet in fine officii sui vel infra quin-
 decim dies proxime tunc sequentes, perpetuo vero
 habentes singulis annis ante festum beati *Petri ad
 vincula* in capitulo memorato & ipso specialiter ad
 hoc & legitime indicto alioquin canonicus in hoc
 negligens vel remissus ad officium habendum pro-
 sequendum amodo penitus sit inhabilis & omnino
 incapax & ad aliquod officium infra dictum annum
 assumi & sibi committi districte prohibemus & ul-
 tra hoc ipse idem inhabilis & incapax remaneat
 quousque negligentiam suam purgaverit cum effe-
 ctu computum debitum faciendo & nihilominus
 pro illo anno quo sic negligens fuerit sallario sibi
 ratione officii sui hujusmodi competente careant
 omnino & sibi solvi prohibemus quod sallarium si
 jam ante computum hujusmodi faciendum forte
 perceperit restituere teneatur & restituat infra
 mensem capitulo antedicto alioquin non computan-
 tes committentes tenentes & recipientes & non re-
 stituentes ut premissum est conjunctim vel divisim
 ab officio & beneficio & ingressu ecclesie presentis
 constitutionis nostre auctoritate sint suspensi, Item
 cum

ngula officia singulis personis sint commit-
prout sacrórum canonum tenet auctoritas
nus volumus & ordinamus quod singula offi-
nalia ecclesie nostre Coloniensis consueta ca-
s ipsius ecclesie committi singulis personis
ni plura committantur & si secus fiat ipso
commisso non valeat & tam committentes
recipientes officia talia plura ab ingressu ec-
& ab officio & beneficio sint suspensi quous-
sa officia dimittant libere & resignent & nihi-
us si plura recipiens pro illo anno ad officia
ecclesie sit inhabilis & sibi officium committi
te prohibemus. Item circa officia annalia a
lo sepedicto singulis annis committenda vo-
statuimus & ordinamus modum & formam
scriptos observari sic videlicet, quod singu-
is die ad hujusmodi officia committenda pre-
& ex gremio tocius capituli & omnium ca-
orum capitularium tunc in loco capitulari
arentium eligantur tres canonici capitulares
ecclesie qui tres sic electi ex tunc & ad sta-
a capitulo publicati infra mensem proximum
equentem distribuere & committere habeant
sint officia annualia supradicta singula singu-
canonicis non uni plura ut supra scriptum est
dum Deum & justitiam prout ipsis pro utili-
ecclesie & capituli visum fuerit expedire . .
is omni dolo & fraude gratia odio invidia vel
e & hec premissa dicti electi post publicatio-
orundem ad statum in presentia capituli tactis
sanctis jurent ad sancta Dei Evangelia se juxta
posse

posse & nosse facturos & si forte dicti tres omnes in hujusmodi distributionibus & commissionibus faciendis concordare non possent ex tunc prevaleat & consistat ac prevallere & subsistere censemus quod a nobis . . . ordinatum fuerit ut & circa commissiones officiorum hujusmodi firmatum tertii contradictione aut dissensu non obstante alias vel alio modo & forma distributiones & commissiones officiorum hujusmodi fieri sub pena excommunicationis quam in hiis scriptis ferimus in contrarium facientes tam committentes quam recipientes distriētissime prohibemus & nichilo minus distributiones & commissiones aliter facte ipso jure non valeant contraria consuetudine & observantia quibus in hac parte tanquam irrationabilibus & corruptelis derogandum duximus non obstantibus quibuscunque.

Predictae adjicientes constitutioni volumus & mandamus sub pena suspensionis a divinis officiis ut quicumque fuerint electi vel deputati ad hujusmodi officia annalia sive temporalia in sua debeant receptione jurare in manibus Decani & Capituli bene legaliter & fideliter predicta officia administrare praesertim quod nulli persone aliquid contra nostras constitutiones distribueret vel disponderet alioquin ad eandem qui ecclesiam vel capitulum sive singulas personas de ecclesia damnificaverint restituendum eisdem volumus dictos officiatos obligatos.

Prefate constitutioni predicti bo. me. *Frideric*
ei Archi Episcopi de, obedientiis concedendis lo-
candis

candis five vendentis adjicientes volumus ut in oblatione paris precii five pensionis prelati seu canonicus ecclesie minus de predictis hiis obedientiis aliis preferri debeat, adjicimus etiam predictae constitutioni ut cum aliqua obedientia duobus vel pluribus simul concessa fuerit aliquo eorum cedente vel decedente pars ipsius obediente que illicompetebat non confociis accrescat sed alicui de prelati vel canonicis ecclesie secundum predictam constitutionem & proxime prefatam nostram moderationem conferatur & assignetur non obstante aliqua consuetudine in contrarium observata.

Mandamus Decanis & Capitulis ecclesiarum civitatis & diocesis Coloniensis in virtute sancte obedientie ut nullus prelatorum vel canonicorum ad possessionem prelature five canonicatus & prebende recipere debeant quin in ipsa receptione predictos jurare faciant inter aliaque in hujusmodi receptionibus jurari solent quod has constitutiones in quantum eos tangunt seu concernunt firmiter pro posse & nosse servabunt.

Tenor autem predictarum Apostolicarum litterarum nobis super predictis visitatione & reformatione decretarum de verbo ad verbum sequitur & est talis:

Martinus Episcopus servus servorum Dei dilecto filio *Brande* titulo sancti Clementis presbitero Cardinali Apostolice sedis Legato salutem & Apostolicam benedictionem. Recogitantibus nobis

bis affidue dolenterque mirantibus quot morum jam
 fere insanabilibus morbis hoc finale generis huma-
 ni senium atteratur indulgens jugiter noxiis ac dif-
 fusis vehementius undique sceleribus proclivius in
 dies ad deteriora procumbens & proh dolor non
 adjiciens ut resurgat copiosa materia gemitus &
 meroris incubuit, cum fere grex universus videat-
 ur rationabilium omnium habitum exuisse misera-
 biliter nempe lacera jactatur humanitas inter flu-
 ctuosas inundantium scelerum tempestates & vasto
 dehiscens inferi gurgite naufraga plurimorum
 mortalium turba perit virtutes viciis precipiti rui-
 na succumbunt & natura bona malitia deformante
 peccati, rara superest meritorum spes ad decorem
 nam in membris sensualium hominum irrationabi-
 lium concupiscentiarum triumphante malitia so-
 luta sunt frena licentie per que abrupta malorum
 & abrupta vitiorum ad consummationis interitum
 liberis trahuntur excursibus desideriorum carna-
 lium voluptates, in mundo itaque sol justitie vide-
 tur incutientis crepusculi vesperam occidisse jam
 pene prorsus obductus densa nimis caligine pecca-
 torum sed inter hec cor nostrum quod multiplex
 languentis populi corruptela conturbat non medio-
 criter vulnerat doloris acerbitas quod sicut fide
 digna plurimorum relatione percepimus in pleris-
 que partibus Almannie in qua haftenus permaxi-
 me viguit devotio & divinus cultus percrepuit plu-
 rimum Metropolitanarum & aliarum Cathedralium
 ac etiam Collegiatarum extra tuam legationem exi-
 stentium ecclesiarum illarum presertim in quibus
 nobiles

nobiles ultra communium Baronum & aliorum militarium nobilitatem se ex eorum genere illustres seu nobiles liberos dicentes & nominantes canonicatus & prebendas obtinent per eorundem illustrium seu nobilium plerumque pro nobilitate generis qua sub quodam confidentie spiritu licentie laxatis habent abutuntur, vitam mores & observantias ecclesiasticas parum advertentium aliarumque personarum in eisdem ecclesiis residentium negligentiam seu incuriam decor decedit & status eorum deformatus proximam tam in spiritualibus quam temporalibus desolationem minatur, in nonnullis quoque monasteriis & aliis locis ecclesiasticis secularibus & regularibus partium earundem tam ex ipsorum prelatorum & presidentium inutili regimine quam aliarum in eis pro tempore degentium personarum defectu et negligentia regularis observantia postponitur norma discipline respicitur cultus divinus negligitur persone quoque huiusmodi vite ac morum honestate prostratis lubricitati incontinentie & aliis variis carnalis concupiscentie voluptatibus & viciis non sine gravi divine majestatis offensa tabescentes vitam ducunt dissolutam plurimos perniciosos & detestabiles excessus impune committendo in animarum suarum periculum totius clericalis ordinis dedecus & scandalum nec non perniciosum exemplum plurimorum, cum igitur ex injuncto nobis pastoralis officii debito nostra interest providere in premissis & de te quem scientia preditum morum honestate decorum & consilii maturitate preclarum constantia industriaque conspi-

cum atque nobis inter ceteros fratres nostros merito multiplicis tue probitatis carum specialiter & acceptum ad regnum Bohemie ac Misnensis & Moravie marchionatus commissio tibi in illis plene legationis officio duximus de fratrum nostrorum consilio destinandum tenentes in Domino fiduciam specialem quod ea que tibi commiserimus juxta tue provide circumspectionis industriam sollicitè prudenter & fideliter exequeris te Metropolitanarum & Cathedralium aliarumque ecclesiarum nec non monasteriorum & aliorum locorum regularium & religiosorum quorumcunque partium predictarum Generalem in spiritualibus & temporalibus reformationem de eorundem fratrum consilio auctoritate Apostolica constituimus ac etiam deputamus circumspectioni tue per apostolica scripta committentes & mandantes quatenus ad partes predictas personaliter accedens ac habens pre oculis solum Deum omnia & singula dictarum partium tam Metropolitanas quam Cathedrales seu etiam collegiatas aliasque ecclesias nec non monasteria & alia loca ecclesiastica exempta & non exempta secularia & regularia cujuscunque etiam ordinis fuerint ac domus & habitationes quecunque tam virorum quam mulierum in quibus sub fruge melioris vite & devotionis seu religionis ac contemplationis intuitu seu specie persone seculares vel ecclesiastice seu etiam regulares cujuscunque sexus fuerint conveniunt seu moram trahunt, de quibus tibi videbitur illorumque capitula & conventus nec non Abbates Priores rectores Gubernatores administratores

tores officiatos presidentes visitatores & alios in illis dignitates personatus administrationes & officia queeunque & qualiacunque nec non canonicatus & prebendas aut alia beneficia ecclesiastica in illis obtinentes monachosque fratres & sorores & alias quascunque personas eorundem cujuscunque status gradus ordinis conditionis preeminentie dignitatis vel nobilitatis seu generis fuerint in capite vel in membris tam in spiritualibus quam temporalibus auctoritate nostra per te vel alios fide & excellentia providos & alias idoneos & circumspectos visites ac defectus quoscunque & alia inibi reformanda reformes, nos enim ut ex visitationis & reformationis hujusmodi tue vigilantie studio fructus comitentur optati tibi destituendi & destinendi dissipandi evellendi transferendi & reedificandi atque plantandi disponendi ordinandi statuendi diffiniendi & faciendi quecunque que in premissis & circa eam secundum datam tibi a Deo prudentiam videris facienda de illorum quoque excessibus & criminibus quibuscunque inquirendi & cognoscendi illaque juxta eorum qualitatem & exigentiam & sanctiones canonicas & regularia eorundem ordinum instituta nec non prout ecclesiarum monasteriorum & locorum decori statui vel utilitati & personarum hujusmodi animarum saluti congruere perspexeris eadem auctoritate corrigendi & debitis penis percipiendi. Preterea Abbates priores administratores Governatores & alios in dignitatibus hujusmodi constitutos seu personatus administrationes vel officia obtinentes canonicos & alias personas hujusmodi

jusmodi si eorum demerita poposcerint ab Abbatibus aliisque dignitatibus personalibus administrationibus vel officiis & eorum regiminibus que obtinent seu quibus presunt prorsus perpetuo destituendi ac illis nec non canonicatibus & prebendis ecclesiis aliisque beneficiis ecclesiasticis quibuscunque privandi & amovendi realiter ab eisdem, Et insuper in illis ex ecclesiis monasteriis & locis predictis quorum facultas administratorum & personarum in eis recipi solitorum sustentationum & aliorum onerum suorum supportationem congrue non sufficiunt numerum Canonico-
 rum monachorum fratrum monialium sororum ministrorum & personarum predictorum etiam indignitatibus personatibus vel officiis inibi constitutorum canonicatum quoque & prebendarum ac dignitatum personatum & officiorum prout tibi videbitur refecandi minuendi reducendi & moderandi quodque canonicatus & prebende dignitates personatus & officia que prefatis personis illustribus seu nobilibus conferri consueverunt etiam aliis quam talibus alias inidoneis personis deinceps conferri possint & debeant statuendi & ordinandi, de statutis quoque & consuetudinibus earundem Metropolitanarum Cathedralium & aliarum ecclesiarum te informandi atque examinandi corrigendi & emendandi ac abusus & corruptelas & alias quas-
 cunque pravitates si quos in ipsis ecclesiis pro statutis seu consuetudinibus observandis introductos repereritis etiamsi juramento vel alia quavis firmitate vallati fuerint cassandi & repellendi ac obser-
 vari

vari prohibendi juramentaque hujusmodi relaxandi & remittendi nec non etiam tam virorum quam mulierum in separatis domibus sub specie devotionis non tamen sub aliqua approbata regula qualitercunque convenientium seu manentium superstitiones conventicula errores & etiam si tibi videbitur cohabitationes districtius inhibendi & inhiberi faciendi cum effectu & generaliter omnia & singula in premissis & circa ea necessaria quomodolibet vel oportuna per te vel alium seu alios faciendi disponendi ordinandi & exequendi contradictores quoque & rebelles per censuram ecclesiasticam & alia oportuna juris remedia invocato etiam ad hoc si opus fuerit auxilio brachii secularis compescendi ac in premissis omnibus & singulis in quibus expedierit seu tibi videbitur etiam summarie simpliciter & de plano sine strepitu aut figura judicii procedendi plenam & liberam tenore presentium concedimus facultatem non obstantibus constitutionibus Apostolicis ac foundationibus & dotationibus & aliis statutis & consuetudinibus ecclesiarum monasteriorum locorum & ordinum hujusmodi nec non privilegiis exemptionibus & indulgentiis ac litteris Apostolicis Generalibus vel specialibus quorumcunque tenorum existant per que presentibus non expressa vel totaliter non inserta effectus eorundem presentium impediri valeat quomodolibet vel differri & de quibus quorumque totis tenoribus habenda sit in nostris litteris mentio specialis seu si aliquibus communiter vel divisim a predicta sit sede indultum quod interdicti suspendi excommu-

nicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi ac eorum propriis nominibus & ordinibus mentionem, Mandantes insuper eisdem circumspeditioni tue quatenus injunctum tibi ministerium laboris hujusmodi pro nostra & dicte sedis reverentia devote suscipiens sic illud utiliter sicque sollicitè & laudabiliter juxta datam tibi a Deo prudentiam exequaris quod de tuis studiosis laboribus celesti favente clementia desiderati quos speramus fructus adveniant tuque illam que tales causas gerentibus celesti retributione rependitur feliciter consequi palmam glorie merearis, Nos enim sententias quas rite tuleris & penas quas inflixeris in rebelles ratas habebimus & faciemus auctore Domino usque ad satisfactionem condignam firmiter observari. Datum *Rome* apud sanctum *Petrum* XVI. Kal. januarii Pontificatus nostri anno quinto.

Ego *Rolandus Phibbe* clericus *Osnaburgensis* publicus apostolica & imperiali auctoritate notarius Reverendissimique patris Domini *Brande* Cardinalis legati & Generalis reformatoris supradicti ac hujusmodi visitationis & reformationis negotii coram eo scriba in presentia Rm̃i Patris Domini *Theoderici* Archi Episcopi supradicti ac venerabilis & religiosi viri Domini Abbatis monasterii sancti *Martini* venerabilium & circumspectorum virorum Decani *joannis de Lynepe* *Walranni de Kerpen* *Rudolphi de Dyeffbolt* *Ulrici de Manderscheit* *Theoderici*

derici de Hörst & Hermannii Köckenbeck canonicorum majoris ac Decani & scolastici sancti Gereonis & Prepositi ac Decani sancti *Andree* & Decanorum sanctorum Apostolorum Beate *Marie* ad *Gradus* et sancti *Georgii* & quam plurimorum prelatorum & canonicorum beneficiatorumque tam dicte majoris quam aliarum collegiatarum ecclesiarum civitatis Colonienſis & aliorum clericorum ſecularium & regularium ſupra ſcriptas conſtitutiones de dicti Reverendiſſimi Patris Dñi Cardinalis legati & reformatoris generalis mandato & eo preſente publice alte & intelligibili voce in ſacriſſia ipſius majoris eccleſie colonienſis die veneris decima nona menſis Martii Anno a Nativitate Dñi MCCCC vi-ceſimi tertii indiſtione prima Pontificatus ſanctiſſimi Domini noſtri Dñi *Martini* Pape quinto Anno ſexto ſupra nominato de verbo ad verbum legi & publicavi, quibus quidem lectis & publicatis ſtatim & in continenti idem Rñus Pater Dominus Cardinalis legatus & reformator Generalis ipſas conſtitutiones ſuo ſigillo cum cordula ſerica rubea impendente munitas ipſi Rño Patri Dño Archiepiſcopo Colonienſi exhibuit & ad ejus manus tradidit ſibiſque earundem conſtitutionum executionem commiſit & per eum fieri mandavit nec non rogando & exhortando injunxit tam ipſi Rño Patri Dño Archi Epifcopo Colonienſi quam predictis prelatiſ canonicis aliisque beneficiatiſ & clericis ſecularibus & regularibus ibidem conſtitutiſ ut dictas conſtitutiones quantum unum quemque concernerent inviolabiliter obſervaretur & ab aliſ

observari facerent juxta earundem vim formam & tenorem, ideoque has constitutiones in decem & novem & in parte in vicesimo foliis de pergameno scriptas & sigillo impendente sigillatas de eodem mandato & cum premissis omnibus intereram subscripsi signoque & nomine meis solitis signavi jussus & mandatus in fidem & majus robur premissorum omnium.

CHARTARVM DECAS

Historiam Moguntinam circa finem seculi XIV^{ti} & initium XV^{ti} egregie illustrans. Ad eandem porro conferri merentur Diplomata quæ L. B. de *Gudenus* protulit *Tom. III.*

a pag. 615. ad 638.

XXXI.

POST OBITVM CONRADI ARCHIEP. CAPITVLVM MOGVNTINVM COMPROMIS- SARIOS CONSTITVIT PRO ELIGENDO ARCHI-EPISCOPO.

In nomine Domini Amen. Anno a Nativitate ejusdem Millesimo trecentesimo nonagesimo sexto Indiétione quarta, Pontificatus sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri Domini *Bonifacii* Divina providencia Pape *Noni*, Anno septimo die octava mensis Novembris hora ejusdem diei Capitulari solita & in loco Capitulari estivali Ecclesie
Magur-

Maguntinensis in noſtrorum Notariorum publicorum teſtiumque ſubſcriptorum ad hoc vocatorum & rogatorum preſencia conſtituti, bone memorie quondam Domino *Conrado* Archi Epifcopo novifimo dicte eccleſie Magunt: decima nona die menſis octobris anni preſentis ſupra ſcripti, ſicut Deo placuit, defuncto, ejusque corpore cum reverencia, eccleſiaſtica, ut decuit, tradito ſepulture, Venerabiles & Circumſpecti viri Domini *Ebirhardus* Decanus, *jobannes* Cuſtos, *jobannes* Scolaſticus, *Cuno* Cantor, *Nicolaus de Lapide*, *Wernberus Knebel*, *Ulricus de Cronenberg*, *Sifridus de Wartenberg*, *Dytmarus de Walen*, *Conradus de Hirtzborn*, *Philippus Flache de Schwartzenburg*, *Fredericus Heppe de Rynberg*, *jobannes de Naſſauwe*, *Orto de Fryſenbeim*, *jobannes de Kircheim*, *Albertus de Hoënloch*, *jobannes Hoffewart*, *jobannes Wintber de Rüdensbeim*, *Heinricus de Mannental*, *Ebirhardus de lapide*, *Houewart de Sykingen*, *joſſfridus de Liningen*, *Cuno Herdan*, *joannes de Colnbuſen*, *jobannes Weyſe*, *Heinricus Ruwe* & *Bruno de Scharpenſtein* Prelati & Canonici Eccleſie Maguntinensis predicte Capitulares & Capitulum ejusdem eccleſie representantes ac propter infra ſcripta & juxta mentem citacionis dictorum Dominorum ad eligendum futurum Archi Epifcopum eidem Eccleſie & paſtorem Capitulariter ut aſſeruerunt congregati, proteſtabatur preſatus Dominus *Ebirhardus* Decanus de omnium & ſingulorum Concapitularium ſuorum predictorum mandato ſuo & ipſorum Concapitularium ſuorum nomine atque vice in hujusmo-

di protestacionem publice & expresse consencientium, quod ipse & dicti ipsius Concapitulares cum a Divinorum Officiis suspensis excommunicatis & interdictis seu alias ad eligendum quomodolibet inhabilibus prohibitis & indignis non intenderet neque intenderent eligere quovis modo, quin ymmo, si tales sciret aut scirent cum eis & eorum quolibet ad hujusmodi electionem nullatenus procederent, etsi quod absit in futurum, tales invenirentur, in ipsa electione suas prestitisse voces, quod nulli afferrent suffragium, prejudicium seu nocumentum sed verius pro non receptis & pro non habitis censerentur, diligenti ut sic deliberacione prehabitis & tractatibus multi modis, per quem modum esset ad electionem futuri Pontificis procedendum, continuacionibus quoque quam plurimis in dicto electionis negocio subsequitis, tandem videlicet duodecima die mensis Novembris predicta placuit universis & singulis supratactis per viam compromissi viduate ecclesie providere, considerantes multitudinem difficulter in unum convenire & sepe in paucis spiritum sanioris consilii potius provenire, dederuntque unanimiter Venerabilibus viris Dñis *Ébirbardo* Decano, *jobanni* Custodi, *jobanni* Scolastico, *Cunoni* Cantori & *Dytmaro* de *Walen* Canonicis predictis concapitularibus suis plenam & liberam & omnimodam potestatem ut ipsi vel major pars eorum vice sua ac omnium eorum per electionem canonicam eidem sue vacanti ecclesie Deum & bonum ejusdem ecclesie & statum pre oculis habentes, inter se convenirent, sane quod
unum

unum de capitulo ad dictam ecclesiam in Archi
 Episcopum & Pastorem eligerent & eidem Ecclesie
 de eodem providerent, omnimodam potestatem
 ipsorum ac vices super hoc de consensu expresso
 & assensu omnium Dominorum predictorum com-
 mittentes, ita quod unus eorundem compromissa-
 riorum de consensu & mandato aliorum quatuor
 compromissariorum vel majoris partis eorum vice
 sua & collegarum suorum atque omnium Domino-
 rum predictorum jus in electione hujusmodi ha-
 bencium, illum eligerent in communi, in quem
 omnes ipsi vel eorum major pars convenirent,
 electionemque predictam in ipsorum presencia pub-
 licarent, quam quidem potestatem sibi traditam
 iidem compromissarii in se sponte receperunt, af-
 ferentes etiam universi & singuli predicti prelati
 & Canonici, quod ipsum reciperent & recipere
 vellent in suum Archi Episcopum & Pastorem,
 quem ipsi compromissarii vel major pars eorun-
 dem ut premittitur duxerint eligendum seu de quo
 duxerint providendum, & ut de & super premissis
 omnibus & singulis unum vel plura conficeremus
 instrumentum vel instrumenta sepedictus Dominus
Ebirbardus Decanus suo & omnium Dominorum &
 totius Capituli predictorum nomine nos notarios
 publicos requisivit atque nomine quo supra man-
 davit instrumentum seu instrumenta hujusmodi
 sigillo majori ejusdem Capituli Magunt. sigillare
 & ut sic sigillata majorem in fidem per nos Nota-
 rios infra scriptos publicari ac subscriptionibus &
 signis nostris solitis & consuetis cum testium fide
 digno-

dignorum subscriptorum inscripcione consignari, presentibus in premissis honestis & discretis viris Dominis *Wentzone de Hexheim, joanne Remeben, ulrico pryefinger & Conrado de Hanawwe* vicariis ejusdem Ecclesie Maguntine testibus ad premissa vocatis specialiter & rogatis.

Et Ego *Conradus* quondam *Emelrici de Spanheim* Clericus Maguntinensis dioc. publicus Imperiali auctoritate & sancte Maguntine sedis Notarius juratus, quia deliberacioni, protestacioni compromissioni, potestatis tradicioni & commissioni, nec non omnibus & singulis aliis premissis, dum sic ut prefertur per dictos Dominos prelatos & Canonicos Capitulares agerentur & fierent, una cum dictis testibus ac discreto viro *joanne Aldendorff de Fritzlar* Imperiali auctoritate Tabellione publico infra scripto presens interfui, eaque sic fieri vidi & audivi & hoc presens publicum instrumentum aliis prepeditus negociis fideliter per alium scriptum in hanc formam una cum eodem *joanne* Tabellione publicam redegit, signoque meo solito & consueto una cum subscriptione & signo ejusdem *johannis* signavi rogatus & requisitus in fidem & testimonium omnium premissorum.

Et Ego *joannes Aldendorff de Fritzlar* Clericus Magunt: dioc: publicus Imperiali auctoritate Notarius quia premissis omnibus & singulis, dum sic ut prescribitur, agerentur & fierent, una cum testibus & honesto viro Domino *Conrado de Spanheim* Notario publico supradictis presens interfui
 eaque

eaque sic fieri vidi & audivi, ideo presens instrumentum publicum per alium scriptum certis prepeditus negociis una cum eodem Notario in hanc publicam formam redegi ac signo meo & subscriptione solitis & consuetis una cum appensione sigilli majoris Capituli ecclesie Magunt: predictis & subscriptione dicti Notarii signavi rogatus & requisitus.

XXXII.

PRONVNCIACIO ELECCIONIS GODEFRIDI DE LEININGEN.

Cum vacante Ecclesia Magunt: per obitum bone memorie Dñi *Conradi* quondam Archiepiscopi Magunt: vocatis omnibus qui fuerunt evocandi a presente die prefixa omnibus qui debuerunt, voluerunt & potuerunt interesse, placuit omnibus per formam compromissi, eidem ecclesie providere michique *Ebirbaro* Decano, *jobanni* Custodi, *jobanni* Scolastico, *Canoni* Cantori & *Dymaro de Waten* Canonico prefate ecclesie Collegis meis potestatem plenam & liberam dederunt eligendi & ipsi ecclesie de Archi Episcopo providendi, Nos itaque per diversos tractatus finaliter divina favente clemencia in *joffridum de Liningen* Canonicum dicte Ecclesie direximus vota nostra, virum utique nobilem & Generosum, providum & discretum litterarum sciencia vita & moribus ac

virtuosis actibus merito commendandum in sacris ordinibus & legitima etate constitutum atque de legitimo matrimonio procreatum & in spiritualibus & in temporalibus circumspēctum. Unde Ego *Ebirhardus* Decanus vice mea & omnium Collegarum seu sociorum meorum & de mandato ipsorum desuper michi ab eis specialiter facto vice eciam totius Capituli predictum Dñum *joffridum* eligo in Archi Episcopum & Pastorem Ecclesie Maguntine & eidem ecclesie provideo de eodem In nomine Patris & filii & spiritus sancti. Anno Dni MCCCXCVI. feria sexta post festum sancti *Martini* Patroni nostri, que fuit XVII. dies mensis Novembris.

XXXIII.

LITTERAE MVLTORVM DE CAPITVLO MOG. AD JOH. DE NASSAV, QVEIS VT SIBI DE ARCHI EPISCOPATV CONTRA G. DE LEININGEN PROVIDERI FACIAT EXCITATVR.

Nobili ex Venerabili Domino johanni de Nassauw de Regum Ducum Principumque sanguine procreato Domino & Concanonico nostro gratiosissimo.

Serviciorum promptitudine cum oracionum devocione in omnibus preconcepta. Nobilis & Venerabilis Domine! percepimus vos iter recepisse versus Romanam Curiam similiter & intelleximus

illustrem Principem Dominum *Rupertum* se-
1 Palatinum Rheni Comitem Bavarie Ducem
atum & Conservatorem Obediencie pro Dño
PP. Dño *Bonifacio* in Almania suos Am-
ores ad Dominum nostrum Papam misisse,
orandum fideliter pro nobis, nec non repe-
Langravium *Hassie* & Dñm Ducem de *Bruns-*
rrarum Ecclesie Maguntine subiectarum con-
, immediatos cordialiter & affectuose Domi-
stro Pape scribere & scripsisse pro nobis; de
s omnibus & singulis gaudium & consolacio-
it fidelissimi servitores & amici recepimus
modicam, exortantes & vos tanquam Domi-
& Amicum specialissimum, ut in negocio
o pro ecclesia Maguntina totis viribus labo-
non omittatis, cum & clerus Civitatis &
sis ipsaque Civitas omnesque terre ecclesie
ntinenti subiecte nec non omnes homines
que sexus nobiles & ignobiles similiter civi-
opidorum villarumque communitates pro-
em Domino Concedente per Dominum no-
Papam *Bonifacium nonum* fiendam pro per-
vestra animo desiderabili expectant, confi-
s verissime de persona vestra de bono & fe-
regimine pre ceteris in partibus nostris nunc
tibus pro defensionibus clericorum & laico-
experientia Dominorumque & consanguineo-
vestrorum auxiliis, consiliis & favoribus ipsos
re moventibus; Non obstante quadam preten-
synoniaca eleccione contra voluntatem no-
per viam compromissi celebrata pro Dño
joffrido

joffrido de Liningen, de qua pauci & paucissimi
 gaudent nec sunt contenti, que eciam ut scitis ex
 corde majoris partis Capituli non processit & ad
 mittendum decretum & alias litteras jam duabus
 vicibus Dño nostro Pape & Dominis Cardinalibus
 pro Dño *joffrido de Liningen* propter compromif-
 sum licet invalidum & contra reservacionem Do-
 mini nostri Pape propter petitiones & promissiones
 Domini Episcopi Colonienfis & donacionem condi-
 cionalem Comitis de *Liningen* quam eciam nullam
 & deceptoriam esse reperimus, sicut & comes *Fri-*
dericus de Liningen hoc testatur & omnino contra-
 dicit donacioni; eciam inviti quod dolenter refe-
 rimus, sumus coartati & mirabiliter decepti prout
 & Dñus Papa posset melius informari, si alicui
 probo in partibus nostris committeret ad exami-
 nandum nos & alios clericos & laicos per jura-
 menta, de qua commiffione tota terra gauderet,
 verum eciam Nobilis & Venerabilis Domine, nos
 fideles servitores & amici vestri, volentes vos in
 factis vestris in quantum possumus, confortare,
 ut a proposito incepto non desistatis desiderabili-
 ter supplicantes, quatenus apud Dominum nostrum
Bonifacium Papam *Nonum* & apud Dños Cardina-
 les instantissime laboretis, expensas vero pro con-
 cordi servicio Dominorum Cardinalium & Camere
 Apostolice & alias expensas quascunque pro Ec-
 clesia Maguntina faciendas expendere non formi-
 detiis, quia veridica relacione noviter percepimus,
 quod civitates *Maguncia*, *Erffurdia*, *Fran-*
ckenfurtum alieque omnes terre subjeete Ecclesie
 Magunt.

Magunt. subsidis & auxiliis procul dubio vos relevabunt. Nos etiam Certificantes vos nichilominus quod Dñus *josfridus de Lyningen* administracionem nec possessionem civitatis, oppidorum, castrorum, villarum, terrarumque ecclesie Magunt. subsectorum non habebit, sed omnino nos tamquam fideles servitores vestri & filii obediencie expectabimus provisionem a Papa pro persona seu de persona vestra Dño concedente fienda & obtinenda in contumeliam omnium scismaticorum & adherencium Antipape Regi Francie & fautorum ipsorum. Nunc vero maxima nova surrexerunt post recessum vestrum in partibus nostris in Almannia que & nos a fide dignis ex veridica relatione percepimus, que etiam tergiversacione aliqua celari non possunt, quod quinquaginta milia florenorum Capitulo Maguntino per Dñum Archi Episcopum Coloniensem, Decem milia florenorum per Dñum Marchionem de Baden promississe sub condicione tali, si Capitulum Ecclesie Maguntina eligeret Dominum *josfridum de Lyningen*, prout Archi Episcopus Coloniensis per quindecim dies stans in civitate Magunt. pertractavit non ex alio capite procedant, nisi a Rege Francie Antipapa & eorum fautoribus & complicibus ad illum finem & ipse posset istum de Lyningen habere in ecclesia Maguntina, qui etiam ut scitis, omnino est ad voluntatem & mandatum Dñi Archi Episcopi Colon. & omnia que fiunt in presenti negotio in partibus nostris & coram Dño nostro Papa, ventilantur pro parte illius *de Lyningen*, omnia sunt ad decipien-

dam Dñm nostrum Papam & Dñm Regem Romanorum ad detrahendum eis omnem obedientiam & adherendum Regi Francie & Antipape & eorum complicibus, Et ergo valde secrete Dñm nostrum Papam faciatis per Dños & promotores vestros Dños Cardinales & alios secretarios de premissis fideliter informari & premoneri & avisari, ne Coloniensis Episcopus in hoc obtineat suam voluntatem, & re vera practica Domini Coloniensis non est pro Domino nostro Papa, sicuti alias ut credimus, Dñus noster Papa est bene informatus. Insuper Nobilis & Venerabilis Domine sitis bene avisatus, si diceretur in Curia, quod iste de *Lyningen* haberet possessionem Castri *Richenstein*, sciatis & dicatis, quod Capitulum non consensit quod *Nicolaus de Lapide* acceptaret vel admitteret ipsum ad istum Castrum tanquam electum, sed si admitteret eum tanquam simplicem Canonicum ibi stando ad parcendum expensis, Capitulum non mandavit, nec contradicit & nichilominus Capitulum requisivit *Nicolaum de Lapide*, quod illud castrum respiceret, sicut alias dudum ante mortem Domini Conradi erat sibi fideliter per Capitulum Commissum, sicut etiam nos Capitulariter protestationem fecimus. Et insuper hoc instrumentum publicum mittimus & sic iste de *Lyningen* nullam habet possessionem, cum dictum castrum omnino sit separatum a Castris Archi Episcopatus & solum ad Capitulum spectat & quilibet Capitularis canonicus possit ibi stare sub expensis suis propriis ut vos scitis & si aliquis diceret

ceret contrarium, non credatis, nisi Dominus noster & patruus vester *Philippus Comes de Nassau* & nos una cum eo scripserimus vobis alia, Et venerabilis & nobilis Dñe precordialissime sitis memor vestrorum servitorum & amicorum infra scriptorum post felicem expeditionem negociorum vestrorum per Dñm nostrum Papam altissimo cedentes pro persona vestra, de qua eciam Nos, Clerus, Civitas & diocesis Maguntina totaque terra gaudium & consolacionem immensam reportaremus, personam vestram Altissimus sane & prospere dignetur conservare per tempora longiora.

Scriptum in Vigilia Nativitatis Domini MCCCXCVI. sub sigillis impressatis *Ulrici de Cronenberg, Conradi de Hyrtzborn, johannis de Rüdensheim, Cunonis Herdan de Buches, Brunonis de Scharpenstein, Heinrici Ruwe & johannis Weyse* canonicorum vestrorum Capitularium Ecclesie Magunt. quibus & nos alii Canonici Capitulares subscripti utimur ad presens.

*Subscriptio: Ulricus de Cronenberg,
Conradus Hyrtzborn.
Fridericus Hepe.
johannes de Rüdensheim.
johannes de Kirchem.
Bruno de Scharpenstein.
Heinricus Ruwe.
Cuno Herdan de Buches &
johannes Weyse.*

Vestri fideles servitores & amici cordialissimi &c.

L.a.

XXXIV.

XXXIV.

LITTERAE G. DE LEININGEN, QVEIS
CONQVERITVR CONTRA CAPITVLARES
IN PRAECEDENTIBVS SVBSCRIPTOS.

Joffridus Dei gracia.
Electus Maguntinus.

Benivolenciam nostram & omne bonum Venerabiles devoti dilecti. Mittimus vestre devote circumspeditioni copiam sigillatam quarundam litterarum honorabilium strenuorum virorum in eadem copia descriptorum pro fide uberiori facienda sigillatam, quarum Originale penes nos retinimus Domino nostro Pape, serenissimo Domino nostro Regi Romanorum, Principibus Electoribus & aliis presentibus Comitibus Baronibus, militibus, militaribus, Communitatibus & universitatibus manifestandam, sigillis *Ulrici de Cronenberg, Conradi de Hyrtzborn, Johannis de Rüdensheim, Canonis Herdan de Buches, Brunonis de Scharpenstein, Heinrici Ruwen & Johannis Weyfen* Canonicorum Capitularium Ecclesie Maguntine pro se & suis in hac parte complicibus sigillatis, in qua copia videre poteritis qualiter Rmūs Pater & Dnūs noster Dnūs Colonienfis Archi Episcopus Illustrem Marchionem Avunculum nostrum nos & nostri false nugatorie & mendaciter apud Dnū nostrum Papam sumus diffamati in subversionem ecclesie ad quam electi sumus,

Magun-

Magantine, significantes vobis, nos non sperasse eos fuisse, & esse tales, quales se in eorum scriptis contra Dnōs Coloniensem, Marchionem predictos nos & nostros ausu sacrilegō ac diabolice representant ac de futuro representarunt quamquam representationem, se tamen nonnulli ex eis & eorum complices in excusacionem tam nephandi criminis se excusarunt mediis ipsorum juramentis prout in instrumento publico desuper confecto plene adparet, quapropter vos hortamur in Domino, quatenus prefatos presumptores, veritatis detractores & eorum in hac parte detractionis & mendaciorum complices tanquam & revera infames & indignos & omni honore exutos in hac parte culpabiles extra cōforcium vestrum Capitularem ejiatis hortantes eosdem ut nobis & nostris de tam lamentabili nephando facto emendam juxta nostri honoris condecenciam faciant & Dño nostro Pape rescribant prenotatas litteras ipsorum fite, nugatorie, false & mendaciter confinxisse Dños nostros Archi Episcopum Coloniensem, Marchionem Badensem nos & nostros quos false denigrarunt, restituendos, certificantes eosdem, quod alioquin coram dicto Domino nostro Papa, Regi Romano-rum Principibusque prenotatis remedia queramus salubria locis & tempore oportunis.

XXXV.

LITTERAE GODEFRIDI DE LEININGEN AD VNIVERSITATEM STVDII COLONIENSIS VT DEHORTARETVR JOHANNEM DE N. A SVO MALO PROPOSITO.

Venerabilibus & eximiis ac Illuminatis viris Dominis Rectori Magistris Doctoribus Licenciatis Baccalaureis facultatum sacre pagine, utriusque juris, Medicine & arcium omnibusque scolaribus atque subjectis studii Universitatis Coloniensis Dominis suis sibi favorabiliter dilectis *joffridus de Lyningen* Electus Ecclesie Maguntine cum promptitudine omnis boni, quidquid poterit reverencie pariter & honoris. Venerabiles & eximii viri Domini confidentissimi, Noveritis quod vacante Ecclesia Maguntina per obitum bone memorie quondam Domini *Conradi* Archi Episcopi Maguntini novissimi, Decanus & Capitulum singularesque Canonici Capitulares & maxime *jobannes de Nassauw* tunc Canonicus ejusdem Ecclesie Capitulariter convenerunt in unum tractatum & tractatibus plurimis prehabitis, per quam formam esset vacante ecclesia Maguntina providendum, Capitulariter concordarunt, per formam compromissi dicte ecclesie esse providendum de pastore, in quinque, *Ebirhardum* videlicet de *Yppelborn* Decanum, *jobannem de Rinecke* Custodem, *jobannem de Schönenberg* Scolasticum, *Cunonem de Sbertzelnbeim* Cantorem & *Dytmarum de Walen* Canonicum Ecclesie Maguntine Capitularem assensu, Consensu

fu & voluntate de prefati *jobannis de Nassauwe*,
 dolo malo vel fraude non circumventi compromi-
 serunt & eis plenam ac liberam potestatem eligen-
 di & memorate ecclesie de pastore providendi, de
 persona Capitulari ejusdem ecclesie tradiderunt,
 fuit & est insuper circa idem compromissum adje-
 ctum & vallatum quodsi contingeret me per di-
 ctos quinque compromissarios eligi in Archi Epi-
 scopum Maguntinum dictus *jobannes de Nassauwe*
 cum omnibus suis Dominis & amicis apud sanctis-
 simum in Christo Patrem & Dominum nostrum Dñm
B. divina providencia Papam nonum modernum
 mihi astare teneretur, ipsius Domini & amici pro
 me cum instantia supplicare deberent, quod elec-
 cio hujusmodi tunc facienda & nunc de me facta
 per eundem Dominum nostrum Papam confirmaretur
 vel saltem quod Idem Dominus noster Papa de
 sepefata ecclesia mihi de novo provideret & in ca-
 sum & eventum, quo idem Dominus noster Papa
 dicto johanni de dicta ecclesia providisset vel pro-
 videret, ipse hujusmodi provisioni, incumbere,
 vel eciam ea uti non deberet quovis quesito colo-
 re, quod eciam non vi, metu, fraude vel dolo cir-
 cumventus publice & non per errorem tactis cor-
 poraliter sacrosanctis Ewangeliis sibi ante positis
 in capitulo seu loco capitulari ecclesie Maguntine
 se servaturum solempni stipulacione premissa ad
 sancta Dei Ewangelia juravit, consimileque jura-
 mentum, quale, ut prefertur Idem *jobannes* pre-
 stitit, ego prestiti & tenuissem, si dictus *jobannes*
de Nassauwe electus fuisset ad mencionatam eccle-

flam Maguntinam; electione igitur concorditer per dictos quinque nullo ipsorum discrepante, de persona mea canonice facta, dictus *jobannes de Nassauwe* in reprobum sensum datus juramenti preacti fame sue prodigus & proprie salutis immemor, dum nostrum Papam dolose in sui honoris dispendium accessit & electioni Canonice de me facte contravenit & contra me & ecclesiam Maguntinam de facto & injuste laboravit in tantum, quod Dominus noster Papa ad sinistram ipsius & suorum informationem sibi de ecclesia Maguntina providit, juramento suo per ipsum prestitum memorato temere & contraveniendo, quod inquam malum perjurii nephandissimum in me per dictum *jobannem de Nassauw* perpetratum vobis omnibus & singulis conqueror, supplicans vestris reverenciis cordis estibus sitibundis, quatenus attenta veritate, que non querit angulos, ipsum *jobannem de Nassauw* fame sue prodigum juris ac justicie ob respectam informare dignemini & velit, quod a mala per ipsum contra me obtenta provisione adhuc desistat & adeo male ac nequiter in antea in me non faciat provisione hujusmodi nepharia & nephande obtenta utendo quemadmodum se facturum non usurum suo proprio juramento firmavit offerens me vobis & vestre universitati proinde ad quelibet beneplacita atque grata.

XXXVI.

LITTERÆ FR. ARCHIEP. COLON:
 QVOD PRO ELIGENDO GODEFRIDO NVLLA
 DONA DEDERIT ET PROMISERIT.

Wir *Friderich* von Gots gnaden der heiligen Kirchen zu *Colne* Ertzbischoff hertzog in Westfalen &c. bekennen und dun kunt allermenglichen mit diesem Briefe, als die Ersamen herren *Ebirhard von Tappelborn* Dechand, *Johann von Rineck* Custor *Johann von Schönenburg* Schulmeister, *Cilne von Stertzelnheim* Senger und *Diethmar von walen* Dumherren des stifts zu *Mentze* als Arbitratores von dem gemeinen Capitel des Dumes zu *Mentze* darzu gekoren, als wir vernommen han dem Erwürdigen und Edeln herrn *Joffriden von Lyningen* jren mit dumherren Unfern lieben Neuen zu eynem Ertzbischoff zu *Mentze* eyntrechtighen erwelt, und gekorn haben, daz wir den vorgeantanten prelaten und dumherren umb die vorgeschriben erwelunge In gemeyn noch irm besundern nicht gegeben oder nicht verheissen, gelobt, noch geredt haben zu geben noch nymand von geheisse unsre wegen noch von unferme vorgeantanten Neuen herrn *Joffriden* Schaffen zu geben, oder auch nit gewist hatten vor der Electien daz die Arbitratores von dem Capitel des Dumes zu *Mentze* weren und were es daz sie daruber ymands anders in den vorgeschriben Sachen verdeckte, oder schuldigete, der tede yn unrecht und sprechen und redde daz by unfern furstlichen eren und

L s

by.

by den glübden und eyden, als wir dem Stüle zu Rome dem heiligen Romischen Riche und unser Kirchen zu *Cölne* gelobet haben und verbunden sin, dez zu urkunde ist unser ingesigel an disen brieff gehangen. Datum *Maguncie* Ipsa die beate *Elyzabeth* vidue, Anno Domini Millesimo trecentesimo Nonagesimo sexto.

XXXVII.

LITTERAE GODEFRIDI AD CIVITATEM MOGVNTINAM.

Wir *joffryt von Lyningen* Erwelt Ertzbischoff zu *Mentze*. Enbieden den Erbern wifen luden den Burgermeistern und dem Rade der obgenanten stadt unsern fruntlichen gruß und allés gut und lassen uch wissen, das der Edel *Emiche* graue zu *Lyningen* unser lieber bruder in dem Capitel zu *Mentze* vor dem dechand und den dumherren daselbes vor zijden gestanden hat und dem gemeynen Capitel geoffenbert hat, und geclaget, wie daz drizehen dumherren us demselben Capitel eyn offen instrument wyder uns gen Rome gesant haben, nit lange nach dem als wir zu dem stifte zu *Mentze* götlichen und eynmutlich gewelt würden, derselbe instrument inheldet daz wir zu der zijt den stift nit enhetten, und dieselben drizehen geschriben hetten dem Babste daz wir wider recht umb gelt, und myde willen gewelt weren daz doch gelogen ist und böslich erdaecht darumb
durch

durch derselben falschen bösen briefe willen graue joban von Nassauwe wyder sin ere und wyder sin eyde nach dem stifte uns und wyder unser gödtliche wale gestanden hat, des falsches und der bosheit sich die Dumherren allefament off ir eyde entschuldiget hant ane *Cüne Herden von Büches Joban weyse von furbach Brüne von Scharpenstein* probest zu wesel *Heinrich Ruwe von Hultzbusen* und *Friedrich Hepe*, die da geinwertig stunden da sich die andern dumherren entschuldigeten, daz sie solich bosheit, verretnisse und falsches an uns nit getan haben, und die obgenante instrumente und briefe dem Babst nit gesant enhaben, und auch nit geschriben haben daz wir also gewelt sin, als der egenante falsche briefe jñnehaldet, des haben wir die egenante fünfe mit unsern briefen die wir yn gesant han ermant daz sie sich der egenanten ubeltad auch entschuldigen wollen, und hat der egenante *Brüne von Scharpenstein* geantwurt er wölle unsern brüder nit bichten, waz er gethan habe ijn enruwe sine sünde noch nit daz wölle er eyne priester bichten, lieben fründe, sijt dem male daz die obgenante funffe und ir iglicher besunder sich sollicher ubeltad, falscheit, verretnisse, und bosheit nit entschuldigen wöllent, so lassen wir uch wissen daz wir sie also dar vor halten wollen daz sie an dem stifte und an uns felschlich verretlich und böslich gefaren haben und herumb so warnen wir uch und alle erber lude, daz ir uch von den falschen vorreders böswichtern hüden wöllent und kein gemeinschafft mit ijn habent, wan sie moge-
lich

lich zu keynen sachen dugent nach dem als sie an dem stifte und an uns gethan hant und noch degelich dünt, Orkunde unsers Ingesigels gedrucket in diesen brief datum Anno Domini M.CCC Nonagesimo septimo.

Fideles & iusti fuerunt XIII.

Ebirhardus de yppelborn Decanus.
 Johannes de Schönburg Scholasticus.
 Wernherus Knebel.
 Vlricus de Cronenberg.
 Conradus Hyrtzhorn.
 Fridericus Hepe.
 Johannes de Nassauwe.
 Johannes de Kircheim.
 Johannes Winther de Rüdensheim.
 Cuno Herden de Büches.
 Johannes weyse.
 Henricus Ruwe.
 Bruno de Scharpenstein.

istorum sunt XIII.

Johannes Comes de Rinecke Custos.
 Cuno de Stertzelnheim Cantor.
 Nicolaus de lapide.
 Sifridus de Wartenberg.
 Dytmarus de Walen.
 Philippus Flach de Swartzenberg.
 Orto de Friesenheim.
 Albertus dominus in Hohenloch.
 Johannes Hofwart.
 Henricus de Mannedal.
 Ebirhardus de Lapide.

Hofward

Hofward de Sickingen.
 Josfridus comes in Liningen.
 Johannes de Colnhufen.

XXXVIII.

PRO GODEFRIDO DE LEININGEN LITTERÆ REGIS ROMANORVM AD DNVM BONIFACIVM PAPAM.

Sanctissime Pater & Domine Reverendissime. Dudum vacante Ecclesia Archi Episcopali Maguntina in sacri Romani Imperii grege constituta, a qua veluti clare & membro principali honor regius & dignitas Imperialis dependet, ne persona nobis displicibilis & contraria aliquorsum ad eandem promoveretur ecclesiam, studiosas & importunas ad Capitulum Maguntine Ecclesie pro Venerabili *joffrido de Lyningen* electo per Capitulum ad eandem Ecclesiam Maguntinam duximus preces nostras ac eciam Ambassiata nostra solempni ad idem transmissa Capitulum apud Canonicos tamquam regie magnificencie gratos & multum ultroneos tandem profecimus & voluntatem Regie votivum & optatum sumus propositum consecuti, quo videlicet *joffrido* sic electo, nos tamen eodem de assistendo tam S. V. & sancte Romane Ecclesie, quod nobis & Imperio sacro omnibus diebus vite sue totis viribus & potencia contra quoscunque seu quemcunque in prejudicium status seu honoris S. V. ac nostri quomodolibet machinantes unionis
 fedus

fedus percussimus, sicut de hac pollicitacionis sine
 promisso inviolabilem obtinemus ciragraphum plu-
 rimum Principum appensione sigillorum firmi-
 us communitum, nosque non minus firmum sibi
 de promovendo & conservando ipsum circa eccle-
 siam pignus dedimus & astringimus in verbo Regio
 bona fide, verum Pater beatissime licet pro tunc
 S. V. multiplicatas pro eodem joffrido porreximus
 preces nostras, non tamen sumus regie mentis pro-
 positum consecuti, super quo tanto sumus con-
 turbati amarius & turbamur, quanto S. V. ac eciam
 nostra regia Celsitudo circa dictam ecclesiam de
 persona sibi grato plurimum noscitur indigere, si
 enim dictus *joffridus* nostro frustraretur voto, quod
 absit & ab eadem, quod nequaquam fieri potest,
 removeretur ecclesia, ex tunc iter nostrum versus
 Renum, quod jam auspice Deo, pro reformanda
 sacri Romani Imperii republica constanter arripimus,
 posset non sine gravi status S. V. ac eciam
 nostri prejudicio recordari, talia tantaque innume-
 rabilia scandala sequerentur & incommoda, que
 nedum in dicte ecclesie ultimum vergerent dis-
 spendium & jacturam, verum eciam S. V. & regii
 honoris diminucionem & intollerabilem lesionem,
 ad supprimenda itaque sediciofa scandala & utrius-
 que status nostri in antea validius commoda robo-
 randa, tanto amplioribus curis & sollicitudinibus
 fatigantur, quanto futuris dispendiis per promo-
 cionem Domini *joffridi*, cui assistencie nostre vires
 spondimus, precavimus, movent eciam nos
 alie cause per plurime ad conservandum dictum

joffri-

joffridum apud eandem Ecclesiam, cum quod dicta Maguntina Ecclesia Romani Imperii principale sit membrum, corone regni Bohemie perpetuis confederacionibus est adjuncta, cum quod ipsius *joffridi* ad eandem ecclesiam per S. V. confirmata persona Electorum principalium votum nostris beneplacitis se conformat, cum eciam quod spes certa nobis conceditur quod horrendi scismatis dampnabile scandalum, quod in ecclesia Dei diutine perniciose desevit, de proximo supprimi poterit & deleri, quod utique si secus fieret, indubitabiliter aueretur, ideoque e S. V. devotissimo studio humillimi supplicamus & in intimis cordis desiderii affectantes, quatenus S. V. nedum regie considerationis iutuitu, verum precipue eciam status futura firmitate pensata prefatum *joffridum*, de quo plene fidei firmam possidemus fiduciam, ad eandem ecclesiam Maguntinam dignemini confirmare seu sibi, si opus fuerit, de novo graciosius providere & *jobannem de Nassauwe* ab eadem absolvere & penitus remove & ad aliam proximam vacanturam ecclesiam promovere, acceptissimam vel in eo Pater beatissime! gratiam facientes perpetuis temporibus promerendam, prout super hiis honorabilis *jobannes Klett* &c.

A margine Datum Anno Dni MCCCXCVIII.

XXXIX.

CONCORDIA JOHANNEM DE NAS-
SAV PROVISVM APOSTOLICVM INTER ET
QVOSDAM CAPITVLARES QVALITER
INEVNDA?

Wir Eberhart von yppelborn Dumdechan, Wern-
ber Knebel dumherre dez Dumes zu Men-
tze, und beintz zum Jungen und Henne zum Gen-
sefleisch burger zu Mentze, bekennen mit dießem
offen briue als die erbern her Cune von Stertzein-
beim senger herr clas vom Stein herr Syfrid von
Wartenberg herr philipps flache herr johann boswart
herr orte von frisenbeim, herr beinrich von Mannen-
dal herr boswart von Sikingen her Eberhart von
Stein und Juncker Conrad Ringraue, wildegrau
zu Diene dumherren zu Mentze sich mit dem Er-
wirdigen in Gott vatter und herren herrn johan
dez heiligen Stüls zu Mentz Ertzbischoff, unferm
lieben gnedigen herren umb soliche zweyunge als
zwischen yn gewest ist in der zijt vor und nach als
unser geistlicher vatter der Babst yme von dem
Stifte zu Mentze providiret hat gentzlichen und
grüntlichen gerichtet und gefünet han nach lude
ires briues den sie yme gemeinlichen daruber ge-
ben han, und darnach der obgenante Dumherren
iglicher unfern vorgeantten herren von Mentz
eynen befundern brief in eynem mande dem neh-
sten nach datum disses briefes, folgende mit zwein
siner fründe Ingesigel, versigelt geben hat. Inne-
haltende: daz sie alle und ir iglicher den brief, den
sie

sie gemeinlichen unserm obgenanten herren von *Mentze* geben han stete und feste halden sollen und uns dem egenanten unserm herren von *Mentze* da fur vorsigelt han, also ob sie solliche briue in eynem mande nit geben und fertiget in der masse als vorgeschriben stet, daz wir dann gein *Eltuil* in eijn offen herberge komen solden in rechte gifelwile, und nit von dannen kommen ane willen und wissen dez vorgeantens unsers herren von *Mentze*, dez reden und globen wir mit rechter warheit mit diesem briue, wer es daz die vorgeschrieben dumherren alle jre eyner oder me verbrechen und ire briue mit zweyn Iren frunden versigelt in dem nehsten mande inder masse als vorgeschriben stet nit geben, oder fertiget ~~wan~~ wir dan von dem egenanten unserm herren von *Mentze* mit briuen oder boden gemanet wurden, so sollen wir zustunde ane geuerde gen *Eltuil* komen in eynes offen wirtes huse dar in wir gewiset wurden unser iglicher mit sin selbes libe und zweyn pferden rechte gifelschaft halden und von *Eltuil* nit komen, die vorgeante Dumherren die daran sumig weren haben dann jre briue in der masse als davor geschriben stet, gefertiget und geben, oder ez sy, mit willen wissen und orlaube, dez vorgeantens unsers heren von *Mentze* ane alle geuerde, dez zu wrkunde hat unser iglicher sin ingesigel an dissen brief gehangen, Datum *Maguncie* die dominica proxima post festum sancti *Jacobi* Apostoli. Anno domini Millesimo trecentesimo nonagesimo octavo.

Concordia inter joannem Moguntinum & ipsius
olim corrivalem Godefridum Comitem de Leiningen. facta per Rupertum Imperatorem anno
MCCCCI. facta legatur apud de *Gudenus*
Tom. IV. p. 2.

XL.

LITTERÆ E. DE LEININGEN FRAT-
TRIS DEFUNCTI GODEFRIDI AD CONSVLES
ET CIVES MOG. SVPER VARIIS IN CAUSA
ELECTIONIS GODEFRIDI.

Wir Graue *Emiche von Lyningen* Enbieden den
Burgermeistern und allen Zünfften der stat
zu *Mentze* unfer fruntlichen gruff und waz wir
gudes vermogen Erfamen, unfern besundern lie-
ben Frunde als uch wol wissentlich mag sin, wie
zu den zyden, der Erwürdige in Gotte vatter und
herre, herr *Jo.* Ertzbischoff zu *Mentze* min gne-
diger lieber here und myn brüder selige, den der
almechtig Got gnedig wolle sin nach dem stifte zu
Mentze stunden, waz handelunge und leuffe zu den
zyden sich ergangen ist, nit noit zu diesem male
alle zuschriben und wir lassen ez umb dez glymp-
lichsten willen, zu diesem male unterwegs aber
daz uns selbest angeet, daz wollen wir uch eyns
teyls, so wir daz mit den allerbescheidenlichsten
und glymplichsten Worten gesetzt und verkünden
doch also daz ir versten, und gemercken mogent

ob wir uwer anwifunge nit kunden genieffen , daz uns daz Capittel dez düms zu *Mentze* eyn wandel und korunge von der fache wegen dhun und gen uns abedrage , waz dan fort darnach gee mit worten und wercken , daz wir doch zumale fruntlich gütlich und glimplichen an den dechanden und Capittel erfordert han mit Schrifften und mit uns selber in yrme Cappitel , und auch gerne gefolget hetten des unfers gnedigen herren herren von *Mentze* reden , dryn mit namen dem edeln Graue *Adolff graue zu Nassaw* unferne lieben fwager , meister *Heinrich Ernseloch* und joban *Retich* daruff sie uns kein antworte nit engaben , und von uns verflügen und mit namen nit uffnahmen , Erfamen wifen befundern lieben frunde . Nu fullent ir wifsen und verften , daz wir zu den vorgebanten zyden mit dem dechan und Capittel redten und sie so dinstlich baden daz sie unfern vorgebanten bruder seligen zu eyne Ertzbischoffe kiesen , erwelen und by yme verliben wolten , daz wolten wir mit fundtheit umb den stift verdienen und uns mit erlichen phantgutern und Schulden zu dem stifte also machen , daz sie etz billiche zu danke von uns nemen und also wart zusehen yn und uns bedinget und geredt , daz wir yn eyn summe geltes benantten , die meynen und gleuben daz sie sich an funfzig tusent gulden davor wir uns mit etwiefyl unfer magen und Frunden yn vergifeln moften uffer einer herburge zu *Mentze* nit zu kommen wir hetten en dann nach besser Sicherheit getan , mit dem Erwürdigen in Gotte vater und herrn herrn *Fride-*

rich seligen Gedechnisse Ertzbischoff zu *Colen* un-
 ser gnediger liben herrn und dem hochgebornen
 Fursten herrn *Bernbart* Marggrauen zu *Baden* un-
 ferm lieben herren und Swehern und ire beyden
 Fründe ein grosse zale darumb auch wir ein lange
 zyt mit unsern lieben frunden und magen geman-
 net worden, und lange in der herburgen zu rinds-
 fufe zu *Mentze*, bis daz wir die vorgenante Sicher-
 heit von den vorgenanten unsern beyden herren
 gedaten so han wir auch manich grosse summe gel-
 des dargeben, gelehent, und uff gewonnen, un-
 der juden und Cristen, alles uff solichen glauben,
 gute worte zusagen und geheiff, und obe wir spre-
 chen uff solichen eyde, die darzu gescheen weren
 soliche grosse unuerwentliche usgabe Kosten und
 Schaden, die wir gehabt han und noch degeliche
 han, unferme arme graueschafft in langen zyden
 und jaren nit uberwinden mag, wa wir dez nit er-
 stadet werde, herumb so biden wir uch alle semet-
 lichen, und iglichen befundern fruntlichen und umb
 unsfers verdienes willen, daz Capittel zu *Mentze*
 zu underwisen, daz sie uns die vorgerorten briefe
 wydergeben, unser usgaben, gulte Kosten, Scha-
 den, und verlost die wir usgeben han, und noch
 degelich usgeben, und liden Keren und gen uns
 abtragen ane verziehen als wir meynen daz uns
 noit sy, mögen wir uwer ane wifunge genieffen,
 daz also geschee, daz wollen wir gerne umb uch,
 sementlich und befundern verdienen, möchte aber
 dez nit gesin, sollen wir dann herfor brengen von
 dem Capitel wie sich die sache ergangen und ge-
 schehen

sehen sint, und daz ernüwen und uns forter von yn beclagen als wir meynen, daz uns noit sy. Und obe wir dann auch hernach schriben, segten, oder melten und offenberten und anslügen, an Kirchen und Clusen, oder wa wir daz gerne teden, daz herr *bermann von Yppelborn* der dum dechan und *Gisenheimer* und ir gefelschafft yre eyde nit gehalten, und uns mit yrer falschen veredery und bosheiden zu sollichem grossen verderplichen Schaden bracht hetten, und obe wir auch schriben und segten, daz etzliche erber herren noch in dem Capittel, daz alles bass, und also wol als uns kundig und wissende were, daz ir dan hernach obe wir daz deten, und ir daz gewar wordent, daz ir dann wissent und verständigent waz uns herzudrunge und biden, und getruwen uch auch wol und fordern an uch gemeinlichen und uweren yglichen besunder daz ir dem vorgenanten Capitel nü fort me nit zülegent, kein gemeinschafft mit yn habent beholffen sint oder zulegen in keynerley wise, als wir uch dez auch besunder wol getruwen, und meynen auch, daz ir ez billich dünt, detent ir dez nit also, lydent ir danneynchen Schaden von uns unsern helffern oder den unsern, dez wolten wir unser helffer und die unsern von uch unbetinget sin, und uch hie myde erfolget han, und wir bëgeren uff differ alles uwer beschriben antwirte, in disen acht dagen uns gein *bartenberg* verschriben lassen wissen, da wir uns wissen, und mogen nach zu richten versigelt mit unserm Ingesigel daz wir han dun druken zu ende diser Schrifte, geben zu *bartenberg* uff dimstag

nehst nach dem heiligen phingestage, Anno domini MCCCCvij.

Universitas Moguntina è redditibus Ecclesiarum Collegiatarum in - & extra civitatem existentium fundata & per tria ferè Secula in hodiernam diem usque plurimam partem conservata.

XLI.

SIXTVS IV. PONTIFEX ARCHIEPISCOPO MOGVNTINO DIETHERO RESPONDET AD LITTERAS (IN QVIBVS PROPOSITVM APERVIT ERIGENDI ACADEMIAM MOGVNTINENSEM) AC EJVSDEM PETL-TIS ANNVIT.

Sixtus Episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. In superne dignitatis Apostolice specula licet immeriti disponente Domino constituti, ad universas fidelium regiones nostre vigilantia creditas earumque profectus & commoda tamquam universalis gregis Dominici Pastor commisse nobis speculationis aciem quantum ex alto nobis permittitur, extendentes; ac circumspete in archano pectoris nostri revolventes, quod per litterarum studia fideles ipsi efficiuntur scientiis eruditi, equum ab iniquo discernitur, ignorantie pelluntur nubila, divini nominis fideique catholice cultus protenditur, justitia colitur,
tam

tam publica quam privata res geritur; omnisque spes humane conditionis augetur; inducimur non indigne, pastorem curam circa ea impendere studiose, per que studia hujusmodi, in locis ad hoc congruis & oportunis erigi & plantari, ac inibi Indies, dante Domino, augeri Virique litteris eruditi alios introducere & introductos gradibus decorare valeant; & ut ferventius litterarum studiis inibi intendant, studia ipsa prærogatarum privilegiis, ad aliorum jam diu erectorum studiorum instar, non immerito, temporum & rerum occurrentium qualitatibus pensatis, nitimur honorare. Sane sicut exhibita nuper pro parte Venerabilis fratris nostri *Dietheri* Archiepiscopi Moguntini petitio continebat, ipse premissa considerans, ac non solum ad utilitatem Reipublice & civium habitantium & Incolarum Civitatis & Diocesis Moguntine, sed etiam aliarum vicinarum partium laudabiliter totis conatibus intendens, quadam singulari affectione, quam ad civitatem, civēs, habitatores & incolas hujusmodi habere dignoscitur, in eadem civitate que inter alias partium Germanice nationis civitates plurimum notabilis & insignis existit, & in qua etiam aëris temperies viget, ac victualium habetur abundantia, ceterarumque rerum ad usum hominum pertinentium copia reperitur; erigi, constitui & ordinari studium Generale in qualibet licita facultate, ut ibidem fides ipsa dilatetur, erudiantur simplices, equitas fervetur, vigeat ratio, illuminentur mentes, ac intellectus hominum illustrentur; Quare

pro parte dicti Dietheri Archiepiscopi, qui etiam Imperii Romani Collector, ac ipsius Imperii per totam ipsam germanicam nationem Archicancellarius existit, pro decore & honore ipsius civitatis Moguntine nobis fuit humiliter supplicatum, ut in eadem civitate Moguntina studium generale erigere, constituere & ordinare ac statuere, quod in eadem civitate Moguntina de cetero sit studium Generale adinstar *Bononiensis*, *Parisiensis* & *Coloniensis* studiorum generalium, illudque inibi perpetuis futuris temporibus vigeat tam in Theologie, juris Canonici & Civills, quam alia licita Facultate sive scientia & alias in premissis oportune providere de benignitate Apostolica dignaremur.

Nos igitur, qui ejusdem fidei exaltationem, propagationem ac divinarum pariter & humanarum scientiarum augmentum, equitatisque & justitie semitam, nostris potissime temporibus vigere affectamus, ejusdem Dietheri Archiepiscopi in Domino bonum propositum plurimum commendantes, illius in hac parte supplicationibus inclinati; ad laudem Divini Nominis & ejusdem fidei Catholice propagationem in eadem Moguntina civitate studium generale auctoritate Apostolica tenore presentium perpetuo erigimus, constituimus & ordinamus ac dicta auctoritate statuimus & etiam Decernimus, quod de cetero perpetuis futuris temporibus in illa studium generale vigeat adinstar *Bononiensis*, *Parisiensis* & *Coloniensis* studiorum predictorum tam in Theologie, juris Canonici

nici & Civili, quam alia qualibet licita facultate five scientia, quodque Magistri in Theologia, Doctores, Legentes ac studentes inibi, omnibus & singulis Privilegiis, libertatibus, exemptionibus, immunitatibus, gratiis & indultis, quibus alii Magistri, Doctores, Legentes & studentes in *Bonomiensi*, *Parisiensi* & *Coloniensi* studiis gaudent & utantur, uti, potiri & gaudere libere & licite possint.

Et insuper illi, qui processu temporis gradus meruerint in qualibet ex facultatibus licitis predictis, in qua studuerint, sibi docendi licentiam ut alios erudire possint, ac aut Magisteriū seu Doctoratus honorem elargiri per Magistros seu Doctores illius facultatis five scientiæ, in qua fuerit examinatio facienda, dilecto filio Georgio Phinzing Decretorum Doctori & pro tempore existenti *Preposito Ecclesie Beate Marie ad gradus Mogunt.* vel ejus sufficienti & idoneo vicario, quem ad hoc idem Prepositus duxerit deputandum; Prepositura vero ipsius Ecclesie vacante, illi, qui ad hoc per dilectos filios, Capitulum, ipsius Ecclesie deputatus extiterit, presententur; Idemque Prepositus, seu ejus Vicarius aut deputatus ut prefertur, Magistris seu Doctoribus in eadem facultate inibi pro tempore regentibus convocatis, illos in his, que circa promovendos requiruntur, ad Magisterii seu Doctoratus honorem juxta modum & consuetudinem in predictis vel aliis studiis generalibus & alias juxta Constitutionem felicis recor-

detionis *Clementis* Pape *IV.* predecessoris nostri in Concilio Lugdunensi editam, examinare studeat diligenter; eisque si ad hoc sufficientes & ydonei reperti fuerint ac docendi licentiam & honorem hujusmodi obtinuerint ut prefertur, ex tunc absque examine & approbatione alia, tam in predicto quam in singulis aliis studiis generalibus, in quibus legere voluerint, docere possint & valeant, ac si in aliis studiis hujusmodi licentie aut Doctōratus gradus suscepissent. Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, nec non Bononiensis, Parisiensis & Coloniensis ac singulorum aliorum generalium studiorum predictorum etiam juramento, Confirmatione Apostolica vel quavis firmitate alia roboratis statutis & consuetudinibus, ceterisque contrariis quibuscunque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre erectionis, constitutionis, ordinationis, statuti, decreti & voluntatis infringere vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum *Petri & Pauli* Apostolorum Ejus se noverit incursum.

Datum *Rome* apud *S. Petrum* anno Incarnationis Dominice *MCCCCLXXVI.* nono Kal. Decembris, Pontificatus nostri Anno sexto.

XLII.

LITTERAE AB ARCHIEPISCOPO DIETHERO PVBLICARI IVSSAE, QVEIS DIEM APERIENDI STVDII GENERALIS MOGVNTINI DETERMINAT.

Dietberus D. G. sancte Moguntine sedis Archiepiscopus, sacri Romani Imperii per Germaniam Archi-Cancellarius ac Princeps Elector, universis & singulis Christi fidelibus salutem in Domino sempiternam. Cum multa divinitus a Majoribus nostris inventa atque instituta sunt, nihil tamen preclarior & sacro-sancte fidei Catholice honorificentius & utilius, publicis ac privatis rebus commodius, otio, paci atque saluti populorum salubrius, quam quod Clarissimorum & Doctissimorum hominum conventus publicos ac scholas congregari celebrarique voluerunt, ut teneri & rudes adolescentium animi omnis eruditionis & doctrine ignari atque expertes, ne dum virtutibus, quibus bene beateque vivendi rationem acciperent, instituerentur, verum etiam litterarum cognitione & preceptis sapientie imbuti ac edocti, religionem divinam perite constanterque docendo, dignitatem & prestantiam rerum publicarum sapienter administrando ac populi salutem prudenter consulendo ornarent, augerent atque conservarent, quorum sapientie, fidei, potestatisque christiana religio, res divina, cerimonie, sacra, animarum salus, jus, imperium & orbis terrarum gubernacula, vita, libertas, ars, foci, curatio
corpo-

corporis, bona fortuna, domicilia, res denique familiaris committi credique possint; quis enim unquam melius, sublimius, acutius atque prestantius contra Athenienses seculi Philosophos in Ariopagon aut in sinagoga contra legis divine prevaricationes, quam preclarus & eximius gentium Doctor Paulus disputavit atque disseruit? aut quis hereticorum intricabiles nodos ac versutias, prudentius atque potentius contudit, dissolvit & penitus disjecit? Denique ad majestatem veri & singularis Dei cognoscendam & adorandam, devios ac errantes populos facilius atque sapientius revocavit, commonuit, incitavit, ac crescentis Ecclesie fundamenta firmitus jecit & fundavit, quam Divorum Doctorum auctoritas?

Quamdiu porro divinus honor, sacramentum vere fidei, ac pietas, moderatio, constantia, justitia, quibus veluti tenacissimis nervis ac vinculis Christiana respublica tenetur ac solidatur, in nostri evi hominibus permanerent, nisi sapientissimis & fidissimis suis monitis atque institutis divine legis periti in pectoribus hominum tantarum semina virtutum serere & fundare consuevissent.

Quando insuper Respublica apud omnes gentes felicior, beator, affluentior ac splendidior fuit, quam cum eam docti & sapientie studiosi gubernabant; nunquid *Abram* multarum Gentium Pater peritus fuit in omni scientia Egiptiorum & Israhelice gentis inclitus Dux *Moyse* tanti populi ferociam sine lege & scientia regere potuisset;

Joseph

Joseph quoque non nobilitate generis, non divitiarum multitudine, sed sola qua nitebatur, sapientia, obtinuit, ut dominaretur in omni terra Egypti; & divinus ille Citharedus *David*, cum ipse esset sacre legis eruditissimus & scientia veluti angelus Dei resplenderet, *Natbam* tamen Prophetam & *sadoch* sacerdotem ut omnia sapientum consilio ageret, penes se habuit. Quid *Salomon* dignus tanto Patre heres & in regno successor non aspernandus? num universis mundi spreto contemptisque divitiis ac honoribus solam a Deo sapientiam ad regendum populum suum, qua cunctos mortales anteibat, petivit & exoravit? *Macedo* vero *Alexander* non minus momenti in bonarum artium cognitione, quam in tanto ejus Imperio quo maximam orbis terrarum partem occupaverat, ponebat; unde & suarum expeditionum comites & comilitones semper habuit tam preclaros Philosophos tum etiam preclarissimorum Authorum codices, quibus omne ab armis otiosum tempus impenderet; *Julius* quoque *Cesar* in universi orbis terrarum Imperii fastigio constitutus adeo studiosus doctrine fuerat, ut *Luce* solisque meatum investigans, tempus per annos, menses, dies, horas, momenta atque puncta divideret; *Augustus* dehinc *Octavianus* tanto desiderio doctrine ardebat, ut liberos suos, quibus orbem terrarum derelicturus esset, nedum litteris erudiri iussit, verum etiam ne otiose turparent, ad lanificium assuefecit.

Sed

Sed quorsum hec tam longo repetita principio? ut intelligant nostri evi homines, & in publicis & privatis actionibus nihil quicquam magna laude dignum sine litterarum peritia fieri posse; nam quis unquam tam magno & excellenti ingenio & tam subducta ratione fuit, ut sine earum cognitione quid Dei religio, quid Christiane leges, quid fides, quid pietas, quid Prelatorum officium, quid populorum & omnium Gentium mores necessitatesque desiderent, quid & jura sinant, quid denique anime corporibusque mortallum conveniat & con-ducatur, investigare atque intelligere unquam potuit. Quarum scientia quam sit necessaria, ut sine ea difficile sit, quemquam posse salvari, non humanus, sed divinus sermo probabit. Ait enim Isaias, qui non didicerit justitiam, Dei veritatem non faciet. Idem de hoc ipso; & quis erit consummatus inter filios hominum, si abfuerit ab illo sapientia Dei? in nihilum computabitur. Vani sunt enim omnes homines, quibus non est scientia legis Dei, unde liberator noster in Evangelio ad eos, qui aliter, quam se habebat veritas, suspicantes erant, respondit: *erratis nescientes scripturas*, ostendens, in summa rerum necessariarum nebula & tenebris constitutos eos, qui spiritualemente lucernam, id est divine legis scientiam, habere nollent accensam, quam quidem repellentes, per prophetam repelluntur, sicut scriptum est; quoniam tu scientiam repulisti, repellam & ego te.

Igitur nobilissimi Philosophi, longeque Principes, equidem homines severi & graves, dum se
 totos

totos virtutibus tradidissent, & in investiganda inquirendaque veritate, cujus tamen sacramentum invenire non poterant, utpote celestium litterarum prorsus ignari atque expertes, omne tempus vite sue ponendum putarent, publicas scholas instituerunt, inter quos *Milestus* in grecia claruit, yconicosque Philosophos primus instituit sue doctrine *Anaximenem* & *Anaxagoram* relinquens discipulos; de hinc *Pitagoras* famius, à quo Philosophie nomen exortum est, late ampleque diffundere & extendere cupiens archana litterarum, in eam oram Italie secessit, que olim magna Grecia vocabatur, ibique sui laboris fructum copiosissimum reliquit: Socrates vero, qui nedum Apollinis oraculo, verum etiam totius Grecie assensu sapientissimus extitit judicatus, ad corrigendos componendosque mores ac vitam mortalium virtutibus exornandam, adolescentulos prestantis animi plerosque in Scholam suam congregavit. Cujus morem secutus *Plato* ejus non indignus discipulus, Achademiam preclara sua doctrina & eruditissimorum virorum frequentia nobilitavit; Deinceps *Aristoteles* Peripateticam sectam condens, quam deambulans disputare consueverat, plerosque discipulos preclara fama in sectam suam adduxit, quibus posterius *Cyrippus* & *Xenocrates*, alique innumerabiles sapientie studiosi successerunt, eorum instituta ac morem imitantes, qui per orbem terrarum necessarius & salutiferus a posteris judicatus, in hec usque tempora ab illis derivatus, frequens celebratur.

Nos

Nos igitur animadvertentes & in animo nostro sedula meditatione divinam bonitatem atque clementiam revolventes, quæ inter reliqua sue in nos liberalitatis & munificentie dona ad summum & amplissimum sacerdotii gradum immeritos ac indignos nos provehere & S. Moguntine Ecclesie Gubernaculum nostris humeris tametsi tanto oneri imparibus imponere voluit, impellimur profecto circumspicere & meditari, si nos quoque aliquem fructum in vinea Domini, nostri evi hominibus afferre possimus. Nichil autem dignius, magnificentius, prestabilius, commodius atque salubrius efficere nos posse sumus arbitrati, quam, si ad erudiendam, instituendamque litteris ac bonis moribus vitam mortalium, illorum sapientissimorum virorum, quos supra memoravimus, ritum imitantes, conventum clarissimorum & doctissimorum hominum & Scholas publicas in civitatem nostram Moguntinam convocaremus; illam inquam Moguntiam, que Magistra morum & discipline ac virtutis indagatrix, expultrixque vitiorum, divine religionis ac fidei observantissima semper fuit, quam Divus propterea *Hieronymus* nobilem urbem appellans, ab Arrianis quondam perfidis Christi hostibus, dum sacramentum vere fidei orthodoxe constanter suo sanguine defenderet, captam, destructam atque penitus excisam fuisse testatur. Hec profecto civitas situs opportunitate & splendore ac aliarum maximarum rerum admiratione dignissima inter alias, quæ supra ripam predivitis Rheni fluminis site sunt, tanquam sol inter sidera micat
 atque

atque resplendet; Etenim ea est civitas, que de omni Genere laudis atque virtutis, cum quavis, non modo earum, quæ hac tempestate preclare & celebres habentur, sed etiam cum omni possit antiquitatis memoria contendere.

Inprimis vero Moguntie adeo benigne a natura parente letus & fertilis tributus est ager, ut non modo indigenarum, Inquilinorum & advenarum alimonias, frugumque copiam abunde suppeditet atque subministrat, verum etiam finitimis & longinquis regionibus ubertatem elargiri soleat. Omnia enim, que vite quotidiana necessaria sunt, tam pleno, ut ajunt, cornu in promptu posuit, ut nichil ab exteris regionibus pro usu humano petendum sit. Accedunt præterea tot immensa venerabilium sacerdotum collegia, tam magnifica & splendida templa divine venerationi dicata, tum vero ipsa Archiepiscopalis sedes civitatis Moguntine pleno jure Domina.

Surgunt insuper, quoquo te verteris, tot tanteque domus, tot edes regie, digna Scholasticorum virorum habitacula, quorum numerus & magnificentia spectabilem urbem & admirandam efficiunt. Præteribimus hoc loco Hortorum amenitatem, saluberrimum aërem, commoditatem atque fertilitatem præclari & opulenti fluminis Rheni, sive Germania altior, sive petenda sit humilior. Et quod ei non parum laudis attribuit, copiosissimis & nobilissimis Germanie civitatibus vicina est; Rheni

vero Publicani prudentissimi & integerrimi viri, optimis legibus ac institutis temperant.

Illud vero precipuum & memorabile donum celandum non est, quod sanctissimus & beatissimus in Christo Pater ac Dominus, D. *Sixtus* divina providentia Papa IV. ac Dominus noster clementissimus pro divina & admirabili sua in nos pietate & clementia nostro hoc instituto & novelle Schole Moguntine innumerabiles Libertatis ac munificentie dotes per sue beatitudinis litteras benigne & clementer contulit, eamque Bononiensi, Parisiensi atque Colonie Agripinensi omnium Privilegiorum, immunitatum & facultatum prerogativis & antelationibus equari voluit.

Veniant igitur in hanc nobilem civitatem nostram Mogontiam & hoc novellum sapientie studium celebrent, qui laboribus susceptis periculisque aditis scientie Margaritam invenerunt & divinitus ipsis concessum talentum in usus communes expendere ac lucernam, quam assiduis sudoribus accenderunt, non in abscondito, neque sub modio; sed super candelabrum, ut luceat illis, qui ad virtutis viam ingredi cupiunt, secundum legem Evangelicam ponere curent. Veniant inquam illi, qui erudire ad justitiam multos bonitate velint, scientia sciunt, auctoritate possint, a nobis profecto dulcissimos fructus & digna laborum premia consequentur; Quid enim dulcius quam quod tuo studio ipse inveneris, id alteri impartiri & communicare?

care? ad quam quidem rem natura ipsa procreati & instituti videmur, ut, quod omnibus fructuosum esset, id in medium summa cum animorum alacritate profunderemus. *Solonem* illum Atheniensem, unum ex septem Græciæ sapientibus non obscurum imitantur, qui hoc uno versiculo gloriari solebat, se videlicet quotidie aliquid discitem, senem fieri. Ad hanc certatim festinent prestantis animi juvenes, vere sapientiæ amatores, quorum si aret ingenium, de fontibus illius poterit irrigari: Veniant, qui varia scripturarum poema decerpere & talibus utentium deliciis illorum frui desiderant amplexu. Veniant, qui viam virtutis ingredi & veram beatitudinem cupiunt indagare: accedant sitibundi ad fontem sapientiæ, ut de rivulis ejus potantes sapiant & de amare Litterarum radice immensam voluptatem, dulcissimos fructus & amplissimos honores capiant. Nam si voluptas queritur, hic certe invenitur habent enim Littère maximam quandam voluptatem discendi, ut de illis vere dici possit, quod *Eximius Poëta Flaccus* agebat: omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci.

Que enim per Deum immortalem major voluptas aut dilectio esse possit, quam, cum cujusque rei rationem aut notionem nobiscum reputamus, aut cum aliis communicamus, si enim ingenii humani pabulum & cibus sit ratio ipsa, quo frequentius eo cibo utatur animus, eo majorem perfruatur voluptate, necesse est. Preclare igitur Flos & tuba

Romani eloquii *Marcus Tullius Cicero* voluptatem potius quam laborem discendi appellandum censuit. Quantum insuper ornamenti, splendoris & glorie, Litteræ se colentibus afferant, vel hinc maxime intelligi potest, quod omnes earum studiosos, aut ex ignobilibus claros, aut ex claris clarissimos & celebratissimos viros reddunt; quo sepe venit, ut & humili loco nati ad summam dignitatem confurgant.

Socrates ille clarissimus, *Phanarete* matre obstetricæ & *Sophonio* patre Marmorario genitus, ad clarissimum glorie humen excessit; Quam verò matrem *Euripides* aut quem patrem *Demosthenes* habuerunt, ipsorum quoque seculo ignotum fuit, alterius autem matrem olera, alterius vero patrem cultellos venditasse, omnium pene doctorum littere loquuntur. Sed quid illius tragica, aut hujus oratoria vi clarius? Neque evo nostro doctissimis viris virtutum suarum debita premia desunt, quos ad altissima honoris fastigia sola litterarum doctrina continuo provehi & extolli videmus, ut recte illud de ea dici possit: suscitans a terra inopem & de stercore erigens pauperem; ut sedeat cum principibus & folium glorie teneat. Verum cum in re minime dubia testibus & exemplis non egeamus, illud pro confesso relinquamus, quod jam tritum sermone & re ipsa probatum sit proverbium, nichil esse inter mortales, quod adeo repente exornet, nobilitet ac demum viros claros ac immortales reddat, quam disciplina & litterarum

rum cognitio. Quam ob rem omnes, qui sapientiam sentiunt & tanta virtutis, honoris & commodi ornamenta desiderant, sibi ante oculos *Pitthagoram, Democritum, Platonem* ponant, quos litterarum desiderio ultimas lustrasse terras accepimus; ubi enim quidquam esset, quod disci posset, eo veniendum iudicarent. Nobilem igitur Mogontiam & hanc novellam Litterarum palestram, cui felix ac faustum ad proximas Kalendas Octobris principium dabitur, petant, ubi facile eas facultates assequantur, quibus se ipsos liuma tollere, eis amplissimas laudes, immensa commoda & suis lætitiâ, patriæ gloriam & ornamentum afferre poterunt. Datæ in predicta civitate Mogontina ultimo Kalendas Aprilis anno Domini MCCCCLXXVII.

XLIII.

SIXTVS IV. PONTIFEX PRO SALARIIS PROFESSORVM MOGVNTINORVM ASSIGNAT CANONICATVS ET PRAEBENDAS.

Sixtus Episcopus servus servorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

Et si ad universa, que nostris incumbunt agenda humeris ex Apostolice servitutis officio nobis licet immeritis superna providentia commissa, pro eorum salubri directione vias extendere debeamus, ex nostre provisionis ope debet provenire, ut persone Ecclesiastice, scientia & virtutum donis

adornate, personas alias scientiis & doctrinis, per quas equum ab iniquo, justum ab injusto distinguitur, virtutes augentur, & totius orbis occurrentia reguntur, introducentes, de beneficiis Ecclesiasticis provideantur, ac honoribus & dignitatibus attollentur: Dudum siquidem, suadentibus nobis nonnullis, per Venerabilem fratrem nostrum *Dietherum* Archiepiscopum Moguntinum expositis causis ad laudem divini nominis & fidei Catholice propagationem in civitate Moguntina studium Generale auctoritate Apostolica perpetuo ereximus, constituimus & ordinavimus, ac dicta auctoritate statuimus & decrevimus, quod de cetero perpetuis futuris temporibus in illa studium Generale vigeret ad instar *Bononiensis, Parisiensis & Coloniensis* studiorum generalium tam in Theologie, juris Canonici & Civilis, quam alia qualibet licita facultate sive scientia, quodque Magistri in Theologia, Doctores, legentes & studentes inibi, omnibus & singulis privilegiis, libertatibus, exemptionibus, immunitatibus, gratiis & indultis, quibus alii Magistri, Doctores, Legentes & studentes in *Bononiensi, Parisiensi & Coloniensi* studiis predictis gaudent & utuntur; uti, potiri & gaudere libere & licite possent, prout in nostris inde confectis Litteris plenius continetur.

Et sicut exhibita nobis nuper pro parte dicti *Dietheri* Archiepiscopi petitio continebat, si simili auctoritate Apostolica statueretur & ordinaretur, quod in singulis *B. Marie ad Gradus, S. johannis, S. Ste-*

S. Stephani intra: ac *S. Victoris*, *S. Petri*, *S. Albanii*, ejusdem *S. Marie in Campis* extra muros Moguntinos, nec non *S. Petri Fritzlariensis*, *SS. Petri & Alexandri Aschaffenburgensis*, *S. Martini Pinguensis* ac *S. Bartholomei*, ejusdemque *S. Marie in monte*, ac *SS. Marie & Georgii*, alias *Leonardi Franckfordensis* & *S. Catherine in Oppenbeym* Ecclesiis Moguntine Dioceseos, in quibus certus numerus Canonicorum habetur & distinctio Prebendarum, unus Canonicatus & una prebenda per cessum vel decessum aut privationem seu quamlibet aliam dimissionem illorum p. t. obtinentium vacare contingeret, singulis personis ydoneis, que tamen in Theologia, aut Medicina vel artibus, seu aliquibus ex eis Magistri, aut in Canonico sive civili juribus vel utroque Doctores forent & quas Rectores & provisores dicti studii Moguntini p. t. existentes ad hoc ducerent nominandas, per prefatum *Dietberum* modernum & suos successores Moguntinos Archiepiscopos p. t. existentes conferrentur & de eisdem provideretur, ipseque Archiepiscopus perpetuo executor existeret & ei super hoc, mandatum & etiam plena potestas dicta auctoritate Apostolica darentur & concederentur, profecto studium hujusmodi eo semper de bono in melius susciperet augmentum, quo inibi major foret numerus Magistrorum, Doctorum & aliorum Regentium in facultatibus sive scientiis predictis, ac eisdem Magistri, Doctores & Regentes eo promptius ad hujusmodi laudabile exercitium excitarentur, quo ex hoc pro expensarum eis incumbentium sup-

portandis oneribus sibi sentirent posse liberalius provideri; Quare pro parte dicti *Dietberi* Archiepiscopi nobis fuit humiliter supplicatum, ut in premissis oportune providere de benignitate Apostolica dignaremur.

Nos qui dudum Prelatis & personis, ad quos dignitatum aliorumque beneficiorum collatio, provisio, presentatio, electio seu quevis alia dispositio pertinet, de quibusvis dignitatibus, personatibus, administrationibus, officiis, canonicatibus & prebendis, nec non aliis beneficiis ecclesiasticis cum cura, & sine cura, secularibus & regularibus ad eorum collationem, provisionem, presentationem, electionem seu quamvis aliam dispositionem pertinentibus, que in Martii, junii, septembris & Decembris mensibus vacare contigerint, dummodo dispositioni Apostolice generaliter reservata seu ex Generali Apostolica reservatione affecta non forent, perinde ac si a sede Apostolica vel ejus legati expectative gratie, aut super illis reservationes non emanassent, libere disponendi, cum Decreto irritante concessimus facultatem. Quique universorum studiorum generalium & personarum in eis studio litterarum vacantium profectum appetimus, supplicationibus dicti *Dietberi* in hac parte inclinati, hac presenti, perpetua & irrefragabili constitutione statuimus & ordinamus, quod in qualibet singularum Ecclesiarum predictarum unus Canonicatus & una prebenda, quos postquam nostre presentes littere in prefato

fato studio Moguntino fuerint publicate, & ex tunc qualitercunque tam hac prima quam qualibet alia vice extra Romanam curiam simul vel successive, etiam in mensibus ordinariorum per predictam nostram constitutionem concessionem per cessum vel decessum, seu privationem aut quamlibet aliam dimissionem eorum p. t. obtinentium, vacare contigerit cum plenitudine juris Canonici, ac omnibus juribus & pertinentiis suis, singulis personis idoneis, que tamen in eisdem Theologia aut Medicina vel artibus seu aliquibus ex eis Magistri, aut in Canonico seu Civili juribus, vel utroque eorum Doctores fuerint, & quas Rectores & provisores dicti studii Moguntini p. t. existentes ad hoc duxerint nominandas, etiam si quilibet personarum ipsarum plura beneficia Ecclesiastica cum cura vel sine cura, secularia, vel ordinum quorumcunque Regularia in titulum vel commendam obtinuerint, dummodo ipsi Canonicatus & prebenda dispositioni apostolice generaliter reservati non existant, per prefatum Dietherum & suos successores, Moguntinos Archiepiscopos p. t. existentes, ut prefertur, conferantur & eisdem personis de illis provideatur, ac idem Dietherus & successores, perpetuo executores & eis super hoc, mandatum & plena potestas data & concessa existant. Quodque ipsi Canonicatus & prebende, tam prima quam qualibet alia vice, etiam in mensibus predictis, sub quibusvis litteris Apostolicis gratiarum expectativarum, Revalidationum, Collationum, mutationum, nec non reservationum, unionum, annexionum &

incorporationum etiam ad perpetuam vel futuram rei memoriam ac nominationum & nominandi facultatum pro quibusvis personis etiam in favorem quarumcunque Ecclesiarum, mensarum & personarum, sub quibuscunque verborum formis & cum derogatoriis & derogatarum derogatoriis ac aliis insolitis clausulis & prerogativis familiarium, continuorum commensalium nostrorum & aliorum Romanorum pontificum p. t. existentium etiam motu proprio & ex certa scientia concessis & in futurum concedendis minime comprehendantur, juribus camere Apostolice & Ecclesiarum, in quibus hujusmodi Canonicatus & prebende fuerint, semper salvis. Predictęque persone, postquam ad eorundem Canonicatum & prebendarum possessionem fuerint admisse, statim illorum fructus, redditus & proventus percipere possint cum integritate. Preterea cum persone hujusmodi eosdem Canonicatus & prebendas fuerint pacifice affecute, ipse in Facultate, in qua Magistri vel Doctores extiterint, in predicto Moguntino studio continue legere sive regere teneantur. Et si ad id negligentes fuerint vel remisse, possint per dictos Dietherum Archiepiscopum & Successores, cum pro parte Rectorum sive Provisorum dicti studii Moguntini requisiti fuerint, ad eorum in hac parte debitum exequendum, modis & censuris, de quibus sibi videbitur, coarctari. Et ulterius, si aliqua ex dictis personis per sex menses ultra a debita lectura, ex causa quam dicti Rectores sive Provisores dicti studii Moguntini minime duxerint ap-
pro-

probandam , cessaverint, Canoniatu & prebenda, quos propterea fuerint affecti, alteri persone, ad lecturam hujusmodi idonee, per modum premis- sum conferendis, ipso facto private existant, nul- lam tamen inhabilitatis maculam sive notam prop- terea incurrendo. Quodque etiam persone ipse in prima earum receptione in dictis Ecclesiis, juxta illarum statuta aliquid solvere, etiam quantumcun- que magna per capitula dictarum Ecclesiarum com- pelli aut coarctari non possint. Decernentes singu- las litteras predictas & quecunque inde secuta & quidquid in premissis vel quolibet premissorum a quoquam, quavis auctoritate scienter vel ignoran- ter contigerit attemptari, irrita & infecta nullius- que roboris vel momenti. Non obstantibus pre- dictis litteris ac constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, nec non dictis statutis & consuetudini- bus Ecclesiarum, in quibus Canonatus & Preben- de hujusmodi fuerint, etiam juramento, confirma- tione Apostolica, vel quacumque firmitate alia ro- boratis, contrariis quibuscunque. Aut si aliqui Apostolica vel alia quavis auctoritate in dictis Ec- clesiis in Canonicos sint recepti, vel ut recipiantur insistant, seu si aliqui super provisionibus sibi fa- ciendis de Canonatibus & prebendis ipsarum Ec- clesiarum, vel aliis beneficiis Ecclesiasticis in illis partibus speciales vel generales dicte sedis vel Le- gatorum ejus, litteras impetrarint, etiamsi per eas ad inhibitionem, reservationem & decretum vel alias quomodolibet sit processum. Quas quidem litteras & processus, earum vigore habitos & inde

secu-

secuta quecunque ad dictos Canonicatum & prebendam volumus non extendi, sed nullum per hoc eis, quoad affectationem Canonicatum & prebendarum seu beneficiorum aliorum, prejudicium generari. Volumus autem, quod Archiepiscopus Moguntinus p. t. de nominibus & cognominibus personarum, quibus singulos Canonicatus & prebendas hujusmodi, etiam p. t. contulerit, nec non diebus collationum & previsorum hujusmodi gentes Camere Apostolice, seu collectorem vel succollectorem fructuum & proventuum eidem Camere debitorum in illis partibus deputatos, quantum certificare procuret.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre constitutionis, ordinationis, decreti & voluntatis infringere vel ei ausu temerario contraire, si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem Omnipotentis Dei ac beatorum *Petri & Pauli* Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum *Rome* apud *S. Petrum* Anno incarnationis Dominice MCCCCLXXVII. XVII. Kal. Januarii. Pontificatus nostri Anno septimo.

FRONTIS
LIBRARI

XLIV.

DIETHERVS QVA ARCHIEPISCOPVS
ET PRINCEPS ELECTOR MOGVNTINVS BVL-
LAE SIXTINAE EXECVTOR CONSTI-
TVITVR.

Sixtus Episcopus fervus fervorum Dei Venerabili
Fratri Archiepiscopo Moguntino salutem &
apostolicam benedictionem,

Hodie littere nostre emanarunt tenoris sequen-
tis: *sixtus* Episcopus &c. (est eadem bulla inserta, quæ
supra 1477. 16 Dec. sub nrõ XLIII.) Quo, circa
Fraternitati tue per Apostolica scripta mandamus,
quatenus per Te vel alium seu alios, litteras pre-
dictas, ubi, quando & quoties expediens fuerit,
solemniter publicare, ac eisdem singulis personis,
in premissis juxta dictarum litterarum seriem, pre-
sidio assistere & postquam eis & eorum singulis de
Canonicatibus & prebendis Ecclesiarum predicta-
rum per Te Canonice provisum fuerit, illas & ea-
rum quamlibet vel earum procuratores in corpo-
ralem possessionem Canonicatum & prebendarum,
juriumque & pertinentium eorundem Apostolica
auctoritate inducere & inductas defendere ac per-
sonas, vel pro eis procuratores predictos in singu-
lis Ecclesiis predictis ad prebendas sibi collatas hu-
jusmodi, amotis quibuslibet illicitis detentoribus
ab eisdem in Canonicos recipi, & in fratres, stal-
lo sibi in choro & loco in capitulo singularum ea-
rundem Ecclesiarum eum plenitudine juris Cano-
nici assignatis, & de ipsorum Canonicatum &
pre-

prebendarum sibi collatorum fructibus, redditibus, proventibus, juribus & obventionibus universis integre ministrari; nec non ipsas personas, postquam eosdem Canonicatus & prebendas fuerint pacifice affecute, in facultate in qua Magistri vel Doctores extiterint, in predicto Moguntinensi studio legere facere, & negligentes vel remissas personas predictas, que per sex menses & ultra a debita lectura, ex causa, quam dicti Rectores sive Provisores dicti studii Moguntini minime duxerint approbandam, cessaverint; Canonicatu & prebenda, quos propterea fuerit affecute, alteri persone ad Lecturam hujusmodi ydonee, per modum premissum juxta earundem litterarum continentiam atque formam conferre & assignare & alia circa hec necessaria & oportuna & que Rectores sive Provisores studii universitatis Colonienfis in similibus exequi possunt, exequi procures. Non obstantibus omnibus, que in dictis litteris volumus non obtare, seu si p. t. existenti Archiepiscopo Moguntino & dilectis filiis, dictarum Ecclesiarum Capitulis vel quibusvis aliis, communiter vel divisim ab Apostolica sit sede indultum, quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per Litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi, mentionem. Contradictores auctoritate nostra, appellatione postposita, compescendo. Datum *Rome* apud *S. Petrum*, Anno Incarnationis Dominice MCCCCLXXVII. XVII. Kal. januar. Pontificatus nostri Anno septimo.

XLV.

UNIVERSITATIS MOGVNTINAE STA-
TVS ET FVNDATIO PER BVLLAM PON-
TIFICIAM DECLARANTVR.

S*ixtus* Episcopus servus servorum Dei ad perpe-
tuam rei memoriam. In superne dignitatis
cultmine licet immeriti disponente Domino consti-
tuti, dignum censemus & debitum, nos ad ea li-
benter intendere, per que Universitatum studio-
rum quorumlibet conservacioni & in illis studen-
tium commoditatibus valeat utiliter & salubriter
provideri.

Dudum siquidem ex pluribus rationabilibus
causis tunc expressis studium Generale quarumli-
bet Facultatum licitarum in inclita civitate Mo-
guntina ereximus, & pro illius manutentione &
supportandis oneribus statuimus, quod in qualibet
ex nonnullis Collegiatis Ecclesiis tunc expressis,
unus Canonicatus & una prebenda, quibus post lit-
terarum desuper confectarum publicationem in Ci-
vitate predicta factam, per cessum & decessum aut
aliam dimissionem obtinentium, illos in quibusvis
mensibus etiam ordinariis collatoribus alias con-
cessis vacare contingeret, conferrentur per Vene-
rabilem Fratrem nostrum *Dietberum* & pro tempo-
re existentem Archiepiscopum Moguntinum in
Theologia vel Medicina Magistris, aut in utroque
vel altero jurium Doctoribus, per Rectores &
Provisores universitatis studii ejusdem nominandis;

ac

208

ac tunc *Preposito* Ecclesie *B. M. ad Gradus* Mogunt. *) & eo vita functo, illi, quem Capitulum dicte Ecclesie *B. M.* ad id deputaret, per se vel alium seu alias personas idoneas repertas ad Gradus, in quibusvis Facultatibus promovendi facultatem concessimus; prout in nostris inde confectis litteris plenius continetur.

Cum autem sicut accepimus, a nonnullis dubitetur, ne dilecti filii capitulum Moguntinum & nonnulli alii, qui de hujusmodi erectione forsitan non contentantur, ut deberent; cum sit universali & Moguntine ac aliis Ecclesiis futura plurimum utilis & fructuosa, exquisitis mediis directe vel indirecte concessa, pro ejusdem studii conservatione enervare & ne effectum fortiantur, ut decet, impedire conentur; Nos attendentes, quod per litterarum studia divini nominis gloria & cultus fidei catholice protenditur, & omnis prosperitas humane conditionis augetur, motu proprio, non ad alicujus nobis super hoc oblate petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate & ex certa nostra scientia, statutum & ordinationem predicta de Canonicatibus & Prebendis conferendis, ut prefertur in his duntaxat, qui vacabunt pro tempore, etiam in mensibus, qui juxta Concordata cum natione Germanica per sedem Apostolicam ordinariis cedunt, aut eis alias per nos & sedem prefatam sunt concessi, locum habuisse & habere, Aposto-

*) Fuit is *Georgius Pfnzing* Decretorum Doctor, Canonicus Ecclesie S. Victoris, *Adolfi II.* Archiep. Mog. Consiliarius intimus.

Apostolica autoritate decernimus, nostrique & ejusdem sedis, mentis & intentionis fuisse & esse nunc & imposterum, nunquam premissis statuto & Decreto derogasse vel derogare, seu in aliqua parte detrahere, & quascunque Constitutiones, declarationes, concessionem & literas in contrarium emanatas & quas emanare contingeret a nobis vel sede predicta, etiam cum derogatione, diminutione seu suspensione statuti & decreti hujusmodi & quibusvis clausulis derogatoriis derogatoriis fortioribus & efficacioribus ac insolitis, etiam motu & scientia similibus, ac quorumvis Regum, Principum ac Prelatorum studiorum & laborum ac servitorum impensorum etiam sedi prefate & pro fidei negotiis, seu jurium cessorum aut oblatorum consideratione, & pro quibusvis etiam specialibus gratis & acceptis personis, etiam familiaribus continuis commensalibus nostris & p. t. existentibus Romanorum Pontificum ad effectum prerogativarum in assuetudine beneficiorum Ecclesiasticorum vigore gratiarum expectatarum eis concessarum in libris & litteris desuper concessis, descriptis & quavis Ecclesiastica vel mundana dignitate fungentibus, preter mentem & intentionem nostram hactenus emanasse & imposterum emanare & utpote mente & intentione (nostra) ac dicte sedis carentibus hujusmodi, nullius roboris & momenti fuisse & esse, licuisseque & licere *Dietbero* & p. t. existenti Archiepiscopo Moguntino ac Universitati predictis, illis erectis statuto & Decreto predictis uti & de hujusmodi canonicatibus & prebendis in

omnibus Mensibus disponere, nisi dum & quotiens per diversas litteras cum inter vallo trium Mensium inter primarum & posteriorum datum per nos & p. t. existentem Romanum Pontificem, presentium litterarum inserto tenore de verbo ad verbum, non autem per clausulas, que etiam id importare viderentur, Archiepiscopo & universitati predictis intimari contingeret, nostre intentionis fore, dictis statuto & Decreto presentibus litteris ea vice derogare, motu, scientia & auctoritate predictis declaramus & sic per quoscunque auditores & iudices, etiam sancte Romane Ecclesie Cardinales in quavis causa interpretari & judicari debere in Curia Romana & extra eam sublata eis quavis aliter interpretandi & judicandi facultate & auctoritate, ac irritum & inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attemptari, eisdem motu, scientia & auctoritate decernimus.

Et cum Prepositus dicte Ecclesie *B. Marie* jam decesserit, quod non ille quem Capitulum ejusdem, sed custos Moguntinensis Ecclesie nunc & p. t. existens, vel ejus Vicarius in spiritualibus Generalis nominaverit, sit dicti studii Cancellarius, & in promotionibus & aliis actibus eadem qua dictus Prepositusungebatur auctoritate fungatur; paribus motu, scientia & auctoritate ordinamus, nec non Capitulo prefatis & singularibus illius ac aliis dicte Ecclesie personis, in ea quevis beneficia obtinentibus, ne occurrente vacatione Ecclesie Moguntine prefate per ipsius *Dietberi* aut
p. t.

p. t. existentis Archiepiscopi Moguntini obitum, vel alias in prejudicium Universitatis studii predicti & immunitatem ac jurium ejus & incorporatorum eidem diminutionem aliquid attemptare absque Apostolice sedis predictæ speciali licentia eis cum presentium insertione de verbo ad verbum in scriptis concessa quobquo modo presumant sub excommunicationis & privationis omnium & singulorum: dignitatum, personatum, administrationum & officiorum, Canonicatum & prebendarum, aliorumque beneficiorum Ecclesiasticorum per eos tunc in dictis Moguntine aut aliis Ecclesiis & locis quibuslibet obtentorum, eo ipso, si contra fecerint, incurrendis penis, dictis motu, scientia & auctoritate inhibemus. Quodque Canonicatus, dignitates, personatus, administrationes & officia, aliaque beneficia hujusmodi obtinentes, nunc in dicta Ecclesia infra mensem post publicationem presentium, & illi, qui in futurum inibi recipientur ad prebendas, dignitates, personatus, administrationes & officia aliaque beneficia hujusmodi p. t. vacantia, dum sic recipientur per se ipsos vel eorum procuratores cum sufficienti mandato de parendo inhibitioni predictæ & ei nullatenus contraveniendo, in manibus prefati nunc & p. t. existentis Archiepiscopi Moguntini juramentum prestare teneantur, & si illud prestare recusaverint vel distulerint malitiose, excommunicationis & privationis penas predictas pari modo incurrant, quodque dictarum litterarum executor Universitati, Rectori, Provisoribus, Scolaribus, Custodi & Ar-

chiepiscopo ac Vicario prefatis in premissis efficaci defensionis presidio assistere & presentes litteras ubi & quotiens expedire cognoverit, solemniter publicare, ac eosdem Universitatem, Rectorem, Provifores, Scholares, Custodem, Archiepiscopum & Vicarium, concessis eis per presentes litteras facultatibus, pacifice uti, potiri & gaudere facere, ac illos, quos censuras & penas predictas eis incurrisse constiterit, illis Irretitos fore publice denuntiare, & ab aliis denuntiarii, ac ab omnibus arctius evitari facere. Contradictores quoslibet & rebelles per Censuram Ecclesiasticam & alia juris remedia oportuna, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis, compellere possit & debeat, prelibatis motu, scientia & auctoritate statuimus & ordinamus. Non obstantibus premissis ac Constitutionibus & ordinationibus Apostolicis nec non omnibus illis, que in dictis litteris volumus non obstare, ceterisque contrariis quibuscunque.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre constitutionis, declarationis, decreti, ordinationis, inhibitionis & statuti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem Omnipotentis Dei ac beatorum *Petri & Pauli* Apostolorum ejus se noverit incurfurum. Datum *Rome* apud *S. Petrum* anno Incarnationis Dominice M. CCCCLXXVIII. VII. Kalend. Febr. Pontificatus nostri anno octavo.

Galletus.

XLVI.

BVLLA PONTIFICIA, IN QVA CANONICATVS ET PREBENDÆ ASSIGNANTVR PROFESSORIBVS MOGVNTINIS IN SALARIA, AB ARCHIEPISCOPO ET PRINCIPE ELECTORE DIETHERO EXECVTIONI DEMANDATVR.

Dietberus Dei & Apostolice sedis gratia Archiepiscopus Moguntinus, sacrique Romani Imperii per Germaniam Archi-Cancellarius ac Princeps Elector, Executor unicus ad infra scripta a dicta sede Apostolica specialiter deputatus: Honorabilibus nobis in Christo dilectis B. *Marie ad Gradus*, S. *jobannis*, S. *Stephani* intra: ac S. *Victoris*, S. *Petri*, S. *Albani*, ejusdemque S. *Marie Virginis in Campis* extra muros Moguntinos; nec non S. *Petri Fritzlariensis*, sanctorum *Petri & Alexandri Aschaffenburgensis*, S. *Martini Pingwensis* ac S. *Bartholomei*, ejusdemque S. *Marie in monte*, ac SS. *Marie & Georgii* alias *Leonhardi Francfurdensis* & S. *Catharine in Oppenheim* nostre Diocesis, Ecclesiarum Prepositis, Decanis, Scolasticis, Thesaurariis, Cantoribus, Custodibus & Capitulis, singulisque Canonicis & personis predictarum Ecclesiarum; ac illi vel illis, ad quem seu quos in eisdem Ecclesiis Canonicorum receptio, nec non prebendarum inibi collatio, provisio, presentatio, electio seu quevis alia dispositio communiter vel divisim pertinet; omnibusque aliis & singulis quorum interest, intererit aut interesse, quosque in-

fra scriptum tangit negotium, seu tangere poterit quomodolibet in futurum cujuscunque conditionis status, Gradus vel preeminentie existant, aut quacun- que prefulgeant dignitate, salutem in Domino sempiternam; & nostris hujusmodi, ymmo verius Apostolicis, firmiter obedire mandatis,

Litteras sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri D. *Sixti*, divina providentia Pape quarti, unam videlicet gratiosam cum filis sericeis, rubei, croceique colorum, & aliam executoriam, dictam gratiosam in se continentem, cum cordula canapis, veris bullis plumbeis ipsius Domini nostri Pape more Romane curie impendentibus bullatas, sanas siquidem & integras, non vitiatas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vitio & suspicione carentes, ut in eis prima facie apparebat, Nobis pro parte honorabilium, Rectorum & Provisorum studii civitatis nostre Moguntine principalium coram notario publico & testibus infra scriptis prenotatas, noveritis nos cum ea qua decuit reverentia recepisse; quarum quidem litterarum Apostolicarum, unus scilicet Gratiose tenor de verbo ad verbum sequitur & est talis. *)

Alte-

*) *Sixtus* Episcopus servus servorum Dei &c. vide supra nro XLIII. sub Rubrica:

Sixtus IV. Pontifex pro salariis Professorum Moguntinorum assignat Canonicatus & prebendas.
1477. 16. Dec.

Alterius vero, scilicet executorie tenor sequitur in hunc modum. *)

Post quarum quidem litterarum apostolicarum presentationem & receptionem nobis & per nos, ut premittitur, factas, fuimus pro parte presatorum Rectorum & Provisorum principalium debita cum instantia requisiti, quatenus ad earundem litterarum Apostolicarum & contentorum in eisdem executionem juxta traditam seu directam per eos a dicta sede Apostolica nobis formam, procedere dignaremur.

Nos igitur *Dietberus* Archiepiscopus & executor prefatus, volentes Mandatum Apostolicum nobis in hac parte directum, reverenter exequi, ut tenemur, auctoritate apostolica nobis commissa, & qua fungimur in hac parte, has perinsertas litteras Apostolicas, hucusque nostrum processum ac omnia & singula in eis contenta, vobis omnibus & singulis suprascriptis, quibus hujusmodi nostre littere diriguntur, & vestrum cuilibet intimamus, insinuamus, publicamus & notificamus, ac ad vestram & cujuslibet vestrum notitiam deducimus & deduci volumus per presentes, ne de premissis &

O 4

infra

*) *Sixtus* Episcopus servus servorum Dei Venerabili fratri Archiepiscopo Moguntino salutem &c. vide supra nro XLIV. sub Rubrica:

Dietberus qua Archiepiscopus & Princeps Elector Moguntinus Bullæ Sixtinæ executor constituitur.

infra scriptis, futuris temporibus ignorantiam aliquam pretendere valeatis, seu etiam allegare. Et nihilominus vos omnes & singulos supradictos & vestrum quemlibet in solidum eadem auctoritate presentium tenore requirimus ac monemus, primo, secundo, tertio & preemptorie, vobisque etiam & vestrum cuilibet in virtute sancte obedientie & sub infra scriptarum sententiarum penis discriete precipiendo mandamus, quatenus infra sex dierum spatium post presentationem, publicationem & insinuationem, seu notificationem preinsertarum litterarum Apostolicarum & presentis nostri processus, vobis seu alteri vestrum factas, & postquam per nos de aliquibus ex Canonicatu & prebenda aliquarum seu alicujus nostrarum Ecclesiarum, quovis modo in eisdem litteris apostolicis expressarum vacaturis respective alicui ex personis, in eisdem perinsertis litteris Apostolicis designatis seu specificatis & taliter qualificatis atque nobis per Rectorem & provisores dicti studii p. t. existentes post vocationem illorum nobis nominandis sive nominatis, juxta earundem litterarum seriem & continentiam per nos, auctoritate nobis commissa & qua fungimur in hac parte, provisum fore constiterit, eandem personam, aut suum legitimum procuratorem ejus nomine & pro eo, cum super hoc fueritis requisiti, aut alter vestrum fuerit requisitus, in & ad corporalem, realem & actualem possessionem dictorum Canonicatus & prebende, juriumque & pertinentiarum, proveniuntium & obventionum universorum eorundem induca-

ducatis, admittatis & recipiatis, stallumque in
 Choro & locum in Capitulo cum plenitudine juris
 Canonici, ut moris est, assignetis. Dicteque per-
 sone aut ejus procuratori de hujusmodi Canonica-
 tus & prebende vacatione fructibus, redditibus,
 juribus & obventionibus universis integre respon-
 deatis, ac ab aliis, quantum in vobis fuerit, in-
 duci, recipi, admitti, ac plenarie & integre re-
 sponderi faciatis & procuretis. Quod si forte pre-
 missa omnia & singula prout vobis per nos man-
 dantur, non ad impleveritis, seu aliquis vestrum
 non adimpleverit, mandatisque & monitionibus
 nostris hujusmodi, ymmo verius Apostolicis non
 parueritis, aut aliquis vestrum non paruerit, nos
 in vos omnes & singulos supradictos, qui culpabi-
 les & negligentes fueritis in premissis, seu aliquo
 premissorum & generaliter in contradictores quos-
 libet & in hac parte rebelles, presertim qui dictas
 personas nominandas, quibus nos aliquos ex Ca-
 nonicatus & Prebendis dictarum Ecclesiarum
 contulerimus, seu de illis providerimus super pre-
 missis vel infra scriptis in aliquo, quo minus hec
 omnia & singula sunt debitum fortiantur & con-
 sequentur effectum, impediverint, ac eos impe-
 dientibus dederint auxilium, consilium vel favo-
 rem, publice vel occulte, directe vel indirecte,
 quovis quesito colore vel ingenio, cujuscunque sta-
 tus, gradus, ordinis, conditionis vel preeminen-
 tie existant, nisi infra eundem sex dierum termi-
 num a contradictionis, rebellionis & impedimen-
 tis hujusmodi destiterint & mandatis nostris hujus-

modi, ymmo verius Apostolicis paruerint realiter & cum effectu; ex nunc prout ex tunc, & ex tunc prout ex nunc singulariter in singulos, dicta sex dierum canonica monitione premissa, excommunicationis: in dictorum vero in hiis delinquentium Capitula, Collegia & conventus; suspensionis a divinis: & in ipsorum delinquentium Ecclesias, Monasteria & capellas interdicti sententias in hiis scriptis ferimus & etiam promulgamus.

Ceterum cum ad executionem premissorum ulteriorem in presenti negotio faciendam nequeamus quoad presens, aliis arduis Ecclesie nostre negotiis prepediti, personaliter interesse, universis & singulis Dominis Abbatibus, Prioribus, Prepositis, Decanis, Archidiaconis, Scolasticis, Cantoribus, Custodibus, Thesaurariis, Sacristis, Succentoribus, Collegiatarum, Canonicalium; Parochialiumque Ecclesiarum Rectoribus, seu Locumtenentibus eorumdem Plebanis, Vice plebanis, Capellanis, curatis & non curatis, Vicariis perpetuis, Altaristis, ceterisque presbyteris, Clericis, Notariis & tabellionibus publicis quibuscunque per civitatem & Diocesim nostras Moguntinas, ac alias ubilibet constitutis & eorum cuilibet in solidum super ulteriori executione premissorum facienda quoad infra scripta dumtaxat, tenore presentium committimus vices nostras, donec eas ad nos duxerimus revocandas. Quos nos etiam & eorum quemlibet in solidum, auctoritate predicta, primo, secundo, tertio & peremptorie tenore presentium

sentium requirimus & monemus, eisque nihilominus & eorum cuilibet conjunctim & divisim in virtute sancte obedientie & sub excommunicationis pena, quam in eos & eorum quemlibet ferimus in hiis scriptis nisi fecerint & adimpleverint ea que eis in hac parte committimus & mandamus, districte precipientes injungentes, quatenus infra sex dierum spatium post notificationem presentium eis vel eorum alteri factam, & postquam pro parte dictorum Rectorum & Provisorum Principalium, seu persone, ut prefertur, nobis nominande sive nominate, cui aliquos ex Canonicatibus & prebendis alicujus Ecclesiarum predictarum, contulerimus, aut de illis providerimus, vigore presentium fuerint requisiti, seu alter eorum fuerit requisitus immediate sequentium, quem terminum eis & eorum cuilibet pro omni dilatione terminoque peremptorio & monitione Canonica assignamus, ita tamen quod in hiis exequendis unus eorum alterum non expectet, nec unus pro alio se excuset ad vos omnes & singulos supradictos, quibus hujusmodi noster processus dirigitur, nec non ad Ecclesiam seu Ecclesias predictas, in qua seu quibus Canonicatus & prebende hujusmodi fuerit seu fuerint, ut prefertur, personasque alias & loca alia, de quibus ubi & quando & quotiens expediens fuerit, personaliter accedant, dictasque litteras Apostolicas & hunc nostrum processum ac omnia & singula in eis contenta vobis omnibus & singulis supradictis legant, intimant, insinuent & publicent, ac legi, intimari, insinuari, notificari & publi-

publicari fideliter procurent; Et nihilominus postquam nos aliquos ex Canonicatibus & prebendis dictarum Ecclesiarum alicui personarum hujusmodi contulerimus, seu de illis providerimus; dictam personam vel procuratorem suum ejus nomine in singulis dictarum Ecclesiarum, in quibus dicti Canonicatus & Prebende, quos nos conferre & de quibus nos providere contigerit, ut prefertur, existant, in Canonicum recipi & in fratrem, statimque sibi in Choro & locum in Capitulo cum dicti juris plenitudine assignari faciant & procurent, dictamque personam, vel procuratorem antedictum in & ad eorundem canonicatus & prebende, juriumque & pertinentiarum omnium predictorum corporalem, realem & actualem possessionem inducant & inductum defendant, amoto exinde quolibet illicito detentore, nec non induci, recipi, & ut moris est, admitti, sibi que de fructibus, redditibus & proventibus eorundem, juribusque & obventionibus universis plenarie & integre responderi faciant & procurent, ac unusquisque ipsorum inducat, admittat, recipiat, defendat atque procuret juxta traditam & directam a sede Apostolica nobis formam, ita quod iidem nostri subdelegati in prejudicium persone per eosdem Rectores & Provifores studii hujusmodi nominande seu nominate, cui sic ut prefertur, contulerimus aut providerimus, vel procuratores sui, nil valeant attemptare; vel circa processus per nos habitos & sententias per nos latas hujusmodi, absolvendo vel suspendendo aliquid immutare. In ceteris autem que

que eisdem Reſtori & Proviſoribus, nec non perſone nominande vel nominatę, Principaliſus vel procuratori ſuo nocere poſſent in premiſſis ſeu aliquo premiſſorum, prefatis noſtris ſubdelegatis & cuiſlibet eorum poteſtatem omnimodam denegamus, ſi vero contigit, nos ſuper premiſſis in aliquo procedere, de quo nobis poteſtatem reſervamus, non intendimus propterea commiſſionem noſtram huiusmodi in aliquo revocare, niſi de revocatione ipſa ſpecialeſ & expreſſam in noſtris litteris fecerimus mentionem, prefatas quoque litteras Apoſtolicas & hunc noſtrum proceſſum volumus penes prenomiſatos Reſtorem & Proviſores dicti ſtudii & non per vos vel aliquem veſtrum ſeu quemcunq;e alium ipſis ſeu dictis perſonis invitis quomodolibet detineri. Contrarium vero facientes prefatis noſtris ſententiis, prout in ſcriptis per nos late ſunt, ipſo facto volumus ſubiacere, abſolutionem vero omnium & ſingulorum, qui prefatas noſtras ſententias aut earum aliquam incurſerint, ſive incurſerit quoquo modo, nobis vel ſuperiori noſtro tantum modo reſervamus.

In quorum omnium & ſingulorum fidem & teſtimonium premiſſorum preſentes noſtras litteras ſive preſens publicum Inſtrumentum, hunc noſtrum proceſſum in ſe continentes ſive continens exinde fieri & per Notarium publicum infra ſcriptum ſubſcribi & publicari mandavimus, noſtrique ſigilli juſſimus & fecimus appenſione communiti. Datum & Actum in Caſtro noſtro *Aſchaffenburgenſi* ſub Anno

Anno a natiuitate Domini MCCCCLXXVIII. Indictione XI. die vero Lune, VI. mensis Aprilis, hora meridiei vel quasi, Pontificatus sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri, Domini *Sixti* diuina providentia Pape *quarti* anno septimo. Presentibus ibidem devotis nobis in Christo & fidelibus *Conrado Alfenz* Cappellano & *Ewald*o *Wymar* Secretario nostris, testibus ad premissa vocatis.

Et ego *Conradus Gobben de Warbergk*, *) Clericus Paderbornensis Diocesis, publicus sacra Imperiali auctoritate Notarius, quia preinsertarum litterarum Apostolicarum presentationi & receptioni, presentisque processus decreto, ac censurarum fulmini, omnibusque aliis & singulis premissis dum, sic, ut premittitur, fierent & agerentur coram prefato Reverendissimo Domino D. *Dietbero* Archiepiscopo Moguntino, Commissario & executori una cum prenomminatis testibus presens interfui eaque sic fieri vidi & audivi, ideoque hoc presens publicum Instrumentum, huiusmodi processum in se continens, per alium fideliter scriptum exinde confeci, subscripsi, publicari & in hanc publicam formam redegisti, signoque & nomine meis solitis & consuetis una cum prefati Reverendissimi Domini D. *Dietberi* Archiepiscopi Commissarii & executoris sigilli appensione consignavi in fidem & testimonium omnium & singulorum premissorum rogatus & requisitus.

*) A. 1524. die 17. Julij qua Vicarius S. Stephani.

XLVII.

PRIVILEGIA VNIVERSITATI MOGVN-
TINÆ AB ARCHIEPISCOPO ET PRINCIPE
ELECTORE DIETHERO CONCESSA.

Nos *Dietherus* Dei & Apostolice sedis gratia Archiepiscopus Moguntinus, sacri Romani Imperii per Germaniam Archi Cancellarius ac Princeps Elector. Dum immensam illam ac divinam bonitatem atque Clementiam, qua ad summum & amplissimum sacerdotii gradum immeritos atque indignos nos provehi voluit, & sancte Moguntinensis Ecclesie gubernaculum nostris humeris, tametsi tanto oneri imparibus, imposuit; mentis nostre oculo propensius deliberantes, quo nos quoque pacto fructum aliquem in vinea Domini, nostri seculi hominibus afferre possemus; nihil sanctius, nil salubrius atque prestantius per nos effici potuisse arbitrati sumus, quam, si ad erudiendam instituendamque litteris, ac optimis moribus vitam mortalium, sapientissimorum virorum morem ac ritum imitantes, Conventum clarissimorum atque doctissimorum hominum & scolas publicas in civitatem nostram Moguntinam convocaremus. Id ipsum quidem ad laudem & gloriam omnipotentis Dei, intemeratissime semper Virginis & Matris *Marie*, sancti *Martini*, totiusque supernorum curie, ad augmentum divini cultus, profectum denique & utilitatem rei publice, Ecclesie nostre & civium, habitantium & incolarum Civitatis & Diocesis Moguntine efficere curavimus, generale-
que

que studium & publicum in omni facultate & scientia licitis, gratia & favore sanctissimi in Christo Patris & Domini D. *Sixti Quarti* ereximus in eadem, perpetuis temporibus duraturum. Ut autem hujusmodi studium felicibus auspiciis, sic ut preferitur, ceptum, feliciter succrescat, & exuberans suscipiat incrementum; ut sapientissimi sacrarum litterarum professores, prudentissimi sacrorum Canonum ac legum Interpretes, ac ceteri omnium artium peritissimi Doctores & Magistri in pectoribus hominum doctrinarum & virtutum semina commodiosius ac liberius inferere queant; utque sic plurimorum generum Scholares atque studentes cupidius, studiosius quoque singulas scientias complectantur; ac denique prememoratum nostrum studium incrementum suscipiat prosperius; & ad extremum res publica Ecclesie nostre & Civitatis Moguntine beator & affluentior splendescat; congruum duximus & opportunum, præter eas libertates, immunitates, innumerabiles munificentie dotes ac privilegia per sanctissimum Patrem & D. Sixtum presatum collata, quibus Bononiensis, Parisiensis atque Coloniensis studiis privilegiorum, immunitatum & facultatum prerogativis ac condonationibus equatur, pro congruentia & conditione rerum dicte nostre civitatis Moguntine speciales quasdam libertates, immunitates & privilegia elargiri, condonare & concedere decrevimus & volumus.

Elargimur itaque, condonamus atque concedimus presentium vigore litterarum, imprimis Doctori-

Etoribus, Magistris, Scolaribus sive studentibus dicti nostri studii Moguntini, iudices, Rectorem & Conservatorem Universitatis & ordinarium loci, quos de jure habere possunt.

Item Doctores, Magistri & studentes nostre Universitatis, eorumque familia; ac etiam nostre Universitatis, ut puta, Notarii & Bedelli, in persona & rebus ad eorum victum, amictum & usum pertinentibus, immunes sint, exempti & liberi a prestationibus & solutionibus publicis per civitatem & Dioecesim Moguntinam per terram sive per aquam impositis, seu imponendis & ad Archiepiscopos Moguntinenses p. t. spectantibus; nec ad solutionem Dacii, Gabelle, vestigalis, Theolonei & alterius cujuscunque exactiois, quorumque nomine censeantur, teneantur aut cogantur quovis modo, dolo & fraude prorsus cessantibus. Et hanc quidem concessionem & gratiam de Magistris & Scolaribus intelligi volumus, qui etiam collectim in domibus sive bursis commorantur; ac studentibus, qui de licentia Rectoris petita & obtenta, in domibus sive stantiis extra bursas morantur & se familiamque suam proprio sumptu & expensis alunt.

Item cum litterarum Professores, disciplinisque ac moribus instituendos quies summe deceat & qui meliora sectantur, a tumultu fore alienos; volumus & ordinamus, ut Rectoris, Doctorum, Magistrorum & studentium domus & habitationes &

presertim ſcole in quibus collectim Doctores Magiſtri & ſtudentes cohabitant, quas vulgari eorum more Burſas vocant, aut, in quibus honeſte ſtudentes de licentia Reſtoris petita & obtenta morantur, atque ſe familiamque ſuam proprio ſumptu ac domeſtica proviſione gubernant, hac perpetua immunitate gaudeant, ut nemo officialium, familiarie ejus, cujuſcunque conditionis, ſtatus, aut qualicunque ſit, etiam latiffima commiſſione conſtitutus, diſtas domos ſive manſiones tumultuoſe aut ductis turmis invadere, perſumpere aut violare preſumat; fraudulentam fictionem aut falſam occaſione præſens ſemota.

Et præterea nullus officiatorum, aut alia quecunque Eccleſiaſtica ſive ſecularis perſona in civitate noſtra Moguntina aliquem ſive aliquos ex Doctores, Magiſtris, ſtudentibus ſive eorum familiam invadere, offendere, vimque aut injuriam inferre preſumat; ſi quis vero hujus noſtre conceſſionis contemptor, quod abſit, compertus fuerit, noſtram indignationem ac penam pro modo offenſionis, doli aut culpe hujusmodi infligendam ſenoverit incurſurum.

Item volumus, quod nullus de noſtris officiatibus & officialibus, aut aliis quibuſcunque, Laicis ſive civibus ledat, offendat, turbet aut alio quovis modo in periculum ponat aliquem Doctorem, Magiſtrum aut ſtudentem, verbo vel factò, directe vel indirecte; omnibus dolo & fraude ſemotis, pena ſub prædicta.

Item

Itém si aliquis studentium deprehensus fuerit quocunque tempore in aliquo delicto ab officialibus aut eorum familia, teneantur isti talem, sine corporis lesione, sineque mora presentare Reçtori, si id eo tempore commode fieri possit. Sin autem hujusmodi presentatio, tunc propter noctis intemperstatem commode fieri non possit; possint eundem sub aliqua honesta clausura sive Custodia, ad quam Reçtor p. t. clavem habeat, detinere; & incommoditate temporis, ut puta mane facto, cessante, teneantur illico Reçtori denuntiare, qui pro fide suscepti officii de persona & causa disponere possit, contradictione cujuscunque penitus cessante.

Item quilibet officiatuſ hujus nostre civitatis p. t. existens jurabit in manus nostras, de servando illeſos Doçtores, Magistros ac studentes prememoratos in personis, rebus & bonis ipsorum & de non contraveniendo dictis privilegiis; sed quod manu teneat eos, res & bona ipsorum, ac privilegia supradicta & infra dicenda pro posse & nosse.

Item volumus, quod Privilegia, concessiones, exemptiones, indulta, ut prefertur, data & concessa non intelligantur nisi de Doçtoribus & Magistris Universitati & suis facultatibus incorporatis ac etiam studentibus intransantibus, audientibus & in Matrícula Universitatis descriptis.

Item approbamus & ratificamus omnes & singulas libertates, immunitates, exemptiones, gratias, privilegia & indulta, quibus sanctissimus in

Christo Pater & Dominus D. *Sixtus* Papa *IV.* supra memoratus decoravit atque dotavit inclitum studium Moguntinum predictum, nec non Doctores & Magistros inibi legentes atque studentes; Item quibus gaudent utuntur & potiuntur studia generalia, quorum adinstar sepe dictum Moguntinense studium institutum atque fundatum est; *Bouoniense* videlicet, *Parisiense* & *Coloniense*; quibusque ibi legentes & studentes potiri & gaudere libere & licite debent & possunt.

Item cetera omnia & singula in genere vel in specie in Universitate seu aliqua facultatum sive in capite vel in membris aut suppositis ordinanda, disponenda ac statuenda, committimus Reçtori p. t. existenti & Universitati, absque contradictione quorumcunque.

Et ut supra dicta privilegia & indulta omnia & singula tam conjunctim quam divisim condonata & concessa dicto nostro studio suisque Doctores, Magistris & studentibus rata, firma & inviolata perpetuis maneant temporibus; a nostris quoque officialibus, familiaribus & civibus ut preferatur summa cura & diligentia custodiantur, has nostras litteras desuper editas & traditas nostro sigillo jussimus & fecimus communiri. Date in Civitate nostra Mog. nostro sub sigillo An. Domini *MCCCCLXXIX.* die *XXVII.* Mensis *Aprilis.*

An. *MDCCXLVI.* *joannes Fridericus Carolus* Archiep. & Elector Mog. Privilegia & Ordinata Almaz hujus Universitatis renovata & melius ampliata solemniter publicari jussit.

XLVIII.

DIETHERI ARCHI EP. MOG. DECLARATORIA: QVINAM FRVCTVS CANONICO S. BARTHOLOMAEI FRANCOFORD: AB UNIVERSITATE MOG: PRAESENTATO PORRIGI DEBEANT?

D*ietherus* Dei gracia sancte Maguntine sedis Archi Episcopus sacri Romani Imperii per Germaniam Archi Cancellarius ac Princeps Elector omnibus & singulis presentes literas inspecturis notum facimus, Cum alias sanctissimus Dominus noster Dnus *Sixtus* Papa *quartus* Universitati Doctorum & Magistrorum in civitate nostra Maguntina certum Canonicatum & prebendarum numerum incorporaverit & in certis expressatis literis Ecclesiis reservaverit, prout de hiis omnibus in literis sanctitatis sue desuper confectis plenius continetur; quarum vigore universitas predicta vacantem nuper in Ecclesia Collegiata sancti *Bartholomei* Franckfordensi Canonicatum & prebendam acceptavit & honorabilem *Martinum Koppel de Bodman* arcium Magistrum nobis tamquam executori Apostolico: pro impetranda provisione presentavit, qua ut decuit juxta Apostolica mandata per nos facta Capitulum dicte Ecclesie super traditione possessionis requisitum reverenter paruit, sed quia dein circa fructuum & emolumentorum extimacionem inter capitulum & predictum provisum dissensio suberat, de eo quo singulis annis circa quotidianas distri-

buciones dicto proviso per capitulum responderetur, nos vices nostras pro concordia & honestis mediis interponere volentes de taxa & quantitate in antea perpetuis futuris temporibus per universitatem pro tempore nominato & proviso solvenda ac circa alia de voluntate sciencia & consensu expresso tum Universitatis tum predicti nominati & provisi tum etiam Capituli predicti concordiam fecimus juxta Capitula & modum infra scriptum, ita videlicet, ut in antea perpetuis futuris temporibus Capitulum predictum prefato *Martino* ac deinceps dicti Canonici & prebende possessoribus pro omnibus & singulis, singulis annis quadraginta florenos Renens. aut tantundem de moneta argentea Francfurdensi unam dimidiam ad festum sancte *Katherine* & aliam ad festum sancti *Urbani* persolvant, *Martinus* autem predictus ac deinceps dicti Canonici & prebende pro tempore possessores pecunias secundum provisionem statutorum dicte Ecclesie a principio introitus solvi consuetas, quas statuta appellant, solvere teneantur ex integro sicut & ceteri dicte Ecclesie Canonici in principio introitus solvere consueverunt; sed ad solucionem mediorum fructuum biennialium pro fabrica aut pro predecessore defuncto conferendorum volumus predictum *Martinum* ac deinceps possessores neque ad alias quaslibet prestationes aut soluciones minime teneri; Et licet provisio sive statuta dicte Ecclesie habeant ut Canonicus priusquam ad Capitulum recipiatur, teneatur facere veram residenciam apud dictam Ecclesiam ad minus per sex men-

menses continuos, quia tamen secundum formam
 hujus incorporacionis & reservacionis hujusmodi
 residencia incompatibilis est provisioni predictae,
 placuit ut taliter provisi residentes in universitate
 predicta & Lecturis & oneribus ejus incumbenti-
 bus intendentes perinde sint & habeantur ac si ve-
 ram residenciam semestram predictam complevis-
 sent, & si quo casu desuper disceptandum foret,
 minime teneantur ad aliam residenciam pro recep-
 tione ad capitulum faciendam. Circa tractatus ve-
 ro Capitulares & distribuciones quottidianas sive
 presencias in quibus juxta statuta dicte Ecclesie ve-
 ra residencia attenditur, si quo tempore dictus pro-
 visus ac pro tempore dicti Canonatus & preben-
 de possessores in dictam Ecclesiam se reciperent,
 volumus statuta & consuetudines dicte Ecclesie il-
 lesa permanere. Porro attendentes paucitatem Ca-
 nonicorum in Ecclesia predicta & dispendiosum
 nimis fore, si capitulum personis nimis vacue-
 tur, graciosè eidem concedimus & indulgemus
 ut in antea per nos ac successores nostros
 vigore privilegii nobis a jure concessi non nisi unus
 Canonicus eximi possit, quam quidem concordiam,
 transactionem & laudum partes supra dicte expres-
 se acceptarunt & laudarunt, promiseruntque utrum-
 que stipulantibus & recipientibus ratam, gratam
 & firmam servare, nec aliquo casu & causa contra-
 venire. In cujus rei testimonium sigillum nostrum
 presentibus appensum est. Datum in Castro sancti
 Martini civitatis nostre Moguntine die decima octa-
 va mensis junii Anno Dni Millesimo quadringen-
 tesimo octuagesimo.

XLIX.

UNIVERSITAS MOG: PRÆCEDEN-
TEM DIETHERI A. M. DECLARATIONEM
COLLAVDAT.

Nos *Petrus de Virschen* Arcium & Medicine Do-
ctor, Rector eiam, Universitas Doctorum
& Magistrorum studii Moguntini ad hoc legitime
congregata recognoscimus, quod cum vacantem
nuper in Ecclesia sancti *Bartholomei* Franckfordensi
Canonicatum & prebendam honorabilis Dominus
Martinus Koppel de Bodman arcium Magister per
provisionem Reverendissimi in Christo Patris &
Domini Dni *Dietheri* Archi Episcopi Maguntini
Executoris Apostolici vigore Apostolice incorpo-
rationis & reservacionis nostre universitati facte
fuerit affectus & tandem circa fructuum extima-
cionem questio subesset, quam prefatus Reveren-
dissimus Dnus noster tandem ad concordiam redu-
xit juxta formam literarum Reverendissimi Dni
nostri desuper confectarum, quarum tenor sequi-
tur in hunc modum: vid. supra nr̄o XLVIII.
„ *Dietherus* Dei gratia &c. finis est: die decima
„ octava mensis junii Anno Dni Millesimo qua-
dringentesimo octuagesimo. „ Ne autem perpe-
tuus futuris temporibus dicta compositio & ordi-
natio vice ac nomine Universitatis nostre in dubi-
um revocari ac Capitulum dicte Ecclesie sancti *Bar-
tholomei* predictae molestari possit, matura delibe-
ratione & tractatibus prehabitis predictam concor-
diam

diam & ordinacionem acceptavimus laudavimus & emologavimus, acceptamus laudamus & emologamus per presentes promittentes omnia & singula Capitula in predictis litteris contenta firmiter & precisa observare, nec quovis modo aut colore contravenire, quin ymo curare & facere quo magis per Universitatem nostram presentatus & in antea presentandi ea omnia inconcussa & inviolabiliter observentur. In quorum fidem has nostras litteras sigillo Universitatis nostre fecimus communitari.

Datum die decima octava mensis junii Anno Dni Millesimo quadringentesimo octuagesimo.

L.

CITATIO AD VIDENDVM TRANSSV-
MI LITTERAS APOSTOLICAS VNIVERSI-
TATEM MOGVNTINAM CONCERNEN-
TES.

In nomine Domini Amen.

Dietberus Dei gratia sancte Moguntiné sedis Archiepiscopus sacri Romani imperii per Germaniam Archicancellarius ac princeps Elector universis & singulis presentes nostras Litteras sive transumpti publicum instrumentum inspecturis Leturis & Legi audituris salutem in Domino sempiternam Et presentibus fidem indubiam adhibere. Noveritis quod die & hora infra scriptis comparuit

P 5

coram

coram nobis in Judicio in Aula nostra nove Arcis sancti Martini civitatis nostre Moguntine nobis in ibi ad jura reddendum & causas audiendum pro tribunali sedentibus honorabilis Devotus nobis in Christo dilectus Magister *Alexander Theoderi* legum Doctor honorabilium devotorum nobis in Christo dilectorum Rectoris provisorumque Doctorum & Magistrorum Alme universitatis studii civitatis nostre Maguntine predictae procurator & Syndicus generalis, pro ut de procurationis & syndicationis hujusmodi mandato legitimam fecit fidem & eo nomine procuratorio & Syndicario quosdam Litteras citationis ad videndum & Audiendum nonnullas Litteras scripturas Jura privilegia Libertates & munimenta pro dicta alma universitate studii predictae civitatis nostre Moguntine facientes Coram nobis producenda transumi & exemplari exemplataque & transumpta hujusmodi in publicam formam redegi mandari Decretumque & auctoritatem nostram ordinariam interponi Litterasque desuper in forma solita & consueta decerni & concedi vel dicendum & causam quare premissa fieri non deberent allegandum alias per nos ad prefatorum Rectoris provisorum Doctorum & Magistrorum petitionem & instanciam contra omnes & singulos sua in negotio hujusmodi communiter vel divisim interesse putantes eorumque procuratores siqui essent in dicta nostra civitate Moguntina pro eisdem in forma solita Decretas & concessas sigilli nostri sub impressione communitas ac in tabulis Ecclesie nostre Moguntine ubi & in quibus Tales & similes

Exe-

Executiones fieri solent executas & affixas una cum earundem Executione hujusmodi per Discretum devotum nobis fidelem in Christo *Georium Oleatoris* de oppido nostro *Aschaffenburg* nostrum & diète sancte sedis nostre Moguntine Cursorem sive pedellum juratum demandato nostro facta in Margine inferiori earundem citationis Litterarum ut apparuit descripta facto realiter & inscriptis infra scriptorum Tenorum exhibuit atque produxit citatorumque in eisdem litteris contentorum non comparencium neque diei hujusmodi termino satisfacere curantium Contumaciam accusavit ipsosque contumaces reputari primitus certas Litteras Apostolicas sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri Domini *Sixti* divina providentia Pape *quarti* moderni primas videlicet fundacionis & Ereccionis studii supradicti. Alteras autem incorporacionis quorundam Canonicatum & prebendarum in Ecclesiis Collegiatis nostrarum civitatis & diocesis Moguntinensis diète alme universitati studii prelibati in filiis Sericeis rubei & crocei colorum. tercias vero earundem incorporacionis Litterarum Jam dictarum Executorias in Cordula Canapia. ultimas autem priorum Litterarum declaratorias similiter in filiis Sericeis prenarratorum Colorum impendente ejus Bulla plumbea bullatas hujuscemodi per eundem sanctissimum nostrum Dominum Papam sepediète universitati generose Concessas facto realiter & inscriptis infra scriptorum Tenorum exhibuit atque produxit asserens & proponens Coram nobis Idem

Syn-

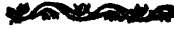
Syndicus nomine quo supra qualiter prenominati sui Principales Rector provisores Doctores & Magistri Dicitis Litteris Apostolicis in Romana curia & aliis diversis mundi partibus ad quas eedem Littere ut timeant propter viarum discrimina & alia varia que evenire possent incommoda & pericula commode & secure deferri non possint necessario indigeant & de contentis & narratis in eisdem litteris Apostolicis fidem facere habeant & debeant.

Quam ob rem si & prenominati suis principalibus super premissis de opportuno remedio provideri litterasque Apostolicas Originales predictas Transumi & exemplari transumptaque & exemplata hujusmodi in publicam formam reddigi mandari, ut ipsis transumptis & exemplatis hujusmodi in Judicio & extra Judicium Tanta fides adhibeatur quanta ipsis Litteris apostolicis originalibus adhiberetur si in medium exhiberentur, Decretum quoque nostrum & auctoritatem ordinariam interponi per nos debita cum instantia postulavit Nos igitur *Dietberus* Archiepiscopus Archicancellarius & princeps Elector suprascriptus attendentes requisitionem hujusmodi esse Justam & Consonam rationi, quodque Justa petentibus non est denegandus assensus Idcirco suprascriptas litteras Apostolicas diligenter inspeximus & vidimus ac de suspicionem fideliter examinavimus, & quia post diligentem inspectionem & fidelem Examinationem hujusmodi Comperimus easdem litteras Apostolicas sanas & integras esse non vitiatas non Cancellatas neque

neque in aliqua sui parte suspectas sed omni prorsus vitio & suspicione Carentes supradictos citatos non Comparentes reputavimus merito prout erant exigente Justicia contumaces & in eorum Contumacia prenarratas Litteras Apostolicas in presentem publicam transumptorum formam redigi & exemplari ac transumi per Notarium & Scribam nostrum Juratum infra scriptum atque transumpta & exemplata hujusmodi cum ipsis originalibus Litteris Apostolicis fideliter Collationari & comportari & subscribi mandavimus & fecimus Decretumque & auctoritatem nostram ordinariam interposuimus & interponimus Dei in Nomine per presentes volentes & auctoritate nostra Ordinaria decernentes quod presenti publico transumptorum instrumento sive Registro ubicunque Locorum in Judicio & extra Judicium merito possit & debeat integra & plenaria fides adhiberi ac talis & tanta qualis & quanta ipsis litteris Apostolicis Originalibus adhiberetur & adhiberi posset in medium si producerentur.

Tenores vero citationis in tabulis execute atque Litterarum Apostolicarum supradictarum secundum ordinem de quibus supra fit mentio de verbo ad verbum sequitur & sunt tales.

Dietberus Dei gracia sancta Moguntine sedis Archiepiscopus sacri Romani imperii per Germaniam Archicancellarius ac princeps Elector in falvis sive Tabulis Ecclesie nostre Moguntine ut moris est citamus citarique mandamus omnes & singulos
sua

sua in scriptis aut ad ea Communiter vel divisim interesse putantes eorumque procuratores si qui sint in civitate nostra Moguntina pro eisdem ut feria sexta proxima post festum sancti Mathei Apostoli compareant Coram nobis mane hora septima audiencie causarum Consueta in aula castri nostri S. *Martini* extra Muros dicte nostre civitatis Moguntine in nostro Judicio ad videndum & audjendum nonnullas Litteras scriptura Jura privilegia libertates & munimenta pro alma universitate studii dicte civitatis nostre facienda coram nobis producenda transfusi & exemplari exemplataque & transumpta hujusmodi in publicam formam redigi mandari decretumque & auctoritatem nostram ordinariam interponi literasque desuper in forma solita & consueta decerni per nos & concedi vel dicendum & causam siquam habeant rationabilem quare premissa fieri non debeant allegandum alioquin ad premissa & alias ad ulteriora prout justum fuerit indubie procedemus.

Dictorum citatorum absentia sive contumacia in aliquo non obstante. In cujus rei testimonium sigillum nostrum presentibus duximus apprimendum. Datum in dicto nostro Castro sancti *Martini* die vicesima Mensis Septembris anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo.

Demandato Domini nostri Reverendissimi *Petrus Rode* Notarius subscripsit per quemcunque Cursorem juratum.

Execu-

Executio hujus mandati five processus facta est in tabulis Ecclesie Maguntine sub missarum solennia die Jovis proxima que fuit festum S. *Mathei* Apostoli per me *Georium Oleatoris de Aschaffenburg* sancte sedis maguntine Cursorem Anno &c. octuagesimo.

Sequitur dein Bulla Erektionis Universitatis Moguntinæ quæ incipit :

Sixtus Episcopus servus servorum Dei ad perpetuam rei memoriam. In superne dignitatis Apostolice specula &c. &c. de ao. 1476. quam vide supra ad hunc annum nr̄o XLI. dein Bulla Incorporationis beneficiorum quæ incipit :

Sixtus Episcopus servus servorum Dei ad perpetuam rei memoriam. Etsi ad universa quæ nostris incumbunt agenda humeris &c. &c. de ao. 1477. quam vide supra ad hunc annum. nr̄o XLIII.

Subsequatur Bulla executoria beneficiorum, quæ incipit: *Sixtus* Episcopus servus servorum Dei Venerabili fratri nostro Archi Episcopo Maguntino salutem & apostolicam benedictionem. hodie littere nostre emanarunt tenoris subsequenti: *Sixtus* Episcopus servus servorum Dei ad perpetuam rei memoriam. Etsi ad universa quæ nostris &c. de ao. 1477. Bullam vide supra ad hunc annum. nr̄o XLIV.

Annectitur tandem Bulla Declarationis priorum Bullarum & incipit: *Sixtus* Episcopus servus serve-

fervorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. In superne dignitatis culmine licet immeriti &c. &c. de ao 1478. quam vide supra ad hunc annum nrō XLV. post hanc bullam sequens legitur conclusio:

In quorum omnium & singulorum fidem & testimonium premissorum Nos *Dietberus* Archi Episcopus Archi Cancellarius ac Princeps Elector supra nominatus Presentes nostras litteras sive presens publicum Instrumentum sive Registrum in se continentes sive continens exinde fieri ac per Notarium nostrum infra scriptum subscribi & publicari mandavimus nostrique sigilli iussimus & fecimus appensione communiri. Data & acta in aula nostra supra dicta sub Anno a Nativitate Domini Millesimo Quadringentesimo octuagesimo, Indictione tertia decima, Pontificatus dicti sanctissimi Domini Sixti Pape quarti anno decimo die Veneris Vicesima secundamensis septembris mane hora septima vel quasi, Presentibus ibidem Discretis devotis nobis in Christo dilectis *Conrado Crotzenberg* presbytero Capellano & *Michaeli Heim* Fiscali nostris testibus ad premissa vocatis specialiter atque rogatis.

Subscriptio Notarii.

Et ego *Petrus Rode de Soltzbach* Clericus Maguntine Diocesis Publicus sacra Imperiali auctoritate Notarius sancteque Moguntine sedjs causarum scriba juratus; Quia preinsertarum litterarum presentationi receptioni transsumptioni aucto-
rita-

ritatisque & Decreti interpositioni Omnibusque aliis & singulis premissis dum sic ut premittitur fierent & agerentur una cum prenominate testibus presens interfui eaque sic fieri, Vidi & audivi, idcirco hoc presens publicum Instrumentum sive transumpti Registrum in viginti quinque foliis papyreis comprehensum & per alium fidelem, me aliis occupato negotiis, ex actis hujusmodi negotiis originalibus extractum & conscriptum de mandato prenominate Reverendissimi in Christo Patris & Domini Domini *Dietberi* Archi Episcopi Moguntini fideliter & diligenter collationavi & collationando & auscultando illud cum Originalibus predictis concordavi ac concordare reperi ac subscripsi publicavi & in hanc publicam formam redegi signoque & nomine meis solitis & consuetis una cum prenominate Reverendissimi Domini nostri Archiepiscopi Moguntini sigilli appensione consignavi rogatus & requisitus in fidem & testimonium omnium singulorum premissorum.

Notificatorias Alexandri VI. neo-electi Pontificis An. MCCCCXCII. Universitati Mog. transmissas vid. apud *de Gudenus Tom. IV. p. 497.*

LI.

SUPPRESSIO ET EXTINCTIO PRÆBENDARVM VNIVERSITATIS.

Clemens Episcopus servus servorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

Tom. III.

Q

La

In super eminenti Apostolicæ sedis specula meritis licet imparibus disponente Domino Constituti & intra mentis nostræ arcana revolventes, quantum ex litterarum studiis Catholica fides tenebrosa ignorantia caligine ac hæresum peste expulsa augetur divinus cultus protendatur, veritas agnoscatur, justitia colatur reliquæ virtutes illustrentur ac bene beateque vivendi via paretur ad ea per quæ studia ipsa ubilibet exeitentur & studiosæ personæ ad excelsum Doctrinæ fastigium aspirantes opportuna subventionis auxilia suscipiant libenter intendimus, & in his nostræ sollicitudinis partes propensius impartimur, prout pia personarum præsertim pontificali dignitate pollentium vota exposcunt, Nosque Locorum & temporum qualitate pensata in Domino conspiciamus salubriter expedire cum itaque sicut accepimus alias postquam foelicis recordationis Sixtus Papa quartus prædecessor noster suadentibus sibi nonnullis per bonæ memoriæ *Dietherum* tunc dum viveret Archiepiscopum Mogunt. expositis causis ad Dei Omnipotentis Laudem & honorem & Orthodoxæ fidei propagationem universitatem studii generalis seu studium generale in civitate Mogunt. Apostolica auctoritate perpetuo decreverat & instituerat ac deinde ad hos ut de cætero perpetuis futuris temporibus Universitas seu studium hujusmodi in civitate præfata ad instar *Bononiens.* *Parisiens.* *Coloniens.* Universitatum studiorum generalium tamen Theologia, Juris Canonici & Civilis quam in qualibet alia licita facultate sive scientia viguisset quod Magister in Theologia

logia, Doctores legentes & studentes inibi omnibus & singulis privilegiis, libertatibus exemptionibus immunitatibus gratiis & indultis quibus alii Magistri Doctores legentes & studentes in *Bononiens.* *Parisiens.* & *Coloniens.* Universitatibus praedictis gaudebant & utebantur uti potiri & gaudere licite & libere possent dicta Apostolica auctoritate statuerat & decreverat eidem Sixto praedecessori pro parte ejusdem *Dietberi* Archiepiscopi expolice quodsi pari Apostolica auctoritate statutum & ordinatum fuisset, quod in singulis *B. Mariae Virginis ad Gradus* nuncupatae *S. Joannis*, *S. Stephani* intra ac *S. Victoris* *S. Petri* *S. Albani* & ejusdem *Beatae Mariae in Campis* &c. nuncupatae extra moenia civitatis Mogunt. nec non *S. Petri Fritzlariensis* *SS. Petri & Alexandri Aschaffenb.* *S. Martini Bingenf.* *S. Bartholomaei* & ejusdem *S. Mariae in Monte* ac *S. Mariae* & *S. Georgei*, alias *S. Leonardi Francofurtensis* & *S. Catharinae in Oppenheim* locorum Mogunt. Dioecesis Secularibus & Collegiatis Ecclesiis in quibus certus Canonicoꝝ numerus tunc habeatur & distinctio praebendarum unus Canonicatus & una praebenda, cum primum illos & illas tunc percessum vel decessum aut privationem seu quamlibet aliam dimissionem illos & illas tunc obtinentium vacare contigisset singulis personis idoneis, quae tamen in Theologia aut medicina vel artibus seu aliquibus & his Magistri aut in Canonico seu civili vel utroque jure Doctores fuissent, & quas rectores & provisores dictae universitatis studii generalis Mogunt. pro tempore existentes ad

hoc duxissent, nominandas per præfatum *Dietberum* & successores suos Moguntinens. Archi Episcopos pro tempore existentes collati fuissent, & de eisdem provisum fuisset ipseque *Dietberus* & pro tempore existens Archiepiscopus Mogunt. præmissorum omnium perpetuus Executor & ei super hoc mandatum & etiam plena potestas dicta Apostolica auctoritate data & concessa fuisset ex his profecto universitas studii Mogunt. hujusmodi eo semper de bono in melius suum susceptura fuisset augmentum quoniam major foret numerus Magistrorum, Doctorum & aliorum legentium in facultatibus seu scientiis præfatis ac iidem Magistri & Doctores ac legentes eo promptius ad hujusmodi laudabile Exercitium excitati fuissent, quo ex hoc pro expensarum eis incumbentium supportandis oneribus sibi liberalius provisum fuisset, qua propter pro parte ejusdem *Dietberi* Archiepiscopi eidem *Sixto* prædecessori humiliter supplicatum fuit, ut in præmissis opportune providere de benignitate apostolica dignaretur idem *Sixtus* prædecessor qui universorum studiorum Generalium & Personarum in his litterarum studio vacantium profectum avido corde appetebat hujusmodi supplicationibus ea in parte tunc benigne inclinatus quod in qualibet collegiatarum Ecclesiarum præfatarum unus Canonicatus & una præbenda quem & quam postquam infra scripte ejusdem *Sixti* prædecessoris Litteræ prædicta universitate studii Mogunt. hujusmodi publicatæ fuissent & tunc qualitercunque tam in prima & tunc proxima quam in qualibet alia vice extra
Roma.

Romanam Curiam simul vel successive etiam in mensibus ordinatiorum percessum vel decessum seu privationem aut quamlibet aliam dimissionem vel amissionem illios & illas pro tempore obtinentium vacare contigisset cum plenitudine juris Canonici ac omnibus juribus & pertinentiis suis singulis personis idoneis quæ tamen in eisdem Theologia aut Medicina vel artibus seu aliquibus ex eis Magistris aut in Canonico seu civili vel utroque Jure Doctores existerent, & quas Rectores & provisores dictæ universitatis studii Mogunt. hujusmodi pro tempore existentes ad hos duxissent nominandas etiam si quælibet personarum hujusmodi plura beneficia Ecclesiastica cum cura & sine cura secularia vel quorumvis ordinum regularia in titulum vel commendam obtineret dummodo ipsi Canonatus & præbendæ dispositioni apostolicæ reservati non essent per prædictum *Dietherum* & successores suos Mogunt. Archi Episcopos pro tempore existentes conferrentur & eisdem personis de illis provideretur ac idem *Dietherus* Archi Episcopus & successores prædicti præmissorum omnium perpetui Executores Mandatum & plenam potestatem super eisdem præmissis pro illorum debita executione eis dando & concedendo existerent, quodque ipsi Canonatus & præbendæ tam prima quam qualibet alia vice etiam in mensibus præfatis vacantes sub quibusvis litteris Apostolicis gratiarum expectatarum revalidationum Collationum nec non reservationum unionum annexionum & incorporationum &c. ad perpetuam vel futuram rei memo-

viam ac nominationum & nominandi facultatum pro quibusvis personis. etiam in favorem quarumcunque Ecclesiarum locorum piorum, Me. usarum Archiepiscopalium & personarum. sub quibuscunque verborum. formis etiam derogatoriis ac aliis insolitis Clausulis & prærogativis familiarum & continuorum Commensalium dicti Sixti prædecessoris & aliorum Romanorum pontificum successorum suorum pro tempore existentium etiam motu proprio & ex certa scientia tunc concessis & in futurum tunc concedendis minime comprehenderentur iuribus Camere Apostolicæ & Ecclesiarum in quibus huiusmodi Canonicatus & præbendæ existebant semper salvis & illæsis remanentibus primo dictæque personæ postquam ad earundem Canonicatum & præbendarum possessionem admittæ fuissent statim illorum fructus redditus & proventus percipere possent cum integritate ac insuper cum primo dictæ personæ huiusmodi eosdem Canonicatus & præbendas pacifice assécutæ fuissent facultatem in qua Magistri & Doctores extitissent in prædicta universitate studii Mogunt. huiusmodi continuo legere teneantur & si ad id negligentes vel remissæ fuissent per *Dietberum* & successores suos Mogunt. Archiepiscopos pro tempore existentes prædictos cum pro parte Rectorum seu provisorum dictæ universitatis studii Mogunt. huiusmodi requisiti fuissent ad eorum hac in parte respectivo debitum exequendum, modis & censuris de quibus illi visum fuisset coarctari possent & ulterius si aliqua ex primo dictis personis per sex menses & ultra

ultra a debita lectura ex causa quam rectores ve
 provifores univerfitatis ftudii Mogunt. prædicti
 minime duxiffent approbandam ceffaviffent Cano-
 nicatu & præbenda quos propterea affecutæ fui-
 ffent alteri perfonæ ad lecturam hujusmodi idoneæ
 per modum præmiſſum conferendis ipfo facto pri-
 vatae exiſterent nullam tamen inhabilitatis notam
 five maculam propterea incurrendo quodque etiam
 perfonæ primo dictæ in prima earum receptione in
 dictis collegiatis Eccleſiis juxta illarum reſpective ſta-
 tuta aliquid ſolvere, etiam quantumcunque minimum
 per earundem collegiatarum eccleſiarum reſpée ca-
 pitula compelli aut coarctari non poſſent ſuæ perpe-
 tuo valiturae & irrefragabilis conſtitutionis edicto
 apoſtolica auctoritate ſtatuit & ordinavit decernens
 ſingulas litteras prædictas & quæcunque alia ſta-
 tuta & quidquid in præmiſſis vel præmiſſorum quo-
 libet a quoquam quavis auctoritate ſcienter vel
 ignoranter contigiſſet attentari, irrita & infecta
 nulliusque roboris vel momenti & alias prout in
 ejusdem Sixti prædeceſſoris litteris Apoſtolicis de-
 ſuper ſub datum Romæ apud S. *Petrum* Anno in-
 carnationis Dominicæ milleſimo quatringteſimo
 ſeptuageſimo ſeptimo Decimo ſeptimo, Kalend. Ja-
 nuarii pontificatus ſui Anno ſeptimo expeditis ple-
 nius continetur & ſubinde ſicut etiam accepimus
 poſtquam ejusdem Sixti prædeceſſoris Litteræ præ-
 dictæ. illarum tenorem & formam in univerſitate
 ſtudii Moguntini prædicti ut præfertur publicatae
 fuerant de Milleſimo quatringteſimo octuageſimo
 uno & una S. *Bartholomæi* ac de milleſimo quatrin-

gentesimo octingentesimo 4to respective annis Domini altero & altera S. *Mariae in Monte* nuncupatae Collegiatarum Ecclesiarum praedicti oppidi Francofurtensis certo tunc expresso modo extradictam curiam vacantibus de primo dictis videlicet quondam *Martino Guppel* de secundo dictis vero Canonicibus & praebendis hujusmodi ut praefertur vacantibus quondam *florentio Zyl* Clericis seu presbyteris tunc in humanis agentibus ac in praedicta universitate studii Mogunt. hujusmodi actu legentibus a tunc existente Archiepiscopo Mogunt. uti earundem litterarum dicti Sixti praedecessoris Executore ac scripta earundem dicti *Sixti* praedecessoris litterarum forma respective provisum fuit, certaue inter *Martinum* praefatum ex una & S. *Bartholomaei* Collegiatae Ecclesiae praedictae Capitulum ex altera partibus lite & causa coram certo tunc illarum partium Judice pendente super primo dictorum Canonatus & praebendae eidem Martino ut praefertur collatorum distributionibus quotidianis post aliquam litis hujusmodi discussionem Martinus ac S. *Bartholomaei* Collegiatae Ecclesiae praedictae Capitulum hujusmodi ad quandam devenerunt inter se bonae fidei concordiam, videlicet quod capitulum dictae Collegiatae Ecclesiae S. *Bartholomaei* singulis annis eidem Martino ejusque successoribus Canonatum & praebendam primo dictos ac eidem *Martino* tunc ut praefertur Collatos pro tempore quomodolibet obtinentibus quatragesima florenos monetae Rhenensis pro omnibus & singulis primo dictorum Canonatus & praebendae eidem

dem Martino collatorum ut præfertur fructibus redditibus & proventibus ac etiam distributionibus quotidianis, Martinus vero & successores prædicti in illorum admiffione pecunias juxta dictæ Collegiæ Ecclesiæ S. *Bartolomæi* statutorum provisionem in admittendis novis Canonicis perfolveri solitas perfolvere respective teneantur & quo ad florentium prædictum Lis pariter & Causa inter eum ex una S. *Maria del monte* Collegiæ Ecclesiæ prædictæ capitulum ex altera partibus super ejusdem *florentii* admiffione in canonicatum & præbendam secunda dictorum eidem *florentio* ut præfertur collatos contestata sed non ulterius profecuta fuit, ac pariter de eodem anno millesimo quatringsentesimo octuagesimo quarto orta quoque inter tunc existentem Universitatis studii Mogunt. hujusmodi administratorem ex una & S. *Mariae* & S. *Georgii* alias S. *Leonardi* Collegiæ Ecclesiæ præfati oppidi Francofurtensis Capitulum ex altera partibus controversia super redditione rationis annuorum reddituum quorundam canonicatus & præbendæ dictæ Collegiæ Ecclesiæ S. *Mariae* & S. *Georgei* alias S. *Leonardi* hujusmodi qui eidem Universitati studii Mogunt. præfati tunc incorporati reperiebantur ad dirimendam controversiam hujusmodi inter eos conventum extitit quod Collegiæ Ecclesiæ S. *Mariae* & S. *Georgei* alias S. *Leonardi* hujusmodi Capitulum præfatum quindecim florenos monetæ præfate ad rationem viginti quatuor alborum pro quolibet floreno hujusmodi Universitati studii Mogunt. præfati Universitas vero studii Mogunt. hu-

jusmodi dictæ Collegiæ Ecclesiæ *S. Mariæ & S. Georgei* alias *S. Leonardi* hujusmodi Capitulo pro statutorum medietate vino admissionis & Campanarum jure novem florenos hujusmodi annuatim respective persolverent & successeve ut tam pernitiola litium semina per quæ universitati studii Mogunt. uberes non proveniebant fructus, quod *Sixtus* prædecessor & *Dietberus* Archi Episcopus præfati ex præmissis præventuros esse speraverant evellerentur & ut Magistri Doctores & legentes in Universitate studii Mogunt. hujusmodi tunc & pro tempore existentes per animorum tranquillitatem & rectam eorum laboribus mercedis assignationem litterarum cultui attentius libentiusque incumberent, tunc existens universitatis studii Mogunt. præfati provisor sæcularis de tunc existentium Magistrorum Doctorum & Legentium hujusmodi consensu ad infra scriptam singularum canonicatum & præbendarum singularum Ecclesiarum præfatarum & beneficiorum in eis respective existentium, singulis Magistris Doctoribus & legentibus in universitate studii Moguntini præfati tunc & pro tempore existentibus decrevit assignationem videlicet quod imposterum Theologiæ Magistris *S. Petri* extra mœnia præfata in utroque Jure Doctoribus *S. Victoris* extra mœnia hujusmodi *S. Bartholomæi Francofurtensis SS. Petri & Alexandri Aschaffenburgensis & S. Petri Fritzlaricnsis* Medicinæ Doctores & *S. Stephani* Mogunt. artium vero Magistris *S. Joannis* intra *B. Mariæ Virginis* in *Campis* extra mœnia præfata *B. Mariæ Virginis* in

monte

monte S. Leonardi Francofurtensis *S. Martini Bingenæ* ac *S. Catharinæ in Oppenheim* Oppidorum hujusmodi Collegiatarum Ecclesiarum prædictarum Canonicatus & præbendæ ac perpetuum simplex beneficium Ecclesiasticum vicaria nuncupatum in prædicta Collegiata Ecclesia *S. Albani* extra mœnia hujusmodi respectively deberentur ac alias prout in Instrumento assignationis hujusmodi desuper confecto etiam plenius continetur postmodum vero de Anno ejusdem Domini millesimo quingentesimo quarto etiam uno & una *S. Stephani* Mogunt. qui & quæ Medicinæ lectori & subinde de Anno præfati Domini millesimo quingentesimo octuagesimo septimo altero & altera *S. Joannis* intra, ac reliquo & reliqua *B. Mariæ Virginis* Collegiatarum Ecclesiarum præfatarum Canonicatibus & præbendis nec non suprædicto perpetuo simplici beneficio Ecclesiastico vicaria nuncupato in prædicta Collegiata Ecclesia *S. Albani* extra mœnia præfata qui & quæ ac quod artium Magistris in vim assignationis hujusmodi debiti ac debitæ ac debitum respectively reperiebantur certo etiam tunc expresso modo extra dictam curiam vacantes Canonicatus & præbendæ prædicti ac beneficium hujusmodi ut præfertur tunc vacantes & vacans ab eorundeni *S. Stephani* & *S. Joannis* ac *B. Mariæ Virginis* & *S. Albani* Collegiatarum Ecclesiarum præfatarum Capitulis cum hoc tamen quod *S. Stephani* quatraviginta *S. Joannis* triginta *B. Mariæ Virginis* alios triginta ad rationem viginti sex *S. Albani* vero Collegiatarum Ecclesiarum præfatarum Capitula quatraviginta

traginta florenos auri & viginti quatuor alborum
 respective rationem dictæ universitati studii Mo-
 gunt. præfati persolvere annuatim respective te-
 nerentur restituti seu incorporati ac restitutæ seu
 incorporatæ nec non restitutum seu incorpora-
 tum respective fuerunt ac fuit cum autem sicut
 etiam nobis pro parte venerabilis fratris Nostri
Lotbarii Francisci ex Comitibus de *Schönborn*
 moderni Archiepiscopi Moguntinen. ac unius ex
 Sacri Romani Imperii principibus & Electoribus
 nuper expositum fuit, omnia & singula præmissa
 inter *Martinum* & universitatem studii Mogunt.
 præfati illiusque tunc Existentem provisorum &
 Administratorem nec non *S. Bartholomæi* ac *S. Ma-
 ria del Monte* ac *S. Stephani* & *S. Joannis* & *Beate
 Mariae Virginis* ac *S. Albani* Collegiatarum Eccle-
 siarum hujusmodi capitula præfata utpote contra
 præfatæ ejusdem Sixti prædecessoris constitutionis
 edictum irritanti Decreto vallatum nulliter & de
 facto gesta irrita & invalida nulliusque roboris &
 momenti fuisse & fore noscantur & licet hucusque
 observata fuerint & observentur de præfenti nihil
 tamen eidem universitati studii Mogunt. præfati
 congrui subsidii nihilque attulerint nec afferant sta-
 bilimenti quinimo ob incongruam eidem univer-
 sitati studii Mogunt. hujusmodi & in ea jura artes-
 que præfatas profiteri debentibus ut præfertur as-
 signatorum assignationem & sic omnimodam non-
 nullorum ex emolumentis assignatis præfatis sæva
 vi temporum bellorumque ac hæresis inibi grassan-
 tium Tyrannide suadente cessationem publici civi-
 lis & Canonici Jurium ac Medicinæ artiumque præ-
 fatarum

fatarum professoribus a multo tempore caruerit & careat ad præsens quapropter Juventus jura, Medicinam artesque hujusmodi addiscere cupiens propingua hæreticorum Gymnasia in quibus omnia studia ad hæreses & falsa dogmata propaganda diriguntur & sapientia hujus seculi gubernantur cum magno spiritualium & temporarium rerum damno & in maximum nostræ religionis dedecus quin & detrimentum adire cogitur & dictus *Lotbarius Franciscus* Archiepiscopus intimis deplorans Lacrymis quod in civitate illa in qua ingenio *Theodorici Grosmandi* ars Typographica suum suscepit exordium solentiarum cultus suum propediem sortiturus sit exitum provideque considerans quod si universitas studii Mogunt. præfati omnino deseratur exuviæ illæ Catholicæ religionis quæ in illis partibus ab hæreticæ pravitate faucibus gratia adjuvante Domini ereptæ adhuc vigent per venenatorum ebibitionem dogmatum aliqua in parte ni penitus extinguerentur ad evitandum tam grande periculum & ne universitas studii Mogunt. præfati omnino deseratur non nullos presbyteros Societatis Jesu qui in ea philosophiam & Theologiam ac humaniores litteras legunt propriis suæ Archi Episcopalis Mogunt. & Electoralis mensæ sumptibus alendos conduxit alaque de præsentis & licet omnia & singula per Sixtum prædecessorem præfatum in præfata ejus constitutione pro bono pacis ejusdem universitatis studii Mogunt. ac stabilitate & regimine provide statuta & decreta fuerint nihilominus affectio singulorum Canoniarum & præbendarum

in

in singulis Collegiatis Ecclesiis præfatis ad hoc ut singuli Canonicatus & præbendæ hujusmodi singulis Doctoribus & Magistris cæterisque in universitate studii Mogunt. præfati legentibus hujusmodi conferrentur & de illis respective provideretur illam ut rerum usus edocuit non videtur exhibere spem stabilitatis quam constitutio ipsa exoptare quæque ipsi universitati studii Mogunt. præfati per opportuna fore dignoscitur nullus enim reperiri valet Doctor seu Magister operam suam inibi impensurus laboribus suis mercedem expectaturus, nisi prævia annullatione omnium & singulorum per Martinum & universitatem studii Mogunt. præfati illiusque proviforem & administratores ac *S. Bartholomæi* & *S. Mariæ del Monte* ac *S. Stephoni* & *S. Joannis* ac *B. Mariæ Virginis* & *S. Albani* Collegiatarum Ecclesiarum præfatarum Capitula hujusmodi nulliter tamen & de facto ut præfertur gestorum infra scripti singuli Canonicatus & præbendæ omnium & singularum infra scriptarum collegiatarum Ecclesiarum videlicet duo & Duæ *S. Petri* in qua viginti nec non sexdecim duo & duæ *S. Victoris* in qua viginti nec non decem duo & duæ Equestris nuncupatæ *S. Albani* in qua sexdecim nec non duodecim & unus & una *S. Stephani* in qua septem nec non una præpositura inibi principalis & una custodia secunda dignitates existentes nec non duodecim unus & una *B. Mariæ Virginis ad Gradus* nuncupatæ Mogunt. in qua duodecim unus & una similiter Equestris nuncupatæ *S. Ferrutii Bleidenstatt* in quo octo nec non octo unus & una
olim

olim *B. Mariae Virginis in Campis* etiam nuncupatae nunc vero *S. Crucis* extra moenia Civitatis Mogunt. Dioecesis in qua decem nec non quindecim unus & una *S. Joannis Baptist.* Mogunt. in qua decem nec non septem unus & una *S. Bartholomaei* francofurtensis in qua duodecim nec non sex unus & una *Beatae Mariae Virginis in monte* similiter nuncupatae etiam francofurti in qua novem nec non unum & unus & una *S. Mariae* & *S. Georgei* alias *S. Leonardi* pariter Francofurti in qua sex unus & una *SS. Petri & Alexandri* Aschaffenburgensis in qua octodecim nec non novem ac reliqui & reliquae *Canonicatus & praebendae S. Petri fritzlariae* oppidorum dictae Mogunt. Dioecesis *secularium & Collegiatarum Ecclesiarum* in qua decem *Canonicatus & praebendae* nec non novem perpetua *simplicia* personalemque residentiam forsitan *requiritia beneficia Ecclesiastica Vicariae* aut aliter nuncupata perpetuo respective *canonice erecti & erectae ac erecta* reperiuntur ille videlicet *Canonicatus*, & illa *praebenda* quem & quam cum primum in *singulis Collegiatis Ecclesiis praefatis* respective contigerit vacare, ut infra perpetuo *supprimerentur ac extinguerentur ac cujuslibet ex singulis canonicatibus & praebendis* sicut praefertur *supprimendis & extingendis fructus redditus & proventus* universitati studii Mogunt. praefati etiam perpetuo ut infra applicarentur & *appropriarentur aliqua infra scripta fierent & ordinarentur ex hoc profecto* divinus cultus in *singulis Collegiatis Ecclesiis praefatis* suum non sentiret detrimentum ac
per-

perpetuæ dicti universitatis studii Mogunt. stabilitati per opportune cōsuleretur, nos qui dudum inter alia volumus quod petentes beneficia Ecclesiastica aliis unire tenerentur exprimere eorum verum annum valorem, alioquin unio non valeret idemque servaretur in quibusvis dismembrationibus Concessionibus & applicationibus de quibuscunque fructibus & bonis Ecclesiasticis prædictis in quorum humilitatem altissimus ad sustinendas ejus vices in terris eligere dignatus est, ubi in supremo militantis Ecclesiæ folio constituti fuimus universas orbis Christiani provincias prout pastoralis officii sollicitudo postulabat indefessæ mentis nostræ acie perlustravimus illasque singulas sic nobis perlustrantibus Germania provinciâ occurrît quæ superioribus seculis inter cæteras fortissimæ ipsius Nationis laudes atque virtutes sinceræ fidei Christianæ religionis Cultu ita eminere consuevit ut reliquis Christianæ reipublicæ partibus non minori exemplo quam Ornamento & decori extitit postmodum vero tot tantisque in ea instinctu Sathanæ excitatis de religione diffidiis tam miserandum in modum afflicta fuit ut nemo vel mediocri pietate præditus sine gemitu & Lachrimis tam grandem animarum facturam intueri queat, nam provinciam hujusmodi olim perfecti decoris vidimus & postquam super eam flevimus illam præcipue in nobis excitavimus curam per quam quibusvis possimus modis ea, quæ a prædecessoribus nostris apta sanandis illius vulneribus ipsis ab ea ulterius arcendis remedia provide exhibita fuerunt

salub-

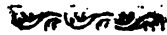
Salubriora per nos indies efficerentur hinc pium & laudabile *Lotharii Francisci* Archi Episcopi præfati propositum benignis suscepimus auribus illudque in Domino laudavimus & attendentes quod non tam personarum divino nomini psallentium quam validissimo scientiarum Clypeo Armatarum Cultus Orthodoxæ religioni procurantur Triumphum ipsum *Lotharium Franciscum* Archi Episcopum nec non dilectos filios modernos administratores & provisores Universitatis studii Mogunt. hujusmodi a quibusvis Excommunicationis suspensionis & interdicti aliisque Ecclesiasticis sententiis Censuris & poenis a jure vel ab homine quavis occasione vel causa latis si quibus quomodolibet innodati existunt ad effectum præsentium tantum consequendum harum serie absolventes & absolutos fore censentes motu proprio & ex certa scientia meraque deliberatione nostra deque Apostolicæ potestatis plenitudine devoto congregationis particularis nonnullorum S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalium deputatæ omnia & singula per *Martinum* & Universitatem studii Mogunt. hujusmodi illiusque tunc existentes provisorem & administratores nec non S. *Bartholomæi* ac S. *Mariæ del monte* & S. *Stephani* & S. *Joannis* ac B. *Mariæ Virginis* & S. *Albani* Collegiatarum Ecclesiarum præfatarum Capitula hujusmodi & quoscunque alios hucusque super præmissis contra formam & tenorem dictæ constitutionis a Sixto prædecessore prædicto super eisdem præmissis ut præfertur emanatæ nulliter & de facto gesta nec non omnes & singulas concordias inter *Martinum* & universita-

tem studii Mōgunt. illiusque tunc existentem provi-
 visorem & Administratores nec non S. *Bartholomæi*
 & S. *Mariæ del monte* ac S. *Stephani* & S. *Joannis*
 ac B. *Mariæ Virginis* & S. *Albani* Collegiatarum
 Ecclesiarum hujusmodi capitula prædicta & quos-
 cunque alios desuper initas apostolica auctoritate
 annullamus ac nulla & invalida nullasque & inva-
 lidas nulliusque roboris & momenti fore & esse il-
 lorumque & illarum prætextu nullumque Jus nul-
 lumque titulum etiam coloratum possidendi alicui
 tribui aut in jus vel controversiam. juris reduci
 posse perinde ac si omnia & singula gesta præfata
 nunquam gesta & Concordiæ præfatæ nunquam de-
 super inita fuissent volumus & declaramus nec non
 omnes & singulas lites & Causas siquæ desuper in-
 ter Universitatem studii Mogunt. illiusque provi-
 sores & administratores ac S. *Bartholomæi* & S. *Ma-
 riæ del monte* S. *Stephani* & S. *Joannis* B. *Mariæ
 Virginis* & S. *Albani* Collegiatarum Ecclesiarum
 præfatarum capitula præfata ac inter quoscunque
 alios coram quocunque Judice competente præmis-
 sorum occasione ortæ nunc pendeant seu imposte-
 rum orituras pendere contigerit poenitus ad nos
 avocamus omnesque & singulas lites præfatas quoad
 universitatem studii Mogunt. illiusque provisos &
 administratores ac S. *Bartholomæi* S. *Mariæ del monte*
 S. *Stephani* S. *Joannis* B. *Mariæ Virginis* & S. *Albani*
 Collegiatarum Ecclesiarum hujusmodi capitula præ-
 fata & quoscunque alios etiam quo orituras ex nunc
 prout ex tunc & econtra ac ubi illas pro tempore
 oriri contigerit poenitus extinguimus & extinctas
 esse

esse etiam volumus nec non universitati studii Mogunt. illiusque administratoribus & provisoribus ac S. *Bartholomæi* S. *Mariæ del monte* S. *Stephani* S. *Joannis B. Mariæ Virginis* & S. *Albani* Collegiarum Ecclesiarum hujusmodi capitulis præfatis ac quibuscunque aliis super præmissis perpetuum silentium dicta auctoritate imponimus & attento quod pro ut experientia docuit, affectio Canonicatum & præbendarum primo dictorum prædictæ universitatis studii Mogunt. ac in ea lectorum manutentione illorumque congrua sustentatione a præfato *Sixto* prædecessore ut præfertur de mandata suum hujusque fortiri non potuit integrum effectum, quin ex ea tot tantæque lites præfatæ exortæ fuerint ut igitur manutentioni sustentationique præfatorum ac præfatæ universitatis studii Mogunt. tranquillitati quæ studiosorum animis consentanea est per opportune consulatur & ne juventus illa pro addiscendis juribus infra scriptis ac catholicorum Cathedras in orthodoxæ religionis & animarum perniciem adire cogatur duos & duas nuncupatæ S. *Petri* ac duos & duas S. *Victoris* ac duos & duas Equestris nuncupatæ S. *Albani* ac unum & unam S. *Stephani* ac unum & unam præfatæ *Mariæ Virginis ad gradus* nuncupatæ ac unum & unam S. *Joannis Baptistæ* Mogunt. ac unum & unam similiter Equestris nuncupatæ S. *Ferrutii* in *Bleidenstatt* ac unum & unam olim *B. Mariæ Virginis* in *Campis* etiam nuncupatæ nunc vero S. *Crucis* extra mœnia civitatis Mogunt. ac unum & unam S. *Bartholomæi* *Frankofurti* & unum & unam ejusdem *B. Mariæ*

Virginis in monte nuncupatæ etiam Francofurti ac unum & unam S. *Mariæ* & S. *Georgei* alias S. *Leonardi* pariter Francofurti ac unum & unam SS. *Petri* & *Alexandri* Afchaffenburgensis nec non reliquum & reliquam S. *Petri* Fritzlariæ oppidorum præfatorum dictæ Mogunt. Dioecesis Collegiatarum Ecclesiarum præfatarum Canonicatus & præbendas quorum cujuslibet & illis forsan respectively annexorum fructus redditus & proventus viginti quatuor Ducatorum auri de Camera secundum communem existimationem valorem annum ut etiam accepimus non excedunt cum primum illos & illas ac quemlibet illorum & illarum percessum etiam ex Causa permutationis vel decessum seu privationem & quamvis aliam dimissionem & amissionem aut religionis ingressum & professionis emissionem illos & illas nunc respectively obtinentium aut alias quovis modo etiam apud sedem Apostolicam etiam in aliquo ex mensibus nobis & Romano Pontifici pro tempore existenti sedique præfatæ per quascunque constitutiones apostolicas ac nostras ac Cancellariæ Apostolicæ regulas edictas vel edendas & concordata dudum inter sedem Apostolicam præfatam & inclitam nationem germanicam inita vel alias quomodolibet reservatis seu ordinariis Collatoribus etiam per constitutiones & regulas easdem & Concordata hujusmodi vel alia privilegia & indulta hæctenus concessa & imposterum concedenda competentibus vacare contigerit etiam si actu nunc ut præfertur aut alias quovis modo quem etiam si ex illo quævis generalis reservatio etiam in corpore
 juris

juris clausa resultet presentibus haberi volumus pro expresso & quorumcunque personis seu per liberas resignationes illos & illas nunc respective obtinentium vel quorumvis aliorum de illis in Romana curia vel extra eam etiam coram Notario publico & testibus sponte factas aut assencionem aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum quavis auctoritate collatorum valent etiam tanto tempore vacaverint, quod eorum collatio juxta Lateranens. statuta Concilii ad sedem Apostolicam respective legitime devoluta existat ipsique Canonicatus & prebendae dispositioni apostolicae specialiter vel alias generaliter reservati existant & super eis inter aliquos Lis cujus statum presentibus haberi volumus pro expresso pendeat indecisa illorumque & illarum respective titulos collativos ex nunc prout ex tunc ac postquam illi & illae ut praefertur vacaverint apostolica auctoritate praefata salva tamen & illaesa remanente in reliquis quo ad privilegia nec non exemptiones & immunitates eidem universitati studii Mogunt. ac lectoribus & juvenibus in ea legentibus & studentibus antea per dictum Sixtum praedecessorem concessa & concessas nec non quoad ejusdem universitatis studii Mogunt. directionem & superioritatem per eundem Sixtum praedecessorem demandatam praefata ejusdem Sixti praedecessoris constitutione desuper edita ad infra scriptorum effectum tantum, & non in aliam causam dicta apostolica auctoritate motu pari sine tamen praepudicio illos & illas nunc obtinentium perpetuo supprimimus & extinguimus illisque sic suppressis

& extinctis omnia & singula bona res proprietates
 fructus jura obventiones & emolumenta quæcun-
 que in quacunque re consistentia & undecunque
 provenientia & ad singulos Canonicatus & singulas
 præbendas ut præfertur suppressos & extinctos ac
 suppressas & extinctas respective spectantia & per-
 tinentia, non tamen illa pro distributionibus quo-
 tidianis si quæ fuerint assignata quæ singulis singu-
 larum Collegiatarum Ecclesiarum præfatarum in
 quibus suppressio & extinctio singulorum Canoni-
 catuum & præbendarum suppressorum & extincto-
 rum ac suppressarum & extinctarum hujusmodi su-
 um pro tempore sortitæ fuerint effectum respecti-
 ve capitulis reservata & incorporata illorumque re-
 spectively remanentibus Canonicis pro eorum distri-
 butionibus quotidianis seu earundem distributio-
 num quotidianarum augmento remaneant, & cum
 eadem lege ut iis quibus distributiones ipsæ alias
 pro servitio Chori & cultu divino in singulis colle-
 giatis Ecclesiis præfatis acquiri solent & debent ac-
 quirantur præfatæ universitati studii Mogunt. hu-
 jusmodi ita quod liceat eidem universitati studii
 Mogunt. hujusmodi illiusque administratoribus
 nunc & pro tempore existentibus præfatis eorum-
 que bonorum rerum proprietatum fructuum red-
 dituum & proventuum jurium obventionum & emo-
 lumentorum præfatorum veram realem & actualem
 possessionem per se vel alium seu alios eorum &
 dictæ universitatis studii Mogunt. præfati nomi-
 bus propria auctoritate libere apprehendere &
 apprehensionem perpetuo retinere, cum hoc tamen
 quod

quod omnium & singulorum Canonicatum & singularum præbendarum ut præfertur suppressorum & extinctorum ac suppressarum & extinctarum illorumque & illarum respective bonorum rerum jurium proprietatum præfatorum respective fructus redditus & proventus postquam suppressio & extinctio præfatæ in omnibus & singulis Canonicatibus & præbendis præfatis ut præfertur suppressis & extinctis seu illorum aliquo earum sortitæ fuerint effectum a persona idonea per ejusdem Universitatis studii Mogunt. rectores & provisores nunc & pro tempore existentes præfatos quolibet triennio deputanda & approbanda, quæ persona idonea ut præfertur deputata & approbata omnium & singulorum fructuum reddituum & proventuum præfatorum ut infra exactorum eidem Universitati studii Mogunt. illiusque rectoribus & provisoribus nunc & pro tempore existentibus præfatis rationem per nunc & pro tempore existentem Archiepiscopum Moguntinum præfatum an ille rite & recte facta fuerint cum facultatibus quas ad id opportunas eidem Archiepiscopo nunc & pro tempore existenti modo tribuimus revidendam reddere quolibet anno debeat & teneatur percipi & exigi, fructusque redditus & proventus præfati ut præfertur exacti & percepti in quatuor lectorum idoneorum unius videlicet Juris publici & feudalis ac unius juris Canonici ac unius Codicis & digestorum ac unius Medicinæ prædictæ universitatis studii Mogunt. rectores & provisores nunc & pro

tempore existentes præfatos juxta formam & tenorem præfatæ constitutionis Sixti prædecessoris hujusmodi nominandorum & ad eorum nutum amovibilem, qui jura præfata sedulo & publice in ejusdem universitatis studii Mogunt. scholis per se ipsos nisi infirmitatis impedimento detenti fuerint quo impedimento hujusmodi tantum durante & non ultra per alias prævia Archi-Episcopi ac rectorum & provisorum nunc & pro tempore existentium præfatorum licentia & approbatione singulis diebus & horis solitis ab Archiepiscopo Moguntino ejusdemque universitatis studii Mogunt. rectoribus & provisoribus nunc & pro tempore existentibus præfatis præscribendis legere debeant & teneantur salarium vero unicuique e Lectoribus præfatis ratam partem solvendo & non in alios usus converti debeant, si vero suppressione & extinctione præfatis nec non appropriatione & applicatione infra scriptis earum respectively effectum fortitis lectores præfati illorum respectively lecturæ munus ut præfertur non expleverint aut lectorum hujusmodi nominatio ut præfertur non fiat tunc & eo casu ac donec & quousque illorum respectively lecturæ munus hujusmodi ab eisdem lectoribus debite expleri & illorum nominatio ut præfertur fieri contigerit fructus redditus & proventus præfati omnium & singulorum Canonicatum & præbendarum omnium & singularum collegiatarum Ecclesiarum præfatarum ex nunc ut præfertur in eis respectively suppressorum & extinctorum ad illarum in quibus Canonicatus & præbendæ ut præfertur

fertur suppressi & extincti fuerint respective Capitula & Canonicos spectent & pertineant & dummodo in eadem universitate studii Mogunt. Lectores & presbiteri præfati dictæ societatis Jesu alias facultates legunt pro quibus mensa Archi-Episcopalis & Electoralis Mogunt. ut pariter accepimus annuam summam florenorum mille & sexcentorum monetæ illarum partium solvere solet & pro qua solvenda *Lotbarius Franciscus Archi-Episcopus* præfatus se suosque successores suffragantibus sibi quatenus opus sit infra scriptis facultatibus a nobis ut infra sibi concedendis pro phylosophiæ ac Theologiæ speculativæ & moralis ac sacræ scripturæ lectionibus horis & diebus præfatis in præfata universitate studii Mogunt. habendis obligare debeat ut teneatur motu & auctoritate paribus supportatis tamen per universitatem studii Moguntini illiusque rectores & provisores præfatos omnibus & singulis canonicatum & præbendarum suppressorum & extinctorum ac suppressarum & extinctarum hujusmodi oneribus si quæ sint perpetuo applicamus & appropriamus & attento quod omnium & singulorum sexdecim Canonicatum & præbendarum ut præfertur ex nunc suppressorum & extinctorum hujusmodi respective vacatio uno eodemque tempore evenire non valet cum hoc quod interim quo omnes dicti sexdecim Canonicatus & præbendæ vacaverint quatenus illorum Canonicatum & præbendarum qui vacaverint & respective suppressi & extincti illorumque respective fructus, redditus & proventus applicati & appropriati ut præfertur

respective fuerint fructus redditus & proventus
 Salario annuo & quatuor lectoribus hujusmodi sol-
 vi, quatenus vero hujusmodi Salaria non suffi-
 ciant pro illis annis donec suffecturi erunt in libro-
 rum emptionem pro ejusdem universitatis studii
 Mogunt. Bibliothecæ servitio converti & sic respec-
 tive quatenus fructus præfati secundo aut tertio
 aut quarto Lectoribus hujusmodi non sufficerent,
 quatenus vero fructus redditus & proventus præ-
 fati uni duobus tribus aut quatuor lectoribus præ-
 fatis sufficiant statim in congruum illorum respec-
 tive Salarium præfatum & non in ullam aliam
 omnino causam assignari & erogari debeant, &
 cum hac prælatione ut primo pro jure publico &
 feudali secundo jure Canonico tertio pro Codicis &
 Digestorum & quarto locis pro Medicinæ hujus-
 modi lectura institui debeant & ex nunc quatenus
 opus sit lecturas præfatas ordine præmissis institu-
 mus & erigimus ac institutas & erectas esse volu-
 mus & insuper attento quod sicut pariter accepimus
 fructus redditus & proventus omnium & sin-
 gularum Canonicatum & præbendarum omnium
 & singularum Collegiatarum Ecclesiarum præfata-
 rum non in cujuslibet earum respective distinctis
 præbendis sed in quodam eorundem fructuum re-
 partimento quod ab earum omnibus & singulis re-
 spectively capitulis certis anni temporibus habetur
 consistunt, motu pari mandamus quatenus omnium
 & singularum Collegiatarum Ecclesiarum præfata-
 rum in quibus suppressio & extinctio præfatae ear-
 um pro tempore sortitæ erunt effectum respecti-
 ve

ve Capitula in manibus personæ ad exigendum fructus redditus & p.ventus præfatos ut præfertur pro tempore deputatæ & approbatæ eorum vel eorundem fructuum reddituum & proventuum portionem & canonicatum in eis tunc respective suppressum & extinctum quomodolibet spectantem juxta repartimentum hujusmodi ac prævia dicti repartimenti ratione eidem personæ tunc ut præfertur deputatæ & approbatæ pro tempore existenti reddenda integraliter & absque ulla diminutione perinde ac si universitas studii Mogunt. hujusmodi unus ex illorum respective Canoniceis vere & realiter existeret, in eisdem eorum respective Ecclesiis inserviret, consignare debeant & teneantur & ut suppressio & extinctio nec non applicatio & appropriatio omniaque & singula præmissa utpote bonum publicum respicientia debitæ sollicitæque Executioni demandetur *Lothario Francisco Archi-Episcopo Mogunt. illiusque successoribus pro tempore existentibus Mogunt. Archi-Episcopis præfatis motu simili ac etiam in virtute sanctæ obedientiæ districtè præcipiendo mandamus ac etiam committimus quatenus ipse tanquam sedis Apostolicæ delegatus omnique & plena facultate desuper oportuna iussultus ejusque successores præfati suppressionem & extinctionem ac applicationem & appropriationem aliaque præmissa quanto citius Executioni semper & quodocunque a dato præsentium tantum etiamsi sexdecim Canonicatus & præbenda aut aliqui eorum tunc actu ut præfertur non vacaverint & sine præjudicio Canonicatus*

nicatus & præbendas præfatas, qui tunc non vacaverint obtinentium demanda. si curet & curent per quæcunque juris remedia compellatque & compellant qui ad id fuerint compellendi tam ad suppressionem & extinctionem nec non applicationem & appropriationem prædictas ad hoc ut illæ, quam primum earum debitum fortiantur effectum quoad nominationem lectorum præfatorum, nec non lectores ipsos ut eorum respectivè lecturæ munus in prædicta Universitate studii Mogunt. horis & diebus præfatis sedulo expleant eidem *Lothario Francisco* Archi - Episcopo ejusque Successoribus Mogunt. Archi Episcopis pro tempore existentibus præfatis ut omnes & singulos Mensæ Archi Episcopalis & Electoralis Mogunt. fructus redditus & proventus ut prædicta summa mille & sexcentorum florenorum hujusmodi annuatim pro manutentione Lectorum aliarum facultatum & artium in præfato studio Mogunt. persolvendorum ut præfertur obligare libere & licite valeant quatenus opus sit licentiam desuper & facultatem dicta apostolica auctoritate concedimus & impartimur ac præterea ex nunc plenum jus in sexdecim Canonicatibus & præbendis ex nunc ut præfertur suppressis & extinctis vel ad illos vere & non fictè præfatæ universitati studii Moguntini hujusmodi omnino acquisitum existere ac suppressionem & extinctionem præfatas in uno & una ex sexdecim Canonicatibus & præbendis ex nunc ut præfertur suppressis & extinctis effectum fortitas in reliquis quindecim Canonicatibus & præbendis, hujusmodi totum integrum effectum fortitas

fortitas esse dictamque Universitatem studii Mogunt. prædicti beneficio regularum nostrorum & Cancellariæ Apostolicæ regulis de non tollendo jure quæsito ac de annali & triennali possessoribus gaudere dictosque sexdecim Canonicatus & præbendas ex nunc ut præfertur suppressos & extinctos de cætero & illorum respective obtinentium personis ad hoc ut de illis in alterius quam suppressionis & extinctionis nec non universitatis studii Mogunt. hujusmodi favorem disponi quovis modo possit minime vacare posse Archi - Episcopo Mogunt. pro tempore existenti ac omnibus & singulis omnium & singularum Collegiatarum præfatarum capitulis præfatis aliisque ad quos dictorum sexdecim Canonicatum & præbendarum ex nunc ut præfertur suppressorum & extinctorum hujusmodi tunc pro tempore vacantium collatio provisio & quævis alia dispositio communiter vel divisim cessantibus reservationibus & affectionibus Apostolicis spectat & pertinet ne de illis cum vacaverint ut præfertur etiam prætextu quorumcunque privilegiorum & indultorum etiam sub quibuscunque tenoribus & formis concessorum nec non concordatorum præfatorum providere seu de illis disponere quovis modo præsumant districtius inhibentes ac ex nunc omnes & singulas provisiones Collationes & quasvis alias dispositiones de sexdecim Canonicatibus & præbendis ex nunc suppressis & extinctis & illorum aliquo quovismodo vacaturis & vacaturo in alterius quam suppressionis & extinctionis ac universitatis studii Mogunt. hujusmodi favorem etiam per

nos & sedem & eandem etiam cum quibusvis clau-
 sulis & decretis faciendas tanquam præter & con-
 tra mentem & intentionem nostram factas nullas &
 invalidas nulliusque roboris vel momenti fore ,
 nullumque per eas cuiquam Jus acquiri vel etiam
 coloratum titulum possidendi tribui posse , præ-
 sentes quoque validas & efficaces fore & esse suos-
 que plenarios & integros effectus sortiri & obtinere
 easque sub quibuscunque similium & dissimilium
 gratiarum revocationibus suspensionibus Limitatio-
 nibus derogationibus aut aliis contrariis dispositio-
 nibus per quascunque constitutiones apostolicas &
 Cancellariæ prædictæ regulas &c. per nos & succes-
 sores nostros Romanos pontifices pro tempore
 existentes ac sedem eandem etiam motu simili &c.
 consistorialiter ac cum nominum & cognominum
 sexdecim canonicatus & præbendas ex nunc ut præ-
 fertur suppressos & extinctos nunc & pro tempore
 respectively obtinentium nec non universitatis studii
 Mogunt. prædicti ac datæ earundem præsentium
 specifica & expressa mentione ac alias sub quibus-
 cunque tenoribus & formis pro tempore factis &
 concessis minime comprehendi sed semper ab illis
 excipiet quoties illæ emanabunt, toties in pristi-
 num & validissimum statum restitutas repositas &
 plenarie reintegratas & de novo etiam sub quacun-
 que posteriori data per universitatem studii Mo-
 gut. hujusmodi illiusque Rectores & provisores
 nunc & pro tempore existentes præfatos quando-
 cunque eligenda concessas esse & fore, sicque & non
 alias per quoscunque Iudices ordinarios vel dele-
 gatos

gatos quavis auctoritate fungentes etiam causarum palatii apostolici auditores ac S. Romanæ Ecclesiæ Cardinales etiam de latere legatos dictæque sedis nuntios sublata eis & eorum cuilibet quacunque aliter Judicandi forma Judicari & definiri debere ac irritum & inane decernimus quidquid secus super his & quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari non obstantibus priori voluntate nostra nec non altera nostris & cancellariæ præfatæ regulis de jure quæsito non tollendo quodque in præmissis in eis interesse habentes ad id vocati non fuerint & quod ad suppressionem & extinctionem præfatos quatenus opus sit superdicta ejusdem Sixti prædecessoris quam in reliquis ut præfertur salvam & illæsam remanere volumus Nec non quod annuam præstationem dictorum mille & sexcentorum florenorum prædictam ejusdem recordationis *Pauli PP. secundi* etiam prædecessoris nostri de rebus Ecclesiæ non alienandis aliis, constitutionibus & ordinationibus apostolicis nec non omnium & singularum collegiarum Ecclesiarum præfatarum etiam juramento confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis statutis & consuetudinibus privilegiis quoque indultis & litteris apostolicis illis illarumque respectively Capitulis & Canonicis aliisque superioribus & personis pluries concessis quibus omnibus & singulis etiam si de illis eorumque tenoribus habenda sit in nostris litteris mentio specialis illorum tenores ac si de verbo ad verbum nihil penitus omisso præsentibus pro expressis

pressis habentes illis alias in suo robore permanfuris hac vice duntaxat plenissime & latissime ac specialiter & expresse derogamus ita quod illi ex sexdecim Canonicatibus & præbendis qui ex nunc suppressioni & extinctioni hujusmodi ut præfertur affecti comperiuntur & in quibus illorum pro tempore occurrente vacatione suppressionis & extinctionis prædictarum effectum tunc negligi contigerit nostræ dictæque sedis dispositioni reservati remaneant ita ut de illis per sedem prædictam tantum disponi possit & ab eadem sede pro ea vice tantum libere impetrari queant & quid quid eorum quo ad posteriorem voluntatem nostram hujusmodi secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari irritum quoque decernimus & inane. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ absolutionis annullationis revocationis avocationis extinctionis suppressionis applicationis appropriationis institutionis, mandati injuntionis licentiæ impartitionis voluntatis derogationis & decreti infringere vel ei ausu temerario contraire, si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei ac beatorum *Petri & Pauli* Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum *Romæ* apud Sanctam *Mariam* Majorem Anno incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo tertio decimo pridie non Septembr. Pontificatus nostri Anno tertio decimo.

LII.

FRUCTVS PRÆBENDÆ IN COLLEGIATA B. M. V. AD GRADVS SVPPRESSÆ
VNIVERSITATI ASSIGNANTVR.

Nos *Lotharius Franciscus* Dei gratia sanctæ sedis Moguntinæ Archi Episcopus sacri Romani Imperii per Germaniam Archi Cancellarius Princeps Elector Episcopus Bambergensis &c. Venerabilibus Nobis dilectis & devotis Decano & Capitulo Ecclesiæ nostræ Collegiatæ sub Invocatione B. Mariæ Virginis ad Gradus Mogunt. gratiam nostram nostrisque imò verius Apostolicis obedire mandatis. Litteras sanctissimi in Christo Patris ac Domini Dñi Clementis XI. cum filis sericis rubei, croceique coloris more Romanæ Curix appendentibus expeditas Romæ apud sanctam Mariam Majorem anno 1713. pridie Nonas Septembris bullatas, sanas & integras non vitiatas neque in aliqua sui parte suspectas nobis legitime præsentatas Nos ea, qua decet reverentia, noveritis recepisse, quarum quidem literarum tenore sanctissimus Dominus suprædictus revocavit & annullavit constitutionem alias a Sixto IV. anno 1477. emanatam, vigore cujus universitati studii Generalis Moguntini nominatio ad unum ex Canonicatibus in Ecclesia Collegiata B. Mariæ V. ad Gradus prædicta assignata fuerat, atque ista revocatione & annullatione præmissis motu proprio & ex certa scientia maturaque deliberatione ac cum voto congregationis

particularis quorundam sacrae Romanae Ecclesiae
 Cardinalium unum & unam Canonicatum & praebendam in praedicta Ecclesia Collegiata *B. M. V.*
 ad Gradus, cum primum illum & illam vacare con-
 tingerit aut si actu vacet, perpetuo suppressit &
 extinxit, illisque sic suppressis & extinctis omnia
 bona, res, proprietates, fructus, jura, ob-
 ventiones & emolumenta quaecunque in quacun-
 que re consistentia exceptis tamen distributioni-
 bus quotidianis universitati studii Generalis Mo-
 guntini appropriavit ita ut eidem universitati li-
 ceat eorundem bonorum, rerum, proprietatum,
 fructuum, obventionum & emolumentorum veram
 ac realem possessionem propria auctoritate libere
 apprehendere & apprehensam perpetuo retinere,
 supportatis tamen per universitatem oneribus om-
 nibus & singulis Canonicatus & praebendae sic ex-
 tincti & extinctae ac si universitas ipsa unus ex il-
 lorum respective Canonicis vere ac realiter
 existeret. Voluit insuper sanctissimus praedictus, ut
 idem Canonicatus & praebenda ex nunc suppressio-
 ni & extinctioni affectus & affecta, si occurrente
 vacatione suppressionis & extinctionis effectum ne-
 gligi contingerit, sanctae sedis Apostolicae dispositio-
 ni reservati remaneant, ita ut de illis per sedem
 Apostolicam tantum disponi possit, decernens ir-
 ritum & inane, quidquid a quoquam quavis au-
 thoritate scienter vel ignoranter in contrarium con-
 tingerit attentari, prout in supradictis literis vobis
 sub dato 17. Februarii currentis anni legitime &
 originaliter ostensis ac intimatis & in earundem
 transumpto vobis etiam communicato plenius con-
 tine-

tinetur ; Post quarum quidem literarum Apostolicarum præsentationem, receptionem, intimationem Nobis & per Nos vobis factas ut præmittitur, fuimus pro parte sæpeditæ Universitatis studii Generalis Moguntini humillima cum instantia requisiti, quatenus ad executionem earundem literarum Apostolicarum & contentorum in iisdem procedere clementissime dignaremur juxta traditam per eas a sede Apostolica Nobis formam. Nos igitur attendentes requisitionem hujusmodi fore justam & consonam rationi, volentesque executionem Apostolicam Nobis in hac parte commissam reverenter implere, constitutionem *Sixti IV.* ut supra revocatam & annullatam & unum ac unam Canonicatum & præbendam in hac nostra Ecclesia Collegiata *B. Mariæ V. ad Gradus* proxime vacaturum & vacaturam vel jam pridem vacatum & vacatam & etiamnum vacantem perpetuo suppressum & extinctum suppressam & extinctam illisque sic suppressis & extinctis omnia bona, res, proprietates, fructus, obventiones, jura & emolumenta quæcunque in quacunque re consistentiæ, exceptis tamen distributionibus quotidianis universitati studii Generalis Moguntini appropriata esse & fuisse declaramus, ita ut liceat eidem universitati eorundem bonorum, rerum, proprietatum, obventionum, jurium, emolumentorum quorumcunque ad dictum Canonicatum & præbendam pertinentium veram ac realem possessionem libere apprehendere & apprehensam perpetuo retinere supportatis tamen per universitatem oneribus omnibus & singulis

lis eidem Canonicatui & præbendæ incumben-
 tibus ac si universitas ipsa unus ex vestris Canonicis ve-
 re ac realiter existeret, declaramus insuper irritum
 & inane quidquid a quoquam quavis auctoritate
 scienter vel ignoranter in contrarium contigerit at-
 tentari, non obstantibus omnibus illis, quæ præ-
 fatus sanctissimus Dominus noster in iisdem literis
 voluit non ob stare. In quorum fidem & robur præ-
 sentes manu nostra propria subscripsimus, easque
 sigilli nostri appensione fecimus communiri. Da-
 tum *Moguntia* Anno Dominicæ Incarnationis Mil-
 lesimo septingentesimo sexto decimo, die decima
 septima Februarii.

Loth. Fran. A. E. M. E. mppr.

LIII.

RESVSCITATIO PRAEBENDARVM VNIVERSITATIS MOG.

In nomine Domini Amen.

Cunctis ubique pateat evidenter & sit notum
 quod anno a Nativitate Domini nostri Jesu
 Christi MDCCXXXI die vero XIII mensis julij
 Pontificatus autem sanctissimi in Christo Patris &
 Domini nostri Dñi *Clementis* divina providentia
 PP. VII. anno primo Ego Officialis infra scriptus
 vidi legi & diligenter inspexi quasdam litteras Apo-
 stolicas sub plumbò more Romane Curie expeditas
 tenoris sequentis videlicet.

Cle-

Clemens Episcopus servus servorum Dei ad perpetuam rei memoriam. In supereminenti Apostolice dignitatis specula immensa Dei providentia cujus ordinationem suscipiunt universa nullis nostris licet suffragantibus meritis constituti & in illius domo dispensatores effecti in omnes agri Domini partes oculos nostre mentis vigilis more pastoris circumspicimus ac ad ea per que universitatum ex quibus litterarum studia & adolescentium illis vacare volentium profectus ad fructuosam ejusdem agri Domini culturam ac doctrine & sapientie incrementa propagantur manutentioni nec non ecclesiarum quarumlibet glorie & ornamento benigne consulitur in illis locis potissimum que ab Orthodoxe fidei hostibus circumsepta reperiuntur ne adolescentes ipsi hereticorum Cathedras adire cogantur cordis nostri curas sedulo impendimus efficaces, & cum id pia illustrium presulum vota exposcunt pastoralis officii nostri partes favorabiliter interponimus ut in universitatibus hujusmodi semotis indigentis illarum Lectores congrua servitia adimplere valeant ac in ecclesiis ipsis ubi debita venerationis officia ea qua par est cura religione & reverentia prestantur earum prebende in suo primevo statu non minus restituantur quam propriis bonis conserventur ac magis magisque elucescat nec non divinus cultus & fidelium pietas illic presertim ubi perniciosa heresum errores quos inimicus homo suggerit disseminari non desinat ad uberiores eterni numinis gloriam latius in dies multiplicetur prout personarum locorum & tem-

porum qualitatibus debita consideratione pensatis
 conspicimus in Domino salubriter expedire. Cum
 alias felicitis recordationis *Clemens* PP. XI. prede-
 cessor noster postquam ipse acceperat quod pie me-
 morie *Sixtus* PP. IIII. etiam predecessor noster
 universitatem studii generalis in Civitate Mogun-
 tinenſi Apostolica auctoritate erexerat & institue-
 rat & deinde ad hoc ut ex tunc de cetero perpetuis
 futuris temporibus Universitas hujusmodi in
 civitate prefata ad instar *Bonomiensis Parisiensis &
 Coloniensis* Universitatum studiorum Generalium tam
 in Theologia jure Canonico & Civili quam in qua-
 libet alia licita facultate sive scientia vigeret, quod
 magistri in Theologia Doctores legentes & studen-
 tes inibi omnibus & singulis privilegiis libertatibus
 exemptionibus immunitatibus gratiis & indultis
 quibus alii magistri Doctores Legentes & studentes
 in *Bonomensi Parisiensi & Coloniensi* Universitatibus
 predictis gaudebant & utebantur uti potiri & gau-
 dere libere & licite possent dicta Apostolica aucto-
 ritate statuerat & decreverat ac subinde supplica-
 tionibus sibi tunc desuper pro parte bone memo-
 rie *Dietberi* tunc dum viveret Archi Episcopi Mo-
 guntini humiliter porrectis benigne inclinatus & ut
 universitas studii Moguntinensis hujusmodi eo sem-
 per de bono in melius suum susciperet augmen-
 tum quo inibi major foret numerus magistrorum
 Doctorum & aliorum Legentium in facultatibus
 seu scientiis predictis ac iidem Magistri Doctores
 & Legentes eo promptiores ad hujusmodi laudabi-
 e exercitium excitarentur quo ex hoc pro expen-
 sarum

farum eis incumbendum supportandis oneribus sibi liberalius provisum fuisset quod quatuordecim Canonicatus totidemque prebende videlicet unus & una in qualibet ex quatuordecim tunc enunciatis collegiatis ecclesiis civitatis & Diocesis Moguntinensis existentes quos & quas postquam infra scripte ejusdem *Sixti* predecessoris littere in universitate studii Moguntinensis hujusmodi publicate fuissent ex tunc qualitercumque tam in prima & ex tunc proxima quam in qualibet alia vice extra Romanam curiam simul vel successive etiam in mensibus ordinariorum per cessum vel decessum seu privationem aut quamlibet aliam dimissionem vel amissionem illos & illas pro tempore obtinentium vacare contigisset cum plenitudine juris Canonici ac omnibus juribus & pertinentiis suis singulis personis idoneis que tamen in eisdem Theologia aut Medicina vel artibus seu aliquibus ex eis Magistri aut in Canonico seu civili vel utroque jure Doctores existerent & quas Rectores seu Provisores Universitatis studii Moguntinensis hujusmodi pro tempore existentes ad hoc duxissent nominandas dummodo tamen ipsi Canonicatus & prebende dispositioni Apostolice reservati & reservate non essent per predictum *Dietberum* & Successores suos Moguntinos Archi Episcopos ex tunc pro tempore existentes conferrentur & eisdem personis de illis provideretur juribus Camere Apostolice & Collegiatarum ecclesiarum in quibus hujusmodi Canonicatus et prebende existebant semper salvis & illesis remanentibus dicteque persone postquam ad eorundem Ca-

nonicatum & prebendarum possessionem admisse
 fuissent statim illorum fructus redditus & proven-
 tus integre percipere possent, & insuper cum per-
 sone hujusmodi eisdem Canonicatus & prebendas
 pacifice assequute fuissent facultatem in qua magi-
 stri vel Lectores extitissent in universitate studii
 Moguntinensis hujusmodi continuo & sub non nul-
 larum penarum etiam privationis dictorum Cano-
 nicatum & prebendarum per easdem personas in-
 currendarum incurfione legere tenerentur sue per-
 petuo valiture & irrefragabilis constitutionis edi-
 cto Apostolica auctoritate predicta statuerat & or-
 dinaverat decernens singulas literas per eum fa-
 vore universitatis studii Moguntinensis hujusmodi
 emanatas & quecumque alia statuta valida & effi-
 cacia esse & fore & quidquid secus super premissis
 vel in premissorum quolibet a quoquam quavis
 auctoritate scienter vel ignoranter contigisset atten-
 tari irritum & inane nulliusque roboris vel mo-
 menti existere & alias prout in ejusdem Sixti pre-
 decessoris litteris Apostolicis desuper sub Datum
Rome apud sanctum *Petrum* Anno Incarnationis Do-
 minice Millesimo quadringentesimo septuagesimo
 septimo, decimo septimo Kal. januarii Pontificatus
 sui anno septimo expeditis plenius & uberius con-
 tinetur, Et subinde postquam eidem Clementi pre-
 decessori innotuerat, quod pro extinguendis non-
 nullis litibus & causis seu controversiis videlicet in-
 ter quemdam Clericum seu presbiterum tunc in
 humanis agentem ac unum ex tunc existentibus ma-
 gistris seu Doctoribus vel Lectoribus Universitatis
 stu-

studii Moguntinensis hujusmodi de uno & una ex
 Canonicibus & prebendis predictis certo tunc ex-
 presso modo extra dictam curiam vacantibus per
 tunc existentem Archi Episcopum Moguntinum ser-
 vata litterarum ultimo dictarum ejusdem sexti pre-
 decessoris forma provisum ex una & unum ex ca-
 pitulis unius ex predictis collegiatis ecclesiis ubi
 Canonicatus & prebenda tunc ut prefertur vacan-
 tes hujusmodi fundati existebant ex altera partibus
 ac proviforem seu administratorem tunc existentem
 Universitatis studii Moguntinensis hujusmodi etiam
 ex una & aliqua ex eisdem Capitulis earundem Col-
 legiatarum ecclesiarum etiam ex altera partibus va-
 riis temporibus respective exortis & tunc coram
 certis illarum partium seu Romane curie hujusmo-
 di iudicibus competentibus in prima seu secunda
 vel alia veriori instantia respective indecisus pen-
 dentibus nonnullae bone fidei concordie invicem ini-
 te fuerunt que utpote contra predictae ejusdem Six-
 ti predecessoris constitutionis edictum hujusmodi ir-
 ritanti decreto vallatum nulliter & de facto inite
 irritaeque & invalide nulliusque roboris vel momen-
 ti existere noscebantur, & licet concordie hujus-
 modi eo usque observate fuissent & tempore dicti
 Clementis predecessoris observarentur nihil tamen
 universitati studii Moguntinensis hujusmodi con-
 grui subsidii nihilque attulerant seu afferebant con-
 grui stabilimenti quin imo deficientibus emolumen-
 tis universitas studii Moguntinensis hujusmodi pu-
 blici civilis & Canonici juris ac Medicine artium-
 que prefatarum professoribus a multo tempore ca-

ruerat & adhuc tunc carebat, proptereaque juvenis jura medicinam artesque hujusmodi addiscere cupiens propinqua hereticorum gymnasia cum magno spiritualium & temporalium rerum damno ac in maximum Catholice religionis dedecus adire cogebatur & bone memorie *Lotharius Franciscus* ex comitibus de *Schönborn* etiam tunc dum viveret Archi Episcopus Mogunt. ac unus ex Sacri Romani Imperii Principibus & Electoribus ne universitas studii Moguntinensis hujusmodi omnino deseretur nonnullos presbiteros Societatis jesu qui in universitate studii Moguntinensis hujusmodi Philosophiam Theologiam & humaniores litteras legissent propriis sue Archi Episcopalis Moguntinensis & Electoralis mensis sumptibus alendos conduxerat aleretque tunc Idem Clemens predecessor premissis aliisque tunc expressis de causis adductus stabilitati Universitatis studii Moguntinensis hujusmodi illiusque magistrorum Doctorum & Lectorum sustentationi consulere volens motu suo proprio & ex certa scientia meraque deliberatione suis & ex voto Congregationis particularis nonnullorum sancte Romane Ecclesie Cardinalium ad id specialiter ab eodem Clemente predecessore deputate omnes & singulas concordias predictas ac quascumque alias desuper initas nec non omnia & singula per quoscumque eo usque circa premissa contra formam & tenorem dicte constitutionis a *Sixto* predecessore predicto super eisdem premissis ut prefertur emanate ac nulliter & de facto gesta apostolica auctoritate

ritate annullavit ac nullas & invalidas nullaque & invalida nulliusque roboris vel momenti fore & esse illarumque & illorum pretextu nullum jus nullumque titulum etiam coloratum possidendi alicui tribui aut in jus vel controversiam juris reduci posse perinde ac si concordie predictae nunquam desuper inite ac omnia & singula gesta predicta nunquam gesta fuissent voluit & declaravit nec non omnes singulas causas sique desuper inter universitatem studii Moguntinensis hujusmodi illiusque provisores & administratores aut aliqua ex capitulis collegiatarum ecclesiarum hujusmodi ac inter quoscumque alios coram quocumque iudice ex quocumque capite premissorum occasione oritur tunc penderent seu imposterum orituras pendere contigisset penitus ad se advocavit omnesque & singulas lites predictas quoad universitatem studii Moguntinensis hujusmodi illiusque provisores & administratores ac aliqua ex predictis capitulis hujusmodi & quoscumque alios etiam quoad orituras ex tunc prout ex ea die & e contra & ubi illas pro tempore oriri contigisset penitus extinxit & extinctas esse etiam voluit nec non Universitati studii Moguntinensis hujusmodi illiusque provisoribus & administratoribus ac aliquibus ex predictis Capitulis Collegiatarum ecclesiarum predictarum ac quibuscumque aliis super premissis perpetuum silentium dicta Apostolica auctoritate imposuit, & attento quod affectio quatuordecim Canonicatum & prebendarum predictorum pro Universitatis studii Moguntinensis hujusmodi & in ea Lectorum mantentio-

ne illorumque congrua sustentatione a predicto Sixto predecessore ut prefertur demandata suum integrum eo usque fortiri non potuerat effectum quia ex ea tot tanteque lites predictae exorte fuerant & ut manutentioni sustentationique predictis ac universitatis studii Moguntinensis hujusmodi tranquillitati opportune confuleretur & ne juvenus predicta pro addiscendis juribus infra-scriptis A catholicorum cathedras adire cogere-tur, Idem Clemens predecessor duos & duas sancti Petri ac duos & duas sancti Victoris ac duos & duas Equestris nuncupate sancti Albani ac unum & unam sancti Stephani ac unum & unam beate Marie Virginis ad Gradus nuncupate ac unum & unam sancti Joannis Baptiste Moguntin. ac unum & unam similiter Equestris nuncupate sancti Ferrutii Bleidenstaden-sis ac unum & unam olim ejusdem beate Marie virginis in Campis nuncupate nunc vero sancte Crucis extra menia civitatis Mogunt. ac unum & unam sancti Bartholomei Francofurti ac unum & unam predictae beate Marie virginis in monte nuncupate etiam Francofurti ac unum & unam sancte Marie & sancti Georgii alias sancti Leonardi pariter Francofurti ac unum & unam sanctorum Petri & Alexandri Aschaf-fenburgen-sis nec non reliquum & reliquam sancti Petri Fritzlariae oppidorum dicte Moguntine respec-tive Dioecesis collegiatarum Ecclesiarum respective Canonicatus & prebendas quorum cujuslibet & illis forsan respective annexorum fructus redditus & proventus viginti quatuor ducatorum auri de Camera secundum communem estimationem valorem

annuum ut dictus *Clemens* predecessor etiam acceperat non excedebant cum ex tunc primum illos & illas ac quemlibet & quamlibet illorum & illarum percessum etiam ex causa permutationis vel decessum seu privationem aut quamvis aliam dimissionem vel amissionem aut religionis ingressum & professionis emissionem illos & illas tunc respective obtinentium aut alias quovis modo etiam apud sedem Apostolicam etiam in aliquo ex mensibus eidem *Clementi* predecessori & Romano Pontifici pro tempore existenti sedique prefate per quascunque constitutiones Apostolicas ac suas & Cancellarie Apostolice regulas editas vel ex tunc edendas & concordata jam dudum inter sedem Apostolicam predictam & inclytam nationem Germanicam inita vel alias quomodolibet reservatis seu ordinariis Collatoribus etiam per constitutiones & regulas eadem & concordata hujusmodi vel alia privilegia & indulta eo usque concessa & imposterum concedenda competentibus vacare contigisset etiam si actu tunc ut preferebatur aut alias quovis modo quem etiam si ex illo quevis Generalis reservatio etiam in corpore juris clausa resultaret suis infra scriptis litteris haberi voluit pro expresso vel ex quorumcumque personis seu per liberas resignationes illos & illas tunc respective obtinentium vel quorumvis aliorum de illis in Romana curia predicta vel extra eam etiam coram Notario publico & testibus sponte factas aut assequutionem aliorum beneficiorum ecclesiasticorum quavis auctoritate collatorum vacarent etiam si tanto tempore vacavissent quod
eorum

eorum collatio juxta Lateranensis statuta Concilii ad sedem Apostolicam predictam legitime devoluta ipsique Canonicatus & prebende dispositioni Apostolice specialiter vel alias generaliter reservati existerent & super eis inter aliquos lis cujus statum eisdem infrascriptis literis haberi voluit pro expresso penderet indecisa illorumque & illarum respective titulos collativos ex tunc prout ex ea die & postquam illi & ille ut preferebatur vacavissent apostolica auctoritate predicta salva tamen & illesa remanente in reliquis quoad privilegia nec non exemptiones & immunitates universitati studii Moguntinensis hujusmodi ac Lectoribus & juvenibus in ea Legentibus & studentibus antea per dictum Sixtum predecessorem concessa & concessas nec non quoad universitatis studii Moguntinensis hujusmodi directionem & superioritatem per eundem Sixtum predecessorem demandatam predicta ejusdem Sixti predecessoris constitutione ex tunc desuper edita ad infrascriptorum effectum tantum & non in aliam causam dicta Apostolica auctoritate motu pari sine tamen prejudicio illos & illas tunc obtinentium perpetuo suppressit & extinxit, illisque sic suppressis & extinctis omnia & singula bona res proprietates fructus jura obventiones & emolumenta quecumque in quacumque re consistentia & undecumque provenientia & ad singulos Canonicatus singulasque prebendas ut preferebatur suppressos & extinctos & suppressas & extinctas hujusmodi respective spectantia & pertinentia non tamen illa pro distributionibus quotidianis si que fuissent assignata

que singulis singularum Collegiatarum Ecclesiarum predictarum in quibus suppressio & extinctio singulorum Canonicatum & singularum prebendarum suppressorum & extinctorum ac suppressarum & extinctarum hujusmodi suum pro tempore sortite fuissent effectum respective capitulis reservata & incorporata illorumque respective remanentibus Canonicis pro eorum distributionibus quotidianis seu earumdem distributionum quotidianarum augmento remanerent & cum ea lege ut iis quibus distributiones ipse pro servitio chori & cultu divino in singulis collegiatis ecclesiis acquiri solent & debent etiam alie acquirerentur predictae universitati studii Moguntinensis hujusmodi ita quod liceret predictae universitati studii Moguntinensis hujusmodi illiusque administratoribus Rectoribus & Provisoribus tunc & pro tempore existentibus predictis eorumdem bonorum rerum proprietatum fructuum reddituum proventuum jurium obventionum & emolumentorum predictorum veram realem & actualem possessionem per se vel alium seu alios eorum & universitatis studii Moguntinensis hujusmodi nominibus propria auctoritate libere apprehendere & apprehensam perpetuo retinere, Cum hoc tamen quod omnium & singulorum canonicatum & singularum prebendarum ut preferabatur suppressorum & extinctorum ac suppressarum & extinctarum illorumque & illarum respective bonorum rerum jurium & proprietatum predictorum respective fructus redditus & proventus postquam suppressio & extinctio predictae in omnibus

bus & singulis canonicatibus & prebendis predictis ut prefereretur suppressis & extinctis seu illorum aliquo earum fortite fuissent effectum a persona idonea per ejusdem Universitatis studii Moguntinensis hujusmodi Rectores & provisores tunc & pro tempore existentes predictos quolibet triennio deputanda & approbanda que persona idonea ut prefereretur deputata & approbata omnium & singulorum fructuum reddituum & proventuum predictorum per eam ut infra exactorum Universitati studii Moguntinensis hujusmodi illiusque Rectoribus & provisores tunc & pro tempore existentibus predictis rationem per tunc & pro tempore existentem Archi Episcopum Moguntinum predictum an illa rite & recte facta fuisset cum facultatibus quas ad id opportunas eidem tunc & pro tempore existenti Archi Episcopo Moguntino tribuit revidendam reddere quolibet anno deberet & teneretur percipi & exigi fructusque predicti ut prefereretur exacti & percepti in quatuor Lectorum idoneorum unius videlicet juris publici & feudalis ac unius juris Canonici ac unius Codicis & Digestorum ac unius Medicine per Universitatis studii Moguntinensis hujusmodi Rectores & Provisores tunc & pro tempore existentes predictos juxta formam & tenorem predictae constitutionis *Sixti* predecessoris hujusmodi nominandorum & ad eorum nutum amovibilium determinatas Lecturas qui tamen Lectores jura predicta sedulo & publice in ejusdem Universitatis studii Moguntinensis Scholis per se ipsos nisi infirmitatis impedimento detenti fuissent,

fuiſſent, quo impedimento hujusmodi tantum durante & non ultra per alios previa Archi Episcopi Moguntini ac Rectorum & provisorum tunc & pro tempore existentium predictorum licentia & approbatione singulis diebus & horis solitis ab Archi Episcopo Moguntino universitatisque studii Moguntinensis hujusmodi Rectoribus & Provisoribus tunc & pro tempore existentibus predictis statuendis legere tenerentur cuilibet ratam partem solvendo & non in alios usus converti deberent, si vero suppressione & extinctione predictis nec non applicatione & appropriatione infra scriptis earum respective effectum sortitis Lectoris predicti illorum respective Lecture munus ut prefereretur non expleviſſent aut Lectorum hujusmodi nominatio ut prefereretur non fieret, tunc & eo casu ac donec & quousque illorum respective Lecture munus hujusmodi ab eisdem Lectoribus debite expleri & illorum nominationem hujusmodi ut prefereretur fieri contigisset fructus redditus & proventus prefati omnium & singulorum canonicatum ac omnium & singularum prebendarum omnium & singularum Collegiatarum ecclesiarum predictarum ex tunc ut prefereretur in eis respective suppressorum & extinctorum ac suppressarum & extinctarum ad illarum in quibus Canonicatus & prebende ut prefereretur suppressi & extincti ac suppressi & extincti fuissent respective Capitula & Canonicos spectarent & pertinerent, Et dummodo in universitate studii Moguntinensis hujusmodi Lectores etiam presbiteri predicti dicte societatis jesu alias

facultates legerent pro quibus mense Archi Episcopalis & Electoralis Moguntinensis ut dictus Clementens predecessor pariter acceperat annuam summam mille sexcentorum florenorum monete illarum partium solvere solebat & pro qua solvenda *Lotbarius Franciscus* Archi Episcopus predictus se suosque successores suffragantibus sibi quatenus opus esset infra scriptis facultatibus a dicto *Clemente* predecessore ut infra concessis pro Philosophie & Theologie speculative & moralis ac sacre scripture Lectionibus horis & diebus predictis in universitate studii Moguntinensis hujusmodi ex tunc habendis obligare deberet & teneretur motu scientia & auctoritate paribus supportatis tamen per universitatem studii Moguntini hujusmodi illiusque Rectores & Provisores tunc & pro tempore existentes predictos omnibus & singulis canonicatum & prebendarum suppressorum & extinctorum ac suppressarum & extinctarum hujusmodi oneribus sique essent perpetuo applicavit & appropriavit, Et attento quod omnium & singulorum sexdecim Canonicatum & prebendarum ut preferebatur ex tunc suppressorum & extinctorum ac suppressarum & extinctarum hujusmodi respective vacatio uno eodemque tempore evenire non valebat, cum hoc quod quoad usque omnes dicti sexdecim canonicatus & prebende vacavissent, quatenus illorum canonicatum & prebendarum qui & que vacavissent & respective suppressi & extincti ac respective suppressi & extincti illorumque respective fructus redditus & proventus applicati & appropriati ac

prefe-

preferebatur respective fuissent fructus redditus & proventus salario unius ex quatuor Lectoribus predictis sufficerent eidem uni ex quatuor Lectoribus hujusmodi solvi quatenus vero hujusmodi salaria non sufficerent pro illis annis donec sufficerent in librorum emptionem pro universitatis studii Moguntinensis hujusmodi bibliothecae servitio converti & sic respective quatenus fructus redditus & proventus predicti uni duobus tribus aut quatuor Lectoribus predictis sufficerent, statim in congruum illorum respective salarium predictum & non in ullam aliam omnino causam assignari & erogari deberent & cum hac prelatione ut primo pro jure publico & Feudali secundo pro jure Canonico tertio pro Codicis & Digestorum & quarto locis pro Medicine hujusmodi respective Lectura institui deberent & ex tunc quatenus opus esset Lecturas predictas ordine premissis instituit & erexit ac institutas & erectas esse voluit. Et insuper attento quod sicut dictus *Clemens* predecessor pariter acceperat fructus redditus & proventus omnium & singulorum dictorum sexdecim canonicatum & prebendarum omnium & singularum Collegiatarum Ecclesiarum predictarum non in cujuslibet earum respective distinctis prebendis sed in quodam eorumdem fructuum reddituum & proventuum repartimento quod ab earum omnibus & singulis respective Capitulis certis anni temporibus habebatur consistebant moti pari mandavit quatenus omnium & singularum Collegiatarum Ecclesiarum in quibus suppressio & extinctio predictae earum pro tempore fortirentur ef-

factum respective capitula in manibus persone ad
 exigendum fructus redditus & proventus predi-
 ctos pro tempore deputate & approbate eorundem
 fructuum reddituum & proventuum portionem ad
 Canonicatum in eis ex tunc respective suppressum
 & extinctum quomodolibet spectantem juxta repar-
 timentum hujusmodi ac previa dicti repartimen-
 tatione eidem persone ut preferebatur deputate &
 approbate reddenda integraliter & absque ulla di-
 minutione perinde ac si universitas studii Mogun-
 tinenfis hujusmodi unus ex illorum respective Ca-
 nonicis vere & realiter extitisset ac eisdem Colle-
 gatis Ecclesiis inservijisset consignare deberent &
 tenerentur, & ut suppressio & extinctio nec non
 applicatio & appropriatio omniaque & singula pre-
 missa utpote bonum finem respicientia debite solici-
 teque executioni demandarentur *Lothario Francisco*
Archi Episcopo illiusque successoribus pro tempo-
 re existentibus *Archi Episcopis Moguntinis* predi-
 ctis motu simili ac etiam in virtute sancte obedi-
 entie districte precipiendo mandavit ac etiam com-
 missit quatenus ipse ejusque Successores predicti
 tanquam sedis Apostolice delegati omnique & ple-
 na facultate desuper opportuna suffulti suppressio-
 nem & extinctionem ac applicationem & appropri-
 tionem aliaque premissa quanto citius executioni
 semper & quoadcunque a *Data prefatarum dicti*
Clementis predecessoris literarum tantum etiam si
 sexdecim Canonicatus & prebende aut aliqui eo-
 rum actu tunc ut preferebatur vacarent demanda-
 ri curarent per quecumque juris remedia compell-
 lerent-

erentque eos qui ad id fuissent compellendi tam
 quoad suppressionem & extinctionem nec non ap-
 plicationem & appropriationem predictas ad hoc
 ut ille quanto citius earum debitum fortirentur ef-
 fectum quam quoad nominationem Lectorum pre-
 dictorum nec non Lectores ipsos ad eorum respec-
 tive Lecture munus in Universitate studii Mogun-
 tinsis hujusmodi horis & diebus predictis sedulo
 implendum eidemque *Lothario Francisco* Archi Epi-
 scopo ejusque successoribus Moguntinis Archi Epi-
 scopis pro tempore existentibus predictis ut omnes
 & singulos mense Archi Episcopalis & Electoralis
 Moguntinsis fructus redditus & proventus pre-
 dictos pro predicta summa mille sexcentorum flo-
 renorum hujusmodi annuatim pro manutentione
 Lectorum aliarum facultatum & artium in predi-
 cta studii Moguntinsis hujusmodi universitate
 persolvendorum ut prefereretur obligare libere &
 licite valerent, quatenus opus esset licentiam de-
 super & facultatem dicta Apostolica auctoritate con-
 cessit & impartitus fuit, ac preterea ex tunc ple-
 num jus in sexdecim Canonicatibus & prebendis
 predictis ut prefereretur suppressis & extinctis vel
 ad illos & illas vere & non ficte Universitati studii
 Moguntinsis hujusmodi omnino acquisitum exis-
 tere ac suppressionem & extinctionem predictas
 in uno & una ex sexdecim Canonicatibus & pre-
 bendis tunc ut prefereretur suppressis & extinctis
 effectum sortitas in reliquis quindecim Canonicati-
 bus & prebendis hujusmodi totum integrum effe-
 ctum sortitas esse Universitatemque studii Mogun-
 tinen-

tinenſis huiusmodi beneficio ſuarum & Cancellarie
 Apoſtolice regularum de non tollendo jure queſi-
 to ac de annali & triennali poſſeſſoribus gaudere
 dictosque ſexdecim Canonicatus & prebendas tunc
 ut prefereretur ſuppreſſos & extinctos ac ſuppreſ-
 ſas & extinctas ex tunc de cetero ex illos & illas
 tunc reſpective obtinentium perſonis ad hoc ut de
 illis in alterius quam ſuppreſſionis & extinctionis
 predictarum nec non Univerſitatis ſtudii Mogunti-
 nenſis huiusmodi favorem diſponi quoquomodo poſ-
 ſet minime vacare poſſe decrevit nec non tunc &
 pro tempore exiſtenti Archi Epifcopo Moguntino
 ac omnibus & ſingulis omnium & ſingularum Col-
 legiatarum Eccleſiarum predictarum Capitulis aliis-
 que ad quos dictorum ſexdecim Canonicatum &
 prebendarum ex tunc ut prefereretur ſuppreſſorum
 & extinctorum ac ſuppreſſarum & extinctarum dum
 illi & ille pro tempore vacabant collatio proviſio
 & quevis alia diſpoſitio communiter vel diſiſim ceſ-
 ſantibus reſervationibus & affectionibus Apoſtolicis
 ſpectabat & pertinebat ne de illis cum vacaviſſent
 ut prefereretur etiam pretextu quorumcumque pri-
 vilegiorum & indultorum Apoſtolicorum eis ſub
 quibuſcumque tenoribus & formis conſeſſorum nec
 non Concordatorum predictorum providere ſeu
 alias de illis diſponere quovis modo preſumerent
 diſtriſtius inſubuit ac ex tunc omnes & ſingulas
 proviſiones collationes & quaviſ alias diſpoſitiones
 de ſexdecim Canonicatibus & prebendis ex tunc
 ſuppreſſis & extinctis & illorum aliquo quoviſmo-
 do ex tunc vacaturo in alterius quam ſuppreſſionis
 &

& extinctionis predictarum ac Universitatis studii Moguntinensis hujusmodi favorem etiam per dictum *Clementem* predecessorem & sedem eandem etiam cum quibusvis clausulis & decretis ex tunc faciendas tanquam preter & contra mentem & intentionem suam factas nullas & invalidas nulliusque roboris vel momenti fore nullumque per eas cuiquam jus acquiri vel etiam coloratum titulum possidendi tribui posse predictasque ejusdem *Clementis* predecessoris litteras validas & efficaces fore & esse suosque plenarios & integros effectus sortiri & obtinere easque sub quibuscumque similium vel dissimilium gratiarum revocationibus suspensionibus limitationibus derogationibus aut aliis contrariis dispositionibus per quascumque constitutiones Apostolicas aut prefate Cancellarie regulas etiam per eundem *Clementem* predecessorem & successores suos Romanos Pontifices pro tempore existentes ac sedem eandem etiam motu simili etiam consistorialiter ac cum nominum & cognominum sexdecim canonicatus & prebendas ex tunc ut preferebatur suppressos & extinctos ac suppressas & extinctas ex tunc & deinceps pro tempore respective obtinentium nec non Universitatis studii Moguntinensis hujusmodi ac Date earundem dicti *Clementis* predecessoris litterarum specifica & expressa mentione ac alias sub quibuscumque tenoribus & formis ex tunc pro tempore factis & concessis minime comprehendi sed semper ab illis excipi & quoties ille emanavissent toties in pristinum & validissimum statum restitutas repositas & plenarie re

integratas ac de novo etiam sub quacumque post-
 riori Data per universitatem studii Moguntinensis
 hujusmodi illiusque Rectores & Provifores tunc &
 pro tempore existentes predictos quandocumque
 eligenda concessas esse & fore sicque & non alias
 per quoscumque iudices Ordinarios vel delegatos
 quavis auctoritate fungentes etiam causarum pa-
 latii Apostolici auditores ac predictae sancte Roma-
 ne Ecclesie Cardinales etiam de latere Legatos vice
 legatos disteque sedis Nuntios sublata eis & eo-
 rum cuilibet quacumque aliter iudicandi & inter-
 pretandi facultate & auctoritate iudicari & defini-
 ri debere & quidquid secus super his a quoquam
 quavis auctoritate scienter vel ignoranter conti-
 gisset attentari irritum & inane etiam decrevit ac
 alias prout in predicti *Clementis* predecessoris litte-
 ris Apostolicis etiam desuper sub Datum *Rome*
 apud sanctam *Mariam majorem* pridie nonas septem-
 bris Pontificatus sui anno tertio decimo expeditis
 &c. plenius & uberius continetur. Cum autem si-
 cut accepimus & Venerabilis Frater *Franciscus Lu-*
doovicus ex Principibus de *Neoburgo* modernus Ar-
 chi Episcopus Moguntinus ac unus ex sacri Roma-
 ni Imperii predicti Principibus & Electoribus nobis
 nuper exponi fecit suppressio & extinctio predictae
 que in tresdecim & sexdecim Canonicatibus & pre-
 bendis per dictum *Clementem* predecessorem ut pre-
 fertur suppressis & extinctis effectum suum habue-
 runt variis per sancti *Ferratii* in qua unus & una
 & Equestris nuncupate sancti *Albani* in qua duo &
 due ac sancti *Victoris* in qua etiam duo & due Ca-
 noni-

nonicatus & prebende ut prefertur suppressi & extincti ac suppressi & extincte extiterant Collegiatarum Ecclesiarum predictarum Capitula & Canonicos contra dictas suppressionem & extinctionem suscitatis oppositionibus in eisdem sancti *Ferruti* nullum in Equestri-vero nuncupata sancti *Albani* quoad unum & unam & in sancti *Victoris* Collegiatis Ecclesiis etiam quoad unum & unam tantum Canonicatus & prebendas hujusmodi effectum sortite fuerint, & dudum dilecti filii universus Clerus sancti *Petri* & sancti *Victoris* & Equestris nuncupate sancti *Albani* & sancti *Stephani* & *Beate Marie Virginis* ad *Gradus* nuncupate & sancti *joannis Baptiste Moguntin.* & olim ejusdem *Beate Marie Virginis in Campis* nuncupate nunc vero sancte *Crucis* extramoenia civitatis Moguntin. & sancti *Bartolomei* Francofurti & predicte *Beate Marie Virginis in monte* nuncupate etiam Francofurti & sancte *Marie* & sancti *Georgii* alias sancti *Leonardi* pariter Francofurti & sanctorum *Petri* & *Alexandri* Aischaffenburgensis nec non sancti *Petri* Fritzlarie oppidorum predictorum dicte Mogunt. Dioc. Collegiatarum Ecclesiarum predictarum in illis ministrorum aucto numero Divinum cultum augere plurimum exoptantes quotiescumque suppressio extinctio applicatio & appropriatio predictae per nos ut infra revocarentur rescinderentur & abrogarentur & Canonicatus & prebende per dictum *Clementem* predecessorem ut prefertur suppressi & extincti ac suppressi & extincte hujusmodi in pristinum eorum statum restituerentur reponerentur & plenarie re-

integrarentur ad annuam prestationem mille quadringentorum florenorum monete Rhenensis ad congruam nedum quatuor in predictis ejusdem Clementis predecessoris litteris ut prefertur designatorum verum etiam ad sex Lectorum in Universitate studii Moguntinensis hujusmodi detinendorum sustentationem sufficientium ab eis favore universitatis studii Moguntinensis hujusmodi annuatim faciendam sese valide obligare eidem. *Francisco Ludovico* Archiepiscopo exhibuerint & de presenti exhibitionem predictam adimplere parati existant, Nos igitur qui spirituales animarum profectum ac Christi fidelium quorumlibet utilitates & commoda sinceris desideramus affectibus ac attendentes quod mediante annua prestatione predicta indemnitati & sustentationi Universitatis studii Moguntinensis hujusmodi illiusque Lectorum congrue manutioni prout dictus *Clemens* predecessor in animo habuerat cultusque predicti in eisdem tresdecim Collegiatis Ecclesiis augmento consulitur proptereaque Clerum predictum & dilectos quoque filios modernos Universitatis studii Moguntinensis hujusmodi Rectores & provisores specialis Gratie favore prosequi illisque in premissis opportune providere volentes nec non eorum singulares personas a quibusvis excommunicationis suspensionis & interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis censuris & penis a jure vel ab homine quavis occasione vel causa latis si quibus quomodolibet innodate existunt ad effectum presentium tantum consequendum harum serie absolventes & absolutas fore cens-

sentes ac omnium & singularum litium & causarum
 si que post emanationem dictarum ejusdem *Cle-*
mentis predecessoris literarum quomodolibet exor-
 te fuerint & de presenti sint vel esse possint status
 & merita nominaque & cognomina iudicum & col-
 litigantium illorumque omnia & singula respecti-
 ve jura & titulos presentibus pro plene ac de ver-
 bo ad verbum expressis habentes causasque & lites
 hujusmodi ad nos avocantes illasque penitus &
 omnino extinguentes ac modernis Rectoribus &
 Provisoribus Universitatis studii Moguntinensis hu-
 jusmodi dictarumque tresdecim Collegiatarum Ec-
 clesiarum Capitulis perpetuum silentium desuper
 imponentes motu simili suppressionem extinctionem
 applicationem & appropriationem predictas per
 dictum *Clementem* predecessorem ut prefertur factas
 omniaque & singula alia in eisdem prefati *Clemen-*
tis predecessoris litteris contenta & expressa ean-
 dem tamen suppressionem extinctionem applica-
 tionem & appropriationem tantum respicientia &
 quoad privilegia exemptiones & immunitates uni-
 versitati studii Moguntinensis hujusmodi ac Lecto-
 ribus & juvenibus in ea legentibus & studentibus
 antea per dictum *Sixtum* predecessorem concessa
 & concessas nec non quoad universitatis studii Mo-
 guantinensis hujusmodi directionem & superiorita-
 tem per eundem *Sixtum* predecessorem ut prefer-
 tur demandatam predicta ejusdem *sixti* predecesso-
 ris constitutione desuper edita ad infra scriptum ta-
 men effectum & non in aliam causam nec non ob-
 ligationem solvendi per dictum *Franciscum Ludo-*
vicum

vicum Archi. Episcopum suosque successores dicte Ecclesie Moguntinensis Prefules seu administratores pro tempore existentes predictam annuam summam mille sexcentorum florenorum monete illarum partium in presbiterorum dicte societatis jesu Philosophie & Theologie speculative & moralis ac sacre scripture Lectiones subsistentium manutentionem ut presertur convertendorum firmis & illesis remanentibus nec non onere annue prestationis dictorum mille quadringentorum florenorum monete Rhenensis predictae ad infra scriptum effectum ut infra universo clero predicto prius inuncto & imposito & non aliter apostolica auctoritate predicta perpetuo revocamus rescindimus & abrogamus & in sancti Petri duos & duas ac in sancti Victoris duos & duas ac in Equestri nuncupata S. Albani duos & duas ac in S. Stephani unum & unam ac in ejusdem Beate Marie Virginis ad Gradus nuncupate unum & unam ac in sancti Joannis Baptiste Moguntinensis unum & unam ac in similiter equestri nuncupata S. Ferrutij Bleidenstad. unum & unam ac in olim predictae Beate Marie Virginis in Campis nuncupate nunc vero sancte Crucis extra mœnia civitatis Moguntinensis unum & unam ac in S. Bartholomei Francofurti unum & unam ac in ejusdem beate Marie Virginis in monte nuncupate etiam Francofurti unum & unam ac in sancte Marie & Georgii alias S. Leonardi pariter Francofurti unum & unam in sanctorum Petri & Alexandri Aschaffenburgensis unum & unam nec non in sancti Petri Fritzlariae oppidorum predictorum dicte Mo-

gun-

gantine Diocesis collegiatis ecclesiis predictis reli-
 quum & reliquam Canonicatus & prebendas per
 dictum *Clementem* predecessorem ut prefertur sup-
 pressos & extinctos ac suppressas & extinctas hu-
 jusmodi restituto eis & eorum cuilibet eorum re-
 spective titulo collativo in pristinum & eum in quo
 ante suppressionem & extinctionem predictas per
 dictum *Clementem* predecessorem ut prefertur fa-
 ctas erant, statum, ita ut illos & illas pro hac
 prima vice & quoad infra scriptum indultum vi-
 guerit in vim indulti conferendi omnia & singula
 beneficia ecclesiastica civitatis & Diocesis Mogunt.
 quovis modo etiam apud sedem eandem vacantia
 dicto *Francisco Ludovico* Archi Episcopo apostolica
 auctoritate concessi idem *Franciscus Ludovicus* Ar-
 chi Episcopus cum hoc tamen quod de dictis ca-
 nonicatus & prebendis per nos ut infra in pristi-
 num eorum statum restituendis pro hac prima vice
 & successive durante indulto hujusmodi nobis &
 dicte sedi reservatis & affectis vacaturis a dicto
Francisco Ludovico Archi Episcopo provisam novam
 illorum provisionem prout in indulto hujusmodi
 cavetur expresse infra certum in eodem indulto
 expressum tempus a sede Apostolica predicta im-
 petrare ac jura Camere Apostolice aliisque propte-
 rea debita persolvere omnino teneantur, deinde
 vero indulto hujusmodi cessante in quibuscumque
 & quomodolibet pro tempore occurrentibus dicto-
 rum canonicatum & prebendarum per Nos ut in-
 fra in pristinum eorum statum restituendorum va-
 cationibus pro tempore existens Archi Episcopus
 Mogun-

Moguntinus ad quem uti verum Ordinarium dictorum Canonatuum & prebendarum per nos ut infra in pristinum eorum statum restituendorum Collatorem perpetuis futuris temporibus illorum collatio provisio & omnimoda alia dispositio cessantibus tamen reservationibus & affectionibus Apostolicis predictis spectet & pertineat conferre & de eisdem canonicatibus & prebendis per nos ut infra in pristinum eorum statum restituendis *Franciscus Ludovicus* Archi Episcopus & pro tempore existens Archi Episcopus Mogunt. predicti modo & forma premissis respective providere ac alias de illis canonicè tamen disponere libere & licite possint & valeant ac de dictis canonicatibus & prebendis per nos ut infra in pristinum eorum statum restituendis tam ab hac prima vice quam exinde successive perpetuis futuris temporibus provisi & quilibet eorum apud illam ex predictis tresdecim Collegiatis ecclesiis ubi Canonicatus & prebende hujusmodi eis collati extiterint personaliter residere ac in ea singulis diebus horas canonicas tam diurnas quam nocturnas aliaque divina officia insimul cum reliquis earum respective canonicis collegialiter ac cum debita mentis attentione servataque ecclesiastica disciplina recitare decantare & psallere aliaque consueta onera adimplere ipsiusque ex predictis tresdecim Collegiatis Ecclesiis statuta hactenus edita & imposterum edenda debite exacteque observare pariformiter debeant & teneantur nec non stallum & locum in Choro & dummodo in aliquo ex sacris ordinibus constituti extiterint vocem activam & passivam

passivam & votum in capitulo ipsius ex predictis tres decim Collegiatis ecclesiis habere ac omnibus & quibuscumque privilegiis indultis exemptionibus facultatibus libertatibus immunitatibus preeminentiis prerogativis nec non fructuum reddituum & proventuum certorum & incertorum ac etiam distributionum quotidianarum & aliorum quorumcumque emolumentorum quemadmodum dictos canonicatus & prebendas per nos ut infra in pristinum eorum statum restituendorum alias obtinentes ante illorum suppressionem & extinctionem & respective applicationem & appropriationem predictas per dictum *Clementem* predecessorem ut prefertur factas percipiebant perceptione aliisque gratiis universis tam spiritualibus quam temporalibus quibus ceteri dictarum tresdecim Collegiatarum ecclesiarum Canonici de jure usu stylo consuetudine privilegio aut alias quomodolibet nunc utuntur fruuntur potiuntur & gaudent ac uti frui & gaudere possunt & poterunt quomodolibet in futurum non solum ad eorum instar sed eque principaliter & pariformiter uti frui potiri & gaudere libere & licite possint & valeant motu pari dicta Apostolica auctoritate etiam perpetuo restituimus reponimus & plenarie reintegramus & insuper universitati studii Moguntinensis hujusmodi ne illa ex applicatione & appropriatione fructuum reddituum & proventuum dictorum sexdecim Canonicatum totidemque prebendarum ad ejus favorem per dictum *Clementem* predecessorem ut prefertur factis & per nos ut supra revocatis rescissis

scissis & abrogatis dispendium patiatur sed illa semper subsistat habeatque unde suis Lectoribus congrua salaria subministrare valeat de opportuno subventionis auxilio providere volentes universo Clero sancti *Petri* & sancti *Victoris* & Equestris nuncupate sancti *Albani* & sancti *Stephani* ac predictae *Beate Marie Virginis ad Gradus* nuncupate & sancti *Joannis Baptiste* Moguntin. & olim ejusdem *Beate Marie Virginis in Campis* nuncupate nunc vero sancte *Crucis* extra menia civitatis Mogunt. & sancti *Bartholomei* Francofurti & predictae beate *Marie* virginis in monte nuncupate etiam Francofurti & sancte *Marie* & sancti *Georgii* alias S. *Leonardi* pariter Francofurti & sanctorum *Petri* & *Alexandri* Aschaffenburgensis necnon sancti *Petri* Fritzlarie oppidorum predictorum dicte Mogunt. Dioc. Collegiatarum Ecclesiarum predictarum prestationem annuam perpetuis futuris temporibus duraturam & ab omnibus & quibuscumque oneribus Ordinariis & extraordinariis quomodolibet nuncupatis ac alias in omnibus & per omnia & omnino quoad omnia liberam immunem & exemptam mille quadringentorum fibrenorum monete Rhentensis predictae universitati studii Mogunt. hujusmodi & pro ea illius administratoribus seu Rectoribus & Provisoribus nunc & pro tempore existentibus vel ejus Procuratori legitimo seu eorum procuratoribus legitimis per dictum Clerum cui ad id quamlibet opportunam facultatem & licentiam per easdem presentes plenarie tribuimus annis singulis in civitate Moguntina in terminis ac sub cautionibus per dictum

Etum *Franciscum Ludovicum* Archiepiscopum juxta ejus providam dispositionem statuendis & recipiendis integre persolvendorum eosque in sex Lectorum videlicet quatuor Publicum feudale ac Canonicum jura ac Codicem & Digesta, reliquorum vero duorum Medicinam in Universitate studii Moguntinensis hujusmodi legere debentium congrua salaria & non in alios usus convertendorum solvendi onus auctoritate predicta motu simili etiam perpetuo imponimus & injungimus decernentes universum clerum predictum ad integram solutionem dicte prestationis annue predictae Universitati studii Mogunt. hujusmodi faciendam juxta oneris impositionis & injunctionis predictarum tenorem fore efficaciter obligatum ac volentes & eadem auctoritate statuentes quod ille ex universo clero predicto qui in dictis terminis ac sub cautionibus predictis vel saltem infra triginta dies illorum singulos immediate sequentes prestationem annuam hujusmodi per universum clerum predictum eidem universitati studii Mogunt. hujusmodi tunc debitam non persolverit cum effectu lapsis diebus eisdem sententiam excommunicationis incurrat a qua donec eidem universitati studii Moguntinensis hujusmodi vel eis Procuratori seu eisdem procuratoribus de prestatione annua hujusmodi tunc debita integre satisfactum aut alias cum universitate studii Moguntinensis hujusmodi vel cum dicto Procuratore seu dictis procuratoribus super hoc amicabiliter concordatum fuerit preterquam in mortis articulo constitutus absolutionis beneficium nequeat obtine-

re si vero per sex menses dictos triginta dies immediate sequentes sententiam ipsam animo quod absit substinuerit indurato ex tunc effluxis mensibus eisdem dissolutione predicta illiusque effectu perpetuo privatus existat eo ipso ac revocationem rescissionem abrogationem in pristinum statum restitutionem repositionem reintegrationem ac oneris impositionem & injunctionem predictas nec non omnia & singula premissa ac easdem presentes semper & perpetuo validas & efficaces esse & fore plenamque roboris firmitatem ac vim valide & efficacis concordie inter universitatem studii Moguntinensis hujusmodi illiusque Rectores & Provisores ac Clerum predictos inite & per nos approbate obtinere & ab omnibus ad quos spectat observari debere nec ullo unquam tempore & ex quocumque capite etiam in corpore juris clauso de subreptionis vel obreptionis seu nullitatis vitio seu intentionis nostre aut quopiam alio quantumvis substantiali & formali defectu etiam ex eo quod cause propter quas ille emanarunt sufficienter adducte examine verificate & approbate ac idem clerus & quicumque alii in premissis & circa ea interesse quomodolibet habentes vel habere pretendentes ad id vocati & auditi non fuerint nec eisdem premissis consensum suum prestiterint & ex quovis alio preceptu aut ex quacumque quantumvis pia legitima privilegiata & de necessitate juris vel facti omnino exprimenda causa notari impugnari seu alias quomodolibet infringi retractari retardari annullari invalidari seu etiam per nos & successores nostros

nostros Romanos Pontifices pro tempore existentes seu predictæ sanctæ Romane Ecclesiæ Cardinales etiam de Latere Legatos vice legatos dicteque sedis nuntios predictos vel quosvis alios quavis auctoritate fungentes & honore ac preeminentia fulgentes revocari limitari suspendi annullari aut ad viam & terminos juris reduci seu adversus eas restitutionis in integrum aperitionis oris reductionis ad viam & terminos juris aut aliud quodcumque juris vel facti aut gratie vel justitiæ remedium impetrari aut alias motu simili concedi seu illis in aliquo derogari aut quidquam aliud in contrarium disponi ullatenus unquam posse nec illas sub quibusvis similibus vel dissimilibus gratiarum revocationibus suspensionibus limitationibus derogationibus aut aliis contrariis dispositionibus & Cancellariæ predictæ regulis & præsertim de prestando consensu in pensionibus a nobis & quibusvis Romanis Pontificibus predecessoribus & successoribus nostris & in contrarium premissorum etiam si in eisdem expressè dispositum fuisset easdem presentes effectum suum sortiri debere in premissis quibus expressè cautum fuisset derogari non posse pro tempore factis & faciendis ac emanatis & emanandis comprehendi sed semper ab illis excipi & quoties ille emanabunt toties in pristinum & validissimum ac eum in quo antea quomodolibet erant statum restitutas repositas & plenarie reintegratas ac de novo etiam sub quacumque posteriori Data per nunc & pro tempore existentes Universitatis studii Moguntinensis hujusmodi Rectores & Provires

predictos quodcumque eligenda concessas semperque & perpetuo validas & efficaces fore & esse ac nunc & pro tempore existentibus Rectoribus & Provisoribus universitatis studii Moguntinensis hujusmodi in omnibus & per omnia suffragari sicque & non alias per quoscumque iudices ordinarios vel Delegatos etiam causarum palatii Apostolici predicti auditores ac ejusdem sancte Romane Ecclesie Cardinales etiam de latere Legatos vice legatos dicteque fedis nuntios predictos ac alios quoscumque quavis auctoritate potestate prerogativa & privilegio fungentes ac honore & preeminencia fulgentes sublata eis & eorum cuilibet qualibet aliter iudicandi & interpretandi facultate iudicari & definiiri debere & quidquid factus super his a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari irritum & inane motu pari decernimus & insuper pro premissorum observatione predicto *Francisco Ludovico* Archi Episcopo & pro tempore existenti Archi Episcopo Mogunt. motu simili per presentes committimus & mandamus quatenus ipse per se vel alium seu alios easdem presentes & in eis contenta quecumque ubi & quodcumque opus fuerit & quoties pro parte Rectorum & Provisorum universitatis studii Moguntinensis hujusmodi nunc & pro tempore existentium predictorum requisitus fuerit solemniter publicans & in premissis efficacis defensionis presidio assistens faciat auctoritate nostra illas & in eis contenta hujusmodi & presertim prestationem annuam mille quadringentorum florenorum dicte monete ab omnibus & singulis

gulis ad quos spectat & pro tempore spectabit persolvi & adimpleri illisque pacifice frui & gaudere non permittens quempiam ex Rectoribus & Provisoribus universitatis studii Moguntinensis hujusmodi nunc & pro tempore existentibus predictis desuper quomodolibet indebite molestari contradictores quoslibet & rebelles per sententias censuras & penas ecclesiasticas aliaque opportuna juris & facti remedia servata tamen forma Concilii Tridentini appellatione postposita compescendo non obstantibus quatenus opus sit dicte Cancellarie regulis de jure quesito non tollendo ac de prestando consensu in pensionibus ac Lateranensis Concilii novissime celebrati dismembrationes perpetuas nisi in casibus a jure permixtis fieri prohibentis ac quoad predictam annuam prestationem dictorum mille quadringentorum florenorum dicte monete recolende memorie *Pauli* PP. *II.* etiam predecessoris nostri de rebus ecclesie non alienandis aliisque Apostolicis etiam in synodalibus provincialibus Generalibus Universalibusque Conciliis editis vel edendis specialibus vel generalibus Constitutionibus & Ordinationibus Apostolicis ac dictarum Collegiatarum Ecclesiarum etiam juramento confirmatione Apostolica vel quavis firmitate alia roboratis statutis consuetudinibus privilegiis quoque indultis & litteris Apostolicis dictis collegiatis Ecclesiis illarumque respective Capitulis & Canonicis aliisque superioribus & personis nec non Universitati studii Mogunt. hujusmodi illiusque Rectoribus & Provisoribus & in ea Legentibus aliisque quibuscumque

in contrarium premifforum ſpecialiter vel generaliter ac etiam pluries conceſſis approbatis & innovatis quibus omnibus & ſingulis etiam ſi pro illorum ſufficienti derogatione alias de illis eorumque totis tenoribus ſpecialis ſpecifica expreſſa & individua ac de verbo ad verbum non autem per clauſulas generales idem importantes mentio ſeu quevis alia expreſſio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc ſervanda foret tenores hujusmodi ac ſi de verbo ad verbum nihil penitus omiſſo & forma in illis tradita obſervata & inferri forent preſentibus pro plene & ſufficienter expreſſis habentes illis alias in ſuo robore permanſuris latiffime & pleniffime ac ſpecialiter & expreſſe hac vice dumtaxat motu ſimili derogamus ceterisque contrariis quibuscumque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtre abſolutionis perpetue revocationis reſciſſionis abrogationis in priſtinum ſtatum reſtitutionis reſpoſitionis reintegrationis oneris impoſitionis & injunſtionis decreti Commiſſionis mandati & derogationis infringere vel ei auſu temerario contraire, ſi quis autem hoc attentare preſumpſerit indignationem omnipotentis Dei ac beatorum *Petri & Pauli* Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum, Datum *Rome* apud ſanctam *Mariam* Majorem anno Incarnationis Dominice Milleſimo ſeptingentiſimo trigeſimo primo pridie nonas julii Pontificatus noſtri Anno primo.

LIV.

ACTA SYNODI PROVINCIALIS COLONIENSIS AN. MDXLIX. CELEBRATAE.

Cum tempus appeteret, quod Reverendissimus in Christo Pater & Dominus Dñus *Adolphus**) Archi Episcopus Coloniensis Princeps Elector Illustrissimus & Gratiosissimus Dominus noster celebrando Concilio provinciali, universis cleri sui ordinibus in novissima synodo dioecesana mense octobri superioris anni habita, indixerat, quodque Reverendissimis in Christo Patribus & Illustrissimis Dominis Comprovincialibus suffraganeorum ecclesiarum Episcopis significaverat per litteras, quarum hic subditur exemplar (exempla indictionis synodi dioecesanae & mandati adversus concubenarios, quorum in exemplo isto fit mentio, inferere operæ pretium non videtur, propterea quod inserta sunt actis synodi illius quæ extant prelo excusa) venit idem ille Reverendissimus Dominus Archi Episcopus in Coloniam Agrippinensem suam Metropolim & accitos aliquos e Clero Theologos & jurisperitos adhibuit in consilium, quibuscum primo omnium iustravit & percurrit antiquorum Archi Episcoporum Coloniensium libros pontifica-

U 4

les

*) *Adolphus* hujus nominis III. Patre *Jodoco a Schawenburg*, Matre *Maria de Nassowe* genitus Metropolitanæ Moguntinæ & Coloniensis Canonicus *Hermannno de Wied* deposito substituitur & communi populi voto clerique suffragio recipitur & proclamatur Archi Episcopus An. MDXLVII.

les quos cum aliis pontificalibus quæ circumferuntur præfertim cum Romanis veteri & novo contulit, quo ritus & ceremonias patribus usitatas, quibus concilium hoc provinciale posset quam decen- tissime celebrari, inde eliceret, quamvis enim habeant ecclesiæ singulæ suum morem & in unius cûjuslibet potestate sit Ceremonias minores pro temporis ratione mutare, neque enim in rebus hujuscemodi ad certas regulas ecclesiæ alligantur, tamen quum unitate & concordia nihil censeret esse pulchrius animadversa veterum & novorum codicum varietate nec fere ullam formam ut erant illæ conscriptæ posse concilio instanti ex integro hoc tempore accommodari, ne quid contra primi scita committeret sed unitatem quantum res sinerent, servaret, ubi concordia erat, eam duxit retinendam, ubi varietas, hoc sequendum, quod rebus gerendis videretur accommodatissimum formulam itaque hæc de rebus conscriptam tradidit designato cuidam ceremoniarum directori, qui Cantores Custodes, sacrum peracturos & reliquos ecclesie ac Chori ministros agendorum submoneret.

Deinde ut in tractatione rerum quoque modus & ordo in synodo servaretur, fuit eicare, & quum secundum sanctiones Patrum appareret in Concilio provinciali non modo de vicis que in synodo illa diocesana & visitatione sua subsequuta, verum etiam de iis quæ in comprovincialium Episcoporum synodis & visitationibus emendationem non recepissent consiliis & suffragiis communibus decer-

decernendum, essetque præterea tractandum de modo formulam illam reformationis a Cæsarea Majestate propositam atque ab universis ecclesiastici ordinis statibus in Comitibus Augustanis nuper receptam in novissima quoque synodo publicatam exequendi, ac porro dispiciendum si forte reperiantur pervicaces aliqui qui nolint ad eam se impendere aut qui reformari plane detrectent, quomodo sint illi habendi & quid denique agendum si quæ difficultates ejus executionem alicubi impediens inciderent, censuit omnem tractationem ad duo capita redigendam, ad eradicationem zizaniorum & plantationem bonorum morum, nimirum agri dominici culturam ad agriculturæ rusticanæ præcepta exigens, qui priusquam faciant sementem eradicant lolium & quod fuerit post sementem subnatum simili studio dum in herba est, eradicant, in quem modum arbitrabatur, primo inquisitionem fieri debere de viciis extirpandis & idcirco imponendam omnibus necessitatem indicandi ac proponendi ea quæ ad concilii judicium pertinerent sive verbis sive scriptis & designandos præterea ex Patribus qui privatim audirent eos qui causas haberent, quas absque periculo in Concilium publice deferre non possent, & quum præsignaret negotium istud fore multorum dierum, quod verisimile esset non omnes venire instructos & paratos ad sua statim proponendum, quosdam etiam quos metus aut verecundia retardarent expectaturos præcedentium exempla, denique & in dubiis, veritatis investigatione opus fore, quibus omnibus tempus

dandum esset, censuit quotidie quidem querelis ac-
cusationibus, delationibus & judiciis paratis dan-
dum locum & recipiendos libellos oblatos, ceterum
iudicium illorum reservandum ad finem concilii &
deligendos e Patribus qui audita in ordinem redige-
rent, expenderent ac censerent seorsim extra con-
cilium, quod vero superesset concilio ab audientia
temporis & donec ipsi censerent, illi audirent cau-
sas impendendum consultationi de modo quo vide-
retur reformatio juxta formulam a Cæsarea Maje-
state propositam nobis exequenda.

Tractandorum ordine ad eum modum præstru-
cto datoque negocio Rdo Domino *Joanni Cyrenensi*
Episcopo Rm̄i Dñi Archi Episcopi in Pontificalibus
vicario ut consilium & deliberationem Rm̄i de or-
dine servando toti Concilio in tractationis loco ex-
poneret, quo posset quisque se ei accommodare,
expectabatur dies indictus.

Itaque feria secunda post Dominicam *invocavit*,
que fuit undecima Marcii dies celebrando Concilio
indicta, hora sexta matutinali adiit Rm̄us Dñus
Archi Episcopus cum legatis comprovincialium
Episcoporum Ecclesiam Metropolitanam prælatis
sibi Archi Episcopalibus insignibus, comitibus pro-
ceribus & nobilitate cum Capitulo Metropolitano
præcedentibus, ubi ingressus sacrarium se ad sa-
crum solenne peragendum præparabat Interea Le-
gati illi cappis aureis ac omni ornatu suo, nam
duorum Legatorum erant Abbates infulati, indu-
ti, sic se componebant in choro ut unus aliquis sui
Epi-

Episcopi locum in Orchestris altioribus occuparet, socii vero starent in Orchestris inferioribus, post quos Prælati & Canonici Metropolitani in cappis pretiosis latus chori unum alterum R. Dñi Regalium Monasteriorum Abbates S. *Cornelii* apud *Indam* & S... in *Werden* sacri Imperii prælati & cæteri totius diœcesis ordinis sancti *Benedicti*, Cisterciensis & Premonstratensis Abbates & ij in cappis pretiosis cum baculis infulis quoque caputiis aut pileolis ut sua cuique dignitas erat, ornati tenebant.

Processitque Rm̄s Dñs Archi Episcopus ad Altare pallio Archi Episcopali & ornatu pontificali omni indutus ac sacrum de spiritu sancto ritu solemnem cum benedictione celebravit, quo finito subjunxit chorus Antiphonam *Exaudi nos Domine* & ille collectam, a qua cæpta est Litaniam, dixitque Rm̄s Archi Episcopus ad Patres Concilii conversus versiculum: *ut hanc synodum benedicere, visitare & regere digneris*, cum collectis quas habet liber pontificalis, deinde processit Diaconus ad pronuntiandum Evangelium, postea procumbentibus omnibus in genua hymnus cantatus est *veni creator spiritus* & Archi Episcopus casula deposita pluviali seu cappa indutus aurea ab altari descendit ad Patres in suum locum & dato astanti sibi Rdo Dño Cyrenensi Episcopo signo alloquutus est ille Concilii Patres in hanc sententiam. . . . Deinde descendit suggestum honorabilis Dominus *Sebastianus Novimola* presbiter Canonicus Ecclesiæ Metropolitanæ & habuit ad Concilium orationem.

Ora-

Oratione finita Magister *Petrus a Coisfeldia* unus Notariorum Concilii e suggestu alta voce pronuntiavit Rñi Dñi edictum in hæc verba :

Rmūs Dntūs noster Archi Episcopus hujus Concilii præses mandat & præcipit omnibus ad provinciale istud Concilium vocatis ne quis hinc discedat, donec Concilium Canonice & secundum morem sanctorum Patrum observatum terminetur & auctoritate ipsius dissolvatur sub censura qua Canones abeuntes & Concilium deserentes perstringunt, insuper ut vocati omnes sequantur ad locum tractandis negociis synodalibus præparatum, non vocati vero sive Clerici sive laici qui causas habent ad Concilii cognitionem vel diffinitionem pertinentes, eas committant uni Archidiaconorum aut alicui Patrum vocatorum referendas in Concilio, aut si libet, tradant scriptas, ut Concilium eis cognitum & discussis, quid sentiendum & agendum sit, queat canonice & mature decernere.

Sub hæc itum est ad sacrarium & sacris vestibus depositis Patres vocati omnes processerunt cum Rño Dño ad locum tractationi destinatum prælatis insignibus & proceribus pro more præcedentibus, ubi cum ex latere uno Rñi Dñi confederent Legati Episcoporum Abbates & Priores, quot confessus accipiebat ex altero vero Rdus D. Cyrenensis vicarius Rñi Dñi in Pontificalibus & delecti Capituli Metropolitanani cum prælatis ecclesiarum reliqui quos latera non accipiebant, confederunt in
medio

medio cum decanis ruralibus & pastoribus Urbanis, Rm̄o. Dño Archi Episcopo suggerente surgens Rdus Dnus Cyrenensis ex ipsius nomine Patres omnes contestatus est, nemini allaturum præjudicium aut existimationis suæ imminutionem, si cui forte non contingeret in confessu pro dignitate sua locus, eos vero quibus hoc jam obvenisset, eodem nomine rogabat ut locum inferiorem non gravarentur ferre pro Christi gloria æquanimiter & cogitare non esse hic in sacro Concilio de loci præeminentia certandum, sed potius annitendum majoribus ut minores sibi anteferant exemplo Christi, qui etiam Phariseos primos accubitus in mensa expetentes reprehendit ambitionis & discipulos suos cum pro primatu contenderent, docuit solos humiles, qui se postremos ducerent, esse vere magnos & prælatione dignos.

Omnibus dehinc in silentio confidentibus justit Rm̄s Dñus Archi Episcopus recitari cathalogum vocatorum ad synodum & ut lectus quisque responderet se adesse, nemine vero ad nominis repetitionem respondente si neque legati adessent aut qui absentiae causas dignas exponerent ut absens notaretur, judicio synodi submittendus, quamvis Pontificalia quædam recitationem nominum differant ad finem Concilii, videbatur tamen Reverendissimo Dño Concilium istud ab hoc exordio auspiciandum ut ne quis temere admitteretur in confesum & tractationem rerum synodalium, dareturque absentium Legatis occasio commissiõnem & ea
quæ

haberent in mandatis exhibendi & constaret ad hæc de absentium contemptu atque inobedientia de qua Patres ante Canonum publicationem, nisi interea illi purgarentur, statuerent, ad primam itaque nomenclaturam qua Rm̄s Dñus Episcopus Leodiensis appellabatur, surrexerunt ejus Legati, amplissimus Dñus *Gerhardus* e familia nobilium a *Grossbeck* Decanus Ecclesiæ Cathedralis Leodiensis & Dñus *Johannes Huetius* Doct̄or Rdi Dni Leodiensis officialis utriusque eximie docti, disertis, venerabiles omnique observantia digni viri & Legationis suæ litteras sigillo Majori R. illius Episcopi signatas ac septima Martii datas exhibuerunt, quæ coram confessu toto lectæ sunt, ijs demonstrarunt se habere in mandatis, ut primum absentiam Rmi Dni Episcopi Leodiensis adversa valetudine laborantis & arduis negociis impliciti apud Rmum Archi Episcopum & Patres Concilii excusarent & ejus vice in Concilio fungerentur, gravamina & abusus diocesis Leodiensis proponerent, consultarent, deliberarent ac remedia oportuna peterent & præterea potestatem se habere in reliquis negociis synodalibus sicut justum & in rem reformationis esse videretur deliberandi, ordinandi, statuendi ac definiendi omniaque Rmi illius Episcopi nomine & plena ipsius auctoritate agendi, quæ ipsemet in Concilio præsens agere posset vel deberet, etiam si talia forent negocia, quæ mandatum magis speciale requirerent, ijsdem litteris Rm̄s ille Episcopus promittebat se rata, grata ac firma habiturum, quæcunque illi ejus nomine in eo concilio agerent,

data

data Legatis suis potestate alios quoque substituendi. Ad quas litteras Decanus ille statim exorsus est exponere Rmō Dño Archi Episcopo & Patribus Concilii R. Leodiensem Episcopum suum Dominum nihil prius habuisse in votis quam ut posset ipse sanctæ huic synodo interesse & Episcopali suo muneri cum patribus perfungi, verum quominus suam voluntatem exequi potuerit in causa esse valetudinem adversam qua affligeretur, quam ob rem petebat ut Rmūs Dnus Archi Episcopus cum Patribus synodalibus vellet executionem absentiae ejus qui dolens & invitus per infirmitatem a Concilio abesset, recipere & habere legitimam, attamen ne prorsus videretur ille huic Concilio deesse, dedisset venerabili Dño Officiali & ipsi in mandatis ea suo nomine & vice cum Patribus agendi quæ modo e litteris audita essent ad quæ uterque suum studium obedienter & prompte offerret.

Appellato Rmo Dño Episcopo Trajectensi surrexerunt clarissimi viri Dñi *Jacobus Uteneng* jurisprudentiæ Doctōr Decanus Collegii sancti *Petri* Trajectensis Generalis Episcopi illius vicarius & Dñus *Hermannus Gondanus* insignis & libris editis celebris Theologus Collegii *S. Mariæ in Trajecto* Decanus Legati R. Dñi Episcopi Trajectensis & D. *Stephanus Rummelar* Doctōr Canonicus in Collegio *S. joannis Traject.* Legatus Cleri illius qui suarum quoque Legationum litteras protulere & quidem priores illi duo habebant a R. D. Trajectensi sub sigillo ejus majori in mandatis ut Conci-

lio vice ipsius interessent & ea quæ pro exequutione reformationis status Ecclesiastici, extirpatione errorum, digna sacramentorum administratione, disciplineque salutaris observatione juxta sacrarum scripturarum & canonum normam ecclesie pacem & tranquillitatem ac eorum omnium similem viderentur conferre, proponerent tractarent ac cum cæteris synodi patribus ejus nomine agerent atque concluderent, litteris iisdem promittebat D. Trajectensis, se rata grata firma ac stabilia habiturum quæ per suos in Concilio dicerentur, gererentur aut concluderentur, Datæ sunt *Trajecti* Calendis Martiis anno 49. Posterior vero D. *Stephanus* eadem illa habuit ab universo Trajectensi Clero in mandatis, qui præterea bonis suis omnibus in hypothecam datis se obligarunt ad eorum quæ per illum agerentur aut procurarentur, observationem per instrumentum publicum Datum 2 Martij 49. quibus lectis Generalis ille vicarius retulit R. Dnũm Trajectensem Episcopum cum firmo ac constanti proposito secum statuisset proficisci ipse ad Concilium & munus suum episcopale obire, necessariaque omnia ad hanc profectionem adornasset, accelerasset etiam ea de causa synodum dioecesanam, quam magna festinatione sanus & incolumis celebraverit, tempore intempestivo, quando regio illa lutosa & palustris vix permeabilis est, quo Concilium istud anteverteret, ut paratior atque instruetior illud adiret, inexpectata ac molesta febris fuisse correptum, ut coactus fuerit medicorum ope uti, & cum nondum confirmata valetudine nec satis

vis restitutus teneretur adhuc desiderio priori proficiscendique animum non deposuisset, prohibitum a medicis ob flatus frequentes ventorum & aeris inconstantiam febricitantibus inimicam, ne tamen ulla in ipso diligentia desideraretur, misisset præsentem legationem cum sufficientibus & plenis mandatis cum Rmō Dnō Archi Episcopo & Patribus synodi agendi, tractandi, statuendi ac decernendi ejus nomine omnia quæ ipse præsens potuisset, idcirco rogabat eum haberi excusatum, ad hæc agebat R; illum Episcopum omnia quæ pro fide & religione Christiana instauranda ac defendenda valere possent, in sua dioecesi pro virili promoturum.

Deinde Appellato Rmō D. Episcopo Monasteriensi qui idem erat Episcopus Osnaburgensis & Mindensis administrator surrexerunt Ornatissimi & Venerabiles Dñi religiosus pater *Gerhardus Abbas in Lieffburn Georgius Titsch* Doctor Decanus *S. Severini in Colonia* *jobannes Koch* vicarius in spiritualibus & sigillifer monasteriensis & *stephanus Tutel* ecclesiæ istius vicarius & secretarius legati nomine Episcopatus monasteriensis & D. *jobannes Abbas Sancti Symeonis & Mauritiij* in Civitate Mindensi Legatus nomine Episcopatus & Administrationis Osnaburgensis & Mindensis, exhibueruntque hic & illi quoque suæ legationis litteras peculiare sed tamen unius sententiæ, in quibus erat videre illos habere in mandatis, ut Episcopi ipsius nomine Concilio interessent ac ejus vices, ut erant suorum Episcopatum nomine legati, obirent, absentiam excusarent, .

farent, agerent & tractarent omnia cum Rmō Archi Episcopo & Patribus quæ ad executionem reformationis a Cæsarea Majestate propositæ, extirpationem errorum, sacramentorum administrationem, disciplinæ salutaris observantiam, pacem & tranquillitatem ecclesiæ universalis & suarum ecclesiarum profectum ac communem omnium suorum salutem conferre ac expedire eis viderentur, haberentque potestatem ea omnia agendi, quæ ipse in Concilio præsens agere posset, etiam si talia forent, quæ mandatum exigerent magis speciale, quicquid autem per eos gereretur, vellet ipse habere ratum & gratum. Datæ fuerunt 3. Martij. Tum Decanus sancti *Severini*, quo fidem faceret Rmō Dño Archi Episcopo & Patribus Concilii adversæ ejus valetudinis, cujus fiebat in litteris Legationum illarum commemoratio, protulit instrumentum autenticum de gravi & difficili infirmitate, qua Episcopus ille detineretur, eam ob causam Rmūm Dominum & Patres Concilii rogavit cum Collegis suis ut vellent eum qui per insuperabilem casum abesset, habere legitime excusatum, præsertim ubi quod solum restabat, misisset huc legationem ampla ac plena potestate ejus instructam ut vellent legati ipsius nomine sedulo peragere quæcunque synodi necessitas postularet & omne illud quod de jure facere teneretur.

Legatis auditis, processit nomenclator Magister *Petrus* Concilii Notarius e Catalogo vocatos omnes sublata voce appellare, responderuntque
Abba-

Abbates prælati & quotquot aderant præsentibus pro se singuli *adsum*, quidam absentes excusabantur per adversam valetudinem, alii quidam quod causis legitimis impediti substituisent pro se alios, pauci abfuerunt & neque substituerunt ignotum, quibus de causis quos propterea censuit correctioni submittendos sui fiscalis & visitatorum nisi pro se dignam reddant satisfactionem. Ad eos vero qui comparuisent & jam auditi essent, iussit R. D. Cyrenensem, qui ei a latere adsidebat, dicere, se animo grato ac benevolo agnoscere R. d. D. D. Comprovinciales Episcopos fecisse pro officio suo, qui cum ipsimet causis iustis & inevitabilibus impediti venire ad hoc sacrum Concilium requiverint ipsum per tales dignitate eruditio ne ac pietate præstantes suos commissarios & Legatos spectabiles perpensa negotii magnitudine que non unius dioceseos sed totius provinciæ imo reipublicæ Christianæ salutem concerneret impositorum sibi a Deo & potestatibus in terra supremis munerum memores invisere non sint gravati, excusationes autem quas de adversa eorum valetudine Legati attulissent, se fortis humanæ memorem, cum simus mortales omnes, variis ægritudinibus & casibus adversis perpetuo ac momentis omnibus expositi reputare legitimas, easque benigno ac compacienti recipere animo, plurimum quoque se gavisum quod jam non absque voluptate exploratam sibi habeat promptitudinem suæ diæcesis Abbatum Prælatorum & omnium ordinum Patrum & confacerdotum qui ad negocium murrere ac vocatione sua tam dignum

huc frequentes & alacres convenerint, proinde se bona spe præsumere Deum Clementem & bonum (qui hanc voluntatem eis inspirasset) daturum quoque uberem ex ea fructum proventum, ut opus bonum quod in eis sua gratia cepit perficiat etiam, cum sit ipse (ut apostolus ait) qui operetur in vobis & velle & perficere pro sua bona voluntate.

Quæ cum Dñs Cyrenensis exegisset, submouente Rmō Dño presentes omnes alloquutus est in hanc sententiam, quam ille ei hoc loco dicendam dudum injunxerat.

Tametſi Rmūs Dñs noſter Archi Episcopos non adducat in dubitationem quin præſentes Rmōrum comprovincialium Episcoporum Legati Abbates prælati & Patres hujus ſynodi omnes ſint pro ſua erga Deum pietate & religionis orthodoxæ, extra quam nulla eſt ſalus, amore, quæ ſui muneris ſunt, ſedulo diligenter omnique ſtudio in hac ſynodo acturi, id quod Rmūs Dñs ſibi perſuadet, ipſos Legatos (ut quibus non minor incumbat Episcoporum ſuorum nomine quam ipſi Rmō Gregis Dominici cura) & Patres Concilii omnes jam dudum animo concepiſſe ac ſibi propoſuiſſe, tamen ut Rmūs ipſe inter hæc ſuo quoque munere perſungatur, requirit & hortatur omnes ſynodi Patres in Domino Jeſu Chriſto ut negotio huic tam ſalutari pio ſancto ac neceſſario gnaviter pro ingenio & viribus ſuis incumbant, affectibusque & ſtudiis privatis deſiſtis de rebus in hoc Concilio

*) Phil. 1.

**) Phil. 2.

Ito ad Dei gloriam & Ecclesiae ædificationem tra-
 ctandis sancte & religiose ac animo sincero consul-
 tent in commune quo constet unicuique sua mens
 bona & quod propriæ conscientiae testimonio ad
 Concilium venerit in nomine Domini nostri Jesu
 Christi potius quam in nomine suo, nam ita de-
 mum in Concilio nobiscum spiritus sanctus & men-
 tes nostras reget, si in nomine illo conveniamus.
 Licet autem Concilii hujus causæ & quæ res in eo
 tractari debeant, satis in indictione ejus expositæ
 sint, tamen ne quem illæ fugere possint, operæ
 pretium fore Rmüs Dnüs noster Archi Episcopus
 hujus Concilii Præses arbitratus est, ut paucis hic
 repetantur; Nemo vestrum est, qui ignoret quan-
 tis perturbationibus fuerit ecclesia multo jam tem-
 pore commota atque jactata succrescentibus indies
 & robur impune sumentibus ab annis amplius tri-
 ginta hæresibus dissensionibus & odiis non in vulgo
 modo bellua illa multorum capitum & sensuum,
 quæ nobis ex opinionibus opiniones & hæreses ex
 hæresibus absque modo & numero progenuit, ve-
 rum etiam inter Principes ipsos qui malum hoc
 coercere debuerant unde prognatæ sunt conspira-
 tiones dissidia & bella confusissima quæ eousque
 tandem invaluerunt ut jam non modo de religio-
 ne nostra sanctissima quin etiam de reipublicæ for-
 ma transferenda ac mutanda cœperint quidam co-
 gitare, Notum est Item ex adverso Cæsareæ Ma-
 jestatis Dñi nostri Clementissimi infatigabile studi-
 um pro religionis antiquæ & veræ pacisque publi-
 cæ conservatione, quæ cum malum hoc cerneret

Imperio & ecclesiæ supra caput, jam jam impendere paterne ac Christiane commotus primum aggressus est ipsum edictis & mandatis severis propositis coërcere, deinde comitiis imperialibus & colloquiis tentatis sedare atque componere, novissime vero Concilii œcumenici autoritate, verum omnia frustra, cum istud hæreat suspensuum & illis libidine pervicaciaque sectariorum hæctenus sit illusum, donec fractis rebellium viribus & principibus diversæ partis suafu auctoritateque sua in concordia rationem ac fidem communem cum Catholicis quam proxime adductis res in nuperis comitiis ad Concilii definitionem usque composita est juxta Majestatis suæ declarationem quam *Interim* vocant. Et quomodo cum Catholicis quoque egerit, ut illi ultro pro abusibus & scandalis (quorum causa clerus certe male audit & adversarii nobis insultant) receperint formulam illam Reformationis quam eis prius tradiderat expendendam & Majestati suæ polliciti sunt ad eam se suosque velle componere ac reformare, nunc instat Religiosissimus & piissimus gloriæ Dei & ecclesiasticæ dignitatis promotor Cæsar, ne patiantur Episcopi & Prælati occasionem tantam Clerum seu potius ecclesiam reformandi per ignaviam elabi, Reverendissimumque Dñm nostrum pia solitudine non semel requisivit ut in opere hoc tam sanæto velit pergere & siquid conatibus ejus obstet, quominus pergere ac reformationem illam exequi queat, ut hoc ipsum Majestati suæ significet, quæ velit dare operam, ut impedimenta omnia, quantum suæ

pote-

potestatis erit, amoveantur atque tollantur. His tam sanctis, Christianis & religiosis Imperatoris pietissimi desiderii non acquiescere aut eis deesse arbitratur Rmūs D. noster Catholicum & fidum Cæsari suo principem parum decere, Cæterum quin eadem quæ Imperator terrestris exigat etiam cœlestis Imperator prophanum inreligiosum atque impium censet hanc talem tamque oportunam munere suo perfungendi occasionem sibi oblatam negligere ac præterire, pertinet enim etiam alias ad Rmūm Dnūm nostrum vocationis suæ munus a Deo impositum fideliter obire, vigilare super gregem suum nec defodere talentum in terram sed huc omne studium omnesque vires intendere, quo provinciam clerumque & populum suum ab erroribus & moribus corruptis vindicet, studiis pietatis instruat atque exerceat & secundum sacrarum scripturarum Canonum ecclesiasticorum & paternarum traditionum normam reformet, idcirco primum mense octobri nupero synodum Diœcesanam habuit in qua publicatā reformationē omnibus suis subditis injunxit servandam & ne publicatio ista & præceptum vi carerent, visitationem in urbe & vicinia inchoavit, quam tamen ob temporis brevitate ante Concilium non potuit absolvere, hortatus quoque est & requisivit Rmōs Dñōs comprovinciales Episcopos transmissā ad eos reformationis formula, idem ut illi in suis quoque diœcesibus facerent, quos & ad Concilium istud provinciale quod modo per Dei gratiam inchoamus in quo & per Legatos suos comparuerunt, invitavit, cupiens quid

ea in re apud illos promotum jam sit cognoscere, Utrum synodos in dioccesibus celebraverint & abusus ac vicia correxerint, & si nondum, quid obstiterit, quomodo iis cognitis abusus per totam provinciam & mores corrupti consiliis communibus tolli & formula reformationis executioni demandari posset, siquidem nisi sequatur publicationem executionis evanescent & peribunt tam salutaris ac pij Cæsareæ Majestatis pro reipublicæ Christianæ instauratione labores, unde verenda nobis erit non modo gravior in republica Christiana perturbatio & forsitan everio quin etiam ne ultio, nisi vana est fides nostra, subsequatur divina, quam tot scripturæ locis Deus incorrigibilibus & inpravitate sua perseverantibus severiter ac serio comminatur & quadrabit in nos quod de Babylone Dominus in Hieremia ait, Curavimus Babylonem & non est sanata, quippe quod adhibita nobis sit divino beneficio reformatio salutaris, quæ nihil in pervicacibus profecerit.

Duo ergo censet Rmûs Dñus noster in hoc Concilio præcipue agenda, primum inquirendos & corrigendos mores corruptos & abusus, unde populus scandalizatur & vastatur ecclesiastica disciplina, deinde consultandum quonam pacto formula illa finem quem intendit, assequatur, & ita de executionis modo statuendum, proinde ut ordine recto in hoc negotio procedatur, auctoritatur Rmûs. Dñus noster eum ordinem in inquisitione vitiorum servandum quem ipsamet reformatio, de cujus executione .

quatione agitur, præscribit cap. de synodis, ubi ita dicitur: jubeat (qui Synodo præsidet Episcopus) singulos per juramentum notariis, qui omnia excipiant, adfidentibus proferre in medium, ecclesiarum suarum statum, prælatorum quoque & populi sive absentium sive præsentium vitia gravia quæ a synodo corrigantur &c. ne tamen videatur Rmã sua gratia Patribus synodalibus in hoc sacro Concilio præjudicare velle & legem imponere, facit unicuique liberum dicere judicium suum, num videatur ad hunc modum de vitiis & abusibus inquirendum ac de emendatione eorum postea statuendum.

Ad quæ primi Legati Rmi Episcopi Leodiensis rogati responderunt: R. Dnũm suum Leodiensem Episcopum litteras Rmi Dñi Archi Episcopi cum reformationis formula reverenter suscepisse atque ut eisdem obsequundaret, coëgisse synodum diocesanam, publicasse formulam illam & ejus observationem suis omnibus imposuisse, sed quum hætenus non fuisset ei datum per occupationes graves & temporis angustiam Diocesim suam visitare ut cognoscere potuerit, qui abusus & mores pravi a synodo emendationem recepissent & qui nondum, ideo se non habere in præsens quod de diœcesis illius vitiis gravibus in Concilio exponerent, donec visitatione facta de eis constaret.

Cum vero ad eundem modum respondissent etiam Trajectenses & Monasterienses Legati & ne-

gotium anteverterent, jussit Rm̄s Archi Episcopus verbis magis differtis, quod quærebat, exponere, nempe se nondum exigere vitiorum denunciationem, sed hoc prius, num videatur denunciandi ac revelandi necessitas synodalibus omnibus imponenda, id quod formula illa & Concilii Basileensis constitutio exigent per juramentum.

Cum paucis Legat̄i illi omnes inter se colloquuti petiverunt deliberationi suæ dari tempus ad proximam usque sessionem, in qua essent judicium suum dicturi, quibus Rm̄s Præses annuit.

Animadvertens vero Rm̄s Dnus plurimam adesse Patrum synodaliū diœcesis suæ turbam, multosque ejusdem gravis conditionis seu status, longum autem fore ac difficile, cum tota multitudine capere consilia & singulorum suffragia in re qualibet rogare atque audire synodi arbitrio atque consilio permittit dispiciendum, an non potius expedierit e singulis contuberniis seu ordinibus Abbatum Prælatorum Decanorum & Patrum deligere viros aliquot graves doctos & pios, quos tractationi huic idoneos reputarent, qui collegarum seu ordinis ac status sui nomine propositionibus consiliis & tractatibus adhiberentur, eisque incumberet, cæteri vero negotia, causas & consilia sua istis committerent donec tractationibus habitis & judiciis conceptis non tamen latis revocarentur omnes adferenda libera, priusquam canones & decreta Concilii publicarentur, suffragia, ita tamen

men ne quis discederet ante synodi dimissionem juxta mandatum Rmi e suggesto pronuntiatum, nisi cui fortasse negotium esset, cujus causa expediret ipsummet audiri, aut si quis esset, qui malit causam suam ipse in Concilio proponere, nam hos ipsos quodocunque voluerint, admittere, æquum Reverendissimus Dñs censuit, Patres, qui præter omnem dubitationem sentirent negotia non melius posse tractari quam per delectos absque cunctatione censuerunt, ut qui pares essent conditione, deligerent e classe sua duos, tres aut quatuor, qui hoc munus obirent, dedit itaque Capitulum Metropolitanum tres sui collegii presbiteros Canonicos Rdum Dñm *joannem Noëpel* Episcopum Cyrenensem Theologum, D. *Bernbardum ab Hagen* Præpositum S. *Andree* jurisperitum & Rmi Dñi Archi Episcopi Cancellarium & D. *Sebastianum Novimolam* Theologum.

Abbates Ordinis Beati Patris *Benedicti* dederunt Rdos Patres *Hermannum* Abbatem regalis monasterii in *Werdenn* & Imperii Prælatum & Abbatem . . . Monasterii *Tuitiensis*.

Abbates *Cistercienses* & *Præmonstratenses* Rdos Patres *joannem ab Hüls* Abbatem in *Camp* & *Gerbardum de Mörss* Abbatem in *Knechtsteden*.

Prælati in *Colonia* Dñm *Georgium Titschin* Decanum S. *Severini* *Hieronymum Aimkburn* Decanum S. *Andree* jurisprudentiæ Doctores D. N. *Wilich* Decanum S. S. *Apostolorum* Theologum, & *Dominum*

num *Conradum Orth* Decanum S. *Georgij* jurisprudentiæ Doctorem.

Decani externorum Collegiorum D. *Fridericum Vüllink* Decanum in *Keiserswerd* jurium Licentiatum & D. *joannem ab Altena* Decanum clivensem.

Religiosi in *Colonia Ven.* & religiosos Patres *Filmannum a Sygeburg* Priorem prædicatorum & *jasparem a Dorlar* Priorem Carmelitarum sacræ Theologiæ Professores.

Religiosi externi Ven. Patres *Hermannum Plettenberg* Priorem Carthusianorum apud *Wesaliam*, *Servatium* Guardianum *Brülenssem*, *joannem* Guardianum *Dürsenssem*, *Rudolphum Bocholt* Priorem Cruciferorum in *Düsseldorf*.

Pastores in *Colonia* D. *Henricum Tongaris* pastorem S. *Martini* sacræ Theologiæ professorem & Dnūm *Hermannum Blanckesfurt* pastorem S. *Columbæ* sacræ Theologiæ Licentiatum.

Decani rurales delegerunt D. *joannem a Westerbolt* Decanum *Novestensem* D. *joannem Linckens* pastorem in *Holtzwiler* Decanum *Berchemensem* D. *Egidium Sommer* Decanum *Sigebergensem*, D. *Walterum de Holt* pastorem in *Greverodt* Decanum *Zücbelensem*.

Quibus actis cum jam meridiem præterisset, dimisit Reverendissimus Conventum in diem sequentem, admonitis omnibus synodalibus ut ad sacrum, quod durante Concilio hora sexta in ortu solis

solis dicendum erat quotidie convenirent, delecti vero tractationis locum cum Rmō & Legatis ingrederentur.

Sessio Secunda.

Postridie quæ fuit duodecima Martii dies Divo Gregorio sacra convenerunt Patres omnes ad horam sextam matutinalem audituri cum Rmō & Legatis sacrum quo commemoratio fiebat B. Gregorii, non tamen ut pridie ornati vestibus sacris sed quisque in habitu suam professionem decente.

Post missam omnibus in genua provolutis cantabatur hymnus *Veni creator spiritus* cum collectis quas Rmi Dni in Pontificalibus Vicarius R. D. Cyrenensis dixit, qui mos Concilio durante fuit ad novissimam usque diem, quo decreta publicanda erant, observatus & sacrum quotidie dictum est pro feriæ incidentis ritu. a sacro processum est ad locum tractationis, quem delecti illi cum Rmō & Legatis coeteris abeuntibus introibant, confidentibus omnibus apparuit irrepsisse simul ignotos quosdam non delectos a Clero, placuit itaque ut primum recitaretur Catalogus delectorum, quibus in senatum adhibitis coeteri exclusi sunt.

Summa delectorum Cleri Colonienfis erat XXV. Præter hos erant Legati comprovincialium Episcoporum & delecti illi, quorum Consiliis & opera Rmūs Dñs in synodo utebatur & Notarii Concilii duo, permissum quoque erat Episcoporum Legatis, si qui voluissent Notarium adhibere, ita tamen,
ut

ut is prius secreti fidem juraret, nec acta ante publicationem alteri communicaret, nec post publicationem, nisi collatione eorum cum Notariis Concilii facta.

Nec hoc prætereundum est, quod licet in Divinis unus aliquis Legatus Episcopi sui locum obtinuerit, in senatu tamen & loco tractationis confedere quotquot unius Episcopi erant Legati simul scilicet ob communicanda inter se consilia. Hic R. D. Cyrenensis iussus a Rmō Dno Archi Episcopo facere initium agendi habita commemoratione brevi, quæ pridie gesta erant, retulit, Rmūm D. expectare a Legatis num ipsis videatur synodalibus imponenda necessitas, vitia in Concilio juxta reformationis formulam per juramentum revelandi ac proponendi.

Primi responderunt Leodienses in una quaque diocesi pertinere ad Episcopum proprium ut in synodis & visitationibus suis de vitiis & abusibus etiam per juramentum inquirat, cognitaque & deprehensa corrigat, proinde Episcopo officium suum in hoc negotio non negligente, sibi non videri opus esse, ut vitia quælibet in Dioecesibus provincialium Episcoporum deprehensa referantur ad correctionem Concilii provincialis nisi graves essent errores vel abusus aut controversiæ difficiles aut rebelliones & inobedientia aut vitia scandalosa quæ in synodis & visitationibus non emendantur, sed vel foverentur vel dissimularentur, qualia ad concilia deferre putabant ad omnes pertinere.

tinere & meram de eis veritatem aperiendam, id quod se pollicebantur in fide boni viri facturos.

Rmūs probata hac sententia & se a provincialibus non requirere vitiorum quorumlibet relationem & indicia per juramentum, sed eorum quæ ad cognitionem & iudicium Concilii Provincialis pro sui emendatione pertinerent, sic assensum fuit.

Sequuti Trajectenses in eadem fuere sententia, addebantque reformationis formulam, ubi de synodis agit & enumerat vitia, de quibus inquisitio fieri debeat, de Dioecesanis potius quam provincialibus synodis disponere, id quod & in ipsa formula pateret ubi disertis verbis dicitur, si quid non finiatur, rejiciatur & synodum provincialem illic discutendum ac definiendum rogeturque Metropolitanus ut quam primum fieri conveniet, concilium provinciale indicat. Monasteriensis, Osna-burgensis & Mindensis Legati Leodiensi & Trajectensi subscripserunt, post quos delecti Abbates Prælati & Patres sententias dictas comprobarunt, conclusit itaque Rmūs ut comprovinciales graves tantummodo causas & vitia quæ apud eos dissimularentur vel non emendarentur, in Concilio proponerent per juris jurandi religionem, cæteri vero hoc facerent, quod fieri in Dioecesanis debet.

Sub hæc admonuit Rmūs rogavitque Patres omnes ut ferret unusquisque alienam in proponendis & tractandis negotiis ac sententiis dicendis libertatem æquanimitè, nec interpretaretur vel acciperet

ciperet alter alterius dictum aut iudicium aliter quam tanquam e simplici animo & conscientia recta, qua quis ecclesiae bene consultum cupiat, profectum.

Volens autem a se, qui caput & praeses Concilii esset inquisitionem & emendationem inchoari nec detrectare reformationis observationem quam aliis imperaret, primus omnium affirmavit, quem ad modum & in synodo nupera fecerat, se reformationem proposito firmo amplexum & velle per Dei Gratiam huc adniti, ut quid in se desideraretur eorum quae ad munus Archi Episcopale pertinerent, eaque de causa petebat, ne quis synodali eum (qui se non ignoraret hominem esse) fragilitati negligentis & vitis donec viveret, aliquin obnoxium, sed tamen ejus voluntatis & propositi, ut scandala extirpare, amputare ac cavere pro viribus Deo adjuvante statuerit, libere admonere atque animadversa in ipso sive in officialibus ejus gravamina, offensiones, vitia & scandala proponere privatim vel publice vereretur aut dubitaret, nec enim sibi gratum praestare obsequium eos qui officialium suorum abusus iniqua gravamina aut negligentiam perniciosam dissimularent.

Omnibus ad haec aliquamdiu subticentibus, iterum Patres interpellabat ut si quid existimarent in ipso vel suis officialibus & ministris, qui vitis non carerent, corrigendum atque emendandum, id ne suggerere vel proponere cunctarentur, se
gratiam

gratiam habiturum offensiones & scandala sincero animo denuntiantibus non vero contegentibus.

Cum neque ad hanc interpellationem prodirent iudices, annuit R. Dño Cyrenensi ut diceret, Rmũm D. secum reputare quosdam forte ad proponendum, quæ norint, imparatos, alios verecundia vel metu retineri atque ita fieri, ut nemo conscientiam suam exoneret, quod ipse nolit, qui ex animo & synceriter cupiat scandala omnia tam in capite quam in membris tolli, ideoque se postulare, ut qui modo qualibet ex causa tacerent, saltem postridie aut perendie loquerentur vel scriptas suas querelas adferrent in Concilium, quod si minus audeant, commendent auditoribus causarum.

Istis ad hunc modum depositis, iussit legatos exponere, si quæ haberent Concilio proponenda Clarissimus itaque vir Dominus Decanus Leodiensis surgens eleganter differuit de studio & diligentia R. Dñi Leodiensis ad obsequendum & satisfaciendum Rmũi Dni sui Metropolitanæ Archi Episcopi adhortationibus, propterea indixisse synodum diocesanam, quam magna prælatorum & cleri frequentia celebravit, in qua & publicavit ipsam reformationem, cuius observationem omnibus injunxerit, abusus multos correxerit denique & decreta quædam tulerit pro expeditiore reformationis executione quæ in Concilio ad faciendam diligentiam suam fidem iussisset exhibere, Cæterum cum nondum diocesium suam ob temporis angustiam & negotiorum, quibus obrueretur multitudinem potue-

rit visitare, non constaret ei plene de vitiis & negotiis ad concilium deferendis atque adeo non haberet in præsens certi aliquid quod de suorum inobedientia vel obstinatione quereretur, nec item de impedimentis & causis quas arbitraretur in Concilio exponendas, donec visitatione absoluta statum verum nosset, mandasset autem quædam de iudiciorum reformatione & præsertim ob articulum formulæ, de excommunicatione, referre ad concilium, quæ suo tempore agebat se cum socio Legato propositurum, quibus dictis Dñs Officialis processit ad mensam notariorum deposuitque libellum actorum & decretorum synodi Leodiensis majori sigillo R. Dñi Leodiensis signatum.

Post quem Legati R. Dñi Trajectensis interpellati surrexerunt & clarissimus D. Vicarius retulit R. D. Trajectensem ut reformationem a Cæsarea Majestate propositam juxta commissionem Rm̃i sui Metropolitanæ publicaret ac suis injungeret, synodum coëgisse dioecesanam verum in prælectione & discussione formulæ illius incidisse scrupulos & difficultates quæ ipsum a coepto sunt remoratae, quod videantur quædam ambigue esse dicta, alia cedere in præjudicium dioecesis Trajectensis quædam requirerent eorum iudicio moderationem, quædam vero corrigenda ac mutanda clero sint visa, qua de causa Rm̃s ille cum synodo delegerit viros doctos, qui reformatione diligenter expensa congegissent ea, quæ viderentur scrupulosa, obtulerintque Episcopo & Ecclesiis dijudicanda, sed

que-

quoniam in articulorum congestorum discussione non conveniret Episcopo per omnia cum suis ecclesiis & aliud Rmūs aliud Ecclesiæ super quibusdam censuere, visum utriusque partium fuisse ut ad provincialis Concilii definitionem scrupuli illi rejicerentur, conditas tamen fuisse communi consensu constitutiones quasdam pro abusu juxta ecclesiæ Trajectensis conditionem, emendatione & institutione morum bonorum, quædam vero cultum divinum concernentia mota tantum & Concilii auctoritate, si videretur Patribus, statuenda, quæ omnia Concilii judicio Rmūs & Ecclesiæ submississent; Et cum dicto deposuisset articulos controversos numero XXXII. constitutiones item & postulationes ad mensam notariorum Concilii.

His successerunt Rmī Dni Monasteriensis hujus Episcopatus nomine Legati, e quibus Dnūs Decanus si severini asseruit R. Dnū Monasteriensem sicut obedientiæ filium decebat, reformationi a Cæsarea Majestate impositæ mandatis item & adhortationibus sui Metropolitanī paruisse ac synodum Diocesanam 15. Octobris celebrasse & mandata quædam ad reformationis executionem valentia decrevisse, quæ tamen Legati non attulissent secum, quod Typographus ea prelo modo excuderet & necdum absolvisset, visitationem vero ob temporis brevitatem hucusque instituire non potuisse, atque hinc adeo vitia gravia & causas ad synodi judicium pertinentes se nondum habere compertas, cæterum si quas inter visitandum offende-

ret, quæ suæ aut synodi diœcesanæ authoritati non cederent nec emendarentur, hæc R. Dnūm Monasteriensem decrevisse vel statim ad Rmūm Archi Episcopum vel ad proximum Concilium referre, & ut dictis faceret fidem, protulit indictionem celebratæ synodi prelo excusam & mandatum item de amovendis focariis sigillo Rmī Monasteriensis signata.

At Legatis ejusdem Dñi Episcopatum Osna-
burgensis & Mindensis nomine, quæ sibi dicenda erant de studio R. Dni sui ad parendum Metropolitanani monitionibus & quomodo synodos celebraverit & quæ obstitissent quo minus reformationem sit in Diœcesibus illis exequutus & iis similia exhibuit in scriptis, quorum summa paucis per Decanum S. Severini exposita fuit, hæc videlicet R. Dnūm Monasteriensem tanquam veræ obedientiæ filium fecisse omnem diligentiam reformandi suos, obstitisse tamen ei articulos duos nempe de communione duplicis speciei & conjugio sacerdotum, proinde peteret a Concilio quid ea in re agere censeant fore tutissimum atque ita tradita sunt scripta quæ rem exactius continerent suo tempore legenda atque expendenda, similiter Decani & Capituli Osna-
burgensis mandatum ad observandum decreta synodi suæ celebratæ 9. Februarii, non sunt tamen libelli isti eo die lecti sed rejecti in proximam sessionem.

Rdūs Dñus Abbas Werdensis retulit Abbatnm S. *Benedicti* nomine eos mandatis Rmī & decretis

cretis synodi nuperrimæ ac reformationi (quatenus ipsos illa concerneret nec in ordinis aut privilegiorum præjudicium tenderet) paruisse ac parere deinceps velle, Cæterum gravari ordinem suum rebus quibusdam quas libello supplici esset expositurus.

Rdūs D. Abbas Campensis exemplorum nomine ait eos visitationi monasteriorum suorum pro reformationis exequutione magno studio incubuisse & subditos parere, paucis, quos in schedula notatos exhiberet, exceptis.

D. Decanus S. *Severini* nomine Decanorum urbanorum Collegiorum & Decanus in *Keiferswerd* externorum nomine responderunt se reformationi parere, transgressores apparituros in visitatione.

Venerabilis Prior Prædicatorum nomine religiosorum urbis retulit monasteria illa reformationi, legitimis eorum constitutionibus & privilegiis salvis, parere & habere pleraque suos provinciales ac visitatores, qui non obtemperantes corrigerent, sed esse ipsis diversos apostatas etiam regimini animarum adhibitos ac notatos in synodo nupera nec tamen amotos, qui sacramenta non vererentur administrare populo, ubi ipsi excommunicati essent, petebat idcirco communi omnium nomine ut Rmūs D. cum Concilio agere vellet cum Illustrissimo Duce Clivenſi in cujus ditionibus potissimum viverent securi, ne quis suorum eis in Ducatu Juliacenſi, Montenſi, Clivenſi, & Comitatu a *Marca vel Ravensburg*

vensburg patrocinetur eosve recipiat aut defendat, cum dicto tetendit Catalogum Apostatarum satis magnum.

Priorum externorum nomine in eandem omnino sententiam sed paucioribus dixit Venerabilis Prior Carthusianus apud *Wesaliam* deditque scedulam Apostatarum.

Nomine Pastorum in *Colonia* dictum est eos cum facellanis & vicariis obedire reformationi, parochianorum vitia & transgressores se indicaturos in visitatione.

Decani rurales asseruerunt se plurimam impendisse operam, ut suos ad reformationis observationem adducerent & plerosque omnes paruisse & parere deinceps velle, esse autem vitia plurima quæ corrigere suæ potestatis non esset, hæc visitationibus indicaturos.

Jussit autem Rmūs. D. per R. D. Cyrenensem ut illa in scriptis exhiberent, verum cum non haberent scripta parata, petiverunt tempus deliberandi, obtulerunt tamen schedas quasdam & supplicem libellum Rectoris in Kempen.

Guardianus Brülensis observantium nomine ait, se suosque fratres reformationem obviis ulnis suscepisse & parere, cum autem submoneret Rmūm & Patres multarum rerum, quæ eidem viderentur in Concilio statuendæ ut de typographorum licentiâ coërcenda, de non communicantibus, de Apostatis Franciscanis, de Monialibus suis Rectoribus non

con-

confitentibus & rebus similibus, responsum ei est, ordinem in Concilio non antevertendum, suis locis patres hisce de rebus cogitatu-ros.

Omnibus dicere volentibus auditis jussit Rm̄s Concilii Præses Rdum D. Cyrenensem dicere, se studia comprovincialium Episcoporum, referentibus eorum Legatis suæ quoque diœcesis Prælatorum & Patrum in promovenda atque exequenda salutari ista reformatione studia percepisse, quæ sibi valde probarentur, cœterum gravamina quorum quidam meminissent, quæ eos a plena reformationis exequutione essent remorata, se in proxima sessione auditurum & cum Concilio cogniturum; De scriptis vero quæ plurima in Concilium allata essent ita censere, ut a delectis primum per otium legerentur atque expenderentur privatim & quæ Concilii consultatione ac discussione digna viderentur, referrentur ad ejus judicium, placuit Patribus sententia, cumque meridies appetisset, dimisit Rm̄s Patres ad horam secundam usque pomeridianam.

Sessionis secundæ Continuatio.

Rm̄o cum Patribus hora secunda pomeridiana ad locum tractationis reversis, jussit idem ille R. Dn̄m Cyrenensem dicere, se cupere ne quidquam ad Religionis instaurationem pertinens pervertatur aut negligatur, vereri autem ob rationes verisimiles ne multi subdiceant res, quas scire in Concilio sit opus, sive quod non satis prompti sint ad di-

eendum sive quod sint imparati & de proponendis non inierint secum rationem, sive quod pudore metuve absterreantur, ideo se facere unicuique potestatem cognita sibi in qualibet Sessione posthac proponendi vel in scriptis exhibendi, quo conscientiam suam quisque exoneret nec reus fiat malorum qui in Christi injuriam & Ecclesie perniciem occultaret, videri quoque sibi non inutile fore, ut deligerentur e Patribus, qui causas & negotia feretiora audirent, quorum denunciatores cupiant ob pericula quæ forte metuerent, ignorari, viri graves docti & rerum prudentia exercitati, qui discernere queant inter causas dignas & indignas atque etiam dijudicare de spiritu, quo delatores ducantur, quibus assignaretur audientie locus in domo Capitulari, ubi Concilio durante possint ab omnibus conveniri & quæ acceperint, si digna videbuntur atque ad concilii cognitionem pertineant, suppressis delatorum nominibus eo referre, sin autem, suppressere & improbos calumniatores castigare.

Laudaverunt Patres Consilium Rm̄i Præfidis & arbitrati sunt hac ratione concilium multa molestia posse levari, delegeruntque ad id negotii Rd̄os & honorabiles Dn̄os Abbates *S. Martini in Insula* & *S. Nicolai in Bruwyter* & sacræ Theologiæ Licentiaros scholasticos *ad Gradus Mariæ* & *S. Apostolorum*, quibus addiderunt quintum Notarium *Henricum Auerdunck* qui omnia delata annotaret.

Deinde

Deinde facta Trajectensibus dicendi potestate clarissimus D. Vicarius scrupulos quos dixerat a delectis cleri Trajectensis in reformatione animadversos exequutionem ejus remoratos fuisse, omnes ordine recitavit e scripto, dixitque in singulos judicium R. Episcopi & Ecclesiarum adjectis proluxa oratione causis & rationibus quibus permoti a R. Episcopo in plerisque dissenserint arbitratique sint eos vel non recipiendos ab ecclesiis suis vel moderandos, declarandos aut aliter statuendos, quosdam etiam expungendos, porro data ad hunc modum exequutionis dilatæ ratione subdidit, verum ne synodus coacta absque fructu dilaberetur; eos interea dum delecti reformationis formulam discuterent inquisivisse de erroribus & vitiis pro quorum correctione & coercendis deambulationibus ac confabulationibus in templis ediderint constitutiones aliquot, quas ad comprobendam R. Dñi Trajectensis diligentiam exhiberent, quæ si viderentur Patribus recte statutæ, derivarent exemplum in alias ecclesias ut hoc libentius eas Trajectenses observent, sin autem, Concilii arbitrio submitterent censendas. Lectæ sunt igitur & constitutiones & ea quæ pro moderandis quibusdam horarum canonicarum gravaminibus eis videbantur concilii Provincialis auctoritate statuenda; dimissusque est conventus in diem posterum.

Dum hæc agerentur, convenerunt interea temporis acciti Abbates illi & Scholastici cum Notario delecti ad audiendas causas secretiores, quibus

bus Rmūs exposuit negotium ad quod designati a Concilio essent, mandavitque ut quotidie a sacro matutinali donec restarent denunciatores, confederent in domo Capitulari Ecclesiæ Metropolitanæ, causasque propositas & personas deferentium solertes observarent ac discernèrent, & si quæ graves eis apparerent causæ, referrent ad Concilium, leves ipsi dijudicarent, indignas rejicerent, Notarius vero exciperet omnia.

Sessio tertia.

Tertia decima Martii die post sacrum peractum & spiritus sancti invocationem præsentibus in Choro synodalibus omnibus R. D. Cyrenensis clara voce exposuit & pronuntiavit Rmūm D. Archiepiscopum cum Legatis & ordinum ecclesiasticorum delectis designasse e Patribus quosdam integros & fide dignos viros qui in domo Capitulari Ecclesiæ Metropolitanæ confederent & res secretiores exaudirent, easque ad Concilium denunciantium nominibus vitandi odii & discriminum causa suppressis referrent, Rdōs & honorabiles Dominos Abbates S. Martini & in Bruwiler & Scholasticos S. Mariæ ad Gradus & S. Apostolorum. Hoc propterea Rmūm cum Concilio decrevisse ne quis metum vel aliud quodvis periculum causari posset, quo minus conscientia onus ob peccata aliena deponeret & ad Concilium perferret ea quæ requirerent emendationem, essent enim Apostoli Pauli sententia morte digni non tantum facientes sed & contentientes, nec ita juxta antiquorum pontificum judicia carent

rent scrupulo societatis occultæ qui sceleri manifesto desinerent obviare.

Quibus publicatis processum est ad locum translationis & Rmō signum dante primo omnium factus est locus Legatis Leodiensibus, ut de reformatione iudiciorum, quæ haberent in mandatis, proponerent. Ibi egregius jurisperitus D. Officialis Leodiensis primum enumeravit consuetudines pravæ & abusus quibus depravata esset curia Leodiensis, nigerrime omnia exponens, deinde varias doctorum virorum opiniones ultro citroque in synodo Leodiensi controversas, quibusnam illi rationibus arbitrarentur abusus istos quam rectissime corrigi posse explicuit, differuit quoque de difficultatibus quæ viderentur utrique sententiæ obsistere sed & de abusus qui undique suboriri possent, omnia prudenter & docte, ad postremum, utra certior esset habenda sententia ad concilii iudicium rejiciens a quo poposcit huic morbo consili.

Restabant libelli a R. Dñi Monasteriensis Legato Episcopatum Osnaburgensis & Mindensis nomine pridie exhibiti quos jussit Rmūs Præses in Concilio legere, erat autem hæc fere libellorum summa, R. Dñm Monasteriensem qui idem teneret Episcopatum Osnaburgensem & Mindensem obsequium monitionibus sui Metropolitanæ celebrasse in Osnaburgensi & Mindensi diœcesibus synodum ad studia pietatis, quæ in partibus illis jam prope excleverant, revocanda, tulisse decreta ac mandata, ut prælati sacerdotes & Clerici vitam

con-

conversationemque suam juxta reformationis formulam instituerent, nec vanos fuisse ejus conatus quibus plurimum profecerit, maxime in iis locis, ubi vitia poterant absque periculo subito curari, quod appareret in obedientia Cathedralium ecclesiarum Osnaburgensis & Mindensis earumque mandatis sub sigillis majoribus publicatis, quæ legi in Concilio peteret, quo de diligentia ejus & paren-
 di studio Rmō D. Metropolitano s̄uo vel talibus argumentis certa fides fieret, sed quoniam malum inveteratum (quales sunt hæreses & errores pravi, qui in diœcesibus illis jam multis annis collegissent vires) difficilius curatur, urgere quidem illum synodalia præcepta sed caute & prudenter, proinde daturum sedulo operam ubi plusculum convaluerit, nec cessaturum, donec e faucibus hæreticorum seductos eripiat & in suavissimum matris ecclesiæ Catholicæ sinum cum omni tranquillitate restituat, cæterum res una redderet eum vehementer anxium & perplexum, quod utriusque diœcesis pastores rurales ad unum omnes affirmarent, se libenter imperata quævis amplecti, modo concedatur eis, quod contendunt, Cæsaream Majestatem unicuilibet fecisse liberum habere uxores & sub specie duplici populum communicare, alioqui fore eis alio, curis animarum relictis, migrandum, nec mora longiori in diœcesibus illis hærendum, quibus in rebus anxie Rmūm illum Dnūm urgeret hinc fidei suæ constans professio, qui sit & haberi velit Catholicus, nec aliquid quicquam sua sponte, nisi quod sit Catholicum admittere vel probare istinc

animarum est populorum, quibus præfectus est, cura, quippe quod pastoribus illis e provincia discedentibus non statim queant haberi, qui munus hoc capebant catholici & destituerentur diœceses illæ verbo Dei, sacramentorum administratione & officio ecclesiastico, unde non immerito quis vereatur, ne populus misere seductus in deteriores prolatur errores & motibus novis omnia perturbet, ut ei neque negare pastoribus neque concedere petita satis tutum sit, idcirco petere, ut Rm̄s Metropolitanus cum provincialis synodi patribus difficultate illa in deliberationem ac consultationem admittat, dent consilium utile, dicantque quid eis expedire videatur, utrumnam populum in tantum protrudere malorum, an potius duo ista tanquam a Cæsarea Majestate illis qui se Evangelicos appellarint, ad concilium usque remissa, per conniventiam tolerare ac dissimulare, non aperte concedere, paulatimque duobus istis concessis, populum ad ovile Ecclesiæ Catholicæ adducere præsertim cum etiam per canones fas sit de duobus malis eligere malum minus.

Libello in hanc sententiam prælecto R. Dnus Abbas Mindensis Legatus protulit libellum alium quem habebat pro Episcopi sui purgatione paratum, nimirum vir prudens & sagax cum observasset animadvertissetque sessione secunda, quando libellum superiorem exhibuit & paucis ejus sententia per D. Decanum S. *Severini* exposita est, vel ex vultu Rm̄m D. Archiepiscopum Legatos & Patres

Patres fuisse nonnihil commotos & factum improbare veritus est, conjectura non vana idem futurum sessione tertia quando erat Patribus libellus prælegendus, idcirco libellum purgatorium in vestigio porrexit, qui similiter lectus est in hanc ferre sententiam, Legatum subvereri ne R. Dñi sui petitio jam prælecta aliter atque ejus sententia fuerit, a Patribus quibusdam sit accepta, & ille in suspicionem delitescens apud eum hæreseos præter culpam suam adducatur, ideo se necessitate Dñum suum a suspicionem falsam vindicandi, cogi, ad integram historiam & consilii ejus rationem, qua ad petendum ductus sit, patribus explicandam, quæ haberet in hunc modum, Cum Rmùs Dñus Monasteriensis synodos Osnaburgensem & Mindensem magno studio instantiaque cogeret & acriter moneret ac mandaret ut ea facerent atque docerent quæ ecclesia Catholica statuisset & scriptis canonicis atque Apostolis comprobarentur, objectam ei fuisse a pastoribus & populo Cæsareæ Majestatis declarationem velut totius Imperii consensu editam, publicatam ac receptam, quam mordicus retinerent, nec sibi eripi paterentur, quorum importunitati cum se vidisset imparem, nec sua solius autoritate sufficere ad obsistendum, ac inferiorem, qui pertinaciam eorum contunderet atque reprimeret, noluisse tamen etiam acquiescere, licet non ignoraret, duos illos articulos motibus tollendis indultos, videlicet ne (quod fieri posset) haberetur ipse de hæresi vel schismate suspectus idcirco visum ei fuisse altiore hac in re sui Metropolitanæ Autorita-

ritatem implorandam, ne si quæ perturbatio aut inexpectatum aliquod malum propter Articulos negatos forte oboriatur, ipse arguatur imprudentiæ ac temeritatis, qui Metropolitanæ & Provinciali Concilio inconsulto, illa quæ Cæsar & utriusque partis principes, e quorum numero esset quoque Rm̄s Metropolitanus, quæ denique Imperii status omnes, inspectis temporum necessitatibus, permisisset, recusaverit tolerare, hoc consilio non alio eum rem ad Concilii arbitrium detulisse, nec aliud quam consilium bonum & utile petivisse, quam ob rem graviter in libello illo protestabatur Abbas, R. Dno Monasteriensi ne cogitatum quidem fuisse, tantum abfuisse a mente ejus, quicquam moliendi, quod sit Catholicæ Ecclesiæ dissentaneum, atque ad postremum rogabat Rm̄m Dn̄m ut petitionem illam benigne & secundum hanc quæ nunc declarata esset, mentem vellet accipere atque interpretari & suum super articulorum illorum sive permissione sive recusatione dare judicium.

Tum Rm̄s Concilii præses, graves istæ & difficiles, inquit, quas modo audivimus suffraganeorum Ecclesiarum Clerique nostri Coloniensis causæ prudens & maturum consilium requirunt, censuitque opus esse, præcedenti rerum discussione & expensione, & ideo sibi, ait, videri consultum, ut priusquam ad consilia & suffragia iretur, darent legationes singulæ unum aliquem e suis doctum

Etum, hoc est viros pro numero Episcopatum quinque, quod si grave eis videretur (nimirum propter monasteriensem, qui tres tenebat Episcopatus, darent saltem tres aut quatuor, qui cum delectis a sua gratia, negotia causasque propositas absque mora & temporis dilatione examinarent & expenderent, consultarent ac de remediis cogitarent, consultaque sua ad Concilii iudicium referrent.

Legati habita deliberatione responderunt, se habere in mandatis, ut tractarent, deliberarent & concluderent communiter, peterent idcirco ad consultationes quaslibet admitti conjunctos, nec separari alterum ab altero, quod nemo absque sociis concludere quicquam possit.

Mirabatur Rmūs Dnūs Archi Episcopus non-nihil, eos isthuc, quod rerum tractationem expedire ac promovere videretur, detrectare, sed quando eis ita visum erat, a communicatione abstinere consiliorum privatorum & prævia discussione rerum opus esset, ait, se necessitati non futurum, proinde vellet in consilium sibi adhibere delectos, quorum opera uti hætenus consuevisset, & res per eos expensas Concilii iudicio, sessione proxima proponere; Reliquum temporis impendit audiendis gravaminibus cæterorum synodaliū.

Abbates qui proprios habent visitatores, petebant Episcopali visitatione non gravari.

Pasto-

Pastores indicarunt in parochiis esse, qui annis aliquot per hanc tempestatem non communicassent nec adhuc communicarent, Item qui nullis præcedentibus proclamationibus a sacerdotibus alienis jungerentur matrimonio, & quosdam qui Moniales Apostalas domi retinerent, contra quos omnes, ut Concilium provideret, petebant.

Cum non prodirent plures, dimisit Rm̄s Dñs Conventum in diem sequentem ad horam sextam.

Statim a prandio, quod breve habuit audivit Rm̄s consilia delectorum super propositis in synodo, convenitque cum eis in sententiam, quam si multitudo spectetur negotiorum & expensorum articulorum, consultatioque in noctem producta, verbis tantummodo paucis notatam commisit Provinciali Carmelitarum, ut postridie in Concilio referret.

Sessio Quarta.

XIV. Martii sacro peracto & spiritu sancto invocato, ubi Concilii Patres cum Rm̄o Dño confidissent iussus est Provincialis Carmelitarum *) dicere, quid delecti Rm̄i Dñi de propositis hucusque
• synodo

*) Is erat *Everardus Billicus* sive *Billich* Doctor Theologiz & Facultatis Theol. Colon. Decanus, cujus memoria in benedictione est, cum non tantum in Colloquiis tum temporis pluries institutis se strenuum Orthodoxæ fidei defensorem sed & in Concilio Tridentino assiduum Oratorem exhibuerit nec minus editis a se scriptis inclaruerit. *vid. Harzheim Bibliotheca Colonienfis.*

synodo & expensis a se, quantum ejus tam brevi temporis spatio fieri poterat, difficultatibus senserint, Qui præfatos delectos noluisse præjudicium Concilio facere sed Rmō jubente dixisse sensum suum, quo suam illi obedientiam testatam facerent & rebus communibus non deessent, quem Concilii judicio, cui se acquiescere velle & debere profiterentur, submitterent judicandum, quod ad propositionem Leodiensium, de reformatione judiciorum ecclesiasticorum & excommunicationis usu, quam & Trajectenses articulo suo novissimo moverunt, attinet, retulit Rmūm Dnūm Archi Episcopum cum a comitiis reversus domum capita formulæ cum suis expendisset & jam moliretur secundum eam clerum & suæ diœcesis populum reformare, eandem offendisse difficultatem, eaque de causa supplicasse Cæsareæ Majestati ut illa dignaretur mentem suam declarare, quod nisi fieret, periclitaretur suprema in terris juris dicendi potestas & possent a malevolis & pervicacibus formulæ verba de casibus in quibus judicia ecclesiastica exerceri possint in diversum in Auctoritatis ecclesiasticæ imminutionem & enervationem jurisdictionis a Deo datæ contra Cæsareæ Majestatis mentem facile torqueri, quod Cæsaream Majestatem religionis orthodoxæ vindicem illum & ecclesiæ advocatum neutiquam intendisse ipse Rmūs sibi extra omnem dubitationem habeat persuasum, verum cum nondum acceperit ejus Celsitudo a Cæsarea Majestate responsum, visum esse delectis, ne quid in præsens de excommunicationis articulo præter jus
com-

commune statueretur, donec Cæsarea Majestas mentem suam declaret, interim tamen omnes judiciorum ecclesiasticorum reformationi graviter incumberent. Deinde quod ad scrupulos seu articulos attinet partim inter Rdūm Trajectensem & ecclesias ejus controversos, partim utrisque communes ait, quod tametsi delecti opinentur non licere cuivis formulam illam a Cæsarea Majestate propositam & ab universis imperii statibus ecclesiasticis præsentibus illis nec factum improbane summi Pontificis a latere Legato, accurate expensam, magno judicio probatam & tanquam sacrae scripturae sanctionibus & traditionibus ecclesiasticis rectæque rationis judicio consentaneam, communi consensu receptam, cuique jam publica auctoritas accesserit in controversiam rapere, pro contentiosi cujuslibet arbitrio interpretari & corrigere aut in formam aliam Cæsarea Majestate inconstuta mutare, sed potius, quantum in cujusque potestate fuerit, eam exequi, arbitrati tamen sint, se operæ facturos pretium, si scrupulos illos pro ingeniorum suorum mediocritate & temporis quod exiguum datum sit, ratione, submoveant, id plurimam commoditatem allaturum ad faciliorem reformationis executionem constituendam, hinc ordine articulos omnes percurrens & explicans, ad singulos diserte satisque copiose respondit.

Pars maxima investigabat sensum clarum & minime ambiguum quem reddere verbis disertis satagit.

Pars videbatur provinciæ hujus moribus & institutis probatis non convenire, ubi arbitrabantur delecti spectandam esse formulæ intentionem eamque festandam ita enim etiam si via esset diversa, a reformatione non discederetur.

In quibusdam modus desiderabatur & forma peragendi ea quæ reformatio exigebat, quod & delectos ipsos priusquam res ista moveretur, animadvertisse ait, ubi arbitrati essent locum restitutum synodis statuendi, quod ad cleri & populi reformationem pro diversis gentium moribus ac cælo regionis videretur accommodatissimum.

Pars durior videbatur, quam ut mutatione subita posset hominibus imponi, ibi censuit singulis quibusque annis licentiæ aliquid per Episcopos visitatores & synodos decidendum, donec ad plenam reformationem accederetur.

Quosdam aliter statuendos aut potius expunctos volebant, quos ratione & autoritate scripturæ defendit aut saltem interpretatione commoda vindicavit a calumnia, uno tantum loco, ubi legitur sub titulo *De Monasteriis art.* cum non detur, œconomos debere qua ter in anno Monialibus & visitatori reddere rationem, concessit mendam esse typographorum legendumque monialibus aut Visitatori, id quod ex descripto Augustæ exemplari quod penes se haberet posset convincere.

Ad hæc pars videbatur eis derogare privilegiis exemptorum Collegiorum personarum & monasteriorum, pars etiam non esse in potestate Episcopo-

Scoporum & prælatorum, quod ipsum ait etiam Augustæ oculatissimos illos ecclesiastici status ordines non latuisse, qui renioram istam ad Cæsaream Majestatem detulerint, verum cum privilegia non debeant patrocinari viciis & scandalis manifestis, religiosissimum Cæsarem perquam sancte recepisse in se negotium agendi cum summo Pontifice ut is operi tam sancto se se vellet accommodare, quod cernere liceat in præfatione illa, quam Majestas ejus reformationis formulæ præfixit. Tales fuerunt scrupuli Trajectensium & tales Delectorum satisfactiones, in quibus ubi ab Episcopo suo ecclesiæ dissenserant, fere delectis visus est Rmus ille Episcopus rectius & juxta ipsam reformationem cum cæteris ecclesiasticis totius Imperii ordinibus sensisse.

Quod vero ad Trajectensis synodi constitutiones attinet, quas pro corrigendis moribus pravis ediderint, laudavit ac probavit Rmus D. Archi Episcopus eorum studium, Cæterum postulavit eorum pro moderandis gravaminibus quibusdam horarum canonicarum ait, se non posse votis eorum nec irreligiosis nec injustis in præsens satisfacere, propterea quod res ad cultum divinum pertinentes longiorem deliberationem requirant & jam in hoc tempore aliquanto cum suis fuisset & etiamnum esset, necdum tamen peregisset, quo muneri suo quod reformationis formula Episcopis imponit satisfaceret, corrigeretque & purgaret brevitaria & libros missales a mendis apocryphis, ineptis & nugacibus

gacibus ac cultu divino indignis nœniis , qui libris illis temporum vitio irrepere , quibus absolutis & comprovincialibus Episcopis communicatis possent ipsi si videretur & cæteri omnes collatis consiliis ad hoc exemplum suos quoque codices repurgare & superflua amputare aut etiam suæ celsitudini meliora si habeant , indicare ac suggerere quo unitas & concordia , qua nihil amabilius est , quantum posset pro locorum ratione fieri per provinciam totam instituat ac servetur.

Hinc Rm̄s Dn̄s ad libellos Legatorum Rm̄i Episcopi & administratoris Monasteriensis , Osna- burgensis & Mindensis , quibus rogant a Rm̄o Archi Episcopo & synodo consilium super petitione ruralium pastorum pro communione duplicis speciei & sacerdotum conjugio tolerando conversus , jussit Provincialem dicere Cæsaream Majestatem Dn̄um nostrum clementissimum , non quod ipsi viderentur opinari , libertatem duos illos articulos impune retinendi quibuslibet permisisse , sed a diversæ partis statibus benigne ac clementer receptasse , quodcumque illi proredintegrandam in religione concordia , quam ipse modis omnibus expetebat , obtulissent , non propterea probasse , id quod illi non obtulissent duos illos articulos , quippe qui integram potius concordiam maluisset , atque hinc adeo Majestatem ejus in declaratione Augustensi invitasse statum illos & unum quemlibet subditorum illorum ad consensum Catholicum , at non statibus Catholicis aut subditis eorum libertatem fecisse , ut
a con-

a consensu Catholico se subducerent, si liberet, sed necessitatem imposuisse, ut in eo permanerent, proinde cum Rmūs D. Monasteriensis velit haberi & numerari inter Catholicos, nec possit idem inter non Catholicos haberi, sciret ex declaratione illa Cæsareæ Majestatis, quid sibi tanquam Principi inter Catholicos status numerato faciendum esset, nec alio sibi opus esse consilio, quam ut subditos suos quibus (cum sint homines privati, permissum a Cæsare non est quod ipsis paribus) compellat ad observantiam unitatis Catholicæ, nec patiatur catholicarum observantiarum quicquam ab eis immutari, quod vero allegarent de communi omnium statuum consensu ac permissione, id vanum & ex persuasione falsa natum esse, solius Cæsaris hanc esse declarationem, quam status quisque pro se & suis reverenter susceperit, proinde si decretum ruralibus illis sit discedere, discederent; optimum esse frumentum a paleis repurgatum ac melius siliari tempore aliquanto in ecclesia quam discordiam ab ecclesia catholica foveri, quod si Patribus Concilii videatur non inutile, posset Cæsarea Majestas in gratiam istorum eadem opera, qua pro declaratione articuli de excommunicatione rogari, communi totius provinciæ nomine, ne gravetur opinionem falsam quam privati quidam ex declaratione non bene intellecta hausissent, extinguere & mentem suam apertius declarare. Fine dicendi facto Leodienses interpellati, ut quid ipsi sentirent de iis quæ modo Rmūs per Provincialem responderat, concilio exponerent, dixere, sibi ea quæ

ad scrupulos Trajectensium copiosa & proluxa satisfactioe dicta erant, probari seque habere formulam illam plane talem, qualis ab universis Ecclesiasticis Imperii ordinibus in comitiis & a Rmo Leodiensi totaque diœcesi in synodo Leodiensi iudicata erant & ubi fedis Apostolicæ desideraretur autoritas, eam obnixè Cæsareæ Majestatis intercessione efflagitandam, quod ad declarationem petendam de communione utriusque speciei & sacerdotum conjugio attinet, sibi nulla declaratione alia opus esse, qui de mente Cæsaris nunquam aliter quam ea quæ modo exposita erant, sensissent, verum propter necessitatem periclitantium provinciæ membrorum, se non gravatim ferre ut communi provinciæ nomine declaratio apertior peteretur, ajebant propter ea se habere quædam in mandatis quæ publice proponere non conveniret, quorum gratia petebant ad colloquium privatum cum Rmō admitti.

Trajectenses interpellati consenserunt ubi autoritas Pontificis desideraretur vel Cæsaris declaratio, eam petendam, eo modo quo Leodienses censuerant, petebant vero copiam seu exemplum a Provinciali ad scrupulos dictorum, ut expendere ea possent & scripto deinde respondere, ad hæc quemadmodum & Leodiensis colloquium privatum petebant.

Monasterienses Osnaburgenses & Mindenses ajebant se reformationi absque scrupulis parituros, tantum ut declaratio peteretur a Cæsarea Majestate

te etiam super articulo de excommunicatione, qui & ipsi petebant colloquium privatum.

Abbatēs & quotquot aderant, censuerunt apertiore de utriusque speciei communione & sacerdotum conjugio apud catholicos non tolerando & super excommunicationis Articulo declarationem petendam, unoque ore & consensu rogabant, ut id negotii Rmūs D. Archi Episcopus Concilii nomine facere non gravaretur.

Exauditis communibus omnium suffragiis Rmūs Dnūs noster recæpit se velle apud Cæsaream Majestatem. pro articulorum illorum declaratione denuo instare idque totius Concilii nomine, quamvis enim sint pleræque diœceses ab hac labe immunes, non tamen propterea eas a cura communi liberās esse censuit, quod sint unius omnes provinciæ & corporis membra, quæ debeant secundum Apostolicam doctrinam pro se invicem esse sollicita & si quid patiatur membrum unum, simul compati, Potestatem se privatim alloquendi omnibus facere, Cæterum quod Trajectenses peterent sibi dari exemplum dictorum, non sibi videri consultum, etiamsi extaret eorum exemplum vel ob id, ne synodus rapiatur in contentionem pro reformatione quam exequendam suscepit, nec enim præpostere sic certandum, utrum acceptanda sit reformatio, quæ recepta jam dudum est, attamen se quidem cum suis ita rem habere perspectam, ut donare hoc votis eorum non dubitet, & quæ pronuntiata sunt recenti memoria conscribere, eisque

tradere cum suis conferenda atque discutienda, si id Patribus quoque sit visum, sin autem ad ea potius quorum gratia synodus coacta est, arbitretur procedendum.

Ad quæ Trajectenses, videri sibi negotium hoc Concilium neutiquam remorari, non enim se instituere disputationem, sed velle adnotare quæ nuper dixissent, ne videantur Trajectensis ecclesie nullis permotæ rationibus scrupulos suos ad synodi iudicium retulisse, quibus addere vellent suas confutationes, ac tum demum hæc & illa synodi iudicio submittere, quod si hinc metueretur mora, sibi non displicere, ut in gravioribus interim procederetur, ista servarentur ad Concilii finem, ita tamen ut ne dissolveretur synodus ipsis non exauditis, Ut locus fieret patribus libere consultandi, iussi sunt Trajectenses aliquantisper secedere, Tum Leodienses intentionem Rmi Dñi Leodiensis non esse ut formula ab universis Ecclesiasticis Imperii statibus gravi maturaque deliberatione expensa atque recepta retraheretur sic in controversiam, nec se habere de hoc mandatum, sed potius ut de executione ejus cogitetur, quam ob rem sibi non videri consultum, aperire Trajectensibus fenestram disceptandi postquam recepta sit & publicata reformatio.

Monasterienses Osnaburgenses & Mindenses Legati Rmum Dnum Monasteriensem habere reformationem ratam gratam, firmam nec vocare eam in dubitationem, proinde sibi videri non dandum exemplum unde disceptandi ansa præbeatur.

Abba-

Abbates Prælati & Patres uno ore dixerunt sibi persuasum ea quæ in controversiam ullis dignis & justis rationibus trahi possent, omnia Augustæ prius esse discussa, nec stupidos adeo se ducere Cæsaream Majestatem & Ecclesiasticos Imperii ordines ut fructus immaturos parturire, totique Christiano orbi exponere voluerint atque adeo supervacaneum fore laborem illum & hominum otiosorum, qua propter sentirent cum Leodiensibus.

**Rmüs Dnüs collectis suffragiis in unam sententiam dictis arbitratus est ita cum Trajectensibus agendum, ne queri possent se frustrari respondendi potestate & non auditos judicari, proinde censuit hanc tragædiam ad finem Concilii suspendendam ac tum demum ubi existimarent sibi non esse satisfactum, potestatem eis faciendam, quidlibet petendi, respondendi & monendi, quæ sententia omnibus placuit. Revocati sunt itaque in locum suum & jussus est Provincialis dicere Rmi & Patrum unanimem sententiam hanc esse. Non extrahendam tempus longis altercationibus, quod gravioribus & utilioribus synodi negotiis daretur, nec se huc convenisse ut reformationis formulam denuo examinarent & in dubium vel ad incudem revocarent eam nuper eusam, formatam, probatam satis atque receptam, sed potius ut de executione ejuscogitarent, qua in re supervacaneum esset disceptare, quod Grammatici solent de literis & syllabis, Propterea Rmum Dnüm & Patres Concilii petere ab eis ne velint remoram hanc Concilio injicere
aut.**

aut ægre ferre, quod Concilium votis eorum in præfens non acquiescat sed finem ejus patienter expectare, restare plurima quæ de reformatione instituenda in Concilio tractentur, si interea dum finis attingitur non fuerit desideriis eorum factum satis poterunt per Patres petere ac monere quidlibet, dandam operam, ut ita eis satisfiat, ne merito de patribus querantur.

Trajectenses respondere, se quidem libenter atque æquaniniviter quæ Patres censuissent, accipere, cœterum vereri ne non satisfiat desideriis ecclesiarum, proinde se protestari de diligentia facta & petere hujus documentam e manu Notariorum, quo testatum illis omnibus facere possint, se juxta mandatum Rmi Dñi Trajectensis & Ecclesiarum articulos istos Concilio proposuisse eorumque decisionem petivisse, quæ sit ad finem Concilii rejecta.

Quibus monitis ut rursus secederent Rmüs Dnüs deliberatione cum delectis suis habita ad Legatos & Patres inquit, se non videre causam dignam, cur Protestantibus illis extra ordinem dentur protestationis factæ instrumenta rebus in Concilio pendentibus & nondum trasaëctis, præsertim ubi acta omnia conscriberentur, ipsis quoque communicanda, quibus testimoniū seu instrumenti vice uti possent, ad hæc nihil illis negatum sed petitionem eorum in tempus tantummodo oportunum rejectam, ideo se (ubi cœteris idem sit visum) censere instrumenta ejusmodi non esse in præfens danda, sed

sed ubi ad synodi finem non putaverint sibi satisfactum, ejusque petant testimonia. tum demum non negandum, quicquid existimaverint sibi necessarium fore.

Legati & Patres rogati dicere suam quoque sententiam Rmō prorsus consenserunt, revocatis igitur Trajectensibus Provincialis Carmelitarum synodi iudicium exposuit, qui Rmō & synodo pro responso benigno gratias egere. Dimissusque est conventus in diem alterum.

Sessio Quinta.

Decima quinta Martii die post sacrum matutinum & spiritus sancti invocationem Rmō cum Patribus ad tractationis locum reversis Rmūs Dnūs iussit provincialem referre, se diebus aliquot jam percepisse Rdōrum Comprovincialium Episcoporum studia pro exequenda reformatione & quid singuli in diocesisibus suis statuerint atque ordinarint, quæ ad Concilium istud rejecerint, difficultates quas offenderint & quid denique moderandum aut corrigendum quibusdam sit visum, nunc tempus esse & rem postulare, ut quæ cœpta feliciter sunt, promoveantur cogiteturque consiliis communibus de viis & mediis quibus non ad momentaneam aut violentam, quæ durare nequeat, sed ad propensam facilem & permanfuram reformationis observationem perveniat, quod quidem negotium ipse cum delectis suis animo versasset censuissetque semper subitam & violentam curationem tam magno-

gnorum morborum fieri absque convulsione & difficultate non posse, sed rationem investigandam esse qua ecclesiasticus ordo ad reformationem canonicam velut ultro duceretur, quales vias semper media quinque delecti sui concepissent, quae putaret huc non parum collaturae Patribusque Concilii datura occasionem, plura ad eam intentionem cogitandi & sua quoque inventionibus istis addendi, haec posse interea dum causarum auditores sunt intenti inquirendis, audiendis, examinandis & in ordinem colligendis vitiis querelis & gravaminibus, de quibus debeat concilium postea censere, in concilio non inutiliter expendi & tractari, si Patribus operae pretium videatur.

Responderunt ut ita fiat se maximopere optare, tum Provincialis ille Rdmō innuente cepit proponere synodo media illa, quorum tria praelectione unica absolvit: De instaurandis litterarum studiis. De ministris ecclesiae & instituendis examini submittendis & de Officiorum praestitione exigenda, ut erant illa in capita plurima a delectis deducta, rogatique sunt Patres, num placeret de illis primum conferre & tractare priusquam ad reliqua procederetur. Dixerunt se petere conceptorum mediorum exempla, quo possent ea secum prius expendere ac deinde iudicium suum dicere.

Annuit Rmūs Praeses, ut singulae Episcoporum legationes suum scriptorem & singula Patrum reliquorum contubernia unum conventu dimisso submitte-

mitterent, qui data per juramentum fide, non revelandi quæ scriberentur, ante publicationem, ea exciperent, quibus actis dimisit Rmūs Dnūs reliquum Conventum, Legatos vero Episcoporum ad Colloquium privatum admisit.

Hora pomeridiana prima convenere omnium ordinum scriptores jurati ad excipienda mediā illa.

Sessio Sexta.

Martii decima sexta Patribus cum Rmō Dnō consueto more post Divina confedentibus Provincialis Carmelitarum ad eum modum quo pridie prælegit, media posteriora quæ restabant. De visitationibus juxta reformationis formulam peragendis & synodis frequenter cogendis, quibus propositis oblatus est synodo libellus D. johannis Gropperi e Scholastico S. Gereonis Præpositi Bonnenfis de forma alloquendi populum, qua parochi simplicis populum alloqui possent in sacramentorum administratione expendendus & synodi autoritate parochis omnibus commendandus.

Patres rogati num liberet conferre de iis quæ heri fuerant proposita, tempus poposcerunt ea prius expendendi ad proximam sessionem,

Tum Rmūs D. rogavit quid censerent Legati de testibus synodalibus ordinandis? responderunt, hos futuros necessarios, in potestate vero Rmi Dñi esse ordinare quos vellet fide dignos, Deum timentes & probos viros, qui Diœceses omnes perlustrarent.

strarent & inspectores essent morum ecclesiasticorum, utrum ordinationes Concilii fervarentur & comperta Rmæ suæ gratiæ renuntiarent.

Dimisso conventu mandavit Rmūs Patribus omnibus compatere postridie admissam majorem Dominicæ *Reminiscere*, die lunæ vero ad missam horæ sextæ pro more cui nunc assue verant, a qua redeundum esset ad tractationes, Cæteris digressis denuo auditi sunt Leodienses Legati privatim.

A prandio rediere scriptores ad excipienda media.

Sessio Septima.

Die Lunæ quæ fuit decima octava Martii postridie Dominicæ *Reminiscere* Patribus ex more cum Rmō Præsidente a Divinis peractis confedentibus, hortabatur ille Legatos & Patres ut sententiam suam de mediis propositis libere pro conscientiæ suæ dictamine quisque dicerent, quo tandem aliquando ad felicem efficacem & salutarem reformationis executionem pertingeremus.

Leodienses facta commemoratione eorum, quæ habebant ab Episcopo suo in mandatis ad promovendum ea omnia quæ ad salutem reipublicæ Christianæ præcipue hujus provinciæ & Cleri reformationem quam Cæsarea Majestas moliretur, possent conferre, dixerunt se muneris & commissionis suæ memores proposita per Rmūm D. Archi Episcopum diligenter expendisse & imprimis ege-

egerunt ei gratias, quod affectu suo paterno tam sedulo atque officiose pro bono communi omnium laborasset, Media vero arbitrabantur sacris canonicis admodum conformia & ad executionem efficacem comparandam plurimum valitura, sententiam suam ubi videretur ipsis additio subtractio vel mutatio facienda Concilio prælectam & per rationes explicatam obtulerunt in scriptis non voti aut suffragii definitivi loco sed ut pro simplici consilio haberetur, quod Patrum judicio submitterent.

Trajectenses idem fecere, quod Leodieneses, egere gratias, dixere se media proposita, quantum per temporis brevitatem licuit, ex magna parte expendisse, quid sentirent adnotasse, quæ & publice prælecta explicataque exhibuerunt in Concilio non ut haberentur pro suffragiis, sed ut Patrum judicio submitterentur, videbaturque eis addendum Medium sextum: Restitutio & reformatio judiciorum ecclesiasticorum.

Monasterienses hos sequuti & ipsi egerunt gratias, probarunt labores delectorum, professi se recipere quicquid synodus de mediis illis decerneret.

Osnaburgensis quoque & Mindensis fecit quod Monasteriensis & præterea quod ad articulos de communionem sub utraque specie & conjugium sacerdotum attinet, nolebat Rmum D. Archi Episcopum & Patres amplius fatigare, sed ait se, cui

jam Cæsareæ Majestatis mens explicata esset, velle cum Rmo Monasteriensi pro viribus agere, ut in omnibus restituatur, redintegretur ac servetur catholica & universalis concordia.

Abbatum omnium nomine dixit Werdensis, videri Patribus rationem habendam eorum quæ Leodienses & Trajectenses annotaverant & conciliationem æquitati consentaneam faciendam, habendam quoque rationem privilegiorum & statutorum quæ religiosi in professione electione aut benedictione sua jurassent & moderanda quæ illis adversari viderentur præsertim de visitatione, cum statuat reformationis formula, non visitandos per ordinarium, qui visitatores proprios haberent.

Decani intraneorum Collegiorum probarunt Media proposita, petebant tamen in articulo: de studiosis mittendis ad universitates declarari, utrum omnes præbendæ fructus etiam distributiones quotidianæ dari studiosis an potius certa portio deberet, Item utrum debeat dari etiam eis talis portio, qui majoribus ordinibus non essent initiati, quos contingat sæpius ecclesiastica instituta post educationem deserere & redire ad statum laicalem, præterea existimabant causam non esse, ut canonici intraneorum collegiorum mitterentur ad universitates externas, cum sit in ipsa Metropoli Universitas approbata & catholica.

Decani Collegiorum externorum sententia delectorum probata dixerunt se petere moderationem
arti-

Articuli de studiosis juxta scriptum quod vellent exhibere.

Religiosi omnes per Magistrum Priorem Præicatorum egerunt Rm̄o & Delectis gratias pro consultatione religiosa & ad reformationis institutionem utilissima, tantum petiverunt ut in examine ordinandorum haberetur discretio secundum munera quæ essent subituri & ne gravarentur visitatoribus qui haberent visitatores a sede Apostolica ordinatos, nihilominus recipiebant se velle constitutionibus synodi parere.

Decani rurales probarunt a delectis proposita.

Rm̄s Præses cum omnes dixissent, ait, se cum Gaudio accepisse, quod legati & Patres media negotii tam salubris præcipua quadam diligentia examinarint, expenderint, suasque consultationes a pietatis & religionis amore non abhorrentes pro animorum suorum integritate & candore in medium attulerint, eaque de causa hortabatur, ut qui solis verbis rem egissent, mentem suam etiam scriptis exhiberent, causa collationis, unde judicium rectum suum queat, faciendæ.

A prandio Rm̄s Dn̄s ea quæ de medio primo Patres consultaverant, contulit atque expendit cum delectis suis quorum accepta sententia dedit Provinciali Carmelitarum negotium concipiendi consultorum illorum quandam conciliationem, quæ postridie Patribus censenda proponeretur.

Sessio Octava.

Decima nona Martii, cum post Divina Rmūs Dñus & Patres confedisent, facta est denno unicuilibet potestas opinionem suam de Mediis in concilium adferendi, Trajectenses itaque ubi pridie desierant orsi in media reliqua sententiam suam, non tamen ut pro suffragio definitivo haberetur, primum dicere, quam deinde scriptam exhibuerant Concilio dijudicandam.

His successerunt Decani rurales qui scriptam quoddam ob Medium tertium exhibuerunt, in quo hoc erat præcipuum, petebant sibi dari consilium, quonam pacto coerceri deberent presbyteri, vice curati & Vicarii inobedientes.

Cum aliorum nemo prodiret iussit Reverendissimus ut proponeretur Conciliatio eorum quæ Patres in consultationibus prioribus vel addenda medio primo: de instauratione studii litterarum vel demenda aut mutanda censuerant, facileque consensus Rmūs ut medium sextum esset iudiciorum instaurationis, seu rectus ecclesiasticæ jurisdictionis usus, quod huc valeret, ut homines perversi, qui non paterentur se consiliis bonis ad meliora adduci, cogerentur metu iudiciorum, perinde consensus ad iudiciorum reformationem pertinere diminutionem sumptuum iudicialium & processuum abbreviationem atque ut faciles appellationes a nullitatibus vel interloquutoriis & decretis diffinitivæ vim non habentibus, prohiberentur.

„ Cæte-

Coeterum non videbatur hoc medium, de iudiciis, integre & secundum illas omnes partes posse in Concilio tractari, quandoquidem in solius Pontificis Romani potestate sit Appellationes ab interlocutoriis & nullitatibus tollere, quo reclamante perperam hic tale quiddam statueretur, siquidem quas Concilium prohiberet ac tolleretur summus Pontifex concederet prosequendas & cum appellandi potestatem jus commune unicuique concedat, jure suo vellet, qui se existimaret gravatum, uti. Coeterum minuere impensas & breviate processus valde consultum censebat, in quam rationem conceptam reformationem quandam anno 35. & in Concilio Provinciali. 36. approbatam, agebat se in dioecesi sua exequi & officiales curiae suae omnes ad eam adstringere velle, quod suum exemplum ut sequerentur comprovinciales Episcopi monebat ac hortabatur, ut, qui abusum cognoscerent, ingenueque faterentur, eum quoque tollerent ac emendarent, si non plane juxta illud praescriptum, saltem ad ejus exemplum & imaginem.

Quae omnia totamque conciliationem dictorum a Patribus in primum Medium mandante Rmo Dño recitavit & praegit Provincialis in Concilio usque ad locum illum ubi de reformanda Universitate Coloniensi agitur, visum enim Patribus erat, ne quid adversus eos qui praebendas universitatis haberent, onere legendi obligatas, durius statueretur a Concilio, eis, quorum interesset, non prius vocatis & auditis.

Jussit itaque Rm̄s significare Rectori & Decanis quatuor facultatum eisque qui præbendas primæ gratiæ haberent, votum Concilii ne gravarentur postridie ad consuetam sessionis horam comparere.

Censuit quoque Rm̄s petentibus Patribus Conciliationis exemplum communicandum, ad discutiendum ea quæ videbantur conciliata, ne nullis recte & cum ratione dictis suffragiis non satisfecerit, itaque Patribus dimissis, locus a prandio factus est Scriptoribus excipiendi.

Sessio Nona.

Vigesima Martii cum Rm̄s Dñs Archi Episcopus & Patres pro more post Divina confedisent, nunciatum est Dñm Rectorem Universitatis cum Decanis IV. facultatum & Canonicis primæ gratiæ undecim Collegiorum accersitis adesse, quos intrmittere in Concilium placuit, ubi ob Apostolicæ sedis reverentiam Rectori sedes posita est in medio Concilii loco e regione Rm̄i Dñi Archi Episcopi, cæteris a tergo ejus stantibus. Propositaque est eis causa ob quam accersiti erant in hanc sententiam, Rm̄m Dñm Archi Episcopum Principem Electorem &c. cum toto provinciali Concilio in eo totos esse, ut reformationem a Cæsarea Majestate Ecclesiasticis Imperii statibus Augustæ propositam & ab universis status illius ordinibus receptam exequerentur, id quod Cæsarea
Maje-

Majestas à Rmō & Episcopis omnibus ferio & instanter requireret, contineret autem reformatio illa caput de reformandis Universitatibus & Scholis, ad quem locum nunc pervenissent, nec progredi possent aut aliquid statuere eis quos negotium illud contingeret, non vocatis.

Interim in reformationis formula sub titulo de Officio Decani & Canonicorum §. *Quo vero doctis* constitui, ut singula Collegia quarumcunque diocesium mitterent juniores bonæ spei Canonicos ad studium Theologicum in Catholica & probata Universitate, disponere autem ut ad hanc universitatem ulli mittantur utiliter & secundum reformationis mentem non possent, nisi Lectiones in Theologia vigeant atque instaurentur. Ad hæc petere Decanos Collegiorum intraneorum ne cogantur suos mittere extra ipsam Metropolim ad studium Theologiæ, quod hic vigere debeat, quibus eadem de causa annuere Concilium non posset.

Præinde Rmūs Dñus & Patres Concilii duxissent Magnificum quidem D. Rectorem & Decanos adhortandos, ut de instauratione Universitatis juxta Cæsareæ Majestatis intensionem sint solliciti, eos vero qui præbendas habent gratiæ primæ ad onus legendi extra controversiam obligatas, requirendos ut muneri suo satisfaciant, alioqui se cogituros de remediis oportunis & negligentiam

pro sui excusatione ad Cæsaream Majestatem perlaturos & ut respondeant, quid sint facturi.

Ilico D. Rector *Petrus Haloeranus* Theologus gratias egit Rmâ & Concilii Patribus ob sanctam hanc & necessariam sollicitudinem, quam pro universitate reformanda sumpserunt quam ne deponere vellent, orabat petebatque sibi & suis dari temporis paucillum ad deliberandum.

Interea lecti sunt in Concilio supplices aliquot libelli donec D. Rector cum suis reversi in Concilium responderunt, se provisoribus universitatis, quorum interesset, in consultis non posse ad proposita dicere aut aliquid certi polliceri peterent ideo sibi dari tempus ad illos consultandos, vellent cum eis agere diligenter omnia, quæ in universitatis reformationem viderentur pertinere.

Rmâs Dnâs & Patres dilationem petitam benigne concessere, quam tamen ne extrahere vellent in longas moras submonebant, Rector promissit curaturos.

Reditum deinde est ad libellos Concilio oblatos, quibus exponebantur hæreses, abusus, oppressiones, gravamina, illicita connubia, usurpationes non concessæ potestatis mores corrupti, neglectus religionis & ingens recensebatur monachorum & monialium Apostatarum Catalogus.

Cum

Cum plurimi essent libelli, arbitrabatur Rm̄s Dn̄s operæ pretium fore, ut paucis aliquibus e Patribus præsentibus daretur negotium diligenter eos perlegendi, discutiendi, omniaque in suum genus & ordinem, quo minori negotio de eis iudicium ferri posset, digerendi atque censendi ad eum modum, quo facere iussi erant auditores causarum de iis rebus quæ ad ipsos secretius perferrentur, supremum vero & definitivum iudicium esset penes Concilii Patres.

Concilium istud placuit Patribus & delecti sunt ad hoc negotii tres viri ex præsentibus, Venerabilis Prior Prædicatorum *Tilmannus Sigeberg* professor Theologiæ & inquisitor Apostolicus, D. *Hermannus Blanckfort* in Theologia Licentius Pastor *S. Columbæ* Inquisitor Ordinarius & D. *Henricus Vullinck* jurisperitus Decanus in *Keyferswerde*.

Postea locus factus est Patribus dicendi sententiam in Conciliationem mediæ prioris pridie lectam eisque communicatam, quod de integro fecere Leodienses & Traiectenses, qui per singula capita verba ponderarunt & sententias, easque probarunt paucis tamen locis monuerunt sententia retenta cautiones addere, quædam etiam vitandæ ambiguitatis causa & ne scrupulus resideret, apertius explicare, quibus ordine cæterorum omnium suffragia accedere, recepitque Rm̄s Præses se daturum suis negotium, decreta seu Canones juxta sententias dictas concipiendi, quos & ipsos constituisset Patribus, priusquam ederentur, discutiendos, proponere

nere atque ita dimissos jussit postridie hora qua consueverant reverti.

Sessio Decima.

Vigesima prima Martii Patribus in locum translationis reversis Reverendissimus Dñs Archiepiscopus absoluto Medio priore cupiebat in cæteris quoque consensum & progressum similem, qua propter jussit ut proponeretur Patribus Conciliatio, qua facta collatione eorum quæ Patres in Concilio dixerant annotaverantque & congesserant ex ejus arbitrio delecti, jussa perfecit Provincialis Carmelitarum expeditque Medium secundum: De examine Ministrorum ecclesiæ & instituendum, Cum vero Medium tertium: De Officiorum perfunção adduxisset ad locum de pluralitate beneficiorum coërcenda petentibus Patribus exempla ad deliberandum & discutiendum, jussi sunt exceptores ad horam primam pomeridianam redire, Patres vero postridie, tempore quo consueverant, & conventus est dimissus.

Porro Decani quidam rurales supplicarunt Rmō Dño, ut propter instans festum Annuntiationis Mariæ liceret eis ad ecclesias suas redire & post festum reverti, quod non haberent vicarios qui sufficerent Divinis peragendis, quos misit Rmūs Dñs ad Cancellarium, qui diem reditus eis statueret.

Sessio

Sessio Undecima.

Vigesima secunda Martii sedentibus cum Rmō Concilii Præsidi Patribus synodalibus D. Rector Universitatis cum Decanis IV. facultatum & Canonicis qui gratiæ primæ beneficia sortiti sunt intromissus est in Concilium, ubi cum sedisset, retulit, se negotium reformandæ Universitatis & requisitionem nudius tertius in Concilio factam proposuisse Dñis Provisoribus Universitatis quibus consultis, cum ijs quorum intererat visum omnibus fuisse negotium istud instaurandæ Universitatis pertinere, non ad eos modo, qui primæ gratiæ præbendas obtinent, verum etiam ad eos, qui obtinent præbendas gratiæ secundæ, quod vero ad se attineat, offerrent ij qui præbendis primæ gratiæ fruuntur se omnes, ad onera Bullis Apostolicis expressa, modo requirantur ab eis, quibus hoc a sede Apostolica commissum est, quatenus ad ea teneantur & obligentur, ne quid sua culpa videatur prætermisum, quod ad utilitatem & profectum universitatis conferat.

Cæterum cuperent ut ad eundem modum etiam illi qui præbendas secundæ gratiæ obtinent, quatenus teneantur & obligentur juxta Bullas Apostolicas onera paria subirent, quibus feliciter succedentibus sperarent universitati abunde satis consultum fore; Rectore cum Decanis & Canonicis illis digressis Rmō Dño mandante, ubi heri desitum erat cœpit Provincialis pergere, proposuitque reliquum Conciliationis quod de Medio tertio restabat

bat, sed & ea quæ de Medio quarto & quinto Patres dixerant sententiis omnium prius per Rmū Dnū & delectos collatis & expensis, ad eundem modum conciliata absolvit, quibus peractis cum undecima insonuisset, discessum est & iussi sunt Patres ad horam secundam a meridie adesse, scriptoribus vero datus est in diverso domus illius triclinio ad excipiendas conciliationes locus.

Sessio Undecimæ Continuatio.

Hora secunda pomeridiana Leodienses gratis dictis Rmō, qui ad negotia religionis promovenda non gravaretur tantos subire labores, dixerunt se diligenter Medii secundi & tertii conciliationem, quousque heri fuisset producta expendisse, eamque offendisse ad efficacem reformationis executionem constituendam accommodatissimam, itaque articulos illos omnes percurrerunt & singulis calculos suos adiecerunt, paucis quibusdam optabant pœnas adjici convenientes, & ut sententia retenta res aliubi, ita ne relinqueretur scrupulus, explicaretur.

Trajectenses ad eundem modum egerunt gratias pro tantis quos subiret Rmūs Dnūs laboribus, probabant conciliationem & ubi eis visa essent quædam posse difertius explicari, ea vellent scripto notare atque exhibere.

Monasterienses Osnaburgenses & Mindenses Legati gratis actis conciliationem Rmi Episcopi sui nomine se ajebant recipere.

Ab-

Abbates egerunt gratias quod Rm̄s D. Arch̄i Episcopus non modo gratissima sua præsentia per omne istud tempus Concilium ornarit, verum etiam negotiorum undis omnibus sepositis cuilibet se facilem præbuisset audivisset querelas & gravamina consuluisset in medium & suffragia quorumlibet patienter ac cupide audisset neminique non clementer ac benigne respondisset.

Decani tam intranei quam extranei Religiosi Patres & Decani rurales totusque confessus unis animis præbarunt ac receperunt quæ erant conciliata.

Subjecit Rm̄s Dn̄s se animo perquam grato accepisse Patrum omnium judicia, quibus non aliud quam Christi gloriam Ecclesiæ ædificationem & vitiorum extirpationem, quantum ipse mentem eorum assequi posset, quærere viderentur, & quo tandem propius ad finem optatum accederetur, se velle dare suis negotium, Decreta synodalia secundum dictata concipiendi, conciliique iudicio proponendi. Deinde lectæ sunt querelæ Rdi & Illustrissimi D. Præpositi Archidiaconi Ecclesiæ Metropolitanæ adversus pastores intrusos & jurisdictionis suæ temeratores, Abbatum item in *Bruwiler* & *Grasschapp* adversus ejusdem religionis reliquos Abbates. Ad hæc libelli supplices Collegii *S. Gereonis* & Decani ruralis *Sigebergenfis*. Dimissusque est conventus in diem sequentem.

Seſſio Duodecima.

Vigeſima tertia Martii Patribus ſedentibus Rm̄s Dñs fecit poteſtatem legatis & Patribus dicendi ſententias ſuas in conciliationem reſiduam eorum, quæ pridem in Concilio ijdem varie dixerant, de noviffima tertii Medii parte, ubi de coërcenta pluralitate beneficiorum agitur, de quarto item medio, quod agit, de Viſitatione & de Medio quinto, quod de ſynodis ſtatuit.

Leodiennes probarunt conciliationem & ſingulis capitibus ordine recitatis ſuos calculos appoſuerunt, uno tamen loco animadverterant ordinem fuiſſe tranſverſum & locis aliis duobus, explicationis gratia verbum unum adjecerunt, egeruntque Rm̄o Dño gratias.

Trajectenſes quoque carptis ordine capitibus omnibus & probatis in ſingulos dixere, placet, tantum ſuſtulerunt voculam *praefertim* ubi dicitur de refrænanda pluralitate beneficiorum praefertim curam animarum habentium & alibi explicationis gratia unum aut alterum verbum addiderunt, poſtremo egerunt & ipſi Rm̄o Dño gratias.

Monasterienſes, Osnaburgenſes & Mindenſes Legati Abbates quoque & Decani & quotquot Patres Synodales aderant, iverunt cum Legatis illis in eandem ſententiam & gratias dicebant ſe Rm̄o Dño habere.

Viciſſim

Vicissim Rm̄s Dn̄s Præses egit Legatis & Patribus omnibus gratias, quod se Conciliationi huic Mediorum accommodarunt, & quod nunc restet, ut ex istis quoque Conciliationibus decreta conscribantur, ait se Delectis velle committere, eademque iudicio synodi proponere, Quod autem rurales quidam Decani prætenderent se habere in suis regiunculis plenam jurisdictionem & instituendi authoritatem, iussit Rm̄s Dn̄s ut prodirent illi & jura sua exhiberent cognoscenda, siquidem quæ ex privilegio speciali vel consuetudine præscripta alicui competere, hæc se non velle infringere ait. Nemine prodeunte significavit Decanus Novesianus, eos qui illa nuper proposuissent, facultate obtenta rediisse ad parochias præfixo tamen die redituros.

Dimisit itaque Rm̄s Conventum & mandavit ut Patres omnes Die Dominica *Oculi* & in festo Annuntiationis Mariæ comparerent cum Rm̄o in Choro sub sacro solempni.

Vigesima quarta Martii ob diem Dominicam non est habita tractatio.

Vigesima quinta Martii similiter non est tractatio habita propter diem festum *Annuntiationis Beatissimæ Virginis Mariæ*.

Sessio Tertia Decima.

Vicesima sexta Martii finito matutinali sacro redierunt Patres cum Rmō ad consuetum tractationis locum, ubi primum Rmō Dnō mandante proposita est Patribus pars bona Decretorum concepta a Delectis post expensam communiterque probatam conciliationem illam sententiarum quam quidem Patres de mediis dixerant, donec perveniretur ad locum ubi statuitur, de reformanda Universitate Coloniensi, quem præterire non conveniebat, idcirco delecti reliquerant spatium inter decreta vacuum donec audirent quid decernendum Patres censerent de Canonicis possidentibus beneficia cum annexo legendi onere & neque legerent, neque legentem pro se alium conducerent, habebatur quidem obedientia eorum qui beneficiis fruebantur gratiæ primæ, *) ii enim se muneri satisfactu-

*) *Beneficia gratiæ prima* numerantur undecim ad numerum Ecclesiarum Collegiatarum. Extat si quidem præbenda una gratiæ primæ:

I.	In Ecclesia Metropolitana.
II.	In Collegiata S. Gereonis.
III.	— — — S. Severini.
IV.	— — — S. Cuniberti.
V.	— — — S. Andreæ.
VI.	— — — SS. Apostolorum.
VII.	— — — B. M. V. ad Gradus.
VIII.	— — — S. Georgii.
IX.	— — — B. M. V. in Capitolio.
X.	— — — S. Urfulz.
XI.	— — — S. Ceciliz.

Dicun-

facturos pollicebantur, modo requirerentur ab eis, quibus facultas requirendi a sede Apostolica indul-

Dicuntur autem *gratia prima beneficia*, cum eadem Generali studio Colonienſi tanquam profundo primario fuerint assignata, ut videre est ex Indulto *Bonifacii IX.* anno MCCCXCIV. die decima sexta Septembris dato, quod hæc inter alia: „ sane dudum felicitis rec: *Urbanus PP. VI.* predecessor noster autoritate Apostolica statuit ac etiam ordinavit & concessit, quod in civitate Colonienſi de cetero esset literarum studium generale in qualibet licita facultate, ipsumque studium ac Doctores, Magistros aliosque graduatos, nec non Scholares & ministros pro tempore degentes ibidem diversis privilegiis & indulgentiis decoravit, prout in Apostolicis literis inde confectis plenius continetur; cum autem, sicut accepimus, Deo, a quo utpote patre luminum omne datum optimum & omne bonum perfectum descendit, ac in dilectos diffunditur, operante, studium hujusmodi ab ipso ejus principio continue tam Doctoribus ac Magistris & aliis graduatis, quam etiam Scholasticis multipliciter sit adactum & indies augeatur, Nos, ut studium predictum eo semper de bono in melius suscipiat incrementum, quo major numerus ibidem fuerit Regentium in facultatibus suis & ut iidem Regentes eo promptius ad hujusmodi laudabile exercitium excitentur, quo ex hoc pro expensarum incumbentium supportandis oneribus sibi senserint

indulta est, hoc est a provisoribus universitatis, de quo poterat fieri constitutio seu decretum, cæterum

posse liberalius provideri, in nomine Domini, sine quo nullum rite fundatur initium ad Commodum ecclesie universalis & ad decorem studii memorati hac perpetua & irrefragabili constitutione Autoritate Apostolica tenore presentium statuimus & etiam ordinamus, quod unus cum una sacerdotali in *Majori* & unus cum una etiam sacerdotali in *Sancti Geronis* & unus Canonicatus cum una prebenda in qualibet ex Collegiatis ecclesiis civitatis predictæ, in quibus quidem Ecclesiis certus Canonicorum numerus habetur ac distinctio prebendarum, quos, postquam presentes litere in eodem studio fuerint publicatæ, ex tunc qualitercunque tam hac extra Romanam curiam, quam successive alia quolibet vice percessum vel decessum seu privationem aut aliam quamvis dimissionem illos pro tempore obtinentium vacare contigerit, singuli videlicet Canonicatus & prebende hujusmodi cum plenitudine juris Canonici ac omnibus juribus & pertinentiis suis singulis personis idoneis, que tamen in sacra pagina aut medicina vel artibus seu aliquibus ex iis magistre aut in Canonico five civili juribus vel utroque Doctores fuerint & quas Rector & provisores dicti studii pro tempore existentes ad hoc duxerint nominandas. . . Apostolica autoritate conferantur & de illis etiam providetur eisdem &c. &c.

In

terum iidem cupiebant ut & illis qui gratia se-
cunda, **) fruerentur onus idem imponeretur,

B b 2

a qui-

In Bulla sic dicta affixionis przbendarum primæ
gratiæ An. MDCXCVIII. die 29. novembris de-
ta Innocentius XII. PP. undecim przbendas IV. fa-
cultaribus sic assignat. „ ut facultati Theologicæ
„ sine illius Professoribus tres Canonicatus & to-
„ tidem przbendæ hujusmodi, unus nimirum &
„ una in *S. Gereonis* pro Lectore Controversiarum,
„ alter & altera in *S. Andrea* pro Lectore sacræ
„ scripturæ, tertius & tertia in *S. Mariæ ad gra-*
„ „ dus nuncupatæ pro Lectore Theologiæ Moralis.
„ Facultati juris Canonici & Legum Civiilium quin-
„ que Canonicatus & totidem przbendæ similes,
„ nempe unus & una in *Metropolitana*, alter &
„ altera in *S. Cuniberti*, tertius & tertia in *S.*
„ *Georgii* pro Professoribus juris Canonici, quart-
„ tus & quarta in SS. *Apostolorum*, quintus &
„ quinta in *S. Severini* pro professoribus legum
„ civilium. Facultati vero artium duo itidem ca-
„ nonicatus & totidem przbendæ in *S. Ursula &*
„ *Cecilia* respective ecclesiis assignentur, ita ut
„ unus & una ex illis professori ex Collegio Lan-
„ „ reutiano, alter & altera professori ex collegio
„ Montano respective nuncupatis conferantur. Fa-
„ „ cultati demum Medicæ unus tantum Canonicat-
„ „ tus & una przbenda in Ecclesia *S. Mariæ in Ca-*
„ „ *pitolio* nuncupata attribuantur.

**) Beneficia gratiæ secundæ accedere przbendis gra-
tiz primæ per Bullam Eugenii IV. PP. Anno

MCCCC.

a quibus nihil adhuc auditum erat; Exhibitum igitur est tandem exemplum Apostolicæ Bullæ de Concessione præbendarum secundæ gratiæ cum eadem legendi onere quo primæ, quam ob rem cæsus fuerunt

MCCCCXXXVII. quinto idus junii *Bononiæ* datam, qua statuitur, „ quod etiam unus Majoris „ & alius *S. Gereonis* ac alius beatæ *Mariæ in Capitolio* Colonienfi, in quibus aliquæ presbyterales & quædam aliæ præbendæ sunt, cum singulis ex presbiteralibus hujusmodi, nec non aliis in qualibet aliarum ecclesiarum Collegiatarum earundem cum totidem inibi præbendis Canoniciatus, quos, postquam litteræ præsentibus publicatæ fuerint, quovismodo vacare contigerit, pro illis, qui ipso studio Theologiam sive jus Canonicum de cætero legerint, conservatorum Universitatis pro tempore deputatorum & cujuslibet eorum donationi in perpetuum referenti sint.

An. MCCCCCLI. nono Calendas junii *Nicolaus V.* PP. priora non tantum confirmavit, sed & iisdem plura superaddidit, prout etiam Anno MCCCCLIII. quoad Collationem præbendarum, id quod necessarium videbatur, ordinavit.

Ut præfata omnia paucis complectamur verbis: Indultum *Bonifacii* erat prima Gratia neo-Universitati Colonienfi concessa, Indultum autem *Eugenii* erat gratia secunda, & inde dicuntur præbendæ primæ & secundæ gratiæ.

fuer
pro
sed
cap
ea

Ab
qu
ge
be
tu
ti
n

fuerunt Reverendissimus Dñs & Patres ut eadem proponerentur & his quæ fuerunt illis proposita, sed quoniam ordinarii collatores secundarum sunt capitula ut hætenus capitulorum interfit aliquid ea de re decernere, mandavit Rmüs ut Decani & Abbatissæ Collegiorum capitula indicerent & eos qui secundas obtinerent requirerent, ad idem legendi onus, juxta tenorem Bullæ Apostolicæ subeundum & quodcunque responderent, nunciaretur postridie concilio ad horam secundam vel tertiam pomeridianam. Quibus dimissus est conventus & exceptoribus decretorum dicta hora prima a prandio.

Sessio Quarta Decima.

Vigesima septima Martii Patribus pro consuetudine sedentibus mandante Rmõ D. Præside concepta Medii secundi & tertii decreta Concilio proposita sunt, non tamen rogatæ sententiæ, donec ea excepta Patres secum prius expendissent, deinde lecti sunt aliquot libelli, inter quos erat defensio Abbatum *S. Benedicti* adversus querelas Abbatum in *Bruwiler & Grasschapp*.

Cum hætenus tam multis in Concilium allatis libellis Dñus noster Rmüs non absque ratione vereretur, ne querelarum delationum, accusatorum, defensionum & omnis generis gravaminum multitudo in concilium allata sed præcipue ad aulescutores secretarum delationum, quarum nulla adhuc expensã erat, moram longam injiceret syno-

do , ait sibi videri Concilium ab iis non melius expedire posse , quam si Darent Episcoporum quorumque Legati & Patres quoque Diœcesani e suis viros aliquot doctos & pios , qui res delatas sive in Concilium sive ad auditores causarum secretarum simul extra tempus quod negotiis synodalibus daretur, expenderent , censerentque pro conscientia suæ judicio , ad sternendam hoc pacto concilio viam , res varias discernendi , multasque tanto facilius nimirum censura unica dijudicandi , placuit Legatis & Patribus propositio & designarunt ad hæc negotia Clarissimos, eosdemque non minus eruditos viros.

Ex legatis.

D. joannem Huetium Officialem Leodiensem.

D. Hermannum Gondantum Theologum Decanum *S. Mariæ* Traject.

D. johannem Koch sigilliferum Monasterienssem.

Ex Abbatibus *D. Hermannum* Werdensem.

Ex Decanis *D. Hieronymum* Decanum *S. Andree* & *D. Fridericum Vullinck* Decanum in *Keyferswerda*.

Ex Religiosis *D. Tilmannum à Siggenberg* Priorem Prædicatorum.

Ex Decanis ruralibus *D. johannem Westerbolt* Decanum Novesiensem.

E de.

E delectis Rm̄i Dñi. D. *Hermannum Blanckenfurt* Pastorem *S. Columba* & D. *Sebastianum Novimolam* pastorem *S. Pauli* utrosque sacrae Theologiae Licentiatos, quibus committebatur ut ad horam secundam pomeridianam quotidie convenirent & negotio Commisso sedulo incumbere, perferrentque ad synodum tam causas quam sua dictamina, Decanis vero Collegiorum intraneorum, ut responsa possidentium secundas gratias in proxima sessione referrent; Causam unam censuit Rm̄us Dñus publice in toto confessu discutiendam & dijudicandam, propterea quod atrox esset & unum e synodalibus concerneret; Intromissi sunt igitur Actor, tabellarius publicus *Johannes Roperti* D. *Matthias Zuchenbeim* Decanus *juliacensis*; Actor graviter querebatur &c. &c.

Sessio Quinta decima.

Vigesima octava Martii Rm̄o Dno & Patribus confedentibus concepta decreta ad finem usque perlecta sunt, quibus absolutis hortabatur Rm̄us Dñus ut Legati & Patres ea prudenter secum expenderent, dicerentque in sessione proxima super iis decretis quæ pridie & nudius tertius transsumperant, sua judicia, ista vero transsumi seu excipi a prandio curarent.

Tum Decanus *S. Severini* mentione præbendarum universitatis facta retulit Collegia mandatis Rm̄i paruisse, indixisse Capitula, eis qui præbendas

das gratiæ secundæ haberent , proposuisse negotium , qui gravamina pleraque obtendissent , atque primum Capitulo Metropolitano , cum quo haberent negotium istud commune , exposuissent , consiliumque petivissent , quod tamen nondum accepissent , hanc causam esse , quare non potuerint ad dictum eis tempus comparere atque respondere , at Reverendissimus ut maturarent , nec longius synodum suspenderent , jussit renuntiare , dimisso itaque conventu tempus pomeridianum ut pridie datum est Dominis delectis ad causas.

Sessio Decima Sexta.

Vigesima nona Martii peractis Divinis & Patribus de more sedentibus Rmō Dnō submonente Provincialis Carmelitarum allocutus est Patres in hanc sententiam , Rmūm Dnūm Archi Episcopum primum proposuisse Patribus media , quibus ad efficacem & duraturam reformationis exequutionem constituendam videretur Concilium posse pertinere , quæ cum Concilio placuissent & ideo eis formandis ac poliendis dixissent suas quisque sententias liberæ , jussisset eas conciliare , ut ubi discordia esset , eus retineretur sententia , qui visus erat rectius dixisse , quam conciliationem quoque eis proposuisset censendam ac tandem placitis omnium acceptis conscribi ac concipi decreta ipsis ad deliberandum proposita atque in scriptis communicata , nunc expectaret eorum super istis judicia , quæ peteret , ut affectibus sepositis Deum & Ecclesiæ salu-

salutem sibi præfigentes libera dare vellent, se nemini præjudicare voluisse, paratiorem ad audienda aliorum ex ratione & conscientia recta dicta suffragia quam ut sua cuiquam obtruderet.

Tum Leodieneses gratias egerunt Rmō Dño, eum quod negotium istud tam pium & sanctum in se suscipere atque eo loci, quo nunc adductum est, promovere non est gravatus, tum quod dignatus est omnium suffragia & vota clementer toties audire, quod ad decreta attinet, hæc censerent sacris canonibus consentanea quibus nihil utilius ad reformationis exequutionem parandam tradi aut sanciri possit, vellent tamen pro libertate accendi, quam ipsis faceret, pauca quædam ingenua suggerere, quæ addi aut clarius viderentur sibi quidem dici posse, attamen ea ipsa quoque Rmi Dni iudicio submitterent.

Trajectenses idem & dixere & fecere quod Leodieneses.

Monasterienses Osnaburgenses & Mindenses gratiis actis decreta receperunt.

Abbatēs & Decani intranei idem fecere, extranei vero petiverunt ut in decretis de studiosis Canonicis ad Universitates mittendis & alendo Theologo, haberetur ratio pauperum collegiorum, quædam enim tam tenues haberent proveniunt, qui vix canonicis ipsis sufficerent alendis, tantum abesset, ut Theologum, personam supernu-

merariam alere possent, & personas tam paucas, ut studiosis absentibus præsentes ecclesiarum ministerio necessario non sufficerent, quibus responsum est, paucitati quidem consuli substitutione Vicarii in absentis locum, ne ecclesiae ministeriis debitis f' audentur, alendo vero Theologo posse unire vicarias & proventus ministeriorum non adeo necessariorum de quibus in visitatione, ubi opus esset, disponderetur.

Religiosi intranei decretis comprobatis censebant præbendas universitatis non melius posse locari quam si conferrentur duntaxat Theologis propterea quod reliquæ scientiæ præcipue juris & Medicinarum valerent ad questum faciendum & essent, quod dici solet, de pane lucrando, plerumque etiam professores earum ducerent uxores, sola jejunaret Theologia omnium maxime in Ecclesia necessaria.

Religiosi extranei & Decani rurales placere sibi decreta dixerunt.

Auditis suffragiis Rmûs Dnûs Præses intulit nihil admodum motum quod mutasse in decretis magnopere suo iudicio referat, se tamen daturum operam, ut ante evulgationem, ubi fieri possit, ejusemodi supponantur locis aliquot verba quæ toti provinciæ & non uni aut alteri tantum diœcesi conveniant. Eis qui censebant Episcopi nomen expungendum, ubi taxatur Episcoporum negligentia & in genere nomen Prælatorum supponendum, vide-

videlicet , ne videantur Episcopi carpi, non acquie-
vit, confessus nimium vere Episcopos fuisse hactenus negligentis. Rogantibus aliis, num Prælati, pastores & ad curam animarum antehac absque examine instituti, sint ad examen revocandi, respondit, absque magna perturbatione fieri id non posse, sufficeret in re inusitata, visitatoribus committere negotium, ut sicubi offendant institutos ineptos, jubeant ministerium per vicarium idoneum obire, quæ sententia Patribus placuit.

Delecti quoque ad libellos supplices & causas, judicia quædam sua offerebant, cæterum meridies erat, iccirco hortabatur Rmüs Dnüs delectos, ut a prandio pergerent & de reliquis quoque tractarent, dimissusque est conventus in diem sequentem.

Sessio decima septima.

Trigesima Martii exposuit Rmüs Dnüs Concilio se nunc animum ad decernendum de publicis & secretis delationibus allatis in synodum appulisse, eaque de causa perlegisset atque expendisset cum delectis suis censuras seu dictata Dñorum ad causas illas a Concilio delectorum sibi heri oblata, in quibus offendisset quædam ad judicium suum esse rejecta, alia difficultatibus involuta, quæ longiorem requirerent deliberationem, quare statuisset tractationem istam differre in aliam sessionem, Nunc audiri posse gravamina ob quæ Canonici gratiæ secundæ putarent se non adigendos ad onus legendi,

gendi, statimque ea Decanus S. Severini exhibuit & sunt primum in Concilio lecta, mandavitque Rm̄s Dn̄s ut si qui inter synodales haberent tales præbendas, paulisper secederent, facerentque consultationi libere locum, quod & factum est, Videbantur Patribus articuli postulare discussionem & deliberationem, proinde placuit, ut scriptores, qui ad manum aderant, exciperent eos continuo in loco & Patribus ad hospitia transmitterent, qui ad horam tertiam pomeridianam reverterentur & de negotio conferrent.

Sessionis decimæ septimæ continuatio.

Reversis ad horam constitutam Patribus jussit Rm̄s D. primum dicere Leodienses, qui multis & variis argumentationibus gravamina illa in partem utramque controverterunt & propter difficultates, quarum non patebat eorum judicio facilis exitus, dederunt consilium, ut negotium tribus aut quatuor viris doctis committeretur qui gravamina proposita examinarent, discuterent & de causa sufficienter instructi primo concordiam amicabilem tentarent, qua non succedente juxta æquitatem decernerent.

Trajectenses quoque non paucioribus argumentationibus de rei difficultate disseruerunt, ac tandem quod suaserant Leodienses, hortabantur & ipsi, ut fieret.

Porro

Porro quod ad Canonicos gratiæ primæ attinet, videbatur eis consultum, ut si provisores posthac in requirendo agerent negligentius Rmō Dño aut commissariis ejus impetraretur a summo Pontifice facultas eorum negligentiam supplendi & canonicos illos ad legendum sub pœnis eisdem quibus possunt provisores, requirendi, quod ipsum arbitrabantur summum Pontificem facile concessurum.

Reliqui Legati & Patres in eandem sententiam iverunt, Rmūs itaque Dominus cernens sententias omnium spectare eodem consensit & ipse ut darentur commissarii, qui cum secundæ gratiæ Canonicis tractarent & haberent rationem ejus, quod alii plus aliis gravarentur & non ex æquo omnes, ita tamen ut manerent universitati privilegiâ sua salva, nec remissio siqua fieret, transmitteretur in canonicorum gravatorum successores, quod si conditiones tolerabiles & æquas suscipere recusarent, daretur commissariis potestas negotium via juris decidendi.

Ordinati itaque a toto Concilio fuere viri eruditione, integritate & boni nominis opinione præclari Rmūs D. Abbas S. *Martini*, D. *joannes Gropperus* Præpōsitus Bonnensis & D. *Petrus a Clappis* LL. Ordinarius adjuncta cautione, ut si contingeret eorum aliquem forte aut mori aut impedimento aliquo detineri, potestatem haberet Rmūs Dnūs alium in hujus locum surrogandi.

Canonicos vero primæ gratiæ, qui varia gravamina non sustinerent, censuerunt omnes requirendos Concilii autoritate in vim juramenti & Bullæ Apostolicæ, ut statim aut docerent ipsi aut docentes alios pro se conducant sub pœna suspensionis a fructibus beneficii, licet enim beneficium non amittant, nisi ubi a provisoribus requisiti neglexerint persolvere munus, possunt tamen ut muneris satisfaciant sub suspensionis vel alia qualibet pœna a synodo requiri.

Quibus actis recitatæ sunt censuræ quas Domini a Concilio ad causas & libellos supplices delecti dictaverant.

Rmūs vero Dnūs difficultatibus sublatis additaque sententia sua, ubi ea desiderabatur, perfecerat adversus abusus & vitia ad synodi judicium delata, ad singulas vero censuras rogati sunt & dixere sententias suas Legati & Patres diocesani juxta quas datum est delectis Rmi Dñi negotium conscribendi decreta quæ decretis superioribus de Mediis illis adjicerentur, dimissusque est conventus & jussi sunt omnes comparere ad sacrum solenne Dominicæ *Letare Hierusalem* & die lunæ redire ad sacrum matutinum & sessiones consuetas.

Ultima Martii non habebatur sessio ob diem Dominicam *Letare Hierusalem*.

Sessio Decima Octava.

Prima Aprilis cum restaret ejus quod de commissariis synodalibus in causa præbendarum primæ gratiæ inter Patres convenerat, pronuntiatio & canonicorum quorum intererat consensus ac submissio, priusquam Legati comprovincialium Episcoporum & Patres synodales intrarent senatum clarissimus D. *Bernhardus ab Hagena* Metropolitanæ Ecclesiæ Canonicus protestabaturque in privato Rmi Dñi Concilio non debere in causa canonicorum gratiæ secundæ quicquam constitui, se qui pro tali canonico haberetur & consiliis aliorum gratiæ illius canonicorum non interfuisset nec gravamina ab eis ablata vidisset ut addere vel detrudere potuerit, non audito, & nisi Bulla Originalis aut vera copia ejus exhiberetur, dareturque ei deliberandi tempus, Præterea sibi provisum a Decano & Capitulo Majoris Ecclesiæ de canonicatu nec factam secundæ gratiæ aut onerum ullam mentionem.

Ingressis itaque legatis & Patribus Rmüs Dñüs ait, incidisse difficultatem ob quam in causa Canonicorum secundæ gratiæ concludi non posset, donec vera Bullæ copia exhiberetur, quod censerent curandum, Porro cum significatum fuisset Legatos Leodienses vocatos a quibusdam in jus, decrevit Rmüs Dñus illos debere privilegiis gaudere Legatorum nec impedire. Postea jussit Provinciam recitare decreta pro abusu & vitiis

rum correctione juxta sententiam omnium Patrum nudius tertius auditam conscripta quidem & notata, sed per temporis angustiam non ordine digesta ac prorsus absoluta, quod ut perficerent delectis suis Rmūs Dnūs commisit.

Deinde hortabatur Legatos ut pro constituendo Medio sexto: de Reformatione judiciorum ecclesiasticorum perlegerent atque expenderent reformationem curiæ Coloniensis in Concilio Provinciali anno 36. publicatam atque receptam, dicerentque si quid addendum tollendum aut mutandum censerent absque præjudicio tamen jurisdictionis Archi Episcopalis & jussi sunt à prandio redire ad consultationes.

Sessionis Decimæ Octavæ Continuatio.

Præsentibus Legatis & Patribus synodalibus nuntiavit Rmūs Dnūs se temporalium ditionum suarum negotiis impeditum senatui interesse non posse, Ordinare autem suum Vicarium, qui ejus nomine præsideat R. Dnūm Cyrenensem, quo cum Legatis & Patribus sedente Provincialis Carmelitarum, quæ a Rmō in mandatis habebat, exposuit & primo commemoravit ea quæ Rmūs Dnūs desiderio restituendæ jam pene collapsæ universitatis & præsertim studii Theologici in Concilio gesserat, deinde subdidit, nunc Rmūm Dnūm expensa responsione Canonorum primæ gratiæ animadvertisse eos innuere se hac in parte a jurisdictione

ne

ne ejus ordinaria exemptos, nec facile assumpturos onus legendi, nisi requirantur etiam a Provisoribus Universitatis, quod ne præteriretur, sibi videri decretum illud nuperæ sessionis extendendum etiam ad provisos a Concilio requirendos, ut muneri suo satisfaciant, Canonicosque illos requirant juxta decreti formulam, quod ibidem Provincialis recitavit & est decretis primi medi, cum probatum a Concilio fuisset, insertum.

Addideruntque Legati Trajectenses, instandum apud summum Pontificem ut faciat Rmō potestatem provisoribus negligentibus aut collationis jure abutentibus, non modo requirendi Canonicos illos, verum etiam privandi & aliis beneficium conferendi, nisi pareant, munerique suo satisfaciant, quantumvis enim sint exempti, aut a provisoribus non requirantur, si non fecerint ea ad quæ tenentur, utique agebant curam aliter in hoc casu providendi ad executores & summum Pontificem devolvi, quæ sententia placuit omnibus ordine interrogatis & si requisitioni synodi se non velent accommodare, pervicaciam ad summum Pontificem deferendam.

Quod ad Canonicos gratiæ secundæ attinet, ait Rmūm Dnūm statuere velle, postquam fuerit factus certior ab eorum responso, recipiantve an detrectent Commissarios synodales.

rios an non, Verum D. Decanus S. *Georgii* commemorata vacationis causa respondit in hanc sententiam, recepti juris esse eum, qui privilegium, quo uti vellet, alleget, debere hoc ipsum prius in forma authentica producere, hoc peterent Canonici & tempus quoque deliberandi cum Capitulis quorum non minus quam sua interesset, quibus a dicto digressis, consuluit Rm̄s Patres & adsurgens Reverendus Dñus Cyrenensis ait, Decanum & Capitulum Metropolitanum auditis Canonis gratiæ secundæ convenisse in eam sententiam, ne quid decerneretur non exhibita prius originali Bulla.

Leodienses & Trajectenses, quos synodales omnes sequuti sunt, dixere, Canonicos illos accersitos ut responderent, consentirentve in Commissarios, an secus facerent, ad hoc nondum respondisse, requirendos iterum, ut aperte respondeant, & si quidem dicant se recipere, petant coram eis, quod petunt modo, nec in loco, nec in tempore, sin autem, darent causam rationabilem, alioquin rem deferendam ad summum Pontificem & remedium quærendum.

Tum

Tum Rmūs, se consilium Legatorum & cœterorum Patrum improbare non posse ac censere, ut Canonicis ea sententia proponeretur, quæ vero nunciarentur a Capitulo Metropolitano, si prius sibi significata fuissent, sublevassent eum hoc labore & de remediis aliis cogitasset.

Rursus itaque intromissi sunt & Provincialis dicere jussus ait Rmūm Dñm & Patres Concilii accepisse ab eis responsionem, non qualem expectaverant, siquidem vocatos per litteras, ut diserte responderent de receptione commissariorum & Commissariis præteritis, peterent exhiberi sibi Bullam, quam scirent penes Concilium non esse & post bullam tempus deliberandi cum suis Capitulis ac tum demum se velle ea ad quæ de jure tenerentur, subire, Quæ res moram infinitam essent synodo allaturæ, cujus amputandæ causa dedisset synodus Commissarios qui synodi potestatem hac in re haberent, etiam post eam dissolutam, coram his fuisse eis agenda, quæ nunc poscerent; Denuo igitur Rmūs Dñs & Patres peterent ab eis recipereve Commissarios an detreclarent, etenim Concilium designasset commissarios qui de gravaminibus instructi cum gravatis agerent secundum Gravaminum magnitudinem placidius & cum

cœteris antea tractarent ut satisfacerent suo muneri & si tractatione amica non proficeretur, juxta æquitatem & juris dispositionem decernerent, quodsi existimarent Concilium non habere potestatem dandi Commissarios, ut aperte id ipsum exponerent, quo cogitet Concilium de remediis indubitatis, datumque est eis deliberandi tempus in diem sequentem ad horam pomeridianam tertiam & ad id temporis usque conventus dimissus est.

Cum surgeretur porrexerunt Trajectenses scedulam secundum quam petiverunt Medium sextum de reformatione judiciorum in species & membra deducendum.

Sessio Vicefima.

Tertia Aprilis a meridie placuit Rmō & Patribus ut intrmitterentur canonici gratiæ secundæ & responderunt, quorum nomine D. Decanus S. *Georgii* primum commemoravit quæ hæctenus facta erant, deinde petebat humiliter valde, ne Reverendissimus & Patres eorum petitionem necessariam repudiarent, ab ea enim resilire ob rationes quatuor non possent; Una erat quod negotium istud contingeret etiam capitula eorum, sine quorum consensu nihil possent, Altera quod tutum sibi

fibi non esset recedere a capitulo **Metropolitano**, quod censuisset prius exhibendam bullam, **tertia** quod exemplum exhibitum esset mendosum, **quarta** quod juris communis sit, ut privilegium exhibeat, qui eo velit uti.

Eis exire jussis Reverendissimus consuluit Legatos & Patres.

Leodienses dixerunt, **Canonicos** non respondere ad proposita, ideo ut appareat, quod intendant declinare forum, nam ad hoc solent privilegia nonnunquam exhiberi, deinde facere causam hanc Collegiis communem, a quorum nutu recedere non possint, tertio in dubitationem adducere, utrum privilegium existat in rerum natura? Quarto significare se cogi non posse nisi bulla exhibeatur, quæ non alio consilio viderentur toties refricare quam ut ejuscemodi exemptionibus causam eousque suspendant donec Concilium, quod ad finem perductum jam est, dissolvatur, quippe qui non ignorent Patres donec exhibeatur bulla, deliberentque & conveniat eis cum capitulis, hic morari non posse, quam ob rem sibi videri consultum, ut submissio & consensus in Commissarios requireretur salvis privilegiis & juribus ita non

habituos causam tergiversandi, quod si facere nolint, inspectionem bullæ negari non posse.

Trajectenses suspicabantur idem eos machinari, quod Leodienses & consultum arbitrabantur ut commissarii eos advocarent contra quos si vellent, possent excipere, si non comparerent, jam ostenderent se Concilii authoritati non deferre, & causa ad summum Pontificem videretur referenda & petenda ab eo declaratio aut provisio, qualem decrevit Concilium in negligentia provisorum, petendam.

Reliquis omnibus placuerunt sententiæ Legatorum.

Tum Rmō Dño suggerente Provincialis in hanc sententiam dixit, Rmūm Dnūm e sententiis jam dictis animadvertere Dnōs Legatos & cæteros Patres jam dudum tædium rerum istarum concepisse, quod apparetur canonicos illos non obscure tergiversari & Concilium fatigare, quippe qui difficultates & exceptiones istas omnes multo retius allegare apud Commissarios quam in Concilio possent, proinde quando adeo Commissarios declinant, nec causæ suæ fidunt nec intelligunt sibi

sibi nihil constitutione Commissariorum præjudicari, censeret deinceps a requisitione abstinendum & rei statum summo Pontifici aperiendum, & quod jam conceptum in Constitutionibus erat, in favorem collegiorum ut cogerentur mittere studiosos ad universitates externas, revocandum, donec negotium definiretur.

Leodienses vero arbitrabantur, prius quam res ad sedem Apostolicam deferretur, concordiam extra synodum tentandam & æquum esse, ut mittant studiosos extra universitates, qui reformandæ Universitati non darent operam; quæ sententiæ Legatis & Patribus placere; Intromissis igitur rursus Canonicis illis dicta est eis Rmi & Patrum sententiâ, atque ita re infecta, sunt dimissi.

Tum Reverendissimus Dñs Archi Episcopus ad Comprovincialium Episcoporum legatos & Patres, synodum jam hebdomadis prope quatuor durasse & tempus sacræ hebdomadæ postulare, ut optatus ei finis imponatur ac dissolvatur, dimittanturque omnes ad suas Ecclesias, quam ob rem edixit, ut synodales omnes rursus ad locum translationis, ubi primo Concilii die convenerant, reverterentur ad quintum Aprilis diem, feriam sex-

tam, ibique constitutiones & decreta, priusquam publicarentur, audirent, etiam iudicio eorum, qui tractationibus & consultationibus non interfuissent, & quorum nomine pauci quidam e patribus fuissent ad tractandum & consultandum delati, submitienda, Quæ si probarentur omnibus ordinibus publicarentur, postridie illius diei in Ecclesia Metropolitana; Quibus dictis evocatus reliquit Vicarium R. D. Cyrenensem, quo præside D. Cancellarius Rmi ipsius nomine respondit ad singula capita, quæ Legati Traiectenses pro reformatione iudiciorum & processuum abbreviatione exhibuerant. *)

*) Ipsa Decreta Synodalia vide Tom. IV. Concilior. Germaniæ pag. 532.

LV.

PRECES FRIDERICI III. ROMANO-
RVM REGIS.

F*ridericus* Dei gracia Romanorum Rex semper Augustus *Austrie stirie Karintbie & Carniole* Dux Comesque *Tirolis* Devotis ac religiosis Abbatibus & Conventui Monasterii sancti *Pantaleonis* Colonienfis Ordinis sancti *Benedicti* devotis nostris ac dilectis gratiam regiam & omne bonum. Honorabiles devoti & dilecti. Divina nuper dispensatione ad regale sublimati fastigium Augusti nomen suscepimus ut inter cetera Universitatem juris observanciarum atque consuetudinum per Divos Romanos Principes predecessores nostros laudabiliter introductarum pro vivacitate nostra inviolabiliter augeamus & conservemus. Cum itaque tam ex jure communi antiqua & dudum approbata consuetudine a prefatis Romanorum Regibus predecessoribus nostris diucius observata nobis competat singulis collatoribus collatricibus Collegiis Capitulis vel Conventibus per sacrum
Roma-

Romanum Imperium ubilibet constitutis pro beneficio Ecclesiastico cum cura vel sine cura eciam si canonicatus & prebenda in Metropolitana Cathedralibus vel Collegiatis Ecclesiis foret ad eorundem collatorum collatricum Collegiorum Capitulorum & Conventuum Collacionem provisionem presentacionem seu quamvis aliam dispositionem communiter vel divisim pertinente pro singulis personis bene meritis & habilibus preces sive nominaciones primarias dirigere effectualiter & integraliter receptas & admittas recipiendas & admittendas. Idcirco prefatorum predecessorum nostrorum felicia capientes continuare vestigia devotionibus vestris pro honorabili devoto nostro dilecto *jobanne de Blisia* clerico Leodiensis Dioecesis Baccalario in artibus primarias nostras offerimus preces easdem devociones vestras hortantes vobisque per hec nostra regalia scripta districte precipientes quatenus contemplacione jurium observanciarum & consuetudinum nec non ob precum nostrarum hujusmodi reverenciam singularem ipsum *jobannem* ad beneficium ecclesiasticum cum cura vel sine cura, cujus collacio provisio presentacio

fentacio seu quevis alia difpoficio ad vos com-
 muniter vei divifim pertinere dinofcitur fi quod
 vacat vel quam primum vacaverit quod ipfe per
 fe vel procuratorem fuum duxerit acceptandum
 prefentetis aut hoc ipfum fibi conferatis ut pre-
 fertur ipfque vel procuratori fuo ejus nomine de
 dicto beneficio cum univerfis juribus fructibus red-
 ditibus & pertinentiis fuis provideatis provideri-
 que faciatis omni ceffante impedimento integra-
 liter & cum effectu circa premissa taliter agendo
 quatenus ad jurium privilegiorum libertatum &
 gratiarum quibus devociones veftre a Romano-
 rum Principibus noftris antecessoribus insignite
 funt manutentionem noftra fublimitas vigilancius
 invitetur, omni caufa exclufa per quam veluti
 Imperialium & Regalium jurium obfervanciarum
 & confuetudinum violatores devociones veftre
 poffent quomodolibet improbari prefencium sub
 noftri Regalis figilli appenfione testimonio litte-
 rarum. Datum *Aquisgrani* ipfo die felicis coro-
 nationis noftræ Anno Dñi Millefimo quadringen-
 tefimo quadragesimo fecundo regni noftri anno
 tercio.

Nota

Nota. In hoc diplomate omiffus est dies mensis, quem supplemus ex alio originali Precum ejusdem plane tenoris dato ad Abbatiffam & Capitulum fe-
cularis Ecclefie sancte *Cecilia* Coloniensis pro Jo-
hanne Dynslaken Clerico Colon. in artibus Ma-
gistro & in sacra pagina Baccalario &c. . . . *Dat.*
Aquisgrani die felicit Coronacionis noſtre deci-
ma ſeptima menſis junii Anno Dni 8c. ut ſupra.

MAY 31 1955

MAY 31 1955

